

D O T I K N E B A

BOJAN BIZJAK
DOTIK NEBA

B O J A N B I Z J A K

Bojan Bizjak **Dotik neba**

Uredil Iztok Vrhovec

Jezikovni pregled Ivana Slamič

Oblikovanje ovitka Iztok Brodnjak

Prelom K. Rok

Tisk Medium

Izdala in založila Založba VED, 2014

©Bojan Bizjak, 2014

Založba VED

www.svarun.org

Naročila knjig

e-pošta: VED@svarun.org

cip

D O T I K N E B A

VSEBINA

SOLZE V VETRU	7
ROB MEGLE	31
BOŽIČNI VETER.....	51
TROBENTICE ZA NAJU.....	77
MRZLE BESEDE	103
ZBIRALEC SENC.....	125
STOLP.....	149
PREHODI.....	171
VILA MRAKA	195
DOTIK NEBA	221

B O J A N B I Z J A K

D O T I K N E B A

Dotik neba

Bojan Bizjak

B O J A N B I Z J A K

***Vse osebe v zgodbah so izmišljene, vse zgodbe so
kreativno izluščene iz življenja.***

Hvala, Joli!

S O L Z E V V E T R U

Premakni se že senca, premakni in mi ne zastiraj pogleda na blag košček neba, kjer je izpis tistih dni, ko sem imel srečo, da sem ujel veter v zdravo jadro. Nenaravno se ti zdi, da sedim po cel dan pod starim hrastom in molčim. Molčim pač, za zdaj, za te dni, ko vročina tolče z vsemi svojimi orožji; čutim jo v kosteh, da ... Nek strasten ogenj se mi nabira znotraj in preganja mravljince, ki so se v vseh teh letih nabirali in gomazijo, vse gor do lobanje, kjer je doma misel na tiste dni. Naj ti povem, moleduješ. Ne, ker tvoje oči nosijo imena vseh tistih ulic, kjer sem polagal stopala, da bi prišel do nekega cilja; takrat nisem vedel, da je to moj cilj. In potem sem videl neko luč v vodnjaku na kraju, kjer je stal en sam star hrast, tak kot ta tukaj. Prošnje so bile na njem, se mi zdi ... in star vran, ki je kričal v dneve, razpeljane z oblaki. Premikal sem se le malo, le toliko, da sem dosegel vrč vode, s katerim sem skušal odžejati žabo v sebi, strašno, zeleno, ki se je napihovala in grozila, da se bo razpočila. Takrat še nisem vedel, da boš ti šla čez sipino poletja in nesla svoje severnjaške oči daleč onkraj starih oljk v globoke mastne sence na obrežju tišine. V tistem usodnem dopoldnevu si šla nekajkrat tam mimo in vzdihaje nesla svojo preteklost na razžerjavljeno rumeno plažo, kjer so urbani romarji

prestajali hude opekline, kdove za katero novo vero ... In ti si mi namignila, da bi se mi lahko pridružila v senci pod starim hrastom, kjer je počivalo truplo moje duševne hiše. Nisem sprejel vabila, takrat še ne. Morda tudi zato ne, ker me je nagovarjal star hrast, da naj se pregrnem z molčavostjo in naj odsanjam svoje bolečine. In sem sanjal, da ... Skozi misli se mi je vila kača spomina, tako prekleto stara, sluzasta in lena. Prav počasi je levila nove in nove slike. Z neko mokroto v očeh sem videl dečka, ki išče sonce v vrbah, v smrekah, v gozdni temi, v maminem krilu, ki diši po hlevu ... In spet sem videl dečka, ki se nenadoma zave, da so njegove noge pohabljene, čeprav poskočne, hitre, pa vendar. Neštetokrat si je ogledoval svoje zveržene prste na nogah in se čudil, kako drugim dečkom lepo rastejo prstki na nogah, njegovi pa ... Skakal je po lužah skupaj z njimi, gazil sveže kravjake in si brisal nogi v roso ... Zasmehovali so ga. Bolj kot je rasel, bolj ga je to peklo in vleklo v skrivanje. In potem se mu je skrivanje spreverglo v strašno zanemlost med gozdnimi sencami. Velikokrat so ga iskali in klicali, on pa je tišnil v grmovju in si želel, da bi izginil. Rad bi bil nič, popoln nič. Takrat še ni vedel, da si je ostrgal dušo s to kovinsko krtačo večnih bežanj. In šel je ta deček čez gube časa, dokler ni s solzami izjokal otroka iz sebe in je postal hodec po robu svoji nagonov. Zdelo se je, da se je v njem vzgojil prav poseben gon, gon po skrivanju. Nanj sem naletel na obali, kjer je njene boke oblilo sočutje in me je vzela v noč za romantično popotnico do jutra, ko je v meni videla preteklost svoje bodočnosti. Pot sva z izjokanim dečkom skupaj pila in iskala možnost, da bi odkrila ladjo, ki naju bi odpeljala v deželo rosnih mladenk, ki so samo za to tam, da ti dajo čutnost, brez vprašanj, brez besednih nadlegovanj, samo nasmeh in roke, ki spletejo

začasno pozabo. Pa je deček v njem spet zajokal in se odselil v noč, nekam onkraj ločja, kjer so murni začrkovali tišino in je luna plaho lizala stare makadamske poti speljane v napol mrtve vasi. Čez nekaj dni sva se spet našla na pomolu, ko sem prepeval v veter pesem o črnem metulju, ki mu luči sežigajo krila. In prav tako sem se tudi sam takrat počutil: zdelo se mi je, da se zaletujem v neke luči, ki se jim reče nagon in me to vedno znova sežiga. Ne vem, kje sem tiste dni pobral filozofijo, da je vagina grobnica za moškega. In od takrat so se mi ženske zdele samo lepa smrt. On pa mi je govoril o svetosti ljubezni, ki da je presežek mesa ... Takrat nisem vedel, da on pred ženskami beži zaradi tistih svojih nog, obutih v stare adidaske ... Bolšchal je nekam v valove in mi govoril, ja, še slišim besede, še: Stari, a si kdaj razmišljal o tem, da je tvoj namen samo v tem, da si reproduciran, potem umiraš! Če ne boš reproduciran, boš prav tako mrtev, a nikoli več živ. Ženske, z njimi je isto, samo da so one vaba za tvojo smrt – ženska je smrt za moškega, je. Saj spermiji umrejo v njej, a ne ... In praviš, ljubezen, daj no. Vitezi, ki so nabirali robčke dam in se pred njimi razkazovali v čudoviti bojni opremi, potem pa tisto suvanje s palicami. Ja, kaj pa počnejo danes, kaj ...? Šopirijo se z avtomobili, jahtami ... vse je isto, da bi bila ljubezen spet romantična. Ljubezen je obleka nagona, to je. Preprosta ljudstva je še nimajo, še ne ... Ah, vem zakaj je tako govoril v tisti slan veter, ki je počasi zibal privezane čolne in gnal morje pod moja gola stopala, in on se je tudi sezul ... Takrat sem videl tiste prste; na desni je bil prst zvit čez nožni palec, ostali prsti so bili pokrčeni, na levi so bili vsi prsti pokrčeni – nobene estetike, res ne, ampak njegov obraz, še ves deški, oblit z mesečino in dolgi lasje – ja, lahko bi ga celo poljubil tisto

noč, lahko bi ga, tako me je privlačil, res. In nisem se čudil, da so ga nekatere punce naravnost oboževale zaradi te njegove zasanjanosti, te posebne miline in tistih bogatih mesnatih ustnic. Ja, še sam sem jih želel tisto noč čutiti. Prijel sem ga za roko, kot da bi prijemal dekle ... Sočutno sem mu rekel: Ej, stari, ne sekiraj se, če hiša tvoje duše ni popolna; veš, v Afriki sem spoznal, da v vegastih kočah živijo najbolj plemenite duše ... Do jutra se mi je izlival; metal je svoje trpinčenje v mrmravico valov in me spreminjal v preklinjevalca človeške zlobe. Razlagal mi je, da ima nek poseben sindrom, Marfanov sindrom, da bo mogel z leti na operacijo aorte, da ... In celo nekaj znanih osebnosti je preživelo s tem sindromom, De Gol, Lincoln, Lennona so ubili, pevec neke pank skupine je umrl na odru, ker ni hotel na operacijo. Ko je bil v Tibetu, mu je nek svečenik rekel, ko je videl njegove noge – Buda zaznamuje svoje ... Lahko bi se reklo tudi drugače, Bog označi svoje preroke, svoje množitelje besed ... Pa nisva bila verna, kje pa, ne on in ne jaz. In govoril mi je tudi o svoji prvi ženski, o profesorici ... Potem sva bila dolgo tiho, ker sem začutil, da je čas za oddih od zgodb. Od nekod so se vzeli pozni žuristi s kitaro. Posodili so mu jo. Kako je igral na pomolu, zakrit z dolgimi lasmi, ves usločen, ampak strune so jokale z vetrom, res ... Od takrat je zame samo izjokan deček, ki lebdi nekje ob meni, vedno kadar padem v te svoje samote, ki so mi čedalje bolj ljube. In zdaj potegne veter, tisti sladki poletni veter, ki ziblje lahka krila deklet, razcvetelih v evforijo nagona. Nad menoj stari hrast preštevava padle zvezde in mrmra nekaj o tem, da sem postal hodec za lastno senco in da je čas, da sedem v dom svoje iluzije. Smeje se mi, ko mu navržem, da so me premamile lesketavice v nekih očeh. Odgovarja mi, da sem samo

preobleka nekega sanjača, ki hodi po labirintu lastnih zablod in da sem pozabil, da sem svoje valove hrepenenj poslal na napačno obrežje. Tiho sem in čakam, da se čez sipino prikaže ona, ki bo nesla popoldan v naročju, popoldan mojega življenja ... In potem zaprem oči in sanjam, sanjam. Nenadoma postanem čudna roža, še ne videna v teh krajih. In neke bele roke se izvijejo iz mraka in me utržejo. Nič me ne boli, nič. Vidim, kako moj zeleni sok odteka dol po stebli in se zbira v ogromno zeleno kapljo, skozi katero se pretika en sam večerni žarek sonca, srhljivo oster in lep. Nekaj časa lebdim v zraku in se žalostno oziram dol, kjer sem rasel. Ostanek stebela je zeleno bel in iz njega mezi sok, prav počasi mezi in se peni. Roke me zavrtijo, da sem ves omotičen – nova igra zame, vrteti se, vrteti se ... Znajdem se ob mogočnem boku, ženski bok je to. O, in belo krilo! Hitro me odnaša nekam proti avtomobilu. Nenadoma vse te stvari prepoznavam, vse mi je tako znano, kakor da sem to enkrat že doživljal. Vonj večera raste. Slišim murne in škržate. Sonce je že padlo za rob ravnine in sence so izginile. Poletni mrak se počasi vlačí za nama. Krilo šumi in ženska nekaj govori nekemu po mobilnem telefonu: Ja, res je čuden, kar naprej ima neke izpade, ne vem ... Pravi, da je zaljubljen vame ... Kako mora to reči šele po treh tednih, kako? Ni, ti rečem, ni ... Kaj ... Ne, ne vem, v sebi nisem še razčistila. Drug drugega mečeva dol iz FB – ja, ja. Kaj pa vem, če ga ni, ga pogrešam in to je to. Ne vem, zdaj sem že v službi, ja, dopusta je konec. Bom čakala, bom videla. V nedeljo je spet norel, ja. Vedno isto, najprej me nekam pošilja, potem me prosi za prijateljstvo. Najbrž ne ve, kaj bi sam s sabo, pa z mano tudi ne. Ne, ne, nič še nisva imela, ne. Zadnjič me je objel, pa sem ga grobo zavrnila, se ti zdi to prav? Kaj? Ja, vem,

avšasto sem se vedla, vem. Bojim se z njim zaplesti, res. Ja, sej je kul tip, za debato in to, samo ... Kaj? Ja, ti pošljem fotko, ja. Ne vem, ne vem, zmedena sem, res. Dobro, poklicala bom, ja. Ko prideš dol mimo, se ustavi na kavi ... Glas se izgubi v grmovju ob poti. V avtu diši po neki dišavi, ne vem, nekaj umetnega je. To mi ne paše, res ne. Odvrže me na zadnji sedež in zaloputne vrata. Zdaj čutim, da umiram, da se sušim v neko večnost. Zakaj me je sploh utrgala, zakaj? Slišal sem že, da delajo herbarije, da te stisnejo med liste in si potem tam za celo večnost. Me čaka to? Joj! Ves omotičen se zbudim in poslušam veter zgoraj v hrastu. Pogledam proti sipinam, če je sonce že postrgalo popoldansko vreščanje otrok ... Še slišim oddaljene klice, ki najbrž kapljajo sem gor prav dol od kopališča. Preložim se na levi bok, da bi še malo poležal in premislil, kaj naj nesem v noč, katero zgodbo. In spet je ob meni objokani deček z rdečo žogo, s tistimi čudnimi prsti na nogah. »Kaj delaš tu?« ga vprašam. On se pa nasmehne in živčno premakne žogo pod levo pazduho. »Nič, gledam te, kako spiš,« reče z rahlo hripavim glasom – to bo od mrzlega sladoleda, pomislim. »Saj vidiš, da ne spim,« mu odvrnem in se vzravnam ob deblo. »Zakaj nisi dol v svoji skupini. Spet si jim pobegnil, kaj? Skrival se boš?« mu roteče rečem. On je pa kar tiho in me žalostno gleda. Presune me ta pogled – to je pogled nekoga, ki se mrtev rodi. Potem sede poleg mene in si da žogo pod vzglavje. Posmehne se in zdaj vem, da bo spet kakšna njegova zgodba. Pri njem me čudi to, da ve vse svoje zgodbe, tudi tiste, ko je enkrat že bil odrasel, zdaj pa je spet otrok, pod starim hrastom v zaledju morja, kjer čakava na prihod nje, ki nosi bel prt popoldneva, opran s solzami trpinčene ljubezni. Začetek avgusta je in prekleto vroč, zdaj šele čutim. Pot mi mezi po

debelem trebuhu in se nabira v kotanji popka. Vrč vode je že zdavnaj prazen, me strese ... Mar ni omenjala, da bova lepila vrč ... Razbil se je še preden se je uspel postaviti pokonci in se napolniti z vodo hrepenenja ... Malemu rečem, naj steče dol k tanki niti studenca v grapi in naj napolni vrč, pa da naj pazi na robide in trnje. Vzame vrč in steče. Primem žogo. Kako je vroča, pregreta s soncem, majhno vroče rdeče sonce. Za hip se mi zazdi, da se takole žoga Bog, ko je zamišljen in se smeje, tisti majhni kroglici in človečkom. Mali je kmalu nazaj, ves popraskan in smrkajoč, očitno se je napil vode – pa ja ne bo spet dobil angine, tako kot lani, ko je bil tu v koloniji na taborjenju. Poda mi vrč. Nekaj mrzlih kapelj kapne na moje prerezane prsi, ostanek operacije ... zapečejo me; to so njene mrzle solze, me zaskeli v glavi. To so solze nje, ki je v jutru šla čez senožeti in nesla mleko noči v rjast sij nad morjem, kjer so galebi šivali mrežo vzdihov. Dolgi hladni požirki mi odplaknejo sanjavico v glavi. Zdi se mi, da sem zdaj bolj tu, kot kdajkoli prej. Vse je tako nenavadno in resnično, deček, hrast, požgane stare trave, grmovje, razbeljeni kamni in tam spodaj bučljivo morje, ki umiva trudna telesa. »No, boš kaj rekel,« rečem in se ozrem po njem. Smešne modre kopalke so mu skorajda pretesne; elastika se mu zažira v plitev trebuh in koščene boke. »Ja, a ti povem zgodbo, o ... o, Manji.« zavzdihne in si prekriža roki v dolbini trebuha. »Manji?« se začudim. »Nje pa še ne poznam,« mu odkrito rečem. »No, pa začni. Če bom vmes zadremal, me pa dregni, prav.« Nekaj časa je kar tiho in menca s tistimi smešnimi prsti na nogah – če bi to bilo danes, mislim, če bi zdaj bil tak otrok, bi ga najbrž operirali, ampak on bo z večerom izginil, in ne vem, kdaj ga bom naslednjič srečal, ne vem ... »Ja, to je bilo, ko sem bil star nekaj čez dvajset

let, tam enkrat. Dobil sem začasno službo v nekem skladišču in ona je delala v pisarni, Manja. Lepa je bila, polna, taka, res baba. Velike prsi je imela, to sem hotel reči. In kolikokrat se je zaradi tega celo pritoževala, celo ... Ne, saj človek ne more verjeti, celo na operacijo je pomišljala. Ja, pa sva klepetala, večkrat. Sedel sem tam in jo gledal in gledal ... Kadar je bila v krilu, sem bil ves nor od želje, da bi, saj veš kaj, no. In nekega dne sem jo videl v našem bloku. Oba sva bila silno začudena. Izkazalo se je, da jo je porival moj sosed. Spoznal jo je na nekem plesu in ... Ne, ne, nič nisem bil ljubosumen, saj takrat še nisem bil zaljubljen. Potem sem jo nek megljen dan povabil na kavo. Šla sva, dolgo sva klepetala, dve uri in še več se mi zdi. Stanovala je pri neki ženski v Trnovem. Smešno, kadar sem jo klical, sem vedno rad poslušal coklanje njenih težkih cokel. Tok, tok, tok, dol po stopnicah, v tisti stari vili. In potem je odšla, ker je začela spet študirati na ekonomski fakulteti. Nekajkrat je še prišla tja v naše skladišče, v rdeči bundi in visokih črnih škornjih, vsa razgreta v obraz, v očeh pa čudne sanje. Priznala mi je, da piše pesmi, jaz sem jih tudi že takrat, da. Nosila mi je tiste pesmi v pisarno, kjer je prej delala, kajti zdaj so mene tja dodelili in sicer samo za popoldan, dežuren skladiščnik, bedno. No, pa je prihajala, vsak drugi dan, potem že vsak dan, tudi k meni domov je šla, paSaj boš razumel, nič ni bilo med nama, nič, prav nič. Prišla je tam mimo s kupom knjig in zapiskov, z mlačno svetlobo v očeh, z vsemi tistimi sanjami, ki so se koprenile nad tišino njenih kočevskih gozdov, o katerih mi je tako rada govorila. Objemala me je z neizrekljivo melanholijo. Včasih sva dolgo kar molčala in se gledala; ko pa je odšla, je za njo ostajal vonj njenih sokov, jaz pa na stranišče in, saj veš ... trenutno olajšanje je

bilo hitro in silovito, včasih tudi po dvakrat zaporedoma. Potem sem ukročen premetaval papirje v pisarni, požulil sendvič, spil kavo, ki sem si jo v termovki prinesel. Z radostjo mi je pripovedovala, kako je v bližini železniške postaje našla zapuščenega mačka in ga je čez vikend odnesla dol na kočevsko k mami ... Poklical sem jo tisti večer in mi je ponujala mačje predenje ... pa sem ji rekel, da bi raje jaz bil v njenem naročju. Potem je bila dolga tišina, ujeta v jesenske megle njihovih gozdov. Takrat sem fantaziral, da hodim z njo po razkošnem jesenskem gozdu, da pod nama šumi listje, da se drživa za roki in se ustavljava ob deblih, se poljubljava, dokler ne prideva spet nazaj na cesto. Celo tisto jesen so me oklepale takšne sladke sanje. Zima jo je polagoma odnašala. Obiski so bili redkejši, pogovori vsebolj mlačni in njene oči ... izgubile so sanje. Postale so bolj trde, zahtevne, bolj srkajoče, da ... Včasih me je res zagrabila panika, da me hoče kar prebosti. Takrat, v tisti zimi, sem v sebi zgradil filozofijo, da je ženska za moškega smrt ... Kadar spermiji zaidejo v njo, umrejo, saj tudi drugače, ampak ... Ženska moškega izpije, ga predela v novo drugačno rast. Ko sem kasneje zrelo gledal na to filozofijo, se mi je zdelo, da sem prav lepo oblekel svoj strah, vse svoje komplekse in nevroze. S tem sem tudi opravičil svojo neaktivnost v zvezi z njo. Tudi odhodi na stranišče so se skrajšali, poniknili ... Na pomlad pa me je spet razvnela, pravzaprav že februarja, ko mi je za rojstni dan prinesla eno samo lepo oranžno gerbero in ... ne, nisem jo poljubil. Trepetaje sem prijel tisto rožo in gledal strašno lepoto v njenih lesketavih se očeh; takrat se mi je zdelo, da tako gleda neka zemeljska dokončnost, da je tam konec, ki je v vsakem orgazmu; da, vsak orgazem je kratek konec, ko se svetloba življenjske moči razdrobi. Šla

sva v kino, se lovila čez sneg, se smejala, vendar Ostal sem za ledom svojih strahov, stisnjen v smešnega pajaca, ki se sloči nad njeno lepoto, ko jo pobira iz snega. Videl sem, kako so vojaki žejno pili njene velike prsi, ko sva sedela v avli kina in si je slekla rdečo bundo. Popravila si je rumen pulover, da so se tanke kite volne napele čez grbine njenih zares velikih prsi. Najbrž jih je namenoma nekoliko iztislila naprej, se nekajkrat vzravnala, da bi pokazala svoje obilje. Jaz pa nič, zapredal sem jo v plehek pomenek o načinih snemanja, o podobnosti filmske kamere s fotoaparatom. In takrat sem jo tudi navdušil za fotografijo. Saj veš, to so bili časi, ko so bile te stvari še drage in nerodne. Po tistem se nisva nekaj dni videla – gledala sva bebast film, neko povprečno dramo. Dobro, bila sva skupaj, blizu ... Če bi vsaj roko zapeljal na njena stegna, če bi ... Vedel sem, kaj bi lahko naredil, ker sem to že počenjal z dekleti, ki jih nisem ljubil, neke slučajnice pač, ampak ona ... Ko sva šla nazaj proti mojemu stanovanju, se je megla razkadila in luna je na naju milo gledala. Stala sva na postajališču mestnega avtobusa in se menila o tem, kam bi lahko šla na potovanje, kar tako, da bi šla skupaj ... Na potovanje!? Midva!? Gledal sem njen razgret obraz, bogati ustnici, oslinjeni ... in spuščeni rjavi lasje. Z jezikom si je omočila spodnjo ustnico, v očeh ji je mignila bleščavica lune. Težko je zavzdihnila in se naslonila na steber čakališča. Najbrž si je takrat mislila: Kakšen čuden tip, kako je rezerviran, kako je neroden, čuden ... Zakaj se me vsaj ne dotakne, poljubi ... Počakal sem, da je šla na mestni avtobus. Pomahala mi je z razprtimi prsti in se še enkrat divje ozrla po meni, res divje, z jeznim zamahom dolgih las. Jaz pa sem zmeden šel domov, gledal luno, ki je skušala umiti umazanijo snega in se hitro pobral gor v

stanovanje, kjer me je čakala gerbera. Poiskal sem steklenico, nalil vodo in vanjo dal gerbero. Vidiš, od takrat ljubim gerbere, od takrat ... Dostokrat sem se zalotil, kako stojim pred cvetličarno in jih obožujem. Enkrat se je celo zgodilo, da me je cvetličarka prestregla z očmi, lepimi, oh ja ... Šel sem noter in se pozanimal, koliko stanejo. In ker je bilo že nekaj minut do sedme zvečer, ko so cvetličarno zaprli, mi je dve podarila, rekoč, da bi itak težko zdržale še nekaj dni. Celo v bel papir mi jih je zavila. In bil je december, vesel december. Premražen sem jih prinesel domov in jih dolgo gledal, samo gledal. Čudil sem se živi barvi, ki je tako zasijala iz papirja. Spet sem poiskal neko steklenico s širokim grlom. In tisti večer je zazvonil telefon, bila je druga, bila je Aleksa, ki je na kratko skočila v Ljubljano. Prinesla je nekaj Istre s seboj. Cel večer mi je razlagala, da je našla dom v stari hiši pri ostarelem domačinu, da je med njima skorajda dvajset let, ampak, da je dober in pošten. Celo to mi je povedala, da se najraje ljubita na stari kandregi – na starem stolu, ki tako obupno škripa in vmes vzdihujeta. Potem on pokadi pol pipe in dolgo gleda v ogenj v starem kaminu. Žena mu je mlada umrla, sama je tako hotela ... Včasih da cel večer sedi in gleda v ogenj in mrmra stare pesmi, vse v italijanščini, take kot jih je znal še kot otrok. Ima tudi oslička in pet koz, pa dva prasca. Potem mi je še govorila o radiču, ki da je v Ljubljani tako drag, on pa ga krmi prašičem. Odšla je. Šel sem z njo do študentskega naselja, kjer imela mlajšo sestro. Nesla ji je nekaj dobrot. Ja, takrat je bil že marec. In meseci so tekli, tekli. Kolovratil sem po belih svetlobah in padal v jame obupa, če Manje ni bilo. Ko pa je prihajala, sem se zakrknil v plahega samčka, ki samo na daleč voha samico in se trese od poželenja.

Sprhnina poletja me je zapeljala v osamo. Hodil sem po sencah lastne podobe in skušal ujeti kakšen trenutek nasladja, a se je vedno končalo s hudim popivanjem in naključnim ljubljnjem – in, Dora. Res je bila debela, res. Pila sva albanski konjak, ki ga je prinesla od tam dol, kadila sva neke rjave cigare in se smejala na balkonu, dokler se nisva začela oblizovati. Potem sva se zvrnila na tla, med stare časopise in čevlje, pa še ogrodje nekega kolesa je bilo tam. Z gležnjem sem zadel ob okvir in preklinjal od bolečine, ona pa se je smejala in grabila po meni, kot da bi me hotela vsega stlačiti nekam med njeno obilje. Nič ni bilo, prišlo mi je, še preden sem ga dobro uspel nastaviti ... Ponovila sva vajo, pa še enkrat in je bilo bolje, dokler nisem na njej malo zaspal in se lepil vanjo. Potem mi je nenadoma zasmrdeala. Vstal sem, šel v kopalnico in se na hitro oprhal. Sam sebi sem se gabil. Na hitro sem obul nogavice, da se ne bi prebudila in me videla takega, s tistimi prsti na nogah ... Pravzaprav je bila budna, a je samo pohrkala tam na balkonu. Sam sebi sem rekel: pa smo zvozili brez razkazovanja, pa smo. Ne vem, kaj si je naslednje dni umišljala, kar prihajala je, posedala, kadila, ampak meni se ni več dalo, da bi se stiskal z njo – smrdela mi je. Takrat sem bil pač pijan. Zalotil sem se, da na vseh obrazih iščem sledi Manje, prav na vseh. Dora je kmalu uvidela, da sva bila samo poparčkana, tako, za eno noč na njenem balkonu, in da bo zdaj med nama samo besedno cvetje. Veliko sva govorila o filozofiji in o glasbi, pa tudi nekaj o psihologiji, ker je diplomirala na psihologiji, na filozofijo je pa pozabila. Zaposlila se je v neki zavarovalnici in ... nič, odnesla je svojo gmoto v prve dni junija, ko sem hotel zabrisati za seboj sledi vseh solz zaradi raztreščenih ljubezni. Tiste dni sem našel prijeten gostinski vrt, kamor

sem potem hodil na vrčke piva in se spogledoval z natakario, ki je tam kraljevala s svojo nenavadno hojo, s svojim razpršenim smehom in z neko elektriko v očeh. Dostikrat sem se ujel v mislih, kako že delam film v glavi, kam ji polagam roki, kako ji objedam bradavici, kako ... Pa sem raje naročil še eno pivo in čakal na Frenka, ki je stanoval tam blizu in je takrat delal doktorat iz sociologije. Včasih sva se sprla okrog kakšne reči, recimo, okrog psihopatskih teženj v urbanem svetu, pa okrog socializma tudi, ja. Ko je prišel, je vedno naročil dve steklenici piva zase in eno zame. Eno je nagnil in zlil vase. Temu sem se čudil. Nikoli nisem mogel tekmovati z njim v hitrem pitju, nikoli. Potem se je umiril, prižgal cigareto in začel svoje dolge razprave. In nanoslo je tudi, da sva se zapletla v pomenek o nagonu, da ... Trdil je, da je nagon slabo zamaskiran, da udarja ven na vseh področjih družbenega življenja, da je vse ena sama jeba. Nikoli ga nisem videl z žensko; šušljalo se je, da ima prijateljico, pa ... Ne vem, z veliko brado, robat, odločen. Je pa enkrat vehementno zajel eno od mojih prijateljic in si jo posadil v naročje. Punca se je smejala in ga cukala za brado. Cel večer mu jo je razčesovala in celo pristrigla mu jo je. Obešali smo zastave poletja na vse drogove mesta in tkali nočno prejo z nešteti besedami, o vesolju, Bogu, partiji in o drugem svetu, kjer lahko umreš, ne da bi bil smrti vreden. Frenk je rad ponavljal maksimo, da si moraš smrt preprosto zaslužiti. In nabirali smo se v majhne skupine, ki so potem tulile v veliko luno, kadar je bila. Hodili smo v obmestje, iskali še neobiskane lokale in spali tudi na prostem, če je že tako nanoslo. Potem sem se nenadoma zresnil, kar čez noč. Začel sem se obtoževati zaradi pitja. Goltal sem neke vitaminske tablete in v javni knjižnici prebiral vse o

alkoholizmu. Celo do psihiatra sem šel s to svojo preganjavico, da si bom kaj naredil, da ... Pa se stvar ni izboljšala, še slabše je bilo. In spet sem hodil v javno knjižnico in začel prebirat vse o duševnih boleznih ... In nenadoma sem imel veliko simptomov ... Tako je šlo do avgusta, do sredine avgusta, ja. Potem je prišla Manja. Dež je padal, prinesla je vonj gozda, v očeh pa plahost zveri. Posedala sva po lokalih in govorila o filozofiji in o knjigah, ki jih še morava prebrati. Prepirala sva se o tem, a je status homoseksualca naravna nagnjenost ali je to morda genska okvara. In povedala mi je, kako je bilo, ko je enkrat prisluškovala bratu. Pod njenim oknom sta sedela s prijateljem, misleč, da ona že spi. Pa je brat pravil, kako so si jih merili v internatu. In nek večer da so tekmovali, komu dlje vrže, skupinska onanija ... Šele kasneje mi je zaupala, da je imela izkušnjo z homoseksualcem. Zdelo se ji je, da jo osvaja, šla je z njim v gozd, držal jo je za roko, samo to. Ona je hotela več, jasno, pa ji je zaupal, da ne more, da ... Vseeno da je vztrajala, ampak ni bilo nič, majhnega je imel, tankega, in ni se mu dvignil. Zunaj pa je tleskal dež, v meni se je zbirala gmota sle. Gledal sem njen obraz, se zlival v njene oči, omahnil v njene kraterje mlade skrivnosti. Do norosti me je zvijalo. Očitno je opazila vrenje v meni, saj si je kar naprej oblizovala ustnici in metala dolge lase. Potem se je zamišljeno zazirala skozi okno in nenadoma rekla: Ej, a bi šel z mano po Dalmaciji. Na začetku septembra bi šla. Recimo do Reke z vlakom, naprej pa z avtobusi. Najprej bi obredla Istro, pa vse dol do Dubrovnika. Očitno ves v zanosu sem privolil. Vse sva premislila, dan, uro. Popoldan sva potem šla na železniško postajo. Prepisovala sva si vozne rede in kombinirala. Zvečer je odšla. Pustila mi je vonj neke iluzije. Odvlekel

sem se domov in dolgo v noč premišljal, kako bo. Vsemogoče sem premišljal. Še največ o tem, kako bo, ko bova dol ob morju. Sleči se bo treba in sezuti ... Sezuti, sezuti, moji prsti na nogah, moji prsti ... In prehitro mi bo prihajalo. Kako bo to!? Kako, z njo ... Velike prsi ima. Morda pa ne bo nič hotela, potem bom samo privesek, še en kos prtljage. In prišel je dan, ko sem šel z velikim rdečim nahrbtnikom na postajo. Čakal sem na avtobus, ki je pripeljal iz njenih krajev. Zagledal sem jo. V tesnih kavbojkah in temnordeči kratki majici, čez pa ohlapen anorak, ker je bilo jutro mokro in hladno. Na rahlo je še vedno deževalo. Šla sva v kavarno. Tam je iz nahrbtnika privlekla zvezek in zemljevid. Razlagala mi je, kje bova in kdaj. Najprej Reka, potem Novi Vinodolski in tako naprej. Do odhoda vlaka ni bilo več prav dosti. Kupil sem karti in se ves čas spraševal, če je čas za umik. Ni ga bilo več. Še preden sva prišla na Reko, se je rahla jasnina razgrnila nad pokrajino. Bilo je že nekaj sonca in močno je pihalo. Potem, ne vem. Nenadoma me je prijela neka melanholija, neka želja po begu. Kmalu je videla, da nekaj ni v redu z menoj. Umivala me je s pogledom in vabila v skrivnost zatajevane ljubezni. Nisem vedel, da se je zaljubila vame, res ne. Takrat še nisem znal brati teh črk, bil sem ljubezensko nepismen, seksualno že, ampak ljubezensko ... Dolgo sva sedela pred cerkvijo in tihinila. Dal sem ji svoj fotoaparat, rekoč, da bom šel nazaj v Ljubljano. Pospremila me je do avtobusne postaje. Sedel sem na avtobus za Koper in jo gledal dol. Nahrbtnik je imela pri nogah, moj fotoaparat okrog vratu in veter ji je metal zaveso las čez priškrnjene oči, ki so molile, da bi si premislil. Pa si nisem. Videl sem, da joče, da si briše solze. Vrtinec vetra ji je vrgel lase čez ramena. Dvignila se je in se stresala v joku. Videl

sem, kako ji trzajo ramena, kako ji stresa neka strašna notranja sila obilne prsi. Pustila je solzam da so odkapljale v veter. Z nemočjo je pograbila nahrbtnik, mi šibko pomahala in odšla med avtobusi. Solze v vetru ... so bile. Še danes me pečejo, sklence pripovedovanje.

Težak molk gosto prepreda najina pogleda. Deček je vse manjši in izginja. Vedno je tako, ko se izpove, vedno ... Postane neka posebna svetloba, ki se odvrtniči v zrele dni, nihajoče na veji samote. Pušča me pregnetenega z neko snovnostjo, ki je še niso dokazali, a vem, da obstaja. Včasih sem si pel pesem: ima neka tajna veza, ima neka tajna veza – najbrž res. Omočim si usta in se pripravljam, da bi šel dol na obalo, kjer so telesa razstлана po mivki in se spreminjajo v privid neke odrešitve. Teologija ljubezni, ali kaj ... Površno si popravim majico in bele športne čevlje, da bi bil videti spodoben, ko bom stopil čez sence zarisane na prag neke iluzije, da je svet civiliziran in imam mesto v njem; številka sem v določeni datoteki? Še včeraj se mi je zdelo, da se je tod mimo pasel njen vonj, njena posebna dišava, ki te ovije, da si nenadoma ebenovina. Prečim suh travnik in skušam čim prej zapustiti prostor, kjer tabori deček s svojimi sovrstniki. Vrišč se mi zabada v hrbet in stroga tabornica kriče daje navodila. Za trenutek se mi zazdi, da sem v nosnice ujel vonj njenih stopinj skozi popoldansko luč, ki se medi v izžetih travah. Suša šumi v zraku, stebła pokajo; vse je razžarjeno in raznihano. Vendarle se sem z morja nasnuje mlad veter, še poln temne skrivnosti morskega dna, kjer spijo sanje trudnih zaljubljenecv. Dve deklici me prehitita in čebljanje jima odzvanja skozi borovce, ki so se odločili, da bodo stražili rob, kjer se steza zavijuga dol do morja. Z neko negotovostjo se odločim, da bom raje šel v mesto, kjer si

bom privoščil popoldansko kavo. In nehote pomislim, da bo tam njena toga drža in njene roteče oči, ki govorijo: si mi zbežal, si mi zbežal ... vedno bežiš, skačeš kot kobilica in se nekam umikaš. Prejokal si do tu, zdaj se pa ustavi in vzbrsti v svoje zadnje bistvo. Ko bodo romarji šli mimo tebe, sprejmi njihov nasmeh vseh daljav, ki jih samo slutiš. In dopusti, da ritem drugega srca prebudi v tebi jutro. Vidiš, zdaj imaš hojo proti sebi. Odmahnem z roko in se spustim na stezo, ki je že oblita s sencami in je prekleto strma za moja šibka kolena. Hitro sem spodaj, kjer je sonce že nekoliko zardečeno in bakreno barva ulico, ki gre proti glavnemu trgu. Odločim se za kavarno, kjer sem včeraj videl obraz ženske, tako lep, izklesan iz tiste čudne milosti in lepote, da me je spreplet srha zavozljal v jecljavca. S kakšno eleganco je stregla, kako se je gibala ... V mislih sem zaplesal z njo na pomolu, ob uri, ko mesečina obliže kamne in meče na valove drobir srebra. Prijel bi jo čez ozek pas in z njo oddrsel v globine, kjer je tišina vtkana v mulj in se nalagajo stoletja hrepenenj. V njenih očeh je bilo nekaj vlažno lepega, nekaj kopren tiste pozabljene spogledljivosti, ki te naredi mehkega in zaudarjajočega po ploditvi. Počakal sem, da je postregla še pri sosednji mizi. In potem je odšumela mimo, na hitro vrgla pogled name in v kotičkih ust se ji je nabral smešek, ki je začivkal: gospod, ste slinasti, kaj. Ogledujete moje zagorele noge in si domišljate, da bi po njih pasli poljube. Oh, gospod, tako domišljavi ste, res. Poljube pase moj ljubi. Zvečer pride in do jutra voziva barko po nočnem nebu. Potem zloživa jadra in zaspiva. Morda bo danes spet tam, vsa razzibana, v rumenem mini krilu in s tisto lahkostjo v gibih. Pohitim. Najdem prosto mizo. Vidim jo, kako hlastno zloga kozarce na polico. Njena kolegica je že med mizami in pobira

naročila. Ozre se. Ujame me v vlažen pogled, ki me v trenutku umije in me razneži. Namenoma sem se usedel v bližino šanka, da bi jo lahko opazoval. Naročim kavo, prekrižam nogi, potem ... Potem spet pride deček. Zdaj je obut v črne cikle, oblečen je v črne kratke hlače in belo majico. V rokah stiska drobiž. Najbrž je prišel na kepico sladoleda. Spogledava se in me srhne. Spet bo kakšna zgodba, ki mi bo odjedla popoldanski mir. »Zakaj me zasleduješ?« mu potihoma rečem, ko se sklonim k njemu. Samo nasmehne se in mi reče: »Zdaj niti ne veš več, kdaj me pokličeš, kaj? Odkar si srečal tiste velike modre oči, odkar vonjaš njeno hojo med oleandri, si me povsem prezrl. Pozabljaš me, ampak nikoli ne bom izginil iz tvojega življenja, nikoli. Vedno bom s teboj kot tvoja senca, še potem, ko se boš razsnovil.« Vzravnam se in si ogrnem šal molčanja. »Sedi!« ukažem. In sede. Obraz nasloni med pesti. Ugibam, v kateri stiska skromen drobiž za sladoled. »Si prišel na sladoled?« ga vprašam. »Ja, na dve kepici. Vzgojiteljica mi je dovolila, veš. Če prav, saj veš ... Tisto zgodbo sem ti že povedal. Ja, sprehod, sladoled ... In ko sem kupil skromno kepico, je prišla do mene in me udarila po roki ... sladoled je padel na tla, nanj so kapljale moje solze ... To že veš, to sem ti že povedal, pa sem ti spet, ja ...« izdihano reče in se mencaje presede. Nenadoma se mi zdi, da se je čas zgostil v veliki stekleni krogli, v kateri se je ob stenah premetavala limonada. Morda je zdaj moj čas prav taka motna snov, ki se lepi na ustnicah neke druge mladenke v nekem drugem času, v noči, ko tišina zamira v jesenskem listju in ure usihajo skupaj z listjem na stari platani, ki je presanjala vsa hrepenenja, razobešena v pomladna jutra, ko so škorci prinašali drobtine sonca. Deček se čudi moji stišanosti in mi z zvedavim pogledom

očisti pogled, da ga spet vidim takega kot bi ga moral že prej. »Povedal si mi to zgodbo, povedal,« zamišljeno rečem in si potegnem z desnico čez obraz, da bi zbrisal neke druge podobe, za katere deček še ne ve. »No, le pojdi in si izberi sladoled, meni pa naroči limonado. No, kar korajžno,« ga bodrim, ker vem, da mu je nerodno. Zavzdihne in se odlepi od mize. Zakroži tja proti stekleni vitrini s sladoledi, popravlja si kratke hlače in menca. S potlačenim glasom si naroči dve kepici in izdavi, da naroča še zame velik kozarec limonade. Že dolgo nisva takole posedela v lokalu. Ponavadi se srečujeva pod drevesi, zelo starimi drevesi. Je v tem kakšna magija, je to ... Saj si ne upam niti pomisliti, da bi to bilo res. Mar potem drevesa govorijo z menoj, mar res ... No, no ... In deček je duh, ki govori, morda pa ... Ne vem, ne bom zdaj o tem, ne ... Prismeje se k mizi in me gleda z neko posebno svetlobo, z neko izmitostjo, ki si jo težko razlagam. Natarica malomarno postavi limonado na mizo in odšumi; ni prinesla tista, v katero sem se malo prej zagledal. Tista se skrivnostno nasmiha nad kozarci in ko se stegne, da bi jih dala nazaj na polico za hrbtom, napne prsi in zavihra z lasmi. O, lepota, svežost, mladost ... Mi poje v prsih. Hitro se spet obrne in poklepeta s kolegico, se zasmije in si popravi lase za desno uho. Deček me začudeno gleda in strastno oblizuje sladoled. »Kaj pa zgodba o padlem sladoledu v lepem novem lokalu, a?« me preseneti. »Te ti še nisem povedal?« Dolgo me pusti v praznem prostoru dvoma. Lokal, sladoled pade po tleh ... Ne. »Pa jo povej,« s pridihom naveličanosti rečem, ker sem spet obesil oči na čudovite rjave lase. Deček se živčno presede, si preloži sladoled v levico in z desnico živčno popravi očala, ki se mu zarezujejo v nos. »No, poslušaj. Takole je bilo. Preselil sem se v drugo manjše mesto.

Naneslo je pač tako, da sem pozabljal na neko usodnost, ki me je oprala in izvrgla iz ljubezenskega gnezda. Vroč julij je bil. Posedal sem v parku, premišljal, gledal, zehal in se vlekel v neke nove sanje. Sprehajal sem se po mestecu, si ga razgledoval in si želel, da bi bil od vseh pozabljen, neviden ... Nekaj dni je tako šlo, dokler nisem spet dobil službe in sem spoznal sodelavko, ki je imela čadasto črne lase in prav take oči. Ni me premamila, le ... Ja, za klepet je bila dobra. Morda so me malo mikale njene velike prsi, kaj več pa ne. Skupaj sva hodila na kavo med odmorom in razpredala o življenju, o bedi mest, o njenem Krasu. Preveč sem si domišljal, očitno ... Ne, da ne boš mislil, da sem karkoli poskušal, prav nič. Samo kavice in iluzije. No, pa prideva nek dopoldan v tisti nov lokal. Bilo je res nekaj prestižnega v mestu: vse tapecirano, medenina, marmor, plemenit les ... In za točilno mizo je bila vrtavka ... Kratko krilo, lepi spuščeni lasje, polne ustnice, prsi, v očeh pa ... Ne vem, nenadoma se je nekaj zamaknilo, nekaj zabliskalo in čez lica ji je pohitel blag ogenj zadrege. Malo sem se nasmehnil in roka se mi je tresla, ko sem prijemal svoj sladoled, tako zelo obložen, da ... In potem sem nerodno zasukal vseskupaj in večino sladoleda je padlo na tla, k sreči na del, kjer ni bilo tapisona. Moja sodelavka se je zasmejala, deklica pa je prihitela naokrog z vedrom in krpo in stvar hitro uredila. Potem mi je dala nov sladoled in spet tiste divje energije v očeh in čisto kratek stik mojega prsta z njenim. Dovolj je bilo, da sem potem bil tam vsak popoldan in ji razlagal o motorjih, o potovanjih ... Ona pa se je navduševala nad konji ... Ure in ure sem previsel tam. Zvedel sem, da bo šla v četrti letnik gimnazije, da je doma iz vasi, da ... Koliko vsega sva si povedala in kako sem potem doma fantaziral, kaj in kako. Dolgo je trajalo, da sva

si izmenjala telefonski številki in naslova. In potem sem jo začel klicati domov, in ... Vem, ti bi temu rekel, da sem se zaljubil, jaz pa ne vem, če je bilo res tako. Mislim, da sem se samo zagledal, čeprav sem trpel, ko je ni bilo v lokalu. Bližal se je september in njena šola. Vedel sem, s katerim avtobusom prihaja in sem hodil na avtobusno postajo. Saj veš, hrepenenje je divji konj, ki ga je težko osedlati. In zgodilo se je, da se je kar pojavila pred mojim stanovanjem z neko rožo ... Ne vem zakaj, ne vem, kar tako. Prišla je tja, z rdečimi lisami strasti na licih, z nevarno svetlobo v očeh, jaz pa trd in tih ... Povabil sem jo naprej, pokazal sem ji slike – takrat sem še slikal; platen je ostalo malo, akvareli, risbe ... ampak ... Njene mlade prsi so se napenjale v hotenje, jaz pa, jaz ... jaz sem bil tisti padli sladoleđ takrat. Odšumela je skozi jesen in si najbrž mislila – kreten! Saj sem res bil takrat, pozneje ne več. Še je prihajala, največkrat po telovadbi in ... samo v trenirki, spodaj pa nič, na hitro, tako ... Gola strast, zanesenost, v meso stlačena iluzija, da si ljubljen in obljubljen. Trajalo je do decembra, ko sem jo videl na tržnici z njenim mladim spremljevalcem, mladeničem; neka potrditev, da ima tudi ona svojo dijaško ljubezen, čeprav sva se strasti pridno učila. Jezdila sva skozi močvirja in pila mlado studenčnico. Njeni poljubi so bili kot polaganje žerjavice na kožo. Iznorjena je odhajala od mene z nekim novim ponosom, z zrelo odločnostjo, da bo odslej krotilka konj in moških – tako se mi je takrat zdelo. Polagoma sem začel čutiti, da sem se zaljubil vanjo, ne vem, ne znam natančno opisati, kako se je to zgodilo. Morda zaradi tistega videnja na majhni tržnici, morda. Telefonski pogovori so bili vse pogostejši, njeni obiski pa vse redkejši. Brenčal sem okrog nje kot sitna osa, to šele zdaj vem. Prelamljajalo se je ... In

še je prišla, še, v januarju, v februarju, nekajkrat na mesec, kadar jo je zanašalo v hormonske valove in je bila tako polna strasti, da je grizla in praskala, se zažirala vame, jaz pa vanjo. Spraševal sem jo, kaj pa potem počne s fantom, pa me je samo žalostno pogledala in mi rekla, da je z njim bolj tako, da je prehiter, da je neroden, da ga uči ... Osmodila me je z ognjem, da sem čutil ogle v kosteh. Bal sem se poletja in razgalitve, saj veš ... Omenjala mi je že, da bo hodila na bazen, da ... In tukaj so se stvari spet ustavile. Matura, brezčasje ... Šumela je daleč proč od mene, cvetela je v drugem objemu. Ni je več bilo, vse do julija, ko sem se spet odpravljal v Ljubljano, da bi na ulicah odložil težak kopalni plašč, prepojen s strjenimi sokovi ljubezni. Jutro ... Lepo poletno jutro. Prišla je v črnem krilu in majici, ki je komaj pokrivala njene oholo strmeče prsi, našpičene v nori čas zahotovanja. Ščemelo me je v ledjih, razbijalo mi je v glavi, ker sem dva dni prej zvedel, da so njeni starši na morju, pred njeno hišo pa se je ob večerih ustavljal rumen avto – z drugim je raziskovala erotiko. Pršenje ljubezni je prenehalo. Takrat sem se zavedal, da je bila to še ena poletna iluzija, ki bo umrla v poznih travah in odskakljala skupaj s kobilicami. In sva šla z njenim avtom, kmalu po šesti zjutraj. Zapeljala me je na neko bližnjico, se delala, da ji nagaja avto in se sklanjala čezme, da bi mi v naročje usula težke prsi, da bi bilo kot nekdanj ... Jaz pa nič, togo sem sedel in pestoval naramno torbo. Mislil sem že, da bi segel med stegna, potežkal dojki, pa ne in ne. In potem, nič ... V Ljubljani sem jo povabil na kavo. Malo sva še klepetala in se ločevala za vedno, takrat ob kavi ... Še ene moje sanje so zlagoma šle čez most, oblečene v črno mini krilo, ki je skrilo žehitino poželenja. Ostala mi je grenka kava in osoren nasmeh natararja, ki je najbrž zaslutil, da sem žensko

pripravil do besa, ker sem jo odrinil od sebe. Vidiš, s sladoledom se je začelo, s kavo končalo,« dokonča in pogrize kornet. Med govorjenjem je pridno oblizoval in včasih mljasknil; zdaj me gleda krotko in nasmehljano. Verjetno se mu zdim čemer in odsoten. Prikimam in rečem: »Ja, včasih si domišljamo, da smo zanimivi, ja, pa pride trenutek streznitve. Srečati moraš senco svoje usode, srečati jo moraš ...« z neko nerazumljivo grenkobo rečem in spijem preostanek limonade.

»Spet bodo solze v vetru, spet – tokrat od sreče,« reče deček in ploskne z rokama, kar naj bi pomenilo, da izginja.

Ostanem v težki zamišljenosti. Vse se mi zdi tako prejesto, nesnovno. Rjavolaska razlaga nekomu o svojem študiju, dekletce kupuje sladoled, dve starejši ženski se nečemu smejeta ... In potem mi stopi pred oči ona, nagne glavo in se smehlja ... Od nekod priplava glas: čas je za tvojo srečo, sprejmi jo in ne boj se solz umitih z vetrom, ki bo iz step prignal divje konje strasti in sejal semena maka v uvelo žito tvojih let. Ne sanjaj mrzlih zim, raje se obleči v zrelo poletje in pojdi za senco, ki te vabi pod stare arkade, kjer boš umiril srce in si dal še eno priložnost, da boš izživel snov svojega življenja. Zdaj še ne razumeš, kaj ti je dano, a ko boš ves v tem, boš samo srečen in stopljen s senco nje, ki te je ogrnila s poljubi, da bi bil obujen v svetlobo radosti. Nenadoma vstanem in grem plačat. Rjavolaski se blesk v očeh spremeni v čudovite nagajive svetle pikice, ki me bodejo. Namenim se čez trg, da bi bil čim prej v parku blizu cerkve in bi poklical njo ... Morda bo pa privolila na večerni sladoled, morda pa res. In spet bo nek sladoled in isti lokal, kjer je odrasel deček zvrnil sladoled na tla ... V parku sem skoraj sam. Nekoliko nervozno poiščem njeno številko. Zvoni ... Njen glas ... Ja,

B O J A N B I Z J A K

pride ob sedmih, o ... Od nekod se privije vrtinec vetra ...
drobna solza me preseneti, in še ena in še ... Zdaj so res
solze sreče ... v vetru. In mimo prikolesari deček. Smeji se
mi in zakliče: Sem ti rekel, da bodo solze v vetru, srečne
solze. Zdaj se bova poredkoma videla, pa srečno s tvojo
senco. Pazi nanjo, ker ta ženska te pa zares ljubi, veš.

R O B M E G L E

Sama na robu pločnika in z dežnikom. Vrta v meglene ostanke jutra. Kmalu bodo odprli urad, bom danes ... Diploma, mama, diploma, kaj mi bo zdaj. Ti si mi govorila, kako si se nagarala v Tobačni, ja ... Pa si kupila kolo, novo ruto, z očetom sta prišparala za prvi avto, pralni stroj, jaz pa ... tale prenosni računalnik sem zaslužila kot natakarica ... Mama, misli me bolijo. Kako čudno, ne. Čakam. Avtomobili šumijo mimo in vsi se držijo, kakor da jim je vesolje namenilo posebno usodo. S povešenimi rameni se zgane naprej in si ogleduje skromno izložbo s čevlji, jesenske reči, barve dolgočasne, modeli ... Tistih dragih ni tu, tisti so ... Moda. Jan me je nagovarjal, da bi lahko, če bi ... Prasec!, če bi, kaj ne ... Če bi legla z njim in še s kom. Da imam lepo telo in nekaj posebnega v očeh, da bi znal fotograf to ujeti in prodati, da ... Joj, pa tisti njegov večni razdražljiv govor, da sem razvajenka, da sem vsega sita, da ... Vsak dan je slonel ob šanku in namenoma kazal debelo denarnico. Prelagal jo je in rad plačeval. Če me ni bilo, je kolegici puščal napitnino in pozdrave, dokler ... Tisti večer ... Šla sva v motel, stuširala sem se in ... Ni ga spravil v formo, mlahavo vse skupaj, pa sem se potrudila in ... Nič, dvakrat nič ... Razlagal mi je, da ga žena noče več v posteljo, da ima svoje stanovanje v lastni hiši, da ... Kupil mi je drago ogrlico, pa sem jo potem prodala, malo še

dodala in prišla do dobrega računalnika, ki me zdaj reže v levo ramo. Gre naprej in si skuša odpahnniti te dražljivosti v ljubki glavi, ki išče odsev v izložbi. Popravi si rjav zavihhek las nad čelom, zasuče glavo in si nadene spodoben nasmeh. Iz žepa potegne mobilca, ja, še deset minut do osme, ko začnejo ženske v uradu, ki ponuja delo, čebljati ... Zadnjič je bila ena prav nesramna; rekla mi je, da sem izbirčna, da je moja diploma ena izmed tisočih, pa da ... Pa tista sploh ve, koliko sem se nagarala, da sem prišla do diplome, ve ... Najbrž ima samo srednjo šolo, morda še kakšne dodatne tečaje in zdaj ... Ne bom se obremenjevala z njimi, zdaj ne. Ponujala mi je prosto mesto hostese na ladji – halo. Jaz sem diplomirala na kemiji, zdaj pa naj bi bila hostesa na ladji, ja no ... Očitno so ji plačali, da novači mlade lepe punce za tuje podjetje, za ladjarja, ki je zaposloval tak kader. Pa kako je namlevala: Veste, ponuja se vam urejen delovni čas, potovanje, primerna nagrada. Komunikativni ste, obvladate dva jezika, delali ste v gostinstvu – ne vidim razloga, da ne bi sprejeli te ponudbe, te pogodbe. Nenazadnje gre samo za pet let, potem se bo pa že kaj drugega našlo. Zaslužek je res dober. Če bi se meni to ponujalo, bi takoj sprejela, je še navrgla. Upam, da danes ne bo spet težila s kakšno podobno pogodbo. Oče pravi, da je vsako delo častno, da je on delal to pa to, zdaj pa ... Takrat so bili drugačni časi, ja. Le mirno, punca, le mirno. Zavije v ulico, kjer je urad. Počasi tleskaje hodi in ziblje svojo nečimrnost. Dežnik ji zdaj služi kot sprehajalna palica, bi se dalo reči, saj ga tu in tam trdo zapiči v izlizano površino pločnika. Ob oglasni tabli se ustavi. Dolgo gleda sezname, nič ... Same natarice, pomočnice v kuhinji, dobro, tudi to bi še šlo, vendar, zakaj sem potem sploh diplomirala ... No, preživeti bo treba. Luka je rekel, da bo

šel delat v Nemčijo, on ... Ja, dobil je službo v neki tovarni barv. Diplomiral je eno leto pred menoj, kaj hočem, v prednosti je, ta Luka. Včeraj je bil tečen, joj ... Vozil me je dol na Barje in v tisti gostilni ... Igral je pikado, se smejal ... je to moj moški, je!? Najina najeta garsonjera bo potem tako žalostna ... Še en teden, po prvem novembru gre ... Plačeval bo najemnino, to že, ampak, kaj bom jaz sama tam, kaj bom. Iskala bedno delo in čakala, da se enkrat na štirinajst dni pripelje dol. Bo to življenje, bo to? Skušal bo najti kakšno zaposlitev tudi zame, no ja ... Oh, življenje, oh, megla! Na hodniku je že nekaj iskalcev in iskalk. Postavi se v vrsto in se nasloni na rumenkast že zguljen zid. Moški pred njo je živčen, že sivolas. Kar naprej se prestopa in hrupno prha skozi nos. Malo zakašlja in spet na široko stopi. Z levico si gladi ostre brke in trzavo pogleduje levo in desno. Še trije so pred menoj, premišlja in leze nekam v spomine. Ko je bila prvič tukaj, delavska knjižica ... Takrat je že mislila, da ne bo šla na fakulteto, takrat res. Pa je oče vztrajal, da je inženirka v tovarni kar spodoben poklic, da bodo zmogli, da ... In potem je prišel Luka, v drugem letniku, on je bil v četrtem, že ... Hoja ob bajerju, pomoč pri vajah, debate, izlet v Pulo in ... Še eden, še ta živčen moški. Kar puhti od njega od jeze. Mora jih imeti že blizu petdeset, morda še čez. Taki so v slabem položaju, ni dela. Še za nas ga ni, kam to gre, kam!? Minute se lepijo na stene, kjer je še ena velika oglasna deska, malo naprej so neki plakati in slika, neka brezzvezna abstrakcija, ki najbrž hoče povedati, da je življenje danes sila abstraktno. Moški pride ven rdeč in nekaj mrmra – sliši se: jebemti državu ...

Vonj megle, pomisli, ko lahkotno gre proti malemu bifeju, kjer rada spije kapučin. Spet nič, morda v Avstriji, dobila je naslov, telefon, elektronski naslov. Tovarna

gnožil, nekaj takega. Poklicati mora do petka, danes je sredo. Bom, pisala bom po mejlu, pa bom videla. Avstrija, blizu Dunaja. Možnost najetja stanovanja, delavski vlak do tovarne ... Pogodba za dve leti ... Plača, uf ... Ampak, kaj bova potem jaz in Luka, kaj? Garsonjera na Viču, ja ... Moram ga poklicati, kar zdaj. Najde prosto mizico, začivka natakariči, da bo kapučin in živčno kliče. Luka, Luka, ji zveni v glavi ... Ni zadovoljen s tem, ni, sem vedela ... On bi raje, da grem z njim gor v Nemčijo, kaj potem ... Stanovanje ni problem, če bo treba, bom pa šla nazaj k našim domov, samo ... Joj, osemindvajset let mi je, kaj pa otrok, kaj pa to ... Kapučin se ohlaja, ona pa gleda v zaslon mobilca in se smehlja, ko gleda Lukovo sličico. Ta brko, se nasmehe in ga pogladi s prstom. Na zaslonu ostane sled njenega vlažnega živčnega prsta. On ima službo, slabo plačano, slabo. Mešalnica barv za malarsko podjetje ... Ko je na volji, se šali, da dela mavrico v kantah. Saj bi lahko delal doma, v kemični čistilnici, pa noče, ker sta starša proti temu, raje slabo plačajo dve najeti delavki. Smešen je, ko pripoveduje, kako je kot otrok rad čaral z barvami, še najraje s tistimi za železo, ki jih je imel dedi v garaži. In enkrat da je s tisto rdečo barval mamino kolo, tudi sedež ... Pa lonce za rože in celo posodico za mačjo hrano ... Slabo se je končalo. Potem je dedi zaklepal omaro v garaži. Njegova mama ... ne mara me ... Dokler je hodila v lokal in sem jo vedno ljubeznivo postregla ... še kot dijakinja, ja ... Takrat je bilo vse v redu. Kar naprej je žgolela, kako da sem prijazna in simpatična. Vedno sem ji prinesla tudi časopis, piškote ... Pohvalila sem njene nove frizure, ogrlice, torbico, kombinacijo oblačil – saj je res dama ... Ko je zvedela, da je Luka, njen Lukec, moj fant, pa ... Tisto nedeljo po maši. Prišla je tja, namrgodena, z neko nevihto

v očeh. Jezno je naročila samo kavo in vodo, pa za prijateljico je tudi naročila. In popoldan je prišel Luka ... tečen, peš. Govoril mi je o nedeljskem družinskem kosilu. Mama mu je rekla, da, da bi si lahko dobil dekle iz bogate družine, ne pa hčerko neke delavke in delavca, no ... Hvalila se je s tem, da so oni vedno bili premožni, da so znali zaslužiti, da je njihova kemična čistilnica nesla, tako prej kot zdaj, da ... In njihov dedek, da je imel celo butik na Dunaju, stric pa verigo čistilnic v Ameriki. Tiho sva bila ... Še zdaj se slišim, kako sem mu rekla: me boš pustil? Pa je kar molčal, ja ... Potem me je objel in ... Tista bedna nedelja. O, pa so bili drugačni časi ... Prihajala sem v njihovo hišo, ko sem inštruirala sina Lukove starejše sestre. Takrat pa me je gospa spet hvalila, da sem strašno pedagoška, pametna, da bi morala biti profesorica. In stregla mi je kavo, pecivo, celo honorar je sama povišala, zdaj pa ... Zdaj pa ne smem več tja. Njegova mama je rekla, da se pod njeno streho ne smeva shajati. Pa tudi novega inštruktorja so našli, ja ... Od takrat nisem več bila tam, nič več. Pozabila sem že vonj tistega negovanega vrta in tiste svetle sobe, kjer sem imela inštrukcije. Luka preprosto ni imel potrpljenja s tistim mulcem. Meni je bilo pa kar všeč. Matematika, no ja ... Len je, kar je res je res. Fizika, hm ... Kemija, no ... Vseeno je dobro zvožil. Potem sem gospo videla še dvakrat, enkrat na otvoritvi neke razstave, kjer je bila z neko prijateljico, in drugič v nakupovalnem centru – obrnila se je vstran, ko me je zagledala. Zbolelo me je. Vse to sem povedala Luku, pa ... Tolažil me je, da bo to mimo, da bo mama že spoznala, kako in kaj, da. Zato sva potem najela garsonjero, zato. Bedno. O, telefon, kdo? se zdrzne. Pogleda. Marina, o! se razveseli. Dolg telefonski klepet jo iztrže iz vijačnice težke zamišljije. Marina pride sem, fino,

se nasmehne in spije preostanek kapučina. Pogleda ven, kjer se kosmi megle še vedno zlivajo po ulici, da ljudje izginjajo v sive zabrise. Ej, Marina, se potegne v nove spomine. Kako je bilo, ko smo čakali, da mine matura, da odcvetijo kostanji. In tisti žuri pri vas doma, tisto poletje ... Bogdan ... Preizkuševalec opojev, tako si je rekel. Hotel je študirati biokemijo, pa je končal v umobolnici. Kolikokrat nam je razlagal, da je vesolje posnetek nekega silnega načrta, ki ga on skozi drogo razume. In risal nam je na papir, kako se bo vesolje spremenilo v veliko jajce in počilo. Atome je primerjal z majhnimi ozvezdji, ki se združujejo ... Kar naprej je prenašal neke snovi, neke stekleničke ... Doma je imel že kar spodoben laboratorij spodaj v kleti. Tam je nekaj čaral, se igral. Znal je že marsikaj, pa tudi poskusil je že veliko tega, dokler ni odšel med odsotne sohe razuma ... Marina je bila noro zaljubljena vanj, noro. Citirala mi je njegova sporočila, včasih res bedasta, tako zelo sfuzlana. In vse je bilo dobro, dokler ni začel uživati neke stvari, ki si jo je sam varil ... Od takrat je šlo samo navzdol. V parku je sedel na invalidskem vozičku in dirigiral nevidnemu orkestru ... S kolesom se je nag vozil po sredinski črti dol mimo opere in naravnost pred parlament, potem, potem so ga sneli in odpeljali. Preiskali so hišo, zasegli nekaj prepovedanih substanc, spisali obtožnico ... Dvakrat sem šla z njo v umobolnico – groza!!! Taval je po parku in govoril, da je mislil s tujimi možgani, da mu jih je nekdo vrnil v glavo, da pa so njegovi varno spravljene na neki vesoljski postaji in čakajo, da jih prevzame ... In enkrat da je imel predavanje za osebje, namišljeno seveda. Dve uri da je kričal v parku ... Luka mi je govoril o tem, ker je bil tisti dan pri njem ... Govoril jim je, da so povezani s hudičem, da jim dajejo strupe, samo da

nekdo služi na račun njih. Očital jim je premalo vedenja o galaksijah v glavah, o stanju mentalne gravitacije, o sistemu duhovnih poti v vesolju, o načrtu, ki ga pozna in mu nočejo prisluhniti. In še da je kričal, da on edini zna izdelati sintetično misel, da je kemija od boga dana znanost, da lahko delajo sinteze misli. Njegova zdravnica ga je kar pustila, da se nakriči, potem sta ga bolničarja prijela, sicer na lep način, in ga odpeljala v sobo za umirjanje. Dobil je dodatno injekcijo. Boga pa ni nikoli omenjal, ne. O ja, Luka ga pa, kot njegova mama ... On pravi, da je Bog povsod. Če je res, potem je bil tudi v kapučinu. Bog, pomagaj mi dobiti službo, prosim, pomagaj. Moja babi je molila ... Učila me je, kako že ... Nekaj še znam. Dvakrat sem šla z njo k maši, pa je bilo tako hladno tam v cerkvi. Vsa prezebla sem bila. Potem sva šli na čaj k njej domov, v skromno hišico, ki je zdaj ni več. Širili so cesto in so jo podrli, babi pa je umrla v domu za ostarele. Naša babi ... Pa kje hodi ta Marina. Pokličem jo. Ne bom sedela tu cel dopoldan. Domov moram. Mami sem obljubila, da ji bom pomagala pripraviti stvari, ki jih misli oddati na Karitas. Veliko ponošenih reči je, ne vem, če take tam jemljejo. Oče je rekel, da bi bilo vse za v kontejner, strinjam se z njim. Zvoni. Na, pa je šel klepet. Ne bo je. Ima sicer dopust, mora domov, ker jo čaka popravilo računalnika, serviser pride. Joj, no, kako je danes svet prazen in zavit v meglo. Nič, grem domov ...

Zunaj se je že obešala tema in megla se je še bolj na debelo naložila med dolgočasne bloke, kjer so utripali razni ekrani. Luka pride šele jutri. Moral je domov, ker ga mamica potrebuje ... Nekaj ni v redu v čistilnici, očka noče popravljati, ker ga boli hrbet, mojstri so dragi ... Takole bom sama, ko bo šel gor. Ura bo mlela noč v nestrpnost.

Televizija bo ponudila nekaj bežečih slik in računalnik mi ga bo ponujal preko male kamere. Klepetala bova, se nasmihala in ... Bo tako!? Joj, ne!!! Podloži si blazino in vzame majhnega rumenega medvedka, ki si ga je kupila na novoletnem sejmu še kot srednješolka, ko je bila zaljubljena v Andreja, pa ... Čisto potihno hodijo spomini ... Predirajo kolobarje megle tam zunaj in se navijajo na majhno svetilko nad posteljo. Spet hodi po zamrzli ulici in si piha v omrzle prste na rokah. Vse je v lučkah. Nebo se spreminja v utripajoče hrepenenje, kuhano vino rojeva drobne mravljičice v udih, ušesa rdijo, Andrej pa ... Čakala sem ga pred pošto, pa ni prišel ... Nekaj solz je padlo v brozgo na tleh. Zavila sem na Čopovo in kupila tegale medvedka. Dala sem mu njegovo ime. Potem sem ga srečala ob stojnici. Možato je pil medico in se s prijatelji nekaj vneto pogovarjal. Šla sem do njega in mu pritisnila medvedka na lice, pa se je obrnil, že pijan, in rekel: Kaj je, bejba, a te zebe, bi se stiskala. Pograbil me je in me gnetel v razpeto bundo. Takrat se mi je uprl, ja ... Smrdel je po alkoholu in po travi. Očitno so se ga že navlekli in kadili. Oči je imel povsem rdeče in zblojene, kar smejal se je in smejal ... Hotel je z mano naokrog. Nisem šla. Spraševala sem ga, zakaj ga ni bilo pred pošto ... Smejale se je, smejale. Še zdaj slišim tisti smeh, še zdaj. Tam zunaj nekje v megli je, se mi zdi ... Iz kopalnice prihaja zvok kapljajoče vode. Nervozno vstane in gre, da preveri, če je pipo zares zaprla. Luka je sicer omenjal, da jo bo treba zamenjati, a ni nikoli našel pravega časa, lastnica stanovanja pa noče nič slišati, da bi se to popravilo. Spotoma si prinese še malo mineralne vode, ker jo žge v trebuhu. Jedla je kebab, a je očitno pretiravala s pekočo papriko. Včasih ji ni delala težav, zdaj pa. Morda je to tudi od živcev, razdraženo telo,

razdraženo vse ... Odpre balkonska vrata in ovoiduje mlačen večer. Megle se sučejo okrog uličnih svetilk in promet zabrneva v mehki temi. Ven bi šla, kam ...? V klub, kjer je ples in zabava, divja zabava kot včasih, ko sem do jutra omedlevala in potem kinkala na mestnem avtobusu, ah ... Ne, zdaj sem resna dama, ki išče službo, ki išče svoj kos kruha. Gre do računalnika in ga vključi. Počaka, da se naložijo vsi programi in da se poveže z internetom. Luka je na FB – ju, klepeta, s kom!? jo zmrazi. On klepeta, jaz pa sem sama tukaj in naj ga čakam. Kaplje ljubosumja so ji stopile na čelo in se zbirale v lepljivo snov strahu. On je gor, jaz pa tu, ej ... Na hitro ga dregne, takole po vseh mogočih žicah in frekvencah. Ne zmeni se zanjo. Kar naprej poizkuša, še in še. Pa nič. Majhna zelena pika kaže, da je sicer tam, ni pa nujno, da je zdajle za računalnikom, se tolaži. Končno se ji pridruži. Napiše ji, da je skočil dol v klet po neko orodje, da še ni končal s popravilom velikega sušilnega stroja, da bo treba menjati ležaj, da ... Tvezil ji je o vseh tehničnih podrobnostih, ki je niso niti najmanj zanimale. Bolj bi ji bilo všeč, če bi ji napisal kaj izvirnega, tako kot takrat, ko jo je zapeljeval. Tiste noči in FB ... Letele so besede in poletje je ugašalo na vročem asfaltu, ko je hitela na zmenke v park in si dovolila, da je ostajala cele noči zunaj. Jutra, ko je golobe krmila z ostanki čipsa. Svetuje ji, naj se loti česa pametnega, morda knjige, filma, kaj takega. On da bo delal pozno v noč, da preprosto mora popraviti stroj, ker sicer jutri ne bo čistilnica odprta ... Veliko naročilo so dobili, prti za en hotel in nekaj posebnih natakarskih oblek ... Ja, lahko noč, ja ... Nocoj so zvezde skrite v vato sivine, ki liže smeh z lic mladosti, razprodane na borzi časa. Mahanje v noč na ploščadi, kjer so stanovali bedniki, ki so si za večerjo delili

eno samo pašteto in so položnice nosili na Rdeči križ. Kam smo prišli? Tovařiši, tovařiši ... Marija, sošolka iz srednje šole ... Ni imela za malico, že takrat ne, mama je izgubila službo, oče je narkoman, blizu petdesetih ... Ločila sta se ... Pustila je šolo, dela pa ni ... V očeh je imela robove megle, da ... Jokala je na koncu hodnika in preklinjala svet. Še zdaj jo slišim, kako je skozi jok rekla: pizda, da bi imela vsaj za en šus, za en dokončni šus, ki te vrže v zadnjo galaksijo tega zafukanega vesolja. Tako je rekla tistega aprila. Potem je ni bilo več v šolo. Enkrat sem jo srečala na uradu za zaposlovanje. Zredila se je, baje z mamó jesta samo še riž in testenine, ki jih poklanjata Karitas in Rdeči križ. Prijavlja se na vse mogoče. Nekaj časa je delal v neki restavraciji, pa v trgovini z zelenjavo, vse samo za določen čas, nadomeščanje porodniških dopustov, zdaj pa spet nič. Se bom tudi jaz spremenila v tako bedo, se bom? Recesija, agonija ... Manija ... depresija ... družbeno dno ... Politiki pa ... me ne zanima več. Vsi so enaki, krasti in se smehljati, tako je prav. Oče je rekel, da bo treba nekatere slavnostno obesiti namesto državne zastave, pa bodo sanje spet na novo dovoljene. Saj ti tipi in tipinje res sanjajo, že dvajset let sanjajo, pa nič ne prisanjajo. Vedno nas prepričajo, da bo zdaj vse drugače, da imajo pravo opcijo, da ... Nič, velik nič. Ven bom šla, pa bom šla, na kolo. Svetilko imam, pa kaj. Nočno vrtanje v meglo. Zapeljala se bom mimo Lukove hiše. Ne bo vedel, da sem tam, ne bo. V kolesarnici spet ni luči. Pretiplje se do svojega kolesa in preveri, če je dovolj tlaka. Natakne luč in kolo počasi zrine ven. Na pločniku si zapne vetrovko, preizkusi luč, dela ... Zavihti se na kolo in dolgo sili menjalnik, da bi skočil v pravo prestavo. Razjezi jo škrtanje verige, dokler se stvar vendarle ne unese. Kolesarska steza je prazna. Mimo se zažene mestni avtobus

in razkolobari meglo. Gleda, kako rdeče luči izginjajo v bledi svetlobi mestne razsvetljave. Zakolesari v rdečkast sij, ki kaplja iz bližnjega bifeja. Obkroži parkiran avto in elegantno zapelje med čakajoče na postajališču mestnega prometa. Še malo pa bo v centru. Nobene kondicije ni več ... Kar zadihana sem in vsa že potna. Ej, punca, spet bo treba teči, vsaj dvakrat na teden. Tole ne pelje nikamor, celo malo poredila sem se. Kaj bo, ko bom noseča, če bom ... Luka pravi, da je do tridesetega, celo do petintridesetega, še čas ... Da morava nekaj napraskati, kupiti lastno stanovanje, potem pa ... Najprej štalca ... In te fore. Bliža se naselju, kjer je čistilnica. Same stare solidne vile. Zavije na levo in vidi, da so vrata čistilnice odprta, da močna luč odplakuje nadležno meglo. Kolo prisloni k staremu, z bršljanom obraslem zidu. Zatihotapi se k vhodnim vratom dvorišča in vidi v trebuh čistilnice. Luka ima razkopan stroj na nekem stojalu in se z nekom pogovarja po mobilnem telefonu. Tako njegova drža ... prekržani nogi, leva roka drži telefon, desna tišči v žepu zelnomodrega delovnega kombinezona. Z desno nogo najprej zadrša po tleh, potem pa spodvija stopalo in se naslanja na rob. Smeji se. Ona se splazi za odpahnjena vrata in sliši: »Ja, Ana, ja ... Ti rečem, no ... Res ... Ma ne vem, z Nevo, saj voziva, ja ... sam zdaj išče službo, jaz grem gor v Nemčijo ... Ja, pogodbo že imam, s prvim grem ... Ne, ne vem ... Z njo, ne ... Ona, kaj vem ... Ma ne vem, poroka, kaj vem. Moja mati bi me razdedinila, če bi se z njo poročil. Ja, najeto, ja ... Kaj, ne ... Ti, jah, vam je lahko, ja ... A oče še ... Aja, tudi podružnico je kupil, fino, širi biznis, fino ... Ne, vem, da ne zaposlujete, vem ... Ja, krediti, ja ... Sranje. Firme crkujejo, ker ni kreditov za proizvodnjo ... A, sama ... Jernej ni več v igri, zakaj ...? Ja, štekam, ja ... Preveč, ja ...

Neva je kul, samo včasih so te njene proletarske fore, veš ta strah, da ne bo kaj žret, pa to. Ne morem ji dopovedat, da je življenje kul, da so možnosti, če hočeš, da so ... Ma ja, ne vem ... Za zdaj nama gre ... Sej meni bo kul, da bova malo narazen, vsaj nekaj časa, da vidiva, kje sva, ja ... Ej, ja ... prav, ja ... Se dobiva ... Preden zašibam tja gor. Pri tebi, ne, ne, dajva raje na nevtralnem terenu ... Morala, ne, samo ... Ah, daj no ... Ti žvrcnem pa prileti, prav. Zbesnjeno tišči vase tesnobo za vrati in si ne upa premakniti. Počasi se začne oddaljevati nazaj do vhoda. Pazi, da ne bi zaškrtała po pesku. Zunaj si dolgo oddihuje. A tako, tako ... razdedinila bi ga ... Za to gre ... Jaz ali dediščina, aha ... Kaj naj mu rečem, kaj naj ... Če bi mu to omenila, bi vedel, da sem mu prisluškovala. Kakšen svet, kašen svet? Iz žepa potegne mobilca in pogleda brke in oči svojega izbranca. Namenoma poveča sliko in gleda, gleda. Od daleč ji prihaja kovinski zvok in še eden ... Pokuka za vogal stebra in vidi, da zdaj res popravlja stroj. Naj ga pokličem!? se bori v sebi. Ne zdaj, ne ... Tudi notri ne grem, v to prekleto bajto že ne – bi ga razdedinila ... joj, no! Za hišo se mu gre, za delavnico, za delnice in denar. To bo veselo pričkanje s sestro ... In kdo je tista, s katero je govoril. Je to njegova bivša, tista, tista ... Ni mi omenjal, da je bila iz bogate družine – študirala da je arhitekturo, a hitro opustila. Nekaj jo je omenjal, ja, na začetku, ko je rad izlival svojo zgodovino, zdaj molči. Nazaj grem, nazaj ... Megla se je še bolj zgostila. Morala je previdno peljati preden je prišla pod slap gostih luči v bližini središča. Odločila se je, da se bo ustavila v enem lokalčku in si privoščila veliko pivo. Vsega imam dovolj za danes, vsega preveč. Tako, tako ... po slovo bo šel moj tipček, po slovo od svoje nekdanje, na nevtralnem terenu. Ti si mi pravi, ja ... Zeleni madeži luči

so se lepili na zmendrano zeleno preprogo. Našla je prosto mizico. Z neko trdosrčnostjo si je naročila veliko točeno pivo. Misli so nenadoma trpke in zlite z meglo, ki zaslanja vse poglede v bodočnost ... Tu sem enkrat sedela z Moniko, pili sva kokto z rumom, dvajset let nama je bilo, dvajset ... Njen rojstni dan ... Uboga Monika, poročena, en otrok, mož pa, žival. Ljubosumen je, absurdno ljubosumen ... Smešno, res, hodil je pred fakulteto in gledal, kdaj bo šla s kom ven na kavo. Zasedoval jo je, ji grozil, enkrat pa jo tudi udaril ... Mislim ... In ona kar vztraja, še vztraja, zakaj!? Takrat se je hvalila, da je njen uspešen, da mu nese, da ... Saj res imata vse, hišo, vikend, uspešno podjetje, ampak ... On se lahko shaja z drugimi, njo pa ... Ja, očitno punca išče vzorec svojega očeta, nič boljši ni, baje ... Iz iste vasi je doma kot moj dedek, ja ... Znali so obrekovati, znali, tako kot mene, da ... Kaj me briga, pivo mi tekne, pa kaj! Luka, Luka, tako, kaj ... Malo bi se shajal še z Anjo, kaj? Ej, ne boš me, mene ne. Ti še ne veš, da mi kombinacijo gredo dobro, dobro sem igrala šah, res ... Celo na tekmovanja sem hodila, dokler ... Dokler ni tisti blebetač od trenerja hotel, da hodim k njemu domov na posebne treninge, potem, petnajst let mi je bilo ... Smrdel je po alkoholu in slabe zobe je imel, gnile ... Smrdelo mu je iz ust, ko se je sklanjal nad menoj ob računalniku in sem preigravala neke variante, on pa je pijano govoril, mi dihal za vrat, me poljubil, takrat pa ... Zagnusil se mi je. Boš videl Luka, da bom našla pravo kombinacijo, boš videl, da te bom na koncu matirala. O ja, bom! Ti se kar igray, ti kar daj. Res smo pri nas doma uboge pare v delavskem stanovanju, ki sta ga starša komaj odkupila, pa vendar ... Imamo ponos, da boš vedel, imamo ga!!! Moja zunanja lepota je lepota moje duše, samo ti tega ne veš, ne moreš vedeti. Tebe

zanima mehanika, groba kemija, moška kemija ... A obstaja tudi ženska kemija, ženske teme v kemiji ... Morda. Tole pivo, prekleto tekne ... Ah, olajšanje. Bom pa v roki peljala kolo, pa bo. Samo da ne bo kot takrat, ko sem v megli zadela policijski avto, ki je bil parkiran na kolesarski stezi ... Ja, policajka mi je dala pihati, pa se je uštela ... Brkatež pa si je dovolil pripombo, da se zaljubljene ženske vozijo ponoči naokrog in sanjajo, pa sem rekla, da se na kolesarski stezi ne parkira, če res ni nujno, če ni prave in zaresne policijske akcije. Nekaj je še zagodrnjal, potem pa sta sedla v avto in se odzibala po cesti naprej. Ko sem to pojasnjevala očetu, se je smejal. Rekel je, da če bi se to zgodilo v prejšnjih časih, bi sedela čez noč, najmanj. Noge so mehke, glava kinkne. Kadila bi, spet bi začela kaditi. Med študijem sem vlekla, da je bilo veselje, zdaj ... Že leto in pol ne kadim, ker, ker ... Mislila sem, da bo Luka za to, da zaplodiva otroka in bi bilo treba paziti na telo. Pa bi spet kadila, bi. Oziram se ven, če je kaj kadilcev. Samo dva sta, debelejši moški z neko preklasto damo ob sebi, ki ziba nogo in jo poslanja na peto škornja. Naj stopim ven in ... Ne, ne! Prosila ne bom. Lahko si kupim zavojček cigaret, lahko. Sicer pa imam doma še malo travice, to ... Luka jo je včasih vlekkel, zdaj pa pravi, da mu najeda membrane, da ... On, razvajen sinko ... Meni pa včasih prav potegne ... Plačala je in šla ven. Lenobno vleče kolo ob desnem boku in se zaveda, da jo čaka kar dolga pot do naselja na Viču. Noge so mehke in opletave. Tako dobro je, tako lepo. Oktober, moker in meglen. Nekdo tam zgoraj joče, ker je tu tako kot je ... Dohiti jo moški v trenirki in glasno poka z žvečilnim gumijem. Nekaj časa hodi tik za njo. Kaj pa ta, ej ... Da ni to kakšen tipček, ki si misli, da je grozen posiljevalec. Kar naj poskusi, znam se tepsti, kar naj. Tip se odkašlja in steče

mimo nje. Gleda za njim, kako počasi izginja v megli. Na robovih ima odsevne trakove, ki se zabliskajo, kadar čezenj spolzne stožec avtomobilskih luči. Tak strah imamo urbane zveri ... Vsi so več ali manj v avtomobilih, na mestnem avtobusu, jaz pa kolo ob desni bok in skozi meglo, pa še pivo sem spila, baba zmešana ... če bi Luka, če bi, če bi se poročil z menoj Lani sem sanjala poroko, v maju sem jo sanjala. Videla sem se že v razkošni obleki, v dvorani, v gostilni, pa ... Hladno mi je rekel, da še ni čas ... Ja, ja ... Ni še, ne ... Pa ne misli, da te bom čakala še nekaj let, evo, ne bom te. Nocoj sem se odločila, ja, prav tu, ja, prav na tem usranem križišču, kjer si me običajno pobral v avto, kadar se ti je hotelo mečkanja na Barju. Ja, dragi moj, ne bom te čakala, da veš ... Jutri zvečer bom hotela jasen odgovor. Če bo ne, bo pač ne ... Potna in trudna pride do bloka. Sname svetilko in kolo malomarno zrine v kolesarnico. Zaklene ga in ključek spravi v denarnico. Sesede se za odprt računalnik. Še vedno je zelena pika na FB – ju. Luka, Luka ... Pregleda, kdo je ob tej uri še gor, če bi bilo vredno s kom klepetati. Nič. Skoraj je že enajsta zvečer ... O, Boco, kaj pa on ... Je že doma, a ni šel v Ameriko. Naj mu kaj napišem? Ne da se mi. Pograbil bi nit pogovora in jo zapletel, kot vedno. Veliko ve, a je tako prekleto trčen, trčen na prijeten način, filozofski. Še ko smo bili mulci, joj ... Zbiral je steklenice, boce, ker je mešal svojo bosanščino s slovenščino. Od dol so prišli, po tistih vojnah ... Zdaj pa dela nekaj kot grafični oblikovalec, nekaj takega. Mislim, da me je večkrat poskusil osvojiti, samo ... Ni mi všeč, dolgi lasje, čop in tako čudno se oblači ... Enkrat sem šla z njim domov, njegova soba ... Smrad, ogorki, prazne pločevinke piva in vodna pipa ... Vse je nekako pomešal, religijo, strah in kapital. Pokadila sva malo trave, ležala na tleh in

poslušala odbito glasbo. Blizu moje glave so bile odvržene nogavice, smrad ... Malo naprej je bilo nekaj CD – jev, še naprej nekaj plakatov in osnutkov za neke ovitke, pa bobnarske palice – hotel je biti bobnar. Nekaj časa je tudi res igral v enem manj znanem ansamblu, dokler ni končal v umobolnici, tudi on ... neke epilepsije, nekaj takega ... Potem ni več vlekel trave, pa tudi popival ni več. Ne da se mi zdaj klepetati, kadila pa bi z njim, to pa ... In če bi res, saj stanuje blizu, lahko bi šla peš, ej ... Luka! On, ja ... Saj sem mu že napisala na SMS, da grem spat – torej!? Ja pa grem, že dolgo nisem vlekla dobre travice, že dolgo. Odtipkam pozdrav. Boco takoj trzne, sprašuje me, kako sem in te fore. Hitro sva zmenjena za srečanje in za obrok trave.

Noč se odplakuje. Zvoki glasbe se lepijo na preostanke megle. Vsa sem lahka in leteča skozi mleko neba. Boco ji govori o skesanih malikovalcih raznih bogov, ki so si oblekli usnjene jakne in se raje gredo preprodajalce duš. Govori nekaj o tem, da je sistem kapitalizma super stvar, da pa bi bilo bolje, če bi imeli mehko tiranijo, nekako v stilu biča in peciva. Med sesanji dima se spogledujeta, misleč, da je med njima še kaj več kot blodne misli, ki jih spravlja v red opoj trave. Nenadoma se zasmejeta in sta srečna otroka v parku sodobnosti. Nebo je prestreljeno z vriski in drevesa se igrajo neko odštevanko. Babice nesejo minula leta na tržnico pohlepa, dedki pa čistijo proteze in z medenino v očeh srkajo kratkokrilke, ki hitijo v oblake snobovskih ljubljien. Mlada mesečina razpeni ribnik, v katerem so labodi preždeli dan, da bi v noči odnesli duše umrlih dojenčkov onkraj zavesti Boga, ki je hotel narediti raj v betonskih gredicah, polnih zatrtih vzdihov. Boco se razgovori o Bogu, ki ima veliko pomenov in odtenkov in je

milosten z usodo človeka, dokler mu jeza ne pokvari jutra in udari z ognjem in mečem. Načenjava teme, ki me v dnevnikih klepetih sploh ne zanimajo. Zdi se ji, da tudi on spet pretirava s temi dimi, da se plazi nekam, kamor ona ne more. Tako rada ima sebe v oblasti, ampak nocoj ... Bog, kaj je on, ki združi vse luči v eno samo in potem počí in ... Jutro bo megleno in strah me bo, da me bo vzelo v mrtve glasove dneva. Včasih se mi zdi, da me trava osveži in se mi razum odpre, nocoj, nocoj me ovija in me riše na nebo nad barjem, kjer sem včasih štela lastovke. Sedela sem na starem panju in jih gledala ... Deklica in kolo, staro babičino kolo, mimo pa drviijo avtomobili in vozijo tuje sanje nekam tja dol v krimske gozdove. In spet njegov raskav glas: »Vidiš, sranje je zunaj in znotraj. Išćemo skromno preživetje. Evo, kaj imamo od Evrope, milošćino, to imamo. Vćeraj sem bil na Karitasu, špageti, sardine, sladkor, riž, ja to je ok, kaj pa zdaj ... Trave imam za pol leta, brez skrbi, vizije pa za nekaj ur, jebat ga. Iskal sem sebe v predmestju, na univerzi, v delavnicah, nič ... Bog me ući hoditi, jaz pa bi se vozil, evo, protislovje, in se zasmee. Kotali se po preprogi. Majica mu zleze, da se pokaže gol kosmat trebuh. Razlaga ji, kako je poleti delal za nekega gradbinca po deset ur in potem, potem je tip izginil ne da bi plaćal ... To je ta kapitalizem, to. Umiraj, da bi nekateri lahko živeli. Veliko trupel je treba, da se ustvari primeren kompost za rast kapitala, veliko. »Ne bodi spet melanholićen,« mu očita in se zavije v nov oblak dima. Skrbno ga odpuhka nekam pod strop, kjer so ornamenti neke slikarije, neke lovke, ki objemajo meso stare duše, ki je premenjala že toliko teles ... Duša nikoli ne umre ... Duša, kemija duše ... Ni ga doktorata na to temo, ni ga še. Boco spet pove, da je videl Jano v mestu, v baru ... Moje

mrtve sline, moja mrtva kri, je šepetal. Ne vem, zakaj je naredila to, leti iz njega, ne vem. »Šla je tja in rekla, da si hoče otroka izpraskati, ja ... Tisto jutro sem zvedel, da bo to res naredila, abortus, ker da sem jaz zguba zgubarska, da s takim imeti otroka ... pa da imam slabe gene, ker vlečem travo, pijem, da ... Ej, štekaš,« reče in jo motno gleda. Če je Bog, koga potem nagrajuje, koga ... Tu leživa na tleh, mrest glasbe nama zagrinja pravo vsebino videnega, trava nama daje vizijo v druge dimenzije nič ... Luka se mogoče pogovarja s kakšno drugo, mogoče bo katero tudi obiskal ... Boco, truplo, ki sanja, da je živo, in jaz, plašna barjanska ptica, ki išče seme megle, da bi nahranila votlost v sebi. Potem jima zmanjkuje besed. Obležita in se smejeta divji nevihti v glavi. Slike se izmenjujejo. Ona vidi zmaja s krili, ki leti in nese njeno diplomo, smeji se ji. Kakšen pošasten smeh, kakšen smeh, tak, da bi podrl obzidje vseh civilizaciji. Niti ne opazita, da se je jutro s hladnimi prsti dotaknilo oken in meglo zavrtinčilo v spiralo nevidne ljubkosti neveste starega Boga. »Pomembne stvari so včasih v oklepajih,« reče Boco in vstane. »Midva sva oklepaj v stavku sedanjosti, da veš,« še navrže in se zasmehje. Ponudi ji suho salamo, arašide, presušeno pecivo in vitaminski sok, najde celo kruh, še zapakiran, tak bolj trajne sorte, poln kemije. Tekne ji tak zajtrk po noči, ko so luskinе misli nastrgane v smeh, razobešen v nered. Še vedno ima dober glasbeni stolp in veliko CD – jev. Računalnik ima samo zaradi dopisovanja po internetu. Slovo je razvlečeno in depresivno, kot vedno po taki kadilski izkušnji. Spotoma se odloči, da bo šla na kolo.

Daleč sem že prikolesarila, daleč. Barje, glej no. Tu sem včasih iskala tisti pesniški mir, tiste breze in prve pomladne zvončke, da sem jih potem dala v majhen

kozarček. Oče se je jezil, ker sem se mu zdela tako otročja s tem cvetjem, pa pred sliko mojega najljubšega pevca sem ga dala, pred velik plakat, ki je krasil mojo sobo. Vsak večer sem gledala tisto telo, s katerim bi delila noč, o ja ... Naučila sem si ga prisanjati, zdaj pa ... Te megle. Luka pride šele zvečer, če pride, ker da bo moral v Avstrijo po nov del za stroj, in ne ve, če bo lahko vse končal. Ne vem, kaj nama je. On vidi samo mojo lepoto, moja vsebina ga ne zanimam, se mi zdi. Kar naprej me nagovarja, da bi me rad fotografiral, golo, na žametni podlagi. Nekaj časa se je ukvarjal s fotografijo, minilo ga je. Razvajen otrok pač, poskusiti je hotel veliko stvari. Naredil je izpit za voznika balona – in takrat; lebdela sem nad Barjem, gledala kanale, potke, vasi ... Vseeno me je bilo zelo strah, ko se je vse tako zanihalo. Po tisti nesreči, po tistem, ko sem videla na internetu in na televiziji, po tistem, sem mu rekla, da naj s tem neha. O ne, mene ne bi več spravil gor, mene ne. Še zdaj se mi zdi, da dušice umrlih lebdijo nad Barjem in so to majhni vijoličasti baloni, ki se le redkim prikažejo. Če ne bi šla z njim, bi bila opeharjena še za en strah. Moja duša je polna strahu, sam strahec sem, ki išče pot po Barju. Do kje naj se peljem, hladno je ... Zavije na levo in si izbere ozko asfaltno cesto. Nekaj časa tako vozi in se razgleduje. Megla se redči. Na robu ravnine se začenjajo hribčki in špičaste smreke bodejo v jutro. Zapelje na rob, kjer se začne cesta lahko vzdigovati. Ozre se nazaj. Kolo rine proti majhni vzpetinici, kjer so smreka, klop in miza. Ustavi se in globoko diha. Čudi se temu, da megla sega točno do določenega roba. Vedno bom na robu megle, vedno ...

B O J A N B I Z J A K

BOŽIČNI VETER

In si šla čez most, kajne? Ja, potem so krila ptic narisala nebo v tvojo skodelico kave; brala si Cankarja, vsaj tako si mi rekla. Nasmehnila si se in navrgla, da ti je zapackal dušo s tisto pripovedjo ... Vsa premražena si prišla v izbo časa in se odložila na stare preproge, ki so poznale že boljše čase – zatrdila si, da so tam sledi vseh tvojih ljubimcev; vsak je pustil kapljice znoja in semena, ki nikoli ne bo vzknilo; pa tudi ... zakaj bi, saj si večkrat rekla, da otrok ne maraš. Velikokrat si mi že povedala zgodbo, kako si vozila punčko iz cunj v starem škripajočem vozičku in se igrala mamó. V parku si sedela in poškrpavala z vozičkom, dokler ni nekega popoldneva tja prišel strašljiv starec s sivo brado in smrdeč. Usedel se je na klop in se ti brezzobo režal. Rekel ti je, da boš že videla, kako bo, ko ti bodo začeli zares delati otroke – takrat tistega nisi razumela, prestrašila pa si se. In ko si zvečer vprašala mamó, kako je, ko ti zares delajo otroke, te je nagnala v sobo, s tem je bilo zgodbe konec. Sosedovi mulci so ti zažgali voziček in punčko in vse porinili dol proti reki. Ti pa si stala tam in gledala; zdelo se ti je, da punčka v vozičku kriči, da te kliče – celo mahanje cunjastih ročic si videla. In od takrat v tebi raste strah – imeti otroka, imeti otroka ... Zdaj, ko srkaš nebo iz svoje skodelice, zdaj šušti

zgodba iz preprog. Praviš, da ima vonj. In spet ta tvoj mali palček, tvoj strah v labirintu glave, igra tisto obrabljeno melodijo – pazi, da ne dobiš otroka, pazi, da ne dobiš otroka. Ljubimec, ki te je prepričal z močnimi obrvmi in z neko lahkotno govorico, je sedel ob vznožju in te gledal, samo gledal. Gladil je tvoje boke in želel poseliti tvoj trebuh z vročimi poljubi, pa si se zavlekla v ornament tišine in se predala, ne da bi vedela, da si jemana ... V nočnih urah si se odpravila v lekarno; joj, njegovo seme je v meni, joj, joj ... se je vlekel jedek krik po ulici, ki je že ugasnila v smrčanju. Samotne dneve si potem skrila med popisane liste in med preštevilne cigarete, ki so ti jemale jutra. Ne bom poslušal tvoje pravljice o dedku, ki je kadil še na smrtni postelji in je dočakal skoraj devetdeset let. S starim psom sta zmogla vsak dan dolgo pot, dokler niso psa uspavali veterinarji, dedek pa ... Tisto jutro si je nesel časopis nazaj v posteljo in cigarete ... Šel je. Babica ti je rekla, da je zaspal, za vedno ... Zaspati, kolikokrat si želela, da bi ti sanje pregrnile noč, pa si le ždela in gledala mesečino, ki je pila temo in se ti smejala. Ampak, ko si v njem zagledala ribnik svojega otroštva, si postala preznajena hotenost ... Poletje je cvetelo v nozdrvih konj, ti si tekla za njimi čez požete njive in si domišljala, da te je veter oblekel v lahkost, ki ne mine. Na jesen je bilo, se spomniš? Stala sva na mostu, prav na tistem, čez katerega si zdaj prinesla to jutro, ki se ti še čemeri na obrazu. Stala sva tam in gledala, kako se megla leni nad reko, kako oblaki žalostno igrajo na saksofon, ki je lebdel nekje nad hribom za mestom ... Potem si mi rekla, da je v tebi počila struna ljubezni, da si zdaj spet ptica, ki zoblje tišino svoje

osamele sobe v predmestju, kjer vrbe molijo v jutro in pridni ljudje požvenketajo s sajami v očeh, ko gredo med gredice, da bi pogladili rastline in imeli upanja, ki še rastejo. Megle pa so rasle in nama oblivale stopala. Kadila si in mrmrala nekaj o tem, da je slab znak to, da so se ptice tako zgodaj odločile za odhod. Govorila si mi o tem, kako si stala sredi črnih njiv in jih gledala. In takrat da si šepetala pesem o pticah, ki si jo prebrala nek dan v knjižnici, ko si spet prebirala vse o depresiji in shizofreniji – pa ne bi smela, veš, da ne. Večer naju je ločil na križišču, kjer je utripal pozabljen semafor, kakor da se posmehuje megli, vsebolj razpeljani čez mesto. Takrat sem pomislil, morda bi jo povabil k sebi, na čaj ... Sedla bi na kavč, predevala sloki nogi in ... ah ... Jaz bi se oblekel v kopalni plašč in se možatil tam pred njo. Prijela bi trak, ga razvezala ... Potem, potem, bi se spet oglasil žalostni saksofon in mazal tečaje noči z melanholijo zavozlano v zvok. Enkrat sva se zapletla v poljube, v otip, pa sva omahnila sredi igre in se ohlajala na terasi, kjer je mlad pomladni veter nihal oprano perilo in nosil šepet obetov strastnih zaljubljenecv, samo midva sva potem ugašala kot dve zreli kresnici. Mestni avtobusi so odjokali preostanek noči. Iskala sva lokale in se drobila med plešoče v odprtem diskoklubu, kjer je znoj vznemirjenosti lebdel v zraku in so punce, že na pol gole, vreščale in se polivale z mineralno vodo – še zdaj vidim tiste drobne kapljice na belih smešnih prsah neke, še na pol punčke, ki je tam skakala in kazala svoj nesmisel ... Oblečena je bila v majhno krilce, zgoraj pa ji je majica zlezla z ramen, in potem je kar pustila, da so njene male prsi cvetele v bliske luči. Zdi se mi, da je imela raznobarvni

nogavici, eno rdečo in drugo modro. Pa te vprašam, če se spomniš tiste mularije v diskoklubu. Prikimaš in me zarotniško gledaš. Najbrž si uganila, kaj mislim. Tiho rečeš: »Tista smrklja v nogavicah dveh barv, tista, kaj ... Šla sem do nje, ji plačala še eno pijačo in jo ročno peljala domov. Mislim, dvanajst pa pol, niti trinajst jih ni imela, pa ... Saj si lahko predstavljaš, kaj vse bi se lahko dogajalo. In ne vem, kako je sploh lahko prišla tja, ne vem, redarji ... Ja, fantje so jo nekako zrinili noter, ker so jo počasi uvajali v svoje zabave, starejši fantje iz njenega bloka. Svet je zanihal v tečajih,« zavzdihneš in si osliniš spodnjo ustnico. Molčim in te pustim, da si zamišljena – taka si mi vseč. Takrat, aha, ja ... Takrat si ravno končala študij sociologije in si bila občutljiva za te stvari. Imela si idealistično predstavo, da lahko pomagaš urejati svet, dokler ... Saj veš, poletje je odpeljalo tvoje nadišavljene dnevnik in te zaprlo v mrak samoiskanja. Nenadoma tvoj mobilni telefon ni več zvonil, nihče ni vedel, kje si. Pa si bila tako blizu, tako zelo. In v juliju sem šel dol v predmestje in potrkal na tvoja vrata. Tišina ... Potem si pokašljala in prišla odpret. Vsa bela si cvetela v mrak na hodniku in mi hitela razlagati, da se ukvarjaš z lastno terapijo, da si ... zbolela. Dvignila si zavese, do kraja odprla vrata na balkon in mi ponudila doma narejeno limonado. Razlagala si mi, da delaš bilanco v glavi, da si sežigala dnevnik in to ... Na drobno si mi opisala, kako je bilo z dnevniki. Nekaj dni si iskala žrtveni prostor, kjer bi jih upepelila. Potem si le našla neko osamljeno tihoto ob studencu v soteski, kjer je bila dovolj vlažna okolica, da se ne bi kaj vnelo – tega te je bilo strašno strah. In v nedeljo dopoldan si ocedila kolo, natlačila

nahrbtnik z dnevniki, vzela vžigalnik, svečo, malico in šla. Obredno si zažgala vse svoje stiske, vse svoje ljubimce, ki so skušali v tebi najti zavetje za nekaj ur, več tako ali tako nisi nikomur dovolila, da bi poselil tvoj sveti prostor solz in samotnih vzdihov. Občudovala si svojo staro teto v hribovski vasi, ki je živela povsem na samem, obdana z drvni, ki jih je še zmeraj sama vlačila iz gozda, in z mačkom. Nenavadno bistra ženska da je s svojo filozofijo. Nekaj poletji si preživela tam gor pri njej in se naposlušala pravljic o divjem možu, o škrtih v gozdu in o pastirjih, ki malo višje uganjajo norčije. In vsak dan si jedla koruzne žgance, tekala po gozdu in pela. Enkrat sta te presenetila dva planinca – gospod je pohvalil tvoje petje in ti celo rekel, da bi morala v glasbeno šolo. Ti pa ne, pa ne. Raje si hodila ven v obrečne tišine in nabirala cvetje. Vedno si hotela svojo svobodo, ker te je mama silila, da si brala, veliko brala, oče pa je spil pivo, si dal zobotrebec med zobe in šel nekam v mesto. Samo enkrat te je vzel s sabo, samo takrat, ko si oblekla belo krilce in sedla na motor, s katerim se je oče razkazoval v sozeski. Od strahu si se polulala. Vse je bilo tako hitro, drevesa so šumela mimo, hiše so se razmazale v sivem bežanju. Ko sta se ustavila, kar nisi hotela dol z motorja, pa te je oče prijel in postavil na tla. Videl je mokroto na sedežu in se namrdnil. Polulanka, mala polulanka, ti je rekel in žugal s prstom. Kupil ti je sendvič. Iz lokala je prinesel polo papirja in obrisal sedež. Tebe pa je prisilil, da si slekla mokre hlačke in jih vrgla v smeti. K sreči je bil vroč avgust, ni te zeblo, ko sta se peljala nazaj domov. Po tistem te ni več jemal s seboj, ko je rohnel v daljave, kamor nisi mogla za njim. Mama je ob takih

trenutkih spila neko tableto, vzela knjigo in ti rekla: »Ljubica, mamica je utrujena, pojdi v svojo sobo ali pa na dvorišče.« In tako si gradila svoj svet, svet pobarvank, punčk in sanjarjenj. Mamica te je včasih vzela s seboj po nakupih, da si se lahko vozila v velikem vozičku in si ogledovala police – koliko vsega. Kazala si s prstom, kaj bi kupila, če bi imela denar. Ostale so le želje, ki si jih odbrcavala z nogama in se spakovala. Če je bila mamica dobre volje, ti je kupila kakšno sladkarijo več kot običajno, kajne. In mamica je bila dobre volje, kadar jo je na mobilnik klical nekdo iz službe; tisti bradati črnolasec, ki te je nekoč uščipnil v lička in ti rekel, da boš zrasla v lepotičko, da si cukrček ... Zdaj razumeš, zakaj te je odpeljala v staro hišo k drugi babici, kjer je vedno smrdelo po mačji scalnini. Po tistem si zbirala črne jagode noči in jih natikala na drobno vrstico vzdihov, ki so te prestrašili. Kadar je poletje žehtelo, so bila okna v zgornji sobi odprta, ti pa si slišala krike in si mislila, da tisti novi mamin ljubček počne strašne stvari z njo, kaj vem kaj. S kitkami si zvonila v jutro in si želela, da bi šla nekam, kjer bi bila povsem sama, morda bi s seboj vzela še debelega mačkona, ki je skakal po postelji in leno predel. Jok te ni umiril, mamice pa tudi nisi hotela spraševati, kaj se dogaja, ker takrat tega še nisi razumela. Dnevi so odšumeli. Ti si rasla v začudenje. Začela si razumevati, za kaj gre zgoraj v sobi in zakaj mamica čisti celo hišo, ko se kriki unesejo in odzvenijo v stare kostanje v bližnjem parku, kjer si pestovala svoje puste popoldneve in dovolila starcu, da ti je momljal zgodbe o Kristusu in o pohujšanju. Zvedela si, da je tisti starec nekoč bil v samostanu, pa ne za dolgo, potem

pa je dolga leta delal kot nekakšen receptor v hotelu – baje je bil zelo izobražen in je govoril kar nekaj jezikov. In še zdaj mi včasih prineseš kakšno zgodbo sem čez most. Nekatero si zapisala, vem ... pa menda ne v tiste zvezke, ki si jih obredno zažgala, ne ... Danes imaš v očeh mavrico tišine, ki se ti pne prav iz duše. Molčiš na poseben način. Roki zvijaš v vprašaj, in ne veš, da si lepa, kadar se takole usločiš nad skodelico kave in počakaš, da ti srkljal napolni usta in se ti lica zgubajo v pričakovanju dobrega okusa. Včasih se mi zdi, da postajaš navznoter strašno stara in odmaknjena temu svetu. Vsa svoja hotenja si skrčila na udobno predmestno stanovanje in na dolge izlete v naravo, kjer iščeš tistega Kristusa, o katerem ti je govoril starec. Rojstvo upanja se ti je zgodilo, si rekla, da ... Meni si hotela dopovedati, da so sile vesolja močnejše od razuma in da je Bog le skupek super sile, ki je gensko opremila Kristusa in ga poslala na zemljo, da bi učil resnico, ki jo zatiramo, tudi s plačljivimi poljubi. Zgražala si se nad pornografskimi filmi, ti ... Ne bom pozabil večera, ko si me poklicala in mi povedala, da je tvoja prijateljica končala v tej industriji, pa da se je domov pripeljala s povsem novim avtom, precej dragim, in sama ... Zdaj da ima celo zasebni studijo in ... Ah ja, če bi ostala tukaj, bi bila uspešna ekonomistka, kaj več pa ne. Komaj sem te prepričal, da je pač to njena odločitev in da smo jo dolžni spoštovati. Ti pa si bila še kar ogorčena in si govorila nekaj o grmadah, ki bi morale spet goreti in bi javno zažigala takšne ženske. Ne vem od kod tvoj srd, tvoja zagledanost v Boga, v Marijo in Kristusa. Enkrat si celo omenjala, da si šla namenoma v mesto in gledala profile mladih moških; vsaj pet da ja takih, ki so

mu podobni. Prepričana si, da ima dvojnike, nešteto dvojnikov – če bi našla takega, bi se zaljubila. In sem te spraševal, če se je možno zaljubiti na ukaz. Pa si rekla, da je ljubezen v bistvu samo pretveza za nagone, da pa je prava ljubezen povsem nekaj drugega ... da je to zlitje dveh v enega. In čemu sta potem dva eno, če je že tako, da smo nastali iz dveh. S smehom si ovila misli in se zgubala v neizrekljivo boleče začudenje. V meni si videla filozofa, ki zoblje svoja samotna jutra. In ko sem hotel, da bi bila vendarle samo moški in ženska, si se umaknila na rob kavča. Takrat sem vedel, da si onkraj svojega vesolja, kjer se sprehaja Kristus in seje modrost med nevedne zemljane. S potlačeno željo v sebi sem se sfrknil v blebetavca, ki je zašel v bližino tvojega toplega tolažljivega telesa. Telo je tudi lahko tolažba, ne samo ljubezen, sem menda rekel. Pa si kar vstala in hotela oditi, vendar ...V tistem trenutku se je sonce zarisalo med najina pogleda in sva občemela v strahu, da se ne bi izgubila v rožnati barvi poželjivosti. Začela sva zidati steno, ki jo še danes negujeva in jo občasno prebarvava z barvami zgodb, ki se nama napletajo v nočeh, ko vendarle hormoni odigrajo svojo vlogo. Govorila si mi, pred nekaj dnevi, kako je bilo s tistim, ki je delal na naftni ploščadi. Ej, saj res, denar pa je imel, a ne. Prišel je k tebi, ker ... Za kaj ti je že bil všeč. Aja, brado je imel podobno kot Kristus in oči tudi, vendar se je prostaško obnašal ... in speti lasje v čop ... Ure in ure ti je govoril o morju tam zgoraj nekje v bližini Norveške, o ledenem oklepu, o viharjih, ki zibljejo ploščad, o mrazu, o temi, o odrešilnem zvoku helikopterja ... Zlival je vate slapove semena, ti pa si hotela, da bi te odžejal s svojo

pravljico o severni čistosti, o tuljenju vetra skozi mrzle noči, o jelenih, ki spijo v gozdovih in čakajo, da razvozijo neuslišane sanje otrok, ki mislijo, da je božiček zares prišel s sanmi in to ... Ko se je nasitil tvojih bokov, je zjutraj, menda peti dan, vstal, prižgal cigareto in rekel, da gre domov. Vprašala si ga, kje je doma, pa ti je odmrmral, da te to nima kaj brigati. Našla si ga ob stojnicah, kjer si pasla svojo nečimrnost in si zamišljala, kaj vse bi si lahko kupila, če bi ... Odhod v večer je bil lahek; kuhano vino, klepet, potem stisk rok in poljub na Tromostovju. Povabila si ga k sebi, ker si preprosto upala, da se boš odtajala in postala vroča bakla za nekoga, ki mu je pretežko v svoji samoti. Čutila si se dolžna, da nekoga osrečiš. In zdaj si prinesla, sem čez most, svojo blede jutro, svoj užaloščen obraz, ki ga je na rahlo prekril puder želje, da bi ti dal zavetje in morda rekel, da ... Saj veš, da ti tega ne bom nikoli rekel, takrat morda, da ... v tistem maju. Prišel sem tja in v sebi nosil mrtvo ptico ljubezni. Pogledala si me in vedela, da sem se izgubil v močvirju norih nočnih pohajkovanj, in da je tista, ki si jo videvala ob meni, odšla. Res je šla, z nasmehom je šla. Rekla mi je, da bi se njeni starši nekam pogreznili, če bi izvedeli, da ... Menda sem za njih veljal kot nekakšen mladenič iz revnega dela predmestja, tam, kjer so živetarili obstranci – oni pa, ja ... Časi so že takšni, da šteje, kar se šteje, denar torej. Naivno sem mislil, da je ljubezen stara kategorija zavesti, pa sem se moti in zmotil. Že ko se je začelo zapletati z morebitnim obiskom pri njej doma, sem slutil, da se bo usodnost zavrtela na nek čuden način. Ni bilo solz v njej, ne, nikoli ... Na živce mi je šla s svojimi prestižnimi nakupovanji in z omenjanjem, da bi moral to

pa ono obleči in to pa ono še kupiti. Ni ji bilo dovolj, da sva dihala pomlad in da sva zazibana v molčanje odsopla v jutra in se napajala s toploto teles. Ne, ni ji bilo dovolj, da sem jo vozil na dolge izlete v naravo in sva se čudila lepoti onkraj betona in asfalta. Ni ji bilo dovolj, da sem v njenih očeh prepoznaval nesmrtnost najinih src ... ne, ona je hotela moškega, ki bi bil premožnejši od očeta; tako je rekla, ko je vstala in si z nitko očistila zobe, potem je odnesla jutro čez majske trave v udobje njihove velike hiše. V meni so se oglasile trobente zamere. Poklical sem jo čez nekaj dni in ji povedal, da je lepota v tem, da me je na nek način osrečila ... S smehom pijanskih noči sem odšel v mestne labirinte, zapravlil velik del plače in ... Kostanji so cveteli; onkraj mosta se je neka starka trudila z vrtilčkom in svetu kazala svojo novo modro trenirko, ki je skrivala njeno obilno ozadje. Na videz sem jo poznal, saj sem pri njih kupal sveža jajca, ki so tako teknila, na hitro ocvrta v jutrih, ko sem odhajal v skladišče in nosil s seboj šal njenih poljubov. Ne bova pogrevala teh postanih juh, kajne ... Zdaj si tu in zunaj je gnil čas božičnih praznikov. Praviš, da se ti smilijo vse tiste žrtvovane smrečice, ej ... Narava vedno ustvarja več kot je treba, v tem je namen, v tem ... Pa me samo čudno gledaš in praviš, da sva morda tudi midva ustvarjena za nekaj, ker sva več kot je treba. Moram se zasmejati tej zamislici, moram ... »Bi še malo kave?« sem vljuden kot vedno. Prikimaš. Roka mi drhti, pa to ne bo od pijače, verjemi, to bo od ... Pa sva spet pri najinem zidu, pred katerega postavljava okostnjaka neke davne zagledanosti. In spet sem tam pod kostanji, kjer sva z molčanji mučila klopi in si metala pogleda. Šel sem mimo

tebe in ti rekel, da ... Ja, seveda, povabil sem te na sladoleda v majhno zanikrno slaščičarno na vogalu. Pa sva šla. Sladoled, fuj, ni bil dober, voden ... Tvoje ustnice so mrmrale nekaj o tem, da je pomlad naporna, da imaš veliko dela na faksu, da ... Jaz pa sem si v tistem trenutku že predstavljal, kako kolesarim s teboj in te zvabljam v mehke sence, kjer bi z dotiki poiskala nit veselja. Kaj vse sva tam govorila. Naslednje dni sem te hodil čakati pred knjižnico, kjer si nabirala vedenje o družbi, državi, o morali. Kolikokrat sva se prerekala o tem, kdo zares piše zakone in kdo je človeku dal moralne zakone. Se mi zdi, da si mi hotela dokazati, da je vendarle nekaj več kot samo mistika, da Bog je. Jaz pa sem se ti smejal in ti hotel seči, saj veš kam. Nisem verjel v te zgodbe, dokler, ja ... Majhne skrivnosti so poper moje duše, pečejo in žgejo, pa vendar, morda sem zato okusnejši. Zdaj sem plavajoč v tem času in zagledan onkraj tvojih mirnih oči, ki imajo odtenek neba nad Blejskim jezerom. Se spomniš tistih dni, ko sva iskala štiriperesno deteljico na travnikih nekje v okolici Bleda, se ... Jasno, da se. Umazala si bele hlače in bila jezna name, ker sem rekel, da kadar srečam nune, je to znak, da se bo tisti dan nekaj slabega pripetilo. In se je, ti si umazala bele hlače, ko ti je zdrsnilo na kolovozu in si padla. Po dežju je bilo, luže so še cvetele v kotanjah, midva pa sva hitela krasti medenost junija tam okrog Bleda. Takrat sem že razpihal novo žerjavico v sebi. Ostala sva vsak na svojem ledeniku in skozi besede tonila v neko bližino, ki nama je še danes usojena. Na vrvcu smeha mi prinašaš jutra, v katerih nama skupna kava daje obet, da bodo oblaki nad mestom nenadoma postali pisani baloni, ki sejejo prah ljubezni na

usločene hrbte novih ljudi. Predlagala si mi, da bi skupaj odšla v Indijo. Za kaj le!? Zato, da bi poizkusil, kako je, če imaš strašno drisko in bi gledal lačne oči, ki se lepijo na tvojo potno belo polt. Ure in ure si mi pripravljena govoriti o tem, da je tam neka pradavna duhovnost, da najdeš odzven duše in te stvari. In kaže ... Teh pa sploh ne maram. Pa si me prepričevala, da se moraš s strahovi spoprijeti, da jih odpraviš. Zakaj pa jih bi, a, zakaj? Moji so, znotraj mene so, pa naj bodo. Vem, da je strah varovalo, da je nek zamašek v pameti, kot se je enkrat izrazil Jakob, takrat, veš; skupaj smo bili v Dalmaciji in šotorili pod starimi oljkami. Jakob, žal mi je, da se je kar zaklenil vase. Baj je prodal avto in se spet vozi naokrog s starim kolesom. Službe že spet nima, Mojca mu je ušla ... Naveličala se je njegovega nerganja in obrednosti. Koliko obredov je imel, joj. Še na taborjenju je uvajal neke obrede. Trdil je, da je veselje ujeto v točno določen ritem, pa da se mora tudi človek naučiti sebi prilagojenega ritma, ki mu ga je vcepilo veselje ob rojstvu. Še zdaj ga vidim, kako je točno ob devetih zjutraj pil kavo na prostorčku pod oljko in nekaj pisal v beležnico. Razganjalo ga je od pametovanja. Moral bi študirati, pa ni ... Ko je bil čas za to, je raje sedel v gostilni in se igral mestnega filozofa. Prerekal se je s študenti, ki so tja hodili, preklinjal, včasih vrgel kakšen stol, pepelnik, skratka, potreboval je pozornost. Mama, mama ga je razvadila. Točno ob uri je bilo kosilo in takrat je zajahal kolo in šel domov. Mame se je bal na nek način. Še ko je hodil z Anito ... Se spomniš, a ... Ni smela niti mimo njihovega bloka, kaj šele, da bi jo on povabil gor. In ko je mama našla sledi šminke na njegovi novi nedeljski

srajci, ko je prišel od maše – no, tam naj bi bil ... Baje sta bila potem cel teden tiho. Gospa Magda, da ...Vidim jo na balkonu, obdano z rožami in revijami. Nepomembna uradnica je bila v nekih političnih kabinetih, pa si je tako prislužila pokojnino in Jakoba. Nikoli mu ni povedala, kdo je zares njegov oče. Govorilo se je, da je velika politična živina, da ... Jakob pa, se mi zdi, da še danes išče očeta in joče za ubogo mamico. Revica, kar ugasnila je. Baje jo je kap, ko je zalivala rožice na balkonu. Tiste dni ... Jakob je nosil svojo senco naokrog in se shulil v malikovalca joka. Pa je že dve leti od tega, že!? ... Kako čas nori ... Naš Jakob. Kaj, včeraj si ga srečala? Nov šal ima in usnjeno jakno. No, to pa ni njegov stil, nikakor ne. Morda je zahrepenel po drugačnosti in bo vendarle spet odprl oči za svet okrog sebe. Vidva sta nekaj časa šumela med brezami, ugašala sta nočne zvezde s poljubi in skušala najti ozko stezico do mirne kočice, kjer bi se odzibala v polspanec. Ne vem, zakaj vama ni uspelo. Morda si ti hotela svoja načela stopiti z njegovimi, on pa ... Težko bo našel ustrezen nadomestek za svojo pokojno mamo, zelo težko. O tem sem ti že govoril. Tudi takrat, ko sem vaju prvič videl, se mi je zdelo, da se ti nekako preveč agresivno obešaš nanj. On je imel zeleno majico in kavbojke, ti pa vijola majico, se spomniš? Naletel sem na vaju, ko sem iskal smisel nedelje v starem delu mesta. Sedela sta pred odprtim lokalom in pila pivo, vsaj on, ti, ja, ne vem, morda kavo. Ja, kavo si pila, ja. No, povabila sta me k mizi, da bi vama razodel sistem čemernosti v nekem majskem nedeljskem popoldnevu v mestu, ki so ga včasih imenovali mesto heroj. Zdaj ne vem, ali je bilo to mesto polno herojev, ali pa je mesto živ

organizem, ki lahko herojsko kljubuje vsiljivcem. Mesta so itak vedno zasedena s tujci, domačinov je vedno manj. Ne, ne, nisem nestrpen, samo, ej! A se kdaj vprašaš, kaj bo z nami, se? Pojdi kdaj v nedeljo popoldan po mestu, in kaj boš videla in slišala ... Sami tujci, malo naših. Kakšna družinica, kakšen študent in to je vse. Kje smo mi? Ni nas. Izginjamo med črne saje famozne Evrope. Kaj, da sem rasist. Nisem, a se mi zdi, da bi lahko postal, če bo šlo tako naprej. Kdo je zares gospodar teh prostorov, kdo? Kaj imamo skupnega s temi, ki niso spoštovali našega jezika, znali pa so na pamet vse člene zakonov, ki so popisovali njihove pravice. Zdaj boš pa ti meni razlagala, da ima Evropa prost pretok ljudi in blaga, ej! Mlajša si od mene, pa ne veš, s kakšnim ponosom sem nosil potni list bivše države, ti tega ne veš. In tudi tega ne veš, da smo lahko potovali, da smo lahko vsaj sanjali bodočnost, danes pa ... Sanj ni več, niso več dovoljene. Nihče ljudem ne pove, da so jim ukradli in prodali sanje. Vonj tega časa je skrit v vonju abstraktne demokracije. Zame ima vse svoj vonj, ja. In to smrdi, prav smrdi, vse od Bruslja pa do Ljubljane smrdi. Jakob ima prav, kadar govori o noči, ki čaka Evropo. Sicer pretirava, genocidnosti najbrž ne bo več, morda pa, kaj veš. Ko je nekdo za nekoga preveč ... Ne, nisem mislil na osebni ravni, nikakor ne. Čeprav se vse začne tam, v glavah posameznikov. Mar misliš, da se je v zgodovini kaj drugače dogajalo. Prav nič. Sla po zatrtju drugega je stara in nikoli ne bo dogorela. Tvoja upanja so samo plod ženske želje po ohranitvi zaroda, moški princip je v tem, da se čuti dolžan ubraniti zarod na fizični ravni, na grob način – tu se vse začne. Prav, prav, že nehujem,

sem že tiho. Božič je, vem ... Z mrzlimi stopali sem pohodil jutro, ki ni bilo najboljšo, ne, priznam. Samota. Kaj mi spet hočeš povedati, da sem sam, ubog in ... Nisem sam, nisem pa za nikogar zavezan, ker saj veš, če nisi za nikogar, potem tudi nikogar ne moreš razočarati – no, tudi osrečiti ne. Zate sem sreča, prav. Tvoje zrcalo sem, v katerega se pogledaš, kadar ti življenje zategne obraz v masko strahu in neke teže. Tale praznik ... Saj veš, da sem s krščanstvom že opravil, vsaj v smislu ustanove kot take. Bog, Kristus, Marija ... Ne, moja zasebna vera te nima kaj brigati. Nisem grob in nisem popoln brezveznik. Spoštujem versko tradicijo, ne maram pa hinavcev, ki ližejo oltarje, potem pa na veliko kradejo in ljudem prirejajo slaba življenja. Če je takim Bog dal pravico do življenja, potem ... Kaj, to da so preizkusni kamni človeštva!? Pa se ti ne zdi, da se je zgodil cel kamnolom. Zdaj ti bom povedal zgodbo o podjetniku, ki je kupil nov zvon za majhno podružnično cerkev v naši vasi. Te ne zanima? Res, kupil je nov zvon, potem, ko je s političnimi botri zapravil dobro podjetje, prodal zemljišče, kjer je bila tovarna in se odselil v Avstrijo, tam pa se je za njim izgubila vsaka sled. Vidiš, zato ne maram teh ljudi, ki mislijo, da jim je greh zaukazan, da se potem lahko očistijo skozi spoved. Sleci pulover. Tako, ja. Prsi imaš lepe, jedre. Na njih bi zlahka odsanjaj take dneve, ko se tišina ziblje v pajčevini. Čas marjetic je mimo, vem. Pod mojim oknom je sedela punčka in delala vence iz marjetic. Gledal sem jo, kako njeni prsti tkejo in tkejo. Pa sem jo vprašal, za koga bo ta venec. Obrnila je oči gor vame in rekla : »Za Kristusa v cerkvi, da ne bo imel samo krone iz trnja ...« Bil sem tiho. V naši vasi so šelestele molitve in prešustvo. Včasih, ko je

zvon nabijal čez senožeti, sem pomislil, kako se vsa ta zvočnost nekje ujame v povsem drugačne frekvence. Pa prav mimo naše hiše je šla glavna pot do majhne cerkve, kjer so bile maše, kaj vem, ne spoznam se na te praznike – vem le, da so včasih bile. In sem gledal postaran par, kako sta se oklepala drug drugega. Ona je bila malo sključena, on pa še vedno tršat in z mogočnimi belimi brki. Starka je kar naprej nekaj govorila, včasih se je celo ustavila in se pomenkovala z našo mamo, ki ni imela časa, da bi šla k maši, oče pa – ne, on je sanjal svoje juriše in svoje lovske podvige. Zanj je Bog umrl na dan, ko so se v vojni morali odseliti in so hišo zasedli neki drugi ljudje. Njegove vasi ni več, utonila je v gozd ... Mama pa je imela star molitvenik in še starejši katekizem pa še neke druge verske knjige, pravzaprav pravo malo knjižnico, in tudi versko revijo je dobivala – še sam se spomnim risank o indijančku, ja. Tudi nezahtevne križanke so bile in zgodbice in ... Rad sem prebiral, priznam ... Kaj, da ti tega še nisem omenjal, najbrž ne. Saj se nisva nikoli zares pogovarjala o veri, o teh stvareh, mislim, o moji veri. Kot deček, sem si kar naprej predstavljal, kako kača leze po naši stari jablani, kako se ovija ... In tudi, kako Kristus hodi po vodi, tudi to me je vznemirjalo ... Stara zgrbljena klepetavka mi je nekajkrat povedala zgodbice o angelih in o Mariji. Enkrat me je našla s tistim starim molitvenikom pod jablano. Kaj vem, naši so bili v senožeti, košnja je bila, jaz pa sem moral paziti na sestrico, ki je poleg mene spala v košku. In tista starka je prišla mimo, vsa v črnem, z razpeto ruto in s šopkom travniških rož. Ustavila se je, si snela ruto in nekaj jamrala, da je huda pripeka, da bo pod večer zagotovo grmelo in

deževalo. Pogledala je sestrico in rekla, da je podobna angelcem. Veš, in takrat sem jo nesramno vprašal, zakaj so samo angelci, zakaj niso tudi angelčice ... punčke. No, saj po obrazih sodeč na slikah, morda tudi so, ampak ... Pa se je starka usedla na tla in spustila šop rož v črno naročje. Prosila me je, da ji prinesem malo vode. Ustregel sem ji. Govorila je o tem, da Bog še posebej skrbno varuje otroke, da ima vsak otrok svojega angela varuha, da pa more, ko dovolj zraste, vsak večer moliti tisto: Angel, varuh moj ... In še mnogo let sem si razbijal glavo s tem, kako je z angelom varuhom. Celó z župnikom v naši vasi sem se enkrat zapletel v pomenek o tem. Ja, prav smešen sem najbrž bil. Poletje je kipelo, jaz pa peš domov po prašni stari cesti, ki je delala velik ovinek, je pa bilo tam več sence. In me je dohitel župnik, ki je imel na skrbi tri vasi. Kolo je rinil ob sebi in se strašansko potil – ne vem, zakaj se ni bolj primerno oblekel za tisto pripeko. Pa takole greva. Spraševal me je, kako mi gre v šoli, kaj nameravam potem študirati in podobno. Pod staro bukvijo sva si oddihala. In takrat sem ga spraševal, kako je s temi angeli. Natrosil mi je nekaj posplošenih teoloških stvari, kaj več pa ne. Zdelo se mi je, da mu poklic župnika ni bil ravno v veselje. Slišal sem, da je najprej študiral medicino, potem pa ... Kaj me briga, razumela sva se, ker je rad bral in mi posojal knjige. Zgrbiš se in se zaziraš v orosnino na oknih. Toplo imam, zato se delajo te drobne kapljice in počasi silijo navzdol proti plastičnemu okvirju okna. Zdaj se mi zdi, da se je v tvoje oči naselil praznik. Prosiš me, naj ti dam kaj za jest, da te peče želodec. Ponudim ti maslo in kruh. Gledam te, kako si spretna pri mazanju. Med mletjem kruha

pocmokaš, si osliniš spodnjo ustnico in mi drobljivo govoriš o tem, da si imela slabe izkušnje z angeli ... In začneš hitreje mleti in govoriti. Oh, spet bo kakšna zgodba o tvojih prijateljicah, ki so tako rade hodile v cerkev in na duhovne vaje, bo, kajne ... ? Ja, ja, že poslušam. »Majsko srečanje je bilo in so šle, nekam na Dolenjsko, se mi zdi. Maja je imela šestnajst let, sošolka. Edina, ki še ni imela nič s fanti, razen tistih nekaj poljubov. Njeni so bili pa res versko mahnjeni, če se sme temu tako reči. Njen oče je bil celo nekakšen, kaj vem, zunanji sodelavec na škofiji, pravni svetovalec, nekaj takega. In januarja je bila v Rimu, videla je Papeža in od tega je bila vsa prevzeta. Nagibala se je celo k temu, da bi šla v samostan. Hotela je ostati čista in pripravljena za njega, ki jo neizmerno ljubi. In tega nisem nikoli razumela, da je bila tako mahnjena na te stvari. Trdila je, da je ona obljubljenka samo Jezusu. In njeni angeli. Celó tako je verjela v to, da jih je videvala. Pomislila sem, da s to punco res ni nekaj v redu. Sicer je v šoli blestela, piflerka pač. In lepa, ti ne veš, kako je bila lepa. Ja, doma na računalniku imam še nekaj njenih fotk, ti jih pošljem. Vsi na gimnaziji so jo skušali zapeljati, ampak ona se je samo smehljala in vsem razlagala, da je oddana. Sicer je šla s kakšnim fantom na pijačo, tudi na plese je hodila, kaj več pa ne. Tisti maj pa ... Ne vem, kaj se je moralo zgoditi, v glavnem ... No, da povem tako, kot je bilo,« rečeš in pocmokaš. Skrbno pobereš drobtinice in si jih vržeš v usta. Nekako ob koncu duhovnih vaj je šla z nekom na sprehod v gozd, za cel popoldan, potem ... Tip jo je posili, si misliš ... Pa ni bil z njimi na duhovnih vajah, ne. Pač nek starejši moški, no, v srednjih letih, lovec, jo je prepričeval,

da ji gre pokazat, kje se srnice napajajo, ko se pričinja delati mrak. In ona je verjela, da se ji ne more nič zgoditi, ker ima angela varuha. In je šla, ja. No, tip je bil znan zalezovalec deklet, da pa bi katero posilil. Ja, ne vem, no ... V glavnem, naj bi jo posilil, morda pa tudi ne, ker jaz ji nisem verjela ... Slišala sem od ostalih, da je tip res katero zvaljbal v naravo, poskušal in odnehal, če pa je katera hotela, potem ... In vsaj za dve vem, da sta tudi zaradi njega hodili tja dol. No, Maja pa ... Šla sem k njej v bolnico, na psihiatrijo so jo premestili, kam pa ... No, pa mi je rekla, da se je njen angel varuh izgubil, vendar da ima tisti lovec Kristusove oči ... Takrat sem zasumila, da ni bilo posilstva, da se mu je preprosto predala in si je potem to tako močno očitala in iz tega naredila zgodbo. Policiji ni hotela izdati identitete, vendar, saj veš, vzorci sperme, DNK in te fore. Njen oče je vso stvar ustavil in punco odpeljal na psihiatrijo. Celo poletje je bila tam. Na jesen je prišla nazaj, tiha in ostrižena. Postala je vegetarijanka in začela govoriti, da ji je Bog dodelil novega angela varuha in da ji ta zdaj šepeta, kaj mora delati. Vidiš, tako je z angeli ...« dorečeš in si z levico popravljaš svedraste lase nad levim ušesom. Malo že popušča ta frizura, se mi zdi. Nič ne rečem, samo gledam te, kako si se umila s to izpovedjo. Koliko takih Maj hodi po ulicah in nosijo svoje angelske obraze v zavetje mraka. Če so res angeli, so tako lepi kot Anita. Ne vem, zakaj si jo zdaj zamišljam. Vsi smo vedeli, da je zaljubljena v tistega glasbenika in da ... Vsakdo jo je hotel fotografirati, biti z njo ... Njen obraz je bil res nekaj posebnega, nekaj eteričnega. In na drsališču se je zavijugala v skladnost, ki sem jo molče gledal. Stal sem tam in jo vpiljal, ah ja ... z

očmi. Njeni boki, njeni svetli lasje, ki so se gibali skladno z njenim ritmom drsanja. Kakšne zavoje je znala narediti. Pa tudi takrat je bil božični čas, ah ja ... Ko je prhnila mimo mene in se mi na kratko nasmehnila se je zgodil vihar. Električna je šla skozme in nekaj toplega se je razlezlo prav do pet. Nisem več občutil mraza, ne več. Počakal sem, da so zamenjali glasbo in upal, da bo vendar šla malo sedet, ker se je drsala že več kot pol ure. Pa ne, še vedno je metuljasto pletla čudoviti božični ples. Smejal sem se možakarju, ki je bil našemljen v Božička in je skušal delati elegantne zavoje. Ni mu šlo najbolje, uspelo pa mu je, da je Anita ujel za roko in sta skupaj odplesala na drugi konec. Kako sem bil zavisten, joj. Tista roka, v beli rokavici, je držala angela ... In vendar sva potem skupaj šla na čaj, božični čaj z malo ruma ... Takrat so se mi zgodila nebesa ... Študent, z vonjem po govejem hlevu, to sem bil ... na tisti božič. Ne vem, ostal sem v Ljubljani, ker ... Morda sem hotel dokončno oditi iz vasi, iz tradicije ... Anitin obraz je lebdel pred menoj, še dolgo dolgo. Tisto noč sem prebedel in sanjal, kako bi dlani drsele čez njena lica in kako bi ... Ne, zdaj to ni več mogoče, niti sanjati se ne da tega. Anita ima tri otroke, moža ... Ti pa si tiho in si spet svedraš lase. Ne sprašuj me, zakaj sem nenadoma tako zamišljen, res ne, prosim. Veš, takole gre to, ko dobiš nekaj več let kot si jih želiš, zapadeš v neke svoje štrene. »In kaj je to takega, če človek preživi predbožični večer sam, kaj? Dobro veš, da to ni prvič, da sem se zaklenil vase in začel iskati nove smeri plovbe,« sem nekoliko sarkastičen, čeprav vem, da bi lahko bilo tudi drugače. Pograbiš prazni skodelici in ju odneseš do pomivalnega korita. Z velikimi očmi popivnaš mraz

samoljubja iz mojih lic in me vprašaš, če lahko pomiješ, pometeš, malo pospraviš. Prikimam in se zvrnem po kavču. Zdaj bo tišina razbita z rohnenjem starega sesalca. Kot lani, mar ni bilo lani isto. Ja, bilo je, ja. Prišla je na Božič in mi prinesla pecivo in domačo suho salamo, ki ji jo je nekdo podaril. Potem sva skuhala čaj, vanj vlivala žganje in gledala nek film, kaj že ... Ni pomembno. Že ropota. Rada se igra veliko mamo, rada je nekemu v uteho na njen način ... Gledam njene precej zadebeljene boke, kako se zibljejo, ko vlačí sesalec po stari nacufani preprogi, na katerih so ostanki prejšnjih mesecev. Tam so se končale vse moje trudne stopinje, tam spijo drobtinice mojih zajtrkov in tam so ostale sanje, ki sem jih lani skušal zlepiti z ... Res sva končala na preprogi in se smejala, ker sem prevrnil stol in na njem darilo za moj rojstni dan, vodica po britju in še neke malenkosti. Potem ... odnesel jo je vroč avgust. Svoje zelene oči je peljala nekam v Italijo, kjer je spoznala nekoga drugega Meni je ostala vodica po britju in vonj njenih potnih srag v preprogi, ki jo zdaj poljublja velika šoba sesalca. Tako izginjamo v prah ... Prah si in v prah se povrneš ... Težko bi bilo drugače. Vse je iz snovi in snovnost se vedno znova in znova spreminja. Naenkrat se je spremenila v mene samega ... In če je Bog, kaj potem? Kdo si je zamislil, te njene velike boke, ki so jih nekateri objemali, da bi vsaj za trenutek pozabili, da so. Mar ni ljubezen pozabljanje ... pozabiti, da dokončno si ... No, no, Božič je in ... Ima me, da bi jo kar zagrabil in se mečkal z njo. Pa ne bom, saj se mi zadnje dni ne zdi, da bi se mi hotelo parjenja. Telo lahko energijo uporabi tudi za kaj drugega. Lahkotno je vse skupaj. Včasih bi rad kar lebdel

in gledal skozi druge oči svet pod seboj. Nikoli še nisem letel z letalom, bojim se. Kaj šele, da bi me spravili na balon, v tisto košaro, ej ... Čudno je vse skupaj, včasih si želim umreti, včasih me je pa tega strah – pa zakaj strah pred umiranjem, zakaj. Mar je potem tudi strah pred rojstvom? Kašna spraševanja pa so to, in na božič, ko je vendarle obljubljenovo novo življenje ... Zvok seslca ubije te misli in do mene priplava vonj njenega potu. Ne morem reči, da je prijeten, ne ... Zdi se mi, da je včasih vonj dobra informacija, s katero bi se ljubil, s katero pa ne. Slišal sem, da ima neki tipček tam dol, nek naftni princ, haremček in da ovohuje spodnje hlačke žensk in se po vonju odloči s katero bo šel tisto noč ... No, jaz pa sem ovohaval več ali manj noč na ulicah, kjer je včasih zasmrdelo tudi po bruhanju. V kaj so nas spremenili kravatarji, v kaj? V nočne netopirje, ki se lepimo na stene plehkkih fraz. Polagoma se bomo izgubili v mulju potrošništva in bomo prah, resnični prah, ki bo končal v sesalcu kapitala ... Zunaj se drobi sonce. Drobne zlate niti plete okrog sosednjega bloka in oblizuje krotko pločevino na parkirišču. Razzibana še vedno šumiš okrog mene, pobiraš cunje, mi prigovarjaš, da bi moral že zdavnaj prebeliti, da bi moral ... ja, marsikaj bi moral, pa ne zmorem, res ne. Nekako sem se uklenil v čudno lupino lenivosti in nemoči. Kjer ni volje, je morda še življenje, a je slabše kvalitete. Ne, preveč misli za tak dopoldan. In zdaj bom moral poslušati to njeno očitjanje, ki se že tako mastno lepi name, da postajam odvisen od teh besed, ki mi zvenijo v začelju in delajo nered med lenimi mislimi, ki se obešajo na šibka rebra tega časa. Ti si morda našla košček obale, kjer boš naselila svoje sanje, morda še

psa in kasneje, ko te bo samota dokončno zlomila, tudi moža. Tako preprosto je, če slediš svojim notranjim nagonom. Kaj pa če jih nimaš, če ti pamet dopoveduje, da imaš dve pameti. Čakaj, a ni to, ne, ne, shizofrenija pa ne. Joj, danes, danes ... Morda bi se pa le obril in se pokapljal z novo vodico. Nisem pristaš dišav, ne. Ja, obril se bom, preoblekel, šel na sprehod, potem, kaj vem. Ogledal si bom jaslice in šel gor na hrib, kjer je samotna cerkev in šumijo sprehajalci, oblečeni v začudenje, ker so tam posebne jaslice, ki jih postavlja eden od domačinov. Nekakšen multimedijški trik z lučmi, figuricami, z zgodbo na računalniškem velikem zaslonu in z glasbo, ki tako milo odzvanja v hladni cerkvi. Res te ponese nekam tja gor, kjer je temen hlad in Bog sestavlja nove kombinacije. Morda bi jo povabil s seboj. Ah, ne vem no ... Če sem sam, sem bolj zbran, bolj v sebi s seboj. Ona bi mi vseskozi razlagala teorije o veri, o zablodah, o smislu verovanja ... No, čas bo za požirek orehovega likerja. Zdaj si ga je že zaslužila. Glej no, kako lepo stanovanjce. Cunje so pobrane, knjige zložene, razmetane revije urejene in prahu ni. Sesalec je že utihnil. S trudno roko si obriše čelo in se mi nasmiha. Lepa je, ko me tako gleda navzdol, lepa. S prameni v laseh deluje bolj divje. Ponudim ji liker. Z nasmehom me vpraša, če ga še vedno imam. In se odpravim do omare, kjer imam lepo steklenico in majhne kozarčke. Obema natočim orehovca in nesem na pladnju na mizo. Roki mi rahlo drhtita – že spet ... Zdaj to ni pomembno. Sedeva. Zahvalim se ji za ta pospraviteljski servis, za red, ki me sicer obvladuje, ampak kadar padem v tišino, se pregrnem z neredom. »Kako bi se ti zdelo, če bi šel z menoj vsaj do obale, a?« me vpraša in

zavrti kozarec med prsti. Obala, obala, butanje valov, slan zrak, galebi in vibracije mladih dni, tam med skalami, kjer so se rojevali orgazmi ... »Danes?« jo strahoma vprašam, ker vem, da nisem pripravljen na daljše odmike od svoje jazbine. Nekaj se dogaja z menoj; koreninim se v to stanovanje in v to mesto. Ko ji rečem, da ne bi šel, se otožnost v njej razraste v drobne sive alge in ji pljusnejo čez zenice. Punca, jaz nisem tvoje upanje, nisem. Moja telesnost je prešibka in prazna, moj duh je smešna žogica, ki odskakuje v ta nori čas. Pohvali se, da bo šla na božično kosilo k mami, da se je na nek način pobotala z njo, da ... Ta njena naramna torba otroštva in beg iz zavetja ... Neštetokrat sem že slišal zgodbo o odrezani kiti, ki da jo je stara mama hranila v posebni kovinski škatli in ji jo je podarila, ko je dopolnila osemnajst let. Celo modra pentlja je še bila gor. Punčke s kitkami in bele dokolenke, pa beli molitveniki, se mi v mislih utruga spomin na otroštvo v vasi. In spet romanja mimo naše hišice k pomladnim mašam. Dve deklici iz oddaljenega zaselka sta vedno čebljali in se ustavljali pod našimi jablanami. Ena je imela črn star molitvenik, druga pa belega, novega. V črnem so bile tudi sličice, neke drobne podobice, ampak ... Tista je bila navihanka. Tudi ona je imela svetlorjave lase in kiti. Dosti starejša je bila od mene takrat. Dražila me je, da sem smrkolin, pa da ne vem, kaj je Adam naredil z Evo, mislim, kaj je zares naredil, da so ljudje nastali. Takrat še res ne. Če bi jo slišala stara ženska ... In eno soboto se je z njo klatil starejši fant. Nista šla k maši, kje pa. Molitvenik je imela s seboj, to ja, a sta pod našo domačijo zavila dol v gozd. Jaz pa za njima, na skrivaj seveda. In kaj sem videl, nič takega.

Tam sta se mečkala, se zvalila v praprot in potem, potem sta prišla pohlevno nazaj. Slišal sem, da sta se pogovarjala o klopih, da sta jih najbrž polna. Pa tudi to sem slišal, da je on rekel, da bi jo z veseljem celo pregledal. S smehom sta prebarvala sobotno predvečerje; junij je bil in kosilnice so že ropotale v senožetih. Natočim ti še en kozarček. Najprej se ga braniš, potem pa ... Saj oba veva, da imaš rada to pijačo. Nalašč zate jo kupim zgoraj v vasi, pri staremu Tonaču, ki še vedno vari te zvarke. Celo jesen presedi pri svojem kotlu in kuha žganje, ki ga potem meša z vsem mogočim, ampak orehovec, ta pa je ... »Če bi Kristus danes prišel v naše mesto, a?« nenadoma rečeš in narediš dolg požirek. »Mislim, da bi bil neopažen. Ljudje so tako prekleto zatopljeni v hitenje, da ne opazijo nič, ti rečem nič. Lani sem na Božič videla v parku pijančka, potem ko sem šla od tebe, ki je omagal na klopi. Pa misliš, da se je kdo zmenil zanj, kje pa ... Potresla sem ga, še, pa še, in videla, da še diha, ampak obraz je bil čudno rožnat. Poklicala sem policijo in reševalce. Pa so prišli. Revez bi zagotovo zmrznil, saj ni treba dosti. Pravijo, da je to prijetna smrt, no ... A greva vsaj na sprehod skozi park, greš,« me umije z božičnim pogledom. Prikimam. Pomaga mi najti lažjo bundo, ker je zunaj razmeroma toplo, sicer malo piha, pa vendar. Kmalu sva na drugi strani mesta, kjer je lep star park, obema na nek način tako spoštljivo ljub. Tam sva našla svojo bližino, tja sva prinašala ščebet težav in veselja. Lahko bi se prijela za roki, me prestrela misel. Potem bi bilo videti kot da sva par. Otročji sem ... Tega še kot mlad fant nisem počel, zdaj pa bi ... Morda je to tisto ... Božič, morda je to tista energija vstajenja. In vleče,

kako vleče. Gledam prazne rogovile dreves in smešne ptičje hišice. Spet bi kadil. Če kadiš, ti ni treba razmišljati, kam bi z rokama ... Ona pa kar govori in govori. Zdajle mi razlaga, kako je bilo, ko so križarji polagali meče na nedolžne vratove drugače verujočih, kako so s krikom in ognjem oznanjali vero, ki da je prišla od tam, kamor so jezdil, da bi s smrtjo potrdili novo življenje. Pripoveduje mi svetopisemske zgodbe, kar leti iz nje. Sam jih nekaj poznam, vseh ne. O vsem je moč dvomiti, o vsem, a kjer je dvom, je že odločanje o nečem, kar je ... Kako bi se rad zapletel z njo v to razpravljanje, pa se bojim, da bi me potem prepričala in me res zvelkla popoldan dol na obalo. Ne, ne, nikamor ne bom šel danes. Doma bom in bral študijo o Dostojevskem, ki je moral izpisati ves svoj nemir ... Božič je, jaz in Milena pa hodiva po opustelem parku in skušava razviti nek pogovor. Nenadoma se spet ustavim in globoko zadiham. »Kako dobro dene, tale Božični veter, res dobro. Bog diha z nama!«

T R O B E N T I C E Z A N A J U

Se spomniš, kaj ...? Na vlaku je dišalo po limonah in po še nečem, ne bi vedel, zdaj ne. Šla sva vse dol do obzorij, kjer je meja med svetlobo in temo. Takrat sva bila, saj ne vem, kaj sva bila. Ne znam ti reči, kaj sva si danes, ne ... Tile copati ... Zdiijo se mi prav udobni ... Ja, ja ... Tiktakanja ure in sova tamle na palici. Pa sem se bal, da ne bo šla, ko sem jo prinesel domov. Drago sem jo plačal, drago. Gledam te ... Debela si in mlahava. Strmiš v ekran in se nasmiháš. Spet ena od tvojih nadaljevank, a ne. No, kar glej, glej. Jaz bom raje še malo dremal. Veš, zadnje čase tako rad podremujem. Kar sedel bi. Komaj vstanem pa me že stisne in bi sedel tja na kavč in dremal. Ti pa kričiš name, da sem len in ... Pa ja, star sem, star. Krokari večnosti krožijo nad svetlobo mojega srca ... Zdaj!? Ne še zdaj, prosim ... »Ej, Monika, a se spomniš tistega, ko sva bila na jugu, se spomniš tistega smešnega možakarja, mislim, da je bil Rom, no ... a se spomniš, kako je samo za naju igral na violino, ko sva sedela ob nekem vodometu in se hladila. Joj, kakšna muzika je to bila, kaj?« Težak obraz zasučé proti meni. Vidi se ji, da ni dobro spala. Menda že nekaj noči, ne vem, ne vem ... Najbrž jo skrbi, kaj se dogaja z najinim Janom, kaj vem ... Poba je, ja hudič pa droge, hudič ... Gor v bolnici pravijo, da, da ... Bo trajalo, da pa ... Pa kako je lahko, mislim ... Zdelo se mi je, da nekaj ne bo v

redu, ker je opuščal študij in, ja, ja ... Moral bi ... morala bi, kaj vse bi morala. »Kaj ti pa zdaj to motovili po glavi, ej, Janko, no. A ne vidiš, da gledam nadaljevanko, no. Pa kaj ti je zadnje čase. Samo lenariš. A nimaš nobenega dela zunaj. Pa bi šel na vrt in malo grmovje uredil, kosilnico moraš pripraviti, marec je, no. Zmigaj se. Pa mi še te urice ne privoščiš, no. Jutri imam v službi spet nadzor in moram potem še enkrat pregledat stvari, ti pa kar sediš in meditiraš. Ja, kaj, a se boš prekvalificiral v filozofa, ali kaj. Ti ni zadosti, da si en navaden tiskar. No, še kaj. Zdaj so reklame, imaš še kaj za pripomniti?« renčeče reče in zardelo gleda vame. Od kod ta nenadna jeza, menda mena ali kaj. Sicer se na te stvari ne spoznam, bral sem to, bral, ampak ... V kaj se je spremenila, v kaj ... »No, pa glej te svoje limonade. Jaz bom najbrž res šel na vrt pa v delavnico. Aja, za večerjo bom pa samo tunino pašteto, pa čaj. Grem,« odločno rečem in se mukoma vzdignem. Hrbet me ščiplje in leva noga mi nagaja. Ej, Abraham pa še nekaj let, kaj mi boš še naložil, kaj ... Kašen dan, sonce ... Pomlad bo. Če bo tako toplo, bo vse zdivjalo. Pa se rado obrne, se. Spomnim se tistega leta, ko sem se hodil ženit gor v tiste rovte, k Silvi. Ja, stari ubogi volvo je ropotal, pa je le prilezel skozi sneg. Kaj ne bi, saj je bil na švedskem rojen, no. Konec aprila je bilo, se mi zdi, ja. Malo pred prvomajskimi prazniki. Njen oče je rad bral, pa sem mu peljal knjige, ki sem jih nabral v tiskarni. Kakšna je bila malenkost poškodovana, a smo si jih znali organizirati, smo. Vsaj tiste, ki so bile kaj vredne. Režimski futer, sem jaz temu rekel, pa bolje, da ne bi, ker me je potem to skorajda stalo službe. Od takrat so mi gledali pod prste, ja, ja ... Zanimivo, preko študentskega servisa sem prišel tja, pa kar ostal tam. Mislil sem, da bom študij filozofije in

književnosti dokončal, vruga ... Začel sem popivat z mojstri in čakati na plačo. No, zdaj pa sem ... tiskar. Prav lepo mi je, res. Nabiram si knjig, prebiram ... Pesmi, pesmi ... Ko sem bil še v gimnaziji, sem poskušal nekaj pisati, ampak ... Ne, tisto je bilo samo vaja v joku na drugačen način, čeprav, hja ... No, pa če bi res obrezal tisti dve marelici. Ja, zdaj je že prepozno, hruške tudi, morda pa ... Ne, vse to bom naredil naslednjo zimo. Za letos naj bo tako kot je ... Nimam volje za te štose, nisem kmet, nisem. Nikoli nisem bil. Doma smo imeli velik vrt in to je bilo to. Oh, kako paše tale sonček, še malo, še malo ... Dan je že daljši, to mi je všeč. Ne vem, zakaj sem se prejle spomnil ravno tiste vožnje z vlakom tja dol. Za kaj že ... Aja, malo prej sem sanjaril, da bi spet šel na daljše potovanje z vlakom. Spalnik in to ... Obljubil sem si, da bom za petdeseti rojstni dan šel z vlakom po Evropi, pa sem končal v predmestni gostilni z mojimi sodelavci, pol so jih že odpustili, skrčili so ... ja, ja. Tiskamo vse mogoče, samo, da je delo. Knjig še najmanj ... letake za turistične agencije, materiale za sejme, pa koledarje in drugo šaro ... Ti novi sistemi, digitalni tisk ... Včasih pa vonj barve, oh ja ... In še v starem oddelku, plošče, valji ... Prali smo valje, nanašali barve ... Ej, kako se je delalo, tudi nadure, ko je bilo treba, tudi ... Zdaj se jih tudi, ampak plača ... Klinc pa kapitalizem, klinc ga gleda. Se ne čudim mladim, da se samo vlačijo skozi noči in se drogirajo, se ne čudim, ne. Janova punca se mi zdi pa kar v redu. Lepa, lepa. Ja, saj mlade so vse lepe, no. Moja Monika ... Še zdaj jo vidim. Sneg je padal na njeno belo kapo. Stala je tam in čakala na mestni avtobus. Jaz sem ravno šel iz službe, ona pa v najemniško sobico. Študirala je še ... Takole, od strani, sem jo gledal, kako je jezno tlačila sneženo brozgo ob robu postajališča, sneg je pa kar naletal.

Pa sem začel nekaj o tem, da bodo zamude, da slabo čistijo in to. In ker avtobusa še nekaj minut ni bilo, sem jo povabil v bližnji bife na čaj; čaj z rumom sva pila. Zaupala mi je, da prihaja iz Bele krajine, da študira, da ... Debelo uro sva se pogovarjala. Dala mi je naslov, kjer je trenutno stanovala, ker v študentu ni bilo prostora. Pa se je začelo. Šla sva na Rožnik ... In potem, potem v Mostec, pa na drsanje ... Tako se je začinjalo. V Rovte nisem več rinil, Silva, kaj vem, lepa, tudi lepa, pa ... Njeni ta stari me niso marali. Morala sva se shajati v avtu, pa na kakšnem seniku. Čeprav njen oče ni odklanjal knjig, to ne, samo dal nama je vedeti, da se pod njegovo streho ne bo dogajala ljubezen ... V Ljubljano je smela le, če je imela kakšen resen opravek. Pa pobožni so bili. Kako me je učila moliti tam ob znamenju na ovinku, kjer sva ponavadi zapeljala pod leske in se mečkala. Moral sem ponavljati za njo. Kasneje sem nekajkrat šel z njo k maši, tako da sem videl, kako to gre. Moj oče je vedno rekel, da imajo župniki pač svojo obrt ... Bog, Bog, kje si, zavzdihnem in sedem na klopcu pod brezo. Z roko pobožam gladko lubje. Tale je bila pa prinesena prav iz Bele krajine, tale ... Njen oče jo je prinesel. Zgaran možiček, kmetovalec. Še zdaj ga vidim, kako je klečal tu, pa zagrinjal mladiko. Potem jo je nekajkrat obhodil in pri tem žebiral neko molitev. Tudi on je verjel, da je vse res, kar pove župnik pri nedeljski maši. Ponosen je bil na Moniko, pa še kako. Prva je diplomirala v njihovi vasi – diplomirana inženirka živilske tehnologije. Breza, breza ... Kako sanjavo drevo. In tam dol, nisem verjel, da jih je za cel gozd. Šla sva med breze, šla. Držala sva se za roki in polegala v podrast. Joj, kako lepo je bilo, ko so nad nama šumeli sveži pomladni listi brez. Tam sem res začutil nek poseben mir ... Nikoli več takega. Ulegla se je na moje prsi in predla.

Razpenjala mi je belo srajco in me žgečkala. Drezala je v moj popek, sanjala je, sanjala ... To je že bilo takrat, ko je pisala diplomo, maj ... Ležala sva tam in ja ... Takrat je bilo prvič, da me je oralno ... tam pod brezami ... Tako lepo, tako nežno ... Ljubezenski vriski so razgnali ptice, molk je zavozlal srce v kito ljubezni ... Z mokrim obrazom sem odtleval v noč, ki sva jo preživela na seniku, naslednje jutro pa spet z vlakom nazaj v Ljubljano. In na sosednjem sedežu je sedel možakar, ki je v košari vozil živo kuro. Razlagal je, da jo nese hčerki v Ljubljano, da si bo reva naredila pravo juho, da ima neko gripo, nekaj takega. Si zamisliš, živo kuro, na vlaku ... Tista kokoška je živčno pogledovala, očitno je vedela, da se pelje v smrt. Ne prenesem živalske smrti, ne ... Ko sem zvedel, kje je bila včasih klavnica, sem se izogibal tisti ulici ... Kako noro, meso pa rad jem, to pa ja. Kdo bi razumel vse te vozle v možganih, kdo. Koliko vsega napišejo ljudje, koliko ... Za nekaj življenj imam branja, knjig, tiskov, cele pole, ki jih je zavrгла cenzura. Ja, včasih ... Imeli smo že knjigo v tisku, pa pride nekdo od notranje uprave ali kaj. Ukazal je vse zapleniti, od plošč do že natisnjenih pol, vse ... Ampak jaz sem rešil veliko tega ... Skril sem med kartone in potem nosil domov, kjer sem imel v drvarnici posebno skladišče, no, skrivališče, no ... Zdaj imam v kleti velik zaboj, kjer so ti materiali ... Pa bi bilo prav, da bi to pokazal profesorju Rudiju, morda pa ... Če bo na volji, bova zvečer spet šahirala. Moti me, ker preveč kadi in mi zasmradi sobo. Poleti še gre, pozimi pa ... Vse se je tako razlezlo, razteplo. Ej, breza, breza, kako si šumela včasih, in še boš, še takrat boš, ko bom jaz ležal v sprhnini tam na Žalah, ja ... Sin, sine ... Zdaj ga bom poklical, zdaj ... Izbežam mobilca in kličem. Nekaj časa pa le zvoni, no ...

»Kako je zdaj, gre?« vprašam in poslušam hrapav zaspan glas.

»Ja, fotr, gre, sam ne vem, ne pašem sm, res ne. Jutr grem dam, dost je blo ležajna, dost.«

»Čakaj, čakaj, a niso rekli, da boš tam vsaj tri tedne, a ni to ... Ne vem, no, ti že veš, saj si polnoleten, samo ...« sem zaskrbljen. Domov bo prišel, joj, no.

»Fotr, tle je štala, a štekaš. Jz nisem zbluznjen, ej. Mater, mal me je zrukal, kr sm žrl ene substance in to je to. Evo, oblubm, da ne bom več, pa amen. Mislm, jz nism odvisn od teh stvari, res ne, sam, kaj vem, to, kar je blo zdej, je požagal živčke, pa sem rabu lojtro, da sm splezu dol, a štekaš. To je blo, to, in zdej je kul. Moja doktorca je sploh faca. Lepo mi je razložila, kva se mi še lohk zgodi, če bom žrl to srajne, pa vleku travo, no evo Pil sm, jasn, da sm, tko kot vsi, a ne. Sam to ni problem, n mal sm zgubu kompas, to bo to. Ne se ti zdej sekirat, se bom že postavu pokonc. Jutr, takoj po kosilu, me prid iskat, evo. To bo to. Dopoldan te pokličem, prec, k po viziti zrihtajo papirje. Tko mi je moja doktorca rekla,« nabrneva Jan

»Ja no, no, če hočeš, potem, ja, no ... Boš poklical mamó?«

»Ma ne, zdej ne, kr ti ji rec, a prou?«

»Bom, no. Potem jutri, ne. Dobro, dobro. Pa zdaj spiš?«

»Ko medved, res, kul. Dobr, se jutr vidmo,« je kratek.

»Ja, ja,« prikimujem. Spravim mobilca in sem dolgo negiben. Pride domov, hm ... Mislim, da ni bil globoko v tej stvari, ne. Študira arheologijo, ja no. Sanja, da bo šel s tistim tipom, znanim arheologom, tja dol v pragozd iskat neka stara indijanska mesta. No, to bi še mene zanimalo. Dve leti nazaj je že bil pet mesecev tam dol z neko drugo

odpravo. In od takrat ni več pravi, ni. Nekaj sem slišal, ko je Nevenki razlagal, da je poskušal to in ono, neke droge, ki da odpirajo um. Ja, pa ja. Nevenka, ta njegova punca, pa taka mila dušica, kot angel je, angel, ki sedi v brezi in čuva našega Jana. Samo, ja ... Punca je zelo zaverovana v Boga, v angele, to pa ... Jan pravi, da ima v sebi nekaj nebeškega, da je milost za ta svet. Njen stric je baje upokojen škof ali kaj že. Jaz se na te njihove službe ne spoznam. Govorila pa nam je, kako je ta stric dober in razumen, pa da ima neko moč, nekaj, kar se ne da razumeti, pa vendar je. Ja, ja ... vsaka tolažba je dobra, vsaka. O tem sem bral v tisti prepovedani knjigi. Napisal jo je nekdo, ki je bil včasih v samostanu, pa je potem šel v normalno življenje. Pisal je pravzaprav o sanjah nekoga, ki je bil med vojno na obeh straneh, nekaj časa v partizanih, potem pa pri ta belih. Zdaj ne vem, a so to bile sanje, ali so bili ti govori le neka mešanica resničnosti in razprava o tistem času, ko je bila hrana na karte, mizerija pa taka, da je naša mama vedno jokala, kadar je pravila, kako so ji odnesli nekaj oblek, pohištva, skratka, nacionalizirali so njihovo bogato hišo ... Kako se je morala počutiti, ko je hodila tam mimo in se spominjala svoje sobe, svojih punčk, ki jih je oče prinašal iz Švice, kjer je imel podjetje; tik pred vojno je šel tja gor, doma pa pustil dva fanta in deklico in zbegano gospo, ki je kmalu po vojni umrla, najbrž zaradi začudenja, da so jo preselili v neugledno stanovanje, vilo pa zaplenili. Oče je potem ostal v Švici in prišel domov umret ... Naša mama, tako ponosna na svojega očeta, na svojo iznajdljivo družino ... Jaz, jaz sem se rodil v hiši krojača ... No, no, saj nam je šlo, je šlo, tja do mojega dvajsetega leta, potem so naročila presahnila, očeta je izdal artritis in je vse šlo k vragu ... Tako v spominih ... Zakaj, zakaj ...? Sonce je pomrknilo,

glej no. In kakšno nenadno mračenje. Saj sem čisto lesen. Spet me boli komolec. Menda bo drugo vreme. Gor bom moral. Mogoče bova šla še na sprehod, kot vsak večer, menda ... Celo zimo sva tiščala doma in dihala postanost. Slišim ropotanje v kuhinji in televizija je preveč glasna – spakljivo kričanje, joj!!! Kaj ima od teh butastih nadaljevank, kaj? Morda iluzijo, da so v življenju možne lepe stvari, najbrž to. Ko pridem gor, zasveti vame z milostjo, ki jo zadnje čase pogrešam. No, poglej, še vedno ima na obrazu tisti smehljaj, tisti izpod brez, pa sva poročena že trideset let, ja ... »Pa če bi ti nehal s temi tvojimi paštetami, kaj,« reče in zdihaje sede za mizo. Vidim, da ima pred seboj veliko skledo zelenjave, lahka večerja, zelenjava in sir. Kaj bom pa jaz, če ne paštete ... kruh in mlačen večer. »Kaj pa naj?« nejevoljno rečem.. »Bi pa raje rezino črnega kruha in nemasten sir, pa malo zelenjave si vzemi. Pomlad bo in telo bo hotelo vitaminov, no. Kaj si svinjaš telo s konzervansi. Si res ne daš nič dopovedati, kaj?« je nergaška. V kaj se je spremenila, v kaj? Morda sem pa imel prevelike iluzije, da ... Kaj bi zdaj to, no ... Sir, sir, naj bi jedel, oh!? Ja, ja, če bi bil tak kot tam dol, ko sva bila takrat na otoku; ovčji sir, olive, vino in ribe pečene na kamnu. Lagodno sem ležal v plitvi vodi, se mehčal in gledal tisti dve mladi puncici. Oj, a je bil hec. Kar naenkrat sta bili v objemu, tam, za skalo. Tako lepi, mladi, pa v objemu ... Ja no. Ko sem to povedal njej, se mi je smejala in smejala ... No, no, bo pa sir, bo pa sir ... zelenjava, ne ...! To me potem napenja in sem kot balonček. Trebuh je res malo narasel, in vsak dan poslušam to, več zelenjave, več zelenjave ... Pa kaj še, mesojeda žival sem že od nekdaj. No, nekaj bo treba. Pogledam jo na tisti način, ki je vedno prepričevalen. »Pa

bom solato, bom, pa sir, bo prav?« spravljivo rečem in se usedem na svoj stol za mizo. Kar nekako se mi zdi, da tamle v kotu sedi Jan in žveči suho salamo. Počakam, da predme postavi veliko skledo solate, ah, solate ... Ta umetna stvar. Take ne bo več, take ne ... Poznal sem solatarico, ki je na leseni cizi vozila solato na tržnico, od nje smo jo kupovali. Tisto je pa res bila solata, tisto ja, in s pravim kisom nekje z Dolenjske, domač kis ... O, pa malo špeha gor, pa ... Danes si kaj takega ne bi mogel privoščiti, tale bi me ... Takoj bi napadla, češ, holesterol pa kalorije. No, no ... Pogledam njene pordele prste; pretirava s čiščenjem, zadnje čase ... Od kar je šel Jan tja gor, samo drgne po hiši in čisti ... Ne vem, no ... Še zjutraj včasih čisti, preden gre v tovarno, kjer ima na skrbi kontrolo paštet. Pa še za neko drugo proizvodno linijo so jo dodelili, tik pred upokojitvijo, pa še živci jo dajejo ... Saj Jana tudi, to bo imel po njej. O, mi smo bili trdni značaji, trdni. Naša mama je zmeraj rekla, živci so bolni samo takrat, če človek lenari. Ja no, ne vem, no. Počakam, da mi premeša solato, zapiči vilico, poskusi, prikima in potisne skledo predme. Potem se obrne, nareže kruh in sir na kocke, prida zobotrebec, sol, poper ... Ampak kljub vsemu malo škili na ekran. »Ti, sem govoril z Janom. Jutri ga grem iskat, veš,« hladno rečem in nabodem pošten zalogaj solate. Osuplo me pogleda in se vzravna. »Jutri?« je začudena. »Ja, tako pravi, kaj hočem. Sam odloča, koliko časa bo noter, ne. Jaz mislim, da mu je samo malo zdrsnilo, da je pretiraval s študijem in delom, pa da je tu in tam malo preizkušal, kako kemija fuzla možgančke, to bo. Živčki, živčki, kaj čmo,« sem ravnodušen. »No, bom pa vesela, če bo jutri že doma. V nedeljo je bil še tak, no ... zaležan, potr, kaj vem, ni se mi še zdel dovolj močan za domov, ne. Danes je torek, pa že

sili domov. Kakor hoče. Se bom po osmi pomenila z njim. Takrat je na oddelku mir. Lahko se umakne na konec hodnika in bova v miru klepetala. Če prav pomislim, tisto okolje res ni zanj. Ko sem ga takole gledala, se mi je zdel sila nesrečen. Kar nekakšna žalost je še mene prijemala, res ... Ko sem šla skozi glavna vrata, me je lomilo. Ne bom tajila, jokala sem, vse dol do mesta sem jokala. Sploh ne vem, kako sem prevozila vse tiste ovinke. No, jej zdaj, no,« reče in se melanholično odziblje nazaj do kavča. Slišim jo, kako zdihaje zvrne svojo nečimrnost na kavč in malo zniža ton. No, ko je bila sama tam gor, lani ... Zgrožen sem bil, ko sem jo videl v tisti halji in copatih, tako, na klopci ... Odsotno me je gledala in kar naprej nekaj mlela na peščenih tleh. Ja, kar naprej je nekaj risala z nogama. Če sem jo kaj vprašal, je samo prikimala ali odkimala. Njen zdravnik mi je rekel, da gre za nekakšen živčni zlom in za depresivno stanje s hudimi tesnobami, pa da obstajajo tudi panični napadi ... Počasi so ji le našli pravo kombinacijo tablet ... Ona pa je kar lebdela in bila zabuhla v obraz. Če drugega ne, se je tam vsaj naspala, ker doma ... Tisto je bilo mučno, vstajanje, merjenje tlaka sredi noči, pa pulz divja, pa tabletko, pa ... Joj, urgenca, EKG, nič, samo ... No, upam, da je vsaj za zdaj tega konec. Potem pa invalidske komisije, pa ... Ja no, skrhana je, to, to bo. Veliko odgovornosti ji lastniki tovarne nalagajo, plača pa je taka kot je. In že od nekdanj je bila bolj krhka, kar se živcev tiče. Kar zjokala se je, kar tako. Če sem kaj grobega rekel, pa so bile že solze, ja. Enkrat se je zjokala samo zato, ker sem rekel, da bom šel sam na sindikalni izlet. Tisto ... Prinesla mi je kavo v sobo, pa sem ji omenjal, da me do zvečer ne bo, ker ... In se je usedla, držala pladenj s kavo pred seboj. Nagnila se je naprej in zasmrkla, nekaj solz je kapnilo tudi

v kavo, tega se spomnim, ja ... Pa sem jo vseeno izpil, na izlet pa tudi šel. Ko sem zvečer prišel domov, je bila tiho, vendar ... Dva dni se je vlačila okrog, pa sem moral jaz začeti pogovor o tem izletu in o sumih, češ da spim z drugo, da imamo pri nas dve mladi tajnici, ki da hitro ležeta s poročenimi. Pa ja, pa ja, saj sta res, samo jaz sem zvest, to pa ... No, potem so jo ti sumi minili, nekajkrat sem šel z njo na izlet, pa tudi na naše sem jo vabil ... Dve leti pa nikamor, že dve leti se nisva nikamor premaknila. Je to začetek staranja, je to!? Zdi se mi, da sva se zavlekla nekam vase, da zapirava okna pred svetom. Še ob sobotah se ne zmigava, ne, nič več. Pa tako rada je šla po gozdovih. Avto sva puščala na kakšni jasi, potem pa dolgi sprehodi. Ona je s seboj jemala tudi palice in z njima udarjala ob cesto. Tisto mi je šlo na živce, res. Enkrat sem ji to omenil. Ja, celo študijo mi je naredila o tisti nordijski hoji. No, zadosti spominjanja. Pojesti moram, no ...

Čutim, kako se večer še vedno ohlaja. Strmim pred hišo in gledam, če se bo prikazala kakšna zvezda. Ni megle, ni oblakov, je pa toliko luči, da prave teme ni več, nič več. Pa sem rad imel čisto pravo temo, o ja. Ko sem še v hribe hodil, o ja. Dolgo v noč sem rad gledal v nebo in štel zvezde, iskal znana ozvezdja in gledal utrinke. Tista leta, ej. Kot gams sem lazil gor v hribe. Poskusil sem tudi plezati, ja ... V tistem žlebu ...? Ja, tam pa je šlo zares, tam ja. Moral sem sezuti čevelj, da sem dobil nogo iz razpoke. Posrečilo se mi je, da sem se nekako izvlekel. Takrat ni bilo mobilcev. Ne vem, kako bi se sicer končalo. Ja ne vem, no. Mlad sem bil in domišljam. Ampak ko sem prišel dol v dolino, sem si pa dal duška. Spil sem nekaj piv in nekaj encijanov. Oh, kje je že to, oh no ... Kam zdaj? Aja, profesorja Rudija moram poklicati. Aha, nocoj nima časa,

popravlja zapiske za knjigo. No, no ... Gor se mi ne da, da bi spet prebiral tisto knjigo, v gostilno, no ja. Morda bi še eno kavo, teknila bi, pa morda najdem še Jožeta tam. Revček, žena mu je ušla, no, ušla ... Pije preveč, pa ... Kolikokrat sem mu rekel, da naj malo neha, pa da naj malo porihna svojo Magdo. Po soseski se je govorilo, da videvajo avto in moškega, kadar Jožeta ni doma, da ... Ja, ljudje radi opravljajo, rumeni tisk, rumeno govorjenje, kaj hočem. Je pa Jože zabaven, včasih take stresa, da ... V politiki je bil, zdaj nič več. Menda so ga vrgli celo iz stranke, ker je pijan preklinjal predsednika in blatil njen ugled. Saj je bilo res smešno, ko je župan, sicer ne iz njegove stranke, na neki proslavi opominjal na korupcijo in podobne štose, potem pa so enega od svetnikov zaprli, ker je ponarejal papirje in oškodoval podjetje za, uf, menda za milijon in pol evrov. In da bo farsa še večja, je tisti človek dobil občinsko priznanje, ker da je veliko prispeval za kraj, za ... To je bilo v Jožetovi provinci. No, saj se dogajajo afere, se. Pa še se bojo, ker so ljudje obsedeni od bogatenja. Moj oče bi rekel, da moraš zaslužiti ravno toliko, da ti je udobno in nič več. Ja, on bi lahko zaslužil še več, naročil je imel, pa je vedno rekel, živim, da uživam, delam, da preživim. Mama se sicer ni strinjala s tem, ker bi rada gojila zavist pri sosedih. Vedno je omenjala, Nace, sosedovi imajo pa baje nov barvni televizor, in pri Hanskovih so kupili nov avto, si videl? Oni tudi fasado obnavljajo. Le kje jemljejo, le kje, se sprašujem, je znala potarnati. Kje, kje, krediti, krediti. Smešno obdobje, res, najeti kredit si odplačeval z lahkoto, na koncu pa je bil obrok tako majhen, da ... No, to je dokončno mimo, ta čas, ko smo tekali po margarino čez mejo in po pralne praške. Kakšen večer za spomine. Nič, do gostilne grem. Monika bo itak kmalu v svojih filmih. Mene to ne

prepriča, ta ameriški napihnjjen svet, vse tiste šablone, ne. Povedal ji bom, da grem malo naokoli. Odprem vrata in zakličem v dnevno sobo, da grem lovit zrak. Pa samo nekaj odmrmra, da naj bom do desete doma, ker da moram takrat tableto vzeti, nekakšne blokatorje, ker da imam živčno srce. Pa ja, kaj ga ne bi imel, če pa moram delati več kot je treba in ni cvenka. Grem. Ulica je utišana. Luči se mešajo in oddaljena glavna ulica brni od prometa. Pa pravijo, da je kriza, kakšna le. Štruca kruha stane skorajda manj kot liter bencina, narod pa kar veselo sem in tja. Ja, nor čas, nor. Če bi mi kdo rekel, da bo štruca kruha vredna toliko kot liter bencina, bi se smejal. Pa je, danes je temu tako. Se ljudje sploh zavedajo, koliko kruha zmečejo v smeti, koliko bencina in nafte pokurijo po nepotrebem, se? Mislím, da ne. Nekaj avtov je pred gostilno. Dobra stara gostilna. Bajé je v njej rad popival tudi Prešeren. Si ga kar zamišljam ja, kako je kinkal tam ob mizi in vzdihoval, ker so se mu po glavi motale ljubice. Nesrečna večno zaljubljena kreatura. In iz tega smo potem naredili mit. Če se mene vpraša, kaj vem, no ... So še boljše pesmi, so, samo niso razumljene na tak način. Bi se res dalo reči, da je za pesem potreben poseben slušni organ, posebne frekvence. Te moderne pesmi, pa haiku, meni so všeč ... Pogledam, če je Jože že za mizo. O, glej ga, danes pije pivo, čudno. Pa obrít je, ja no ... Nekaj se dogaja, se. Včasih je bil ugleden intelektualec. Delal je v arhivih in v muzeju, nekaj časa je tudi učil na gimnaziji, pa ne dolgo, ker je imel preveč dolg jezik. Ja, ja, zna povedati, samo, takrat je bil drug čas, režimski, ja ... No, pahnili so ga v arhiv, pa v muzej, ampak v poseben oddelek arhiva pa ni smel, on ne. Pa vendar, pa vendar ... Veliko zgodb je kljub temu curnilo mimo vseh stražarjev, je ... Koliko dreka ima ta narod, koliko? Ej, jej ...

Nekam zamišljen se mi zdi in, o, glej, siva bradica je lepo pristržena, nohti čisti, sveža srajca, lep telovnik, pa celo nadišavljen je. Ja, kaj pa je zdaj to, ej!? Primikam se skozi mrakobo, ki je razlomljena z oranžnimi lučmi.

»Jože, kako gre? Smem prisesti?« sem takten in prijemljem masiven stol.

»O, Brane, daj sedi. Tako pusto je nocoj, ne vem, nobenega še ni bilo mimo. Z ostalimi, kaj bi z njimi, sami povzpelniki,« zamahne z roko in si pritegne steklenico piva.

»Ja no, denarja ni, saj veš. Saj tudi mene že vsaj deset dni ni bilo sem. Pa ti, vidim spremembe, od kar se nisva videla. Nič več dolgih las in čopka, pa bradica. Ja, zdaj si pa res kot kakšen monumentalen filozof, res. Kaj se je zgodilo?« mu laskam.

»Hja, se dogaja. Ne omenjaj mi filozofa, ker sem to res prevečkrat. Filozof, ki straži mrak razuma in stoično odhaja v zimo večnosti, kaj?« se zasmije. »No, zgodba je, nova zgodba. Saj se je že od oktobra pripravljala, pa nekako nisem verjel, da bo tako kot je. Najprej, kaj boš pil. Vidiš, jaz sem se omejil na pivce. Žganih nič več, res ne. Pa tudi pivce samo še tu in tam. Kaj boš?« je prijazen. V očeh ima res neko novo bleščavo, lahko bi rekel, da celo luč upanja, no ... Po pesniško bi rekel, da se mu kolobarijo nove luči, izsevane iz začelja, kjer kukavica kliče moč pomladi.

»Samo na kavo sem skočil. Tudi jaz malo konzumiram, zelo malo. Mimo so časi, ko smo lahko do jutra popivali, potem pa v tiskarno, pa še tam smo si delavnik lajšali z blagimi opoji. Telo se stara in obrablja, duh je pa itak večna tvarina, bi ti rekel. No, kaj se je torej zgodilo? Čakaj, smem ugibati?« rečem in gledam lesketavico v njegovih očeh.

»Pa daj.«

»Recimo, da te je omrežila nova nimfa. Je to?«

»Hudirjevo hitro sklepaš. Bo res, bo. Mira, veš, tista zdravnica. No, saj si jo videval ob meni, si jo. Doktorica, ja ... Tista, veš,« vre iz njega. Na hitro računam, ja, ravno dvajset let bo med njima, tako nekako, tako. Se pravi, čakaj, on jih ima osemindeset, ona blizu štirideset, nekaj manj, ja ... Lepa, pametna in samska, kar naprej samska. Uganka mi je bila ta zdravnica, uganka. Dve leti je v našem zdravstvenem domu, dve leti ... Pa menda ni to njegova nova osebna zdravnica ... ? Kdo bi vedel ...

»Si videl, vsakemu se pojavi njegov angel varuh, ko je zares treba, si videl,« se zasmejem. Namignem natakarici, naj pride. Naročim si kavo in ga spotoma vprašam, če bi morda pivo. Pa odmigne. Ne bom ga silili, zdaj pa sploh ne.

»Ja, ja, ti pa tvoje marginalije s temi angeli ... Ne rečem, zame je res morda rešitev, ker sicer ... Bom odkrit, utonil bi v iluziji žganja, to je zagotovo. Mira pa, no medicinska stroka ve o alkoholu vse, razen tega ne, da se duh hrani tudi z opoji, tudi. Duh ima svojo fiziologijo, ki je medicini še neznana,« s patetično resnostjo reče.

»Hočeš reči, da bo tvoj duh zdaj na dieti, da pa bo telo deležno nežnosti in neke nove renesanse čutil. Si hotel to reči?« sem zajedljiv. Prisknem kavo.

»Morda imaš deloma prav. Duh se bo oplajal z analizo čutnosti, vsaj nekaj časa. No, preselila se je k meni, žena pa – zdaj imava uradni postopek ločitve. Tisti njen novi, tisti podjetnik, nesramno bogat, ji omogoča to, kar bi ti rekel, da je zatajevan čut požrešnosti. Hiša je bila že prej moja, ker sem jo podedoval po starših, otroka sta preskrbljena,

kaj hočemo, tako je. Samo še formalnost in bo. V petek greva na sodišče,« nekoliko pomračeno reče.

»A zato si se tako uredil, zato. Ja čestitke za novo osmislitev, čestitke. Res ti privoščim ljubeče bitje, res. Veš kaj, pa pridita kakšen večer k nam. Bomo naredili kulinarični festival s spoznavnimi intonacijami, a,« se zasmejem.

»Zna se zgoditi, zna,« prikimuje.

»Saj veš, včasih si bil dostikrat pri nas. In na nek način si ti okužil Jana z zanimanjem za stari svet, za arheologijo. Zdaj je gor, veš,« se mu razodenem.

»Kje?« zasveti vame z mokrim pogledom.

»V popravljalnici zlomljenih duš, tam gor, v Idriji,« nekoliko kislo rečem in se živčno presedem. Ne vem, če bi smel to reči, ne vem. Ja no, najbrž ne bi bilo prav, saj je rekel, naj stvari ne razlagam, kreš pač.

»No, no ... saj je za ljudi tam. Živčki ali kaj drugega,« se Jože iskreno zanima.

»Živčki, kaj vem, no ... pustiva to. Jutri ga grem iskat, domov hoče. Moral bi biti vsaj tri tedne, pa že sili domov. Saj tam gor je prav lepo, španciraš po parku, lenariš, lahko bereš, ja, hotel, ti rečem, hotel. Samo, kaj vem, meni bi bilo nekako zoprno. Ko sem videval resnične izgublence, se mi je zdelo, da je tam nekakšen drug svet, res. Zmrazi me, če pomislim na tiste, ah ... Ne, ni vredno, da bi o tem govorila, res ne,« se nekako vlečem ven iz mučnega pogovora.

»Daj no, saj je samo bolnica, ne ... Moja nečakinja je kar naprej tam gor, vsako leto, pa tudi sam sem pred leti bil, neka depresija. No, saj veš, tiste tedne ko me ni bilo, si pozabil, kaj?« reče in spiže nekaj požirkov piva.

»Ja, ja ... saj res, ampak, kje je že to. A ni že dvajset let. Bo kaj takega ne?«

»Bo, bo,« prikimuje.

»No, dajva raje kakšno bolj veselo. Veš, par dni nazaj je k nam prišel en tip, ki hoče natisniti neko novo Biblijo. Ja, ti rečem, ta pa ima ideje. Vse je lepo oblikoval, vse pripravljeno za tisk, pa reče naš glavni, da tega ne bomo tiskali. Sem ga debelo gledal, zakaj ne. Jaz sem stvar že imel na ekranu in sem si pripravljaj barvne sheme za platnice, pa me pokliče in reče, da ne bo šlo. Bajje je dobil namig od nekegoga, ki ... Ja no, vidiš, pa pravijo, da ni cenzure. Šefe je to opravičil s tem, da se ne misli pogajati za plačilo s tem luzerjem, da je preveril, da je čudak in ima iluzijo, da bo napisal novo biblijo. Stvar je res zajetna, skoraj šeststo strani. Jasno, da sem si vse skopiral in imam v svojem prenosniku. Včasih, kaj preberem, ja no ...« me sproščeno odnaša v pomenek.

»Daj no, novo Biblijo, pa ja, pa še prenovljeno Sveto pismo za povrh, kaj? Vidiš, tako je, ko je kriza, ljudje bežijo v mistiko,« pomenljivo reče in si pogladi bradico.

»No ja, tip mi ni bil všeč, nek shiranec, že navzven asketski zanesenjak. Tam ima tudi poglavja o pozitivni selekciji. Ja, tisto me je pa ujezilo. Ti rečem, tisto pa res.«

»Kakšna pa naj bi bila pozitivna selekcija?« me prestrelji z izrazitim zanimanjem.

»No, navaja, da bi novi Bog začel ločevati dobre od slabih, preko posebnih oddelkov – nekakšen nov nacizem, adaptiran na današnji čas. Tip je pisal o tem, kako bi s posebnimi valovi uničevali mentalne substance izmečkov. In dosti se je razpisal o čistosti ras, dosti. Res nek nov nacizem, ti rečem. Take stvari tudi jaz ne bi ravno prodajal

na veliko. Ponavadi šef niti ne ve, kaj tiskamo, tokrat je pa stvar prebral. Očitno ga je zanimalo, kaj je hotela ta stranka natisniti. Pogajala sta se celo o sponzorstvu. Na srečo knjiga še ni šla v registracijo v NUK, še ne. Ker tip niti nima pojma, kaj vse je treba, da knjiga izide. Samo k nam je prišel in hotel narediti knjigo, ki bi jo potem sam prodajal, prepričan pa sem, da bi jo podarjal. Mislil je narediti dve verziji, ena naj bi bila brošura, druga pa v trdi vezavi, bolj bogato opremljena, nekako za elito, tako je rekel,« se razgovorim.

»To bi še mene utegnilo zanimati. Bi mi dal stvar na ključek?« me prosi.

»Če boš jutri zvečer tu, ti prinesem,« prikimam.

»No, no, prav. Čakaj, čakaj, aha, glej, kar na tega mi daj,« reče in iz žepa izbeza USB ključ. »Neke službene stvari so gor, nekaj o Inkih. To zdaj raziskujem. Prejle si omenjal, da je pisal o selekciji. Ja no, antropološka zgodovina je polna selektorjev, nič novega. Včasih je narava sama naredila selekcijo, človek pa še dodatno. Selekcija je v bistvu res pozitivna, vendar se je tudi humana nota razvijala skupaj s civilizacijo. Da pa danes najdeš zaljubljenca v selekcijo, tipa nacizem, ja, se ne čudim ... Moj prijatelj živi v Trstu, pa mi večkrat govori, kako se v Italiji še najdejo hujskači in zelo očitno znajo pokazati, kako se jim kolca po fašizmu. Mi pa gojimo svoj mali žepni nacionalizem, ki je predvsem zapakiran v strah, da nas ne bi pohrustali veliki, pa se jim zato raje predajamo kot pravoverni hlapci. Kaj si mislil, da bo, če menjamo vlade, nič ... Kar poglej, kar poglej okrog sebe. Kaj boš videl. Vidiš to našo sosesko. Pravijo kriza, ja ... Komunala še vedno prazni polne smetnjake, avtomobili še vedno brenčijo, narod pa ... Saj vidiš, samo ekrančki bliskajo in ljudje iščejo

neko globalno resnico na internetu. Ne zavedajo se, da so vsak dan nekajkrat nategnjeni, tega se ne zavedajo. Mislijo, da so v neizmerni svobodi, če lahko vohljajo po internetu, kjer lahko vsak napiše kar hoče. Pri mojem delu je sicer internet v redu stvar, a so stvari, ki so zaenkrat samo še na papirju, so. Arhivi imajo več skrivnosti kot internet, zagotovo,« zresnjeno reče in skrči roko v pest in potem razprši prste. Zakaj pa ta gesta, tega še ni počel, pomislim.

»Jaz vem, da je meni računalnik kar fajn stvar. Ne rečem, za resne zgodovinske reči najbrž ni primeren. Veliko vsega je res še v arhivih, no ja. Veš, tudi o tem je pisal ta tip, tudi o tem, da je v bistvu internet nek model vsega božjega, da je to mreža, kakršno pozna Bog v vesolju in da je zato dal človeku to znanje in vedenje. In napisal je, da bo prišel dan, ko se bo bog pogovarjal preko računalnika z izbranci, ja no,« se zamislim.

»Mislim, da obstaja internetna stran, kjer si je nekdo omislil kramljanje z Bogom. Ne vem na pamet, nekje je. V mojih treznih trenutkih sem to bral, spomnim se. Tam je res en tip, ki v polomljeni angleščini odgovarja na vprašanja – postavil se je pač za Boga. To bi moral brati, to. Nekaj časa strani ni bilo, potem se je pojavila na novo. Seveda si se moral nanjo registrirati z elektronskim naslovom, potem pa si dobil geslo, običajno pač.«

»Daj no,« se čudim.

»Hja res, no. Jutri v službi jo bom poiskal in ti pošljem link, zanimiva reč, če je še. Bom, no,« reče in zavzdihne. Pogleda na uro. Aha, tako je, ko imaš novo žensko, disciplina, red, gledanje na uro, preverjanje mobitela, no ...

»Zdaj ti je lahko, ko imaš zdravnico v hiši, kaj,« zaobrnem pogovor.

»Priročno je, ja, ampak, ja ...« zamišljeno reče in pogleda nekam med luči na steni, kjer je bila pred leti slika Maršala, zdaj pa tam ni nič, levo in desno so še stare slike, neki fotografski prikazi starih ulic.

»No, no, nič ne jamraj. Če bi ostal sam, bi ostajal tukaj, to veva oba, kajne. Daj no, mlado, lepo, pametno si dobil, pa kaj bi hotel še več. Zaslužiš si jo, privoščim ti jo,« sem iskren.

»Malo skromnosti, prosim. Če ti je prav, bi pa v petek prišla na okrog. Bi šlo?«

»Ja, ja, seveda,« prikimnem in tudi sam vstanem.

»Grem, moram,« nekako kislo reče in zazvoni s ključi. Namigne natararici, da bi plačal. Iz srajčnega žepa povleče majhen bankovec, ves zmečkan. To mu je pa še ostalo, to ja. Denar vedno tlači po žepih. Ne spomnim se, da bi kdajkoli imel denarnico, res ne ...

Zunaj še nekaj rečeva o politiki, samo na kratko, o tajkunih v zaporih in o tem, da se stvari noro zapletajo. Gledam našo ulico. In res v mnogih hišah vidim ekrančke, na pol spuščene navojnice, vseh vrst luči. Ima me, da bi kar takole pohajkoval in se izgubil nekje vse tja do predmestja. Včasih me je res odneslo in sem hodil pozno v noč, da sem iz sebe izdihal ves strup, ki me je prepajal v tiskarni, v starem sistemu tiskarne – zdaj brnijo novi stroji in ni zoprnega vonja topil in barv. Ja, ja, zdravnica, ga je omrežila. Ja, ja ... To pa bo novica za Moniko, to pa ja. Evo, pa ima telenovelo v živo, pa jo ima. Večkrat mi je že omenjala, da nista za skupaj, Jože in njegova bivša. Saj res nista bila, preveč različna karakterja, to je res. No, no ... Čisto počasi hodim in globoko vdihujem. Mrzlo postaja. Zapnem si lahek površnik, prelahek za tako hladno noč.

Tišina me vznemirja. Pa sem si rekel, da si bom nabavil nove zvočnike, tole tu, to samo poškripuje. No, no, bom že. Nisem več vajej vožnje in vsi tisti zavoji tja dol v grapo. Kadarkoli grem v Idrijo, me malo stisne, me duši. Takoj ko pridem dol, moram poiskati stranišče, mar ni to čudno? Parkiram tam ob avtobusni postaji in tečem na stranišče. Tudi ko sem hodil k Moniki na obiske, je bilo podobno. Najprej sem se ustavil spodaj, tekel v stranišče in potem obvezen pelinkovec. Zdaj teh stvari ne pijem več. Ne vem, pelinkovec in Idrija, to mi je nekako šlo skupaj, kaj vem. Bajе so tam včasih varili nek domač pelinkovec, ki so ga pili rudarji, nekaj sem slišal o tem. O, če bi mi danes kdo to ponudil, ne, ne ... Zdajle bo kmalu Monika doma, pa bo revolucija. Jan, ja ... Zdi se mi še malo utrujen, najbrž bolj od bolnice kot pa da bi mu res kaj bilo. Verjetno se je malo ustrašil, kaj da bo, to bo! Nič, naj počiva v svoji sobi, jaz pa ... Dan dopusta, nič tiskarne, nič vonja po papirju, nič buljenja v velik ekran in pregledovanja datotek, pripravljenih za natis. Ja, kako bo, ko bom v penziji, kako bo? Bom sedel doma in igral šah na internetu. Bo to!? Hodil bom na sprehode, morda še na daljše izlete, kaj vem. Nekaj bo treba početi. Ja, ja ... Zdaj smo v službi prava klapa, sami stari mački, le tista nova oblikovalka, tista se pa dela pametna, da je kaj. Na živce mi gre, ker je tako zakomplicirana in domišljava. Kaj ne bi bila. Njen oči je vendar poslanec, kaj si mislite, gospod poslanec. To pa ni kar tako, o ne. Vse bi se mu moralo klanjati, prav vse. In kako je postala rdeča v obraz, ko sem ji rekel, da je njen očka na nek način v naši službi. Debelo me je gledala in jecljaje rekla, kako da to mislim. Pa sem ji lepo razložil, da smo navadni državljani davkoplačevalci in da se na ta način nabere denar za njihove seje in kravate. Ja, ja, punco

so šolali v Benetkah pa v Parizu, kaj si mislite, a. Zdi pa se mi, da ni prav brihtna, ne. Sicer kakšno oblikovalsko stvar izpelje na moderen in posrečen način, samo na tehnične vidike se pa ne spozna; prav nič ne ve, kako se stvar tehnično izpelje, čeprav naj bi vedela vsaj osnove iz tehnologije. In kako ti hodi, kako se usede. Mene gleda kot lisica svoj plen. Samo čaka, da lahko kaj renči, samo čaka. Prejšnji petek mi je rekla, da sem staromoden, da se danes zahteva drugačne barvne kontraste, ko sem ji predlagal neke spremembe za en turističen plakatič – flajer, ona temu reče. In v ponedeljek je pozabila vpisati velikost črk, pa sem moral popravljati za njo ... Ko sem ji to po malici omenil, si je samo nonšalantno popravila dolge lase in rekla, da se pač zgodi, da se mudi ... Ja, punca ima privzgojen čut večvrednosti, ja. Šef se ne sekira, odredi ji delo in to je to. Če ga ne naredi, ji raskavo reče: Gospodična, tole bi pa moralo biti narejeno ... Ona pa skomigne z rameni in reče, da ji pač ni zneslo. Najbrž šef razmišlja o tem, da bi njen oči že našel način, kako zajebavati naše podjetje, najbrž razmišlja tako. Včasih smo razmišljali, kako se ne bi zamerili kakšnemu partijskemu sekretarju, danes pa, kako se ne bi politični eliti. Noro! Zdajle bom raje bral kaj je še pisal tisti zmešanec v tej novi Bibliji, kot jo je on imenoval. Ah – poglavja o odnosih med moškimi in žensko. No ...

Smisel zakona med možem in ženo je v bistvu biološko zagotovilo, da bo zarod imel dovolj osnov za uspešen razvoj. Torej gre zgolj za neko upravljanje genskega nasledstva, za neko prisilno organizacijo, da se genska reprodukcija lahko zgodi in dogaja. Če bi se pari spontano srečevali in spontano zaplojevali, bi se selektivnost uspešnejših genov mnogo prej zgodila in oblikovala. Pari

bi pač imeli otroke, ko bi se to zgodilo in bi skupnost skrbela za vse otroke. Otroci bi bili takorekoč last vseh. In bi s tem dobili poenoteno občestvo, ki bi res imelo samo enega očeta – očeta Boga. Ker je Bog dober in moder, je že imel takšne skupnosti na zemlji, vendar so jih civilizacije prezrle. Torej bo Bog oče spet naredil model družbe, kjer bo srečevanje parov odvisno samo od trenutnega nagona, kar bo vsekakor zagotovilo, da se bosta stopila dva, ki sta si biološko še najbolj ustrezna, ker se psihološka kvaliteta ne bo več smela vključevati. Bistveno je, da se biološki material reproducira na najustreznejši način, šele kasneje se bodo psihološke vsebine nadgrajevale. Saj je že Bog najprej kreiral telo in mu vdihnil dušo – in tako morajo najprej nastati telesa in potem se bo telesu vdihnil duh skozi proces skrbne vzgoje in šolanja. S takim modelom družbe bo novi Bog uveljavil tudi pravičnost in neko novo poslušnost. Individualnost in prestižnost bo na tak način hudo omejena, saj se ne bodo družine klanovsko povezovale in kopičile politične in finančne moči. Družina bo torej po novem Bogu odpravljena.

Kaj vse fantazira ... Kar tako počez naj bi se ljubili, no ja ... Saj družba res strmi k temu, no ja. V času seksualne revolucije, pa posebni klubi za zamenjavo partnerjev, pa javne hiše – ne te zadnje ne, tam gre za druge stvari. Ampak tole, da bi se dal z žensko dol, ko te prime, ali pa da bi te ona potegnila nase ko njo prime, ja no ... In ne bi se vedelo, kdo je oče ... Ja no ... Vsi bi bili potem res božji otroci, narejeni po božji volji ... Ja, ne vem, ne vem ... Mislim, da je to nekaj takega kot tisto fantaziranje nekega drugega zmedenca, ki je pisal, kako bi nekaj parov, ki še nimajo potomstva, spustil na otok in bi se tam svobodno ljubili, potem pa bi preučevali, kako so se pari kupčkali

med seboj, kaj je odločalo o paritvi, kakšne genske kombinacije ima kdo ... Vse bi bilo posneto, analizirano, joj, joj ... Zvoni, kdo. Nekaj čez eno je, ja, kdo je pa zdaj. Za poštarja je prepozno, ah no, saj grem, saj grem. Jan najbrž spi, no ... Stečem dol, kar tak, v nemarni trenirki in copatih. Odprem vrata in ... Nevenka, vsa nadišavljena, pa ... »O, dama, kar naprej, kar naprej, princ zgoraj dremlje, se mi zdi,« sem spodobno vljuden in nasmehljan. Kako je lepo grajena, kakšni boki in kako lepo diši. »Ne bi ga rada budila, najbrž je še truden, a ne. Sicer sem mu rekla, da pridem zdajle, po enih. Tele trobentice sem pa za vaju nabrala, samo za vaju. Mislim, da jih bo Monika tudi vesela,« reče in sproži roko proti meni. In zdaj zagledam rumeno pomladno drhtenje. Komaj opazno ji drhti roka z lepim šopkom trobentic. »Ja, ja, hvala. Kje si jih pa našla?« vprašam in popijem požirek svetlobe, ki tako milo lije iz njenih oči in tako nežno obliva pusto vežo. »Dol doma v Istri sem bila, pa sem jih šla iskat. Psa sem peljala na sprehod in oče je šel z mano. On ve za vse te reči, za tartufe, za prve trobentice, pozna naravo, res,« s ponosom reče. Samo prikimujem in nežno preprimem šopek. Za trenutek se dotaknem njenih tankih dolgih prstov. O, kakšna energija, o kakšna moč ... Jan, če te to ne prepriča in ozdravi, potem ne vem, no, si mislim in jo spustim naprej. Gledam jo, kako zibaje steče po stopnicah navzgor. Še preden priteče na vrh, se vrata Janove sobe že odprejo. Stoji tam zgoraj, razkoračen in važen. Kaj ne bo, saj bi bil tudi jaz, če bi ujel tako lepotico. Objameta se ... No, no ... Počakam, da zapreta vrata za seboj, potem ... V rokah imam trobentice, prve letos ... Kaj z njimi!? Ja nič, v dnevno jih nesem, pa v kozarec vode. Bo že Monika vedela, kako in kaj. Pa sem spet v svojem kabinetu. Pokličem

D O T I K N E B A

Moniko v službo, čakaj kar po Skype, tako ... Ja, je prijavljena, kliknem. Zaslišim njen glas. S ponosom ji rečem: »Monika, prišle so trobentice za naju.«

B O J A N B I Z J A K

M R Z L E B E S E D E

Črna sol noči se je raztrosila na rano jutro, ko je ogrinjalo padlo s tvojih ramen in si šla na rob puščave, da bi škorpionom dala upanje za še en ugriz v medeno slast kože, ki je dišala po prvem jutru, imenovanem z besedo vetra. Prejokana si sedla na osamelo grbino in čakala, da se roke stegnejo v objem, tako dolgo pričakovan, da so puščavske rože zažarele od silne nevihte tvojih solz. Samotni vodnjaki, skriti pod peskom vzdihov, so čakali, da ti umijejo ustnice, ki so tam zgoraj daleč na severu molile v mraz in hotele ukleniti sonce v polomljene roke dreves, ki so zibala kamnito zibel tvojega otroštva. In ti si šla za puščavskim vetrom, onkraj obzorja, kjer so stali trhli stražarji tvojega devišтва. Preštevala si samotne palme, se igrala puščavsko izgubljenko, da bi nekako v sebi našla sled za vonjem kuhanega mleka v skromni kuhinji v zavetju stare hiše, ki jo je mrak časa ogrnil z mahom. Z eno samo suho skorjo kruha si nasitila lačno ptico pobega v sebi in si šla. Pozabila si, da je svet narejen za vse možnosti, da pa so tvoje rjave oči hotele samo zrcalo, v katerem bi videla srno, ujeta v snegu, in ti jo neseš v zavetje svoje ljubezni. Zdaj se ure zbirajo v studencu zadaj za gmajno, kjer sta se s prvim fantom igrala odraslost. Morda prav zdaj sediš na sipini, sklanjaš glavo, se odevaš v bel plašč in čakaš, da bi v sebi zaslišala drobno mletje ure,

ki te spodnaša. Nisi prenesla babičine stare ure, kajne? Sama si mi govorila o tem, da te je tisto klenkanje ubijalo, da si ... Sredi noči si vstajala in strmela v tisto uro. Nekajkrat si jo ustavila, preprosto – prijela si za nihalo. Babica te je kregala. Bila je prestrašena, češ da kadar se ura sama ustavi, bi to lahko pomenilo, da je nekdo umrl. Ti pa si se tej njeni zvestobi smejala, res, babica je bila zvesta svojemu vraževerju. Neusmiljeno te je učila pesmic, ti kazala, kako se uliva svinec v ponvi in se iz tega potem prikazuje usoda – svinčena usoda. Še najbolj ti je bilo všeč, kadar si z njo šla gor na hrib k cerkvi, od koder je bil tako lep razgled. Če je bilo jasno, se je videlo morje. In že takrat si pasla sanje, vse tja dol do morja si jih pasla, in še naprej, vse do puščav, kjer veter joče nad samoto. Biti odrešen, biti odrešena, ti je nabijalo za hladnim čelom, ko si mrmrala v veter pesem, ki si jo rada pela ob studencu, dokler ... Dokler ni prišel tisti štorasti fant in ti je kazal, kaj ima v hlačah. Takrat še nisi razumela, da je ljubezen vse kaj drugega, kot drobna plašna ptica v srcu, ki hoče poleteti naravnost v sonce. Babica ti je pripovedovala pravljico o ptici, ki se je zaljubila v sonce. Še zdaj jo znaš, še zdaj. In v jutru slišiš babičin glas sem čez sipine. Zavija te v vijugo, v kateri si našla mamó, kako se sklanja nad tipkovnico in nima časa, da bi ti povedala, zakaj je oče naredil samomor, kar tako – baje je šel na most in se odgnal v globino, v mrzle prsi reke, kjer so ostale za njim samo pene in nek silen vrtinec, ki da se tam pojavi vsak četrtek ob uri, ob tisti uri, ko se je tvoj oče odgnal v hlad, v nič ... Spominjaš se njegovih kravat, vseh njegovih vodíc po britju – nekaj si jih spravila v sobo, in včasih, ko so težke nedelje, jih še vedno vdihuješ. Ko si srečala moškega, ki je uporabljal podobno vodico, si se mu odmaknila in se stisnila v gubo iz katere te

ni mogel več zvačiti v uporabno ljubljenje. Sediš v gnezdju vetra in poslušaj babico: No, pa je prišlo jutro, ko se je ptica začela pogovarjati s soncem. Veliko dni je ptiček prečivkal v samotni grapi, kjer je sonce posijalo samo okoli poldneva. Tistega jutra pa, ko je ptiček zaslutil, da se bo sonce drugače postavilo nad dolino, se je odgnal visoko gor nad veje in še višje. Čudil se je, kako visoki hribi so levo in desno. Njegovo majhno srce se je krčilo in skoraj bi zajokal. Dejal si je: Nikoli ne priden na ono stran, nikoli. O, sonce, tako te ljubim, tako zelo, pa ne morem poleteti gor do tebe. Dol do studenca že zmorem, pa tudi na jaso že znam, ampak jaz bi gor, gor k tebi, sonce. In je mahal in mahal s krili. Od nekod so se vzele tople sape, tiste, ki k nam pridejo prav iz Afrike, tako pravijo. Pa se je ptiček ulegel na val zraka in ga je nosilo vse dol do reke, kjer se dolina odpre in tam, tam ga je prijel vrtinec zraka in ga nesel visoko gor, visoko, prav do sonca. Šele ko je ptiček začutil, da ga silna vročina jemlje vase, se je ustrašil, da ga bo ta ljubezen pogubila. In ga je. Izgubil se je v soncu. Dvignila si obraz, da bi ti hlad jutra umil pravljico. Začutila si, da te je ta pot odpeljala v naročje čudovite samote, ki te je zavozlala v neprevidno radovednost. Sanjala si močnega jezdeca, ki bi te odnesel v prah puščave in te pustil tam, da bi tvoje bele kosti hodile po senošetih pod vasjo in strašile nočne pijance. Babica ti je vedno rekla, da se tisti, ki bežijo po svetu, ne zavedajo, da so kot polž, vse skrbi vozijo s sabo, vse, tako kot polž hišico. Ti pa si ji smrkljivo odgovarjala, da obstajajo tudi polži brez hišic. Potem si se zavila v ogrinjalo in z bosimi nogami narisala sled v novo jutro. Spodaj v taboru se je tišina že lomila z zamolklimi besedami in kašljanjem belobradega starca, ki je bil z vami, da je razlagal pomen zvezd v puščavi in druge skrivnosti.

Njegov presušena koža te je spominjala na neko sliko iz otroštva, ko se je tvoj nono sklanjal nadte. Prišel je naravnost iz vinograda, smrdeč po znoju. Pustili so te v senci, da si dremala. Nono pa se je sklanjal nadte in ti šepetal, da spiš kot angelc, dokler mu nisi pomežiknila in pokazla jezička. Potem ti je z blatnim prstom povrtal v popek in te dražil, da si lisica zvitorepka. Hribovski nono je bil bolj molčeč in strašansko bradat. Tudi zate so že pripravili obredni jutranji čaj, preden spet odnesete svoje nemirne telepatije v škatlaste džipe. Vsi so te gledali, kot da si iz puščave prinesla skrivnost, ki ti je cvetela na čelu. Mrmraje so te povabil v krog, kjer te je čakal zajtrk. Starec je molče lomil ploščati kruh in se ti na poseben način smehljal. On je vedel, da si v puščavo prinesla solze in vzdihe in vse strahove, da si sem prišla, da bi se očistila z vetrom. Šotori so res že malo drhteli od vetra, ki je obetal rahel vihar, najbrž ne tak kot pred dvema dnevoma, ko ste bili stisnjeni v krogu in ste komaj čakali, da se unese. Takrat si pomislila, da boš res morda samo bela kost, moleča iz peska, takšna kot ste jo videli na robu neke soteske. Vodnik vam je povedal, da je tam pač obstala neka francoska odprava in da nikoli niso pobrali posmrtnih ostankov. Lobanja je bila odložena na kamen in zdelo se je, da se vam smeje. V sanjah te je potem preganjala in plašila. Vedela si, da bo to potovanje po manj idiličnih predelih puščave, ampak ti si hotela izgubiti sebe v pripeki in v hladu noči, ko droban ogenj cvete gor pod zvezde in je tišina skorja čez utrujeno dušo, v kateri utriplje luč večnosti. Starec vam preko tolmača pove, da so se njegovim predniki sem čez odpravljali s kamelami, tudi že s konji, in da so tod mimo šle karavane, dokler se je še splačalo plenjenje. Povedal vam je zgodbo, kako so zgrešili pot in so

zaloge pošle. Rešila jih je ena od starejših kamel, ki je s svojo nezmotljivostjo našla pot do oaze, kjer so jih po treh dneh našli neki drugi puščavski nomadi, ki so šli namenoma v tisti predel, dva dni jezdenja od normalne poti. Z neko nenavadno nemostjo si preučevala starca – gledala si njegove roke, kako lomijo ploščat kruh in prigrizujejo trd sir, tako zelo slan. Dolgo je mlel grižljaje, najbrž tako dolgo, ker ni imel vseh zob. Rad je govoril o dneh, ko je s kamelami prejezdil puščavo in ko je imel priložnost videti odličnike v bogatih oazah, kjer so včasih taborili po več dni. Še najraje je govoril o časih, ko še ni vedel, da obstaja svet tak kot je. Sin pa je odprl turistično agencijo in vozi turiste z džipi preko puščave. On je bil z njimi, ker je najboljša navigacija. Saj so imel s seboj vse potrebno za satelitsko navigacijo, a je starec vedel za vse pasti v puščavi, poznal je vetrove, poznal je pesek ... Včasih je zvečer sam šel čez pesek, pokleknil in ga presipaval med dlanmi. Nekaj si je mrmral in najbrž molil, tako kot vsako jutro. Sin jih je pričakal na letališču, jim odredil hotel za prve tri dni, dokler ni sestavil karavane, potem ga niso več videli. Deset džipov, v vsakem po trije turisti, ne več, pa dva vodiča – eden je govoril samo francosko, drugi je znal odlično angleščino in malo nemščine. Šoferji so znali malo francoščine, mogoče kateri tudi angleščino. Jutro se je polagoma cefralo izza peska. Sonce je poslalo blesk na ogledalo bližnjega džipa in se odbilo v oko starca, ki je razpotegnil suha usta v nasmeh. Zahvaljeval se je soncu, čeprav mu je celo življenje pilo moči in ga sušilo. Oba vodnika sta začela preverjati opremo, se pomenkovala s šoferji in z nekaterimi udeleženci. Tvoja posadka, še ena ženska, mlada Parižanka in njen fant, sta sedela ob džipu in vlekla svojo jutranjo dozico trave. V puščavo sta prišla,

da si bi dokazala, da res sodita skupaj. On je bil dosti bolj zgovoren kot ona, pa tudi angleščino je znal, še bolje pa je govoril italijanščino, saj so bili njegovi starši Italijani, ki so se preselili v Pariz. Spotoma je povedal, da je že videl tudi Slovenijo, da mu je ugajala. Spominjal se je Bleda in vožnje s čolnom. V njenih očeh pa je bila krotkost kobile, njena mama je Nizozemka, oče pa iz Tunizije – zato jo je menda gnalo v pesek, zato ... Njena polt je bila malo bolj temna, ne preveč, ravno prav. Če je že govorila, je rada govorila o svojih podvigih iz prejšnjih potovanj – ni prvič v puščavi. Tudi to je povedala, kako so jih morali reševati, ko jih je zasul peščen vihar, kako je padla v nezavest in je bila teden dni v bolnici, ker je bila dehidrirana in opečena. Pa še ni odnehala, kakor da išče belo smrt med valovi peska, belo in tiho, ki prejezdi svetle noči in te pogrne s spancem in s pregretim peskom, da mineš, še preden vzcvetijo puščavske rože. Nek večer so se pogovarjali o tem, na kakšen način bi bilo najlepše umreti. On je trdil, da bi bila zanj bolj blaga smrt nekje v Alpah, da te stisne mraz. Rad je hodil v gore, celo plezal je – zato je poznal naše hribe in plezarijo. Njegov oče da je zmogel celo že enega osemtisočaka z neko italijansko odpravo. Pisal da je dnevnik o tem in ga celo izdal v knjižni obliki. Sam da si ne želi tako visoko, zdaj pa sploh ne, ko ima ob sebi Mariane. Nastajal je običajen šum ob pripravah na nadaljnjo pot. Smeh, drobna zbadanja in tista nervoza, ki je tako sladka ob jutrih, ko ne veš, kakšne sončne nevihte te čakajo tam v pesku. In potem si predan vodnikoma in starcu, ki ve vse, tudi to, kdaj pride bela smrt in se smeje sem čez pesek. Nenadoma te je popadel strah, kaj če ... če se pokvari džip, če odpovedo radijske zveze, če starec umre na poti, če bo spet vihar, če bomo napadeni, če ... Kar naenkrat so začeli

deževati če – ji. Mariane je opazila trzlaj ustnic in zakrčenost. Prijela te je za ramo in ti svetovala, da preprosto uživaš, da se nasloniš in gledaš puščavo izza oken v udobnem džipu, ki premore zmogljivo klima napravo. Mauro je zatopljen v fotografiranje. Skuša govoriti s šoferjem, ta pa je preveč resen in zaverovan v svojo graciozno vožnjo. Z nenavadno lahkostjo se ukvarja z volanom in res obvladuje vožnjo po pesku. Še nikoli ni nasedel, tako kot vozilo pred njim. Stiska ti je v prsih brbotala in brbotala. Zdelo se ti je, da že vidiš steber peska, ki se dviga in te zagrinja. V ustih si že čutila njegov okus in iz vrtinca je izstopila v belo tuniko oblečena smrt. Šklepetala je z zobmi in mahala s koščeno roko. Govorila ti je: A, moja Mojca, ti bi rada suho smrt, kaj? Tvoj oče, ubogi oče, si je izbral mokro, ti bi pa rada suho in vročo. O, ne bo še šlo, še ne. Samo pogledat sem te prišla, če te je kaj strah. Tako je prav, da te je strah, tako je prav. Dokler te je strah mene, si želiš živeti. Jaz pospremim na pot tiste, ki niti strahu nimajo več. Veš, strah je neke vrste tudi življenjska energija, je, čeprav te zavozla. No, kar mirno, vihar bo mimo, jaz imam zadosti drugega dela. In res se je od nekod prikradel veter in začel udarjati s krili peska ob šipe. Šofer je namignil, da se bodo morali ustaviti. Tudi v njegovih slušalkah je bilo slišati panični glas enega od vodnikov. Nenadoma so se dvigovali celi stebri peska. Spet so postavili džipe v krog. Starec je stopil ven, ves zavit in nekaj mahal proti vzhodu. Eden od vodnikov je prišel do džipa in vam povedal, da bo to trajalo kakšno uro, da je samo sprehod vetra, da so satelitske slike pokazale, da ne bo hudega. In tesnoba se je razcvetela. Tišino je lomil samo šum klimatske naprave in občasno strganje vetra ob okna. Še preden so se dobro zavedali, jih je zajel silovit

vtinec, da je kar stresal džip. Nič se ni videlo, rumenkasta tema jih je zalivala. Strašno bobnenje je lomilo voljo. Ogromna gmota peska je dobesedno zalila džip. V tebi so zaspale pravljice o snežnih palčkih. Nenadoma si videla slike iz otroštva, ko si bila na počitnicah pri teti, ki se je poročila gor na neko planoto, kjer je burja prav tako vrtinčila sneg. Stala si ob oknu in gledala, kako visok steber snega nosi med drevesa pod hišo in kako sneg udarja ob šipe. Stara ženica ob peči pa ti je rekla, da plešejo snežni palčki, da tako zelo plešejo, da se sneg kar vzdiguje. Tebe pa je bilo strah, da bo hišo kar prevrnilo, da vas bo sneg pokopal. Stisnila si se k peči in strahoma poslušala, kako burja udarja ob okna. In starec, ki je prinesel velik kup drv, je bil poln snega: na klobuku, na ramenih, na brkih, povsod ga je bilo dovolj. Prav smešen je bil, tak, obložen s snegom. Teta je prevzela drva, starec pa je otresal klobuk in slekel jopič. Otresel ga je skozi priprta vrata, pa ne do kraja, ker je burja med tem spet udarila. Starec jih je hitro zaprl in počakal, da se sneg odvrtinči, potem jih je spet odprl, pometel sneg in otresel suknjič. Kar tam se je preobul in šel do velikega zidanega štedilnika. Dolgo si je grel roke nad razžarjeno ploščo in spotoma pokukal pod pokrovko, kaj brbota v loncu. Čas se je zavozljal v tiste silne stebre snega in strah se mi je smejal skozi nozdrvi vetra, ki je krotak zapredel v večer. Dnevi, ki so se nizali, so bili polni otroške radovednosti. Izza zametov so se kazale glave sosedovih otrok in sanke so me nosile v naročje modrine, ki je tako žlahtno prekrila celo planoto. Fantje so me naučili, kako se naredi pravo kepo, kako se liže sneg, kako se nataknejo smuči ... In padci v tisti dolini, se ti je predlo skozi glavo, ko je pesek še kar udarja in obsipaval džip. Mariane se je, ogrnjena v obup, zapičila v šoferja in je hotela govoriti z

vodjo odprave. Ta pa je samo skomignil z rameni in ji podal mikrofonske postaje. Spraševala ga je, do kdaj bo to trajalo in če imajo dovolj zalog vode in hrane, da preživijo dan in noč v tem peklu. Dobila je odgovor, da se nekaj kilometrov za njimi ozračje že umirja in da se vihar seli na vzhod. To je ni pomirilo. Še naprej se je živčno presedela in fantu dopovedovala, da si ne želi biti lepa lobanja zakopana v pesek. Minilo je skoraj še tričetrt ure divjega udarjanja. Pesek je segal že do oken, sprednji del džipa pa je bil iz leve strani popolnoma zasut. Pa se je fant razgovoril, da je bral o bojevanjih v drugi svetovni vojni, kako da so jim motorji odpovedovali, dokler niso začeli uporabljati posebnih filtrov. Pa tudi o tem je govoril, da so ameriški vojaki v Iraku uporabljali kondome za zaščito puškinih cevi pred peskom ... Minilo je, le še drobni vrtinci so strgali pesek in pozvanjali v razgret dan. Bila je zelo mučna tišina. Šofer je odprl okno in v notranjost je udaril pregret suh zrak, ki je kar brnel. Z roko je skušal odmetavati pesek, pa ni šlo. Počakal je, da se bodo prebili do njih. Trajalo je kar nekaj časa, da so se po radijski zvezi zmenili, kako in kaj. Dve uri je potekalo reševanje iz zasipov. Šlo je zelo počasi v neznosni vročini. Prepovedali so jim piti ustekleničeno vodo. Ponujen jim je bil samo čaj iz termovke, kot da bi bili na mrzlem severu. Končno so le zvozili na trdnejša tla. Pokrajina se je začela spreminjati. Pojavljalo se je posamezno grmičje. Srečali so skupinico na kamelah in še velik džip. Malo naprej je bil celo nek zaselek, tam pa kup radovednih otrok, ki so tekali ob džipih in nekaj kričali. Ostali so v vrtincih prahu med kozami in psi. Šofer jim je razložil, da se tu začnejo mali zaselki, ker sledi velika starodavna oaza, kjer bodo prenočili in kjer bo možno tuširanje. In potem si se molče naslonila na

okensko šipo in gledala smešna gola suha drevesa in šope suhe trave. Zamišljala si se sredi peska. Sedla bi in čakal, čakala ... Stopinje smrti bi se vtisnile v pesek. Sonce bi me pivnalo in pivnalo, kakor ptičko v babičini pravljici. Zakaj vse to, čemu ... Doma bi bila v senci, še pet dni dopusta ... In V – ju nisem rekla, da grem. Že ko sem bila na letalu, šele takrat, sem se spomnila, da bi mu poslala sporočilce. No, ko smo pristali, sem mu napisala. Odpisal mi je, da sem čudna. Pa saj sem res, te je grizel dvom, ko si se krčila v zaskrbljenost. Nenadoma si zahrepenela po njegovi dlani v laseh. In če bi tole prekinila, če bi v oazi dobila kakšen prevoz nazaj do hotelskega kompleksa, potem pa domov. Danes je četrtek, v soboto bi že lahko sedela pri V-ju na balkonu in pila pivo. Joj, trapasta sem bila, trapasta, te lomi. Pa se nenadoma zganeš in sopotnikom oznaniš, da imaš peska dovolj, da boš zvečer zaprosila za prekinitev potovanja, da greš preprosto domov. Mariane te sočutno gleda in ti govori o tem, da se v puščavi rade pojavijo tesnobnosti, da to res ni za vsakega. Drugi del potovanja naj bi šel po delu puščave, kjer niso tako pogosti viharji, so pa zato poti bolj kamnite in je treba previdno izbirati smeri. Tebi je bilo dovolj te slepeče svetlobe in teh čakanj na premik. Končno ste le našli primeren kraj za popoldanski počitek. V zavetju starih presušenih dreves ste se ustavili. Videti je bilo, da je to klasično počivališče popotnikov, saj je bilo nasmeteno s plastenkami in s konzervami. Zagotovo jih je veter raznesel po puščavi in so to potem nekakšne potujoče reklame novodobne civilizacije. Eden od vodnikov je bil hkrati tudi kuhar. Na plinskem gorilniku vam je pripravljaj popoldanski obrok – mešanica riža, zelenjave in mesa. Mariane se je ponudila, da naredi nekaj palačink iz že pripravljene mase, ki jo je

bilo potrebno samo razredčiti z vodo, premešati in speči. Starec je prišel do tebe in te dolgo gledal. Videl je v tebi plešočī strah. Počasi ti je v polomljeni francoščini skušal povedati, da je puščava usmiljena samo do tistih, ki si jo želijo, da ona ve za strah in takih noče na svojih vročih prsih. In še ti je govoril, da so duhovi vetra včasih samo malo razigrani, da imajo svoje plese, da pa smrtni ples prihranijo samo za izbrance, za takšne, ki so se odločili, da bodo ostali za vedno z njimi. Očitno je tvoj obraz sijal neko blede grozo, ki se je mešala s stisko, zataknjeno nekam v drobovju. Tolmač je stal ob strani in se smehljaj. Umirjeno je kadil svoj popoldanski hašiš in srkal čaj. Kar nenadoma so se vsi zavedali, da so te izgubljali. Nihče te ni skušal prepričati, da ostani z njimi. Glavnemu vodniku si kar takrat omenila, da bi zvečer rada odpotovala. Nemudoma je šel do džipa in po radijski zvezi povedal, kako in kaj. Nasmejan je prišel nazaj in ti povedal, da te bodo pobrali v oazi in da boš ob treh ponoči že v svojem hotelu, ker gre ena karavana nazaj na sever. Pogledala si na zemljevid na njegovem prenosnem računalniku. Vse ti je pokazal. Z rdečo črto je bilo narisano kolovratenje, ki ste ga od nedelje opravili. Najprej na jug, potem malo na zahod, potem krog in na vzhod – ostali bodo šli spet na jug. Oaza je bila res blizu hotelskemu kompleksu. To ti je vrnilo nekaj barve na lica. Z užitkom si pospravila riž z zelenjavo, koščke mesa si komajda prežvečila, a je šlo. In celo hladne kokakole nisi zavrnila, celo tega ne. Neke nove vibracije so te privzdignile, da ti je nenadoma postalo vse tako zelo lepo in varno. Zdaj ti je bilo že žal, da se boš poslovila od starca, ki je nosil nasmeh med vami in je bil pripravljen pripovedovati čudovite zgodbe. Sedla si k njemu in ga prosila, naj ti še enkrat pove, kako je bilo, ko je bil prvič v življenju

na letalu. Obiskat je šel sina, ki je študiral v Parizu. Ko so ga stewardese prevzele in mu pokazale sedež, se mu je začelo vrteti v glavi in bi najraje pobegnil, a je bilo že prepozno. In ko je letalo začelo rezati svojo smer v čisto modrino, se ni mogel načuditi pogledu. Košček puščave je kar zdrsel, potem pa se je čez čas pokazalo morje. Prvič v življenju je videl morje, vso tisto vodo. Vprašal je stewardeso, če je pod njimi res vse tisto voda, pa se mu je nasmehnila in mu povedala vse o tistem morju, koliko kilometrov ga je in kje je najgloblje. Najbolj ga je bilo strah, da bi padli v vodo, če bi padli v pesek, bi se že znašel, voda pa ... In ves čas je molil in molil. Ko so prišli nad Pariz, pa je na glas vzkliknil, koliko ljudi da je tam. In kar ga je najbolj begalo, je bilo hranjenje na letalu. Ni mu šlo v račun, da človek leti in je in pije čaj. Sin ga je moral čez nekaj dni odpeljati do morja, da je vanj potopil noge in ga okušal, če je res tako zelo slano. Še najraje pa je govoril o poslušanju puščavskega vetra. Razlagal vam je, kako se že od daleč sliši, kakšen bo veter, od kje vleče in kaj bo prinesel. Včasih, ko so še potovali s kamelami, so te živali natančno napovedale, kaj se ima zgoditi. In še največkrat je bilo tako, da so brezskrbno zaupali njihovemu gonu. Presunila te je zgodba, kako je nek bogat trgovec peljal v puščavo svojo tretjo ostarelo ženo in jo tam pozabil, namenoma pozabil, pa so jo rešili. Veliko so jih že pobrali v puščavi. Starec je zatrjeval, da ima pravi čut za pozabljene ljudi. Govoril je o tem, da se izgubljen človek razdaja s posebno energijo, da njegov duh oddaja posebno moč, ki jo nekateri lahko zaslutijo, drugi pa ne več. In tudi o tem je nek večer govoril, da so včasih na daljavo vedeli, kaj se s kom godi in kako globoko so v puščavi. Njihova stara mati da je vedno točno napovedala, kako in kaj se godi

karavanam tam zunaj. Pa tudi prihode karavan je znala napovedati dokaj natančno. Če se je kdo izgubil ali so ga ubili, je to povedala, še preden se je stvar izkazala za resnično. Ko so njegovega brata ugrabili puščavski roparji, je stara mati sklicala vse, ki so bili takrat v tisti oazi, in natančno je povedala, kam so ga peljali. Ni bilo jasno, kako je to zares vedela; pa so šli tja, jih napadli in rešili brata. S takimi zgodbami si odlebdela na rob popoldneva. Starec se ti je smehljaj in ti kimaje rekel: »Tvoje srce je šibka ptica, ki se boji neba. Ljubi svojo kletko.« Z mrvicami njegovih misli si sedla v džip in se odplaknila v čas, ki je vroče strgal težak popoldan, tvoj zadnji v puščavi. Kar nenadoma se ti je zazdelo, da je izza sipine pokukal tvoj oče, joj! Videla si ga, v beli srajci, s kravato in vsega zariplega v obraz. Nekaj ti je kričal, a ti tega nisi razumela. Menda ti je rekel, da so ga ubile mrzle besede, da je ta svet postal prehladen, da ... Mislila si, da se ti že blede od te vročine in od tega poskakovanja po slabi cesti, ki se je vzpenjala na nekakšno planoto, katero naj bi prečili še pred nočjo. In spet si zagledala njegov obraz, zdaj samo obraz in roki, ki sta tako čudno vozljali sonce v prispodobo zvezde. Nikoli ga nisi videla jokati, nikoli. Vedno se je držal strogo in resno; kar naprej je usklajeval čevlje in kravate. Vse je moralo biti brezhibno dognano. Za pomembnejše sestanke je moral imeti novo kravato, in potem je nastal problem, katere čevlje obuti. Včasih je po cele večere kombiniral te stvari v dnevni sobi. Nosil je kravate, jih podržal pod lučjo in vaju z mamu spraševal za mnenje. Ti pa si samo kimala in mu dala vedno prav, ker te to niti ni zanimalo. Tisto jutro, ko je odšel za vedno ... Tisto jutro mu je mama zabrusila, naj se vendar že neha ukvarjati s temi norostmi okrog kravat in čevljev. In da je pomembno, kaj bo povedal, kako bo

ukrepal, ne pa kako bo usklajen. On pa ji je nazaj zabrusil, da bo usklajen v celoti, z besedo in videzom. In še to je rekel, da ga ne brigajo te mrzle besede, da ga naj ne čakamo, ker da bo pozen. Na hitro sem ga pogledala, joj, bil je brez kravate, pa tudi suknič je bil drugačen kot hlače in srajco je imel razpeto. Za trenutek se je ozrl v okno moje sobe, se mi nasmehnil in se stlačil v črn avto. Speljal je besno, tako besno kot še nikoli. Pa tudi prejšnji večer je govoril, da mu bo razneslo glavo, da ne zmore več, da mu nabija, da bo znorel. K zdravniku pa ni hotel, to pa ne. Čeprav sem slišala, kako mu je mama prigovarjala, da bi moral. Ne, on je ji je zabrusil, da ima svoje zdravilo, ki bo zagotovo prijelo. In spet je skakal po sipinah, smešno, brez trupa, samo glava in suhi nogi, zdaj brez rok. Skoraj bi kriknila in ga poklicala. Morala si se zadržati, da nisi zajokala od silne stiske. Zdelo se ti je, da ti prigovarja, da pridi ven, da bo tu vendarle mir, da tu ni treba kravat in ni mrzlih besed. Čez čas si se le zbrala in si skušala dopovedati, da je to zaradi vročine in sonca, zaradi strahu. Začela si strmeti v svoji živčni roki, ki si jih prelagala na zagorelih stegnih. V ušesih ti je odzvanjal očetov glas: Pridi punčka, pridi, punčka moja, se bova žogala. Saj si kar naprej lezla v peskovnik, ko smo še živeli v bloku in si hodila dol na igrišče. Ja, celo v usta si nosila tisti pesek. Pa sem te udaril po rokici, oprost, veš. Drugače ti nisem mogel dopovedati, da se to ne dela, da to ni zdravo. Kaj vem, morda si pa res potrebovala neke minerale. No, pa hiške si zidala, hiške. Ni čudno, da si se odločila za študij arhitekture, res se ne čudim, čeprav bi jaz raje videl, da bi šla v politiko, tako kot jaz. Veš, tisto jutro sem izvedel, da sem del neke afere, da so me vpletli ne da bi vedel. Tega nisem prenesel, zato sem šel v vrtinec, zato. Pa mama, ja

no ... Punčka pridi ven, da se bova o vsem pogovorila. Postala bova razigrana puščavska viharja in bova letela prav do ekvatorja, če se bo nama ljubilo. In veš, da sem videl črne ovce. Se spomniš, kako si si želela črno ovco. Fantazirala si o tem, da bi jo imela doma na vrtu in jo božala. Ko si že hodila v vrtec, sem ti kupil plišasto črno ovco. Dolgo sem jo iskal. Nisi marala medvedkov, hotela si črno ovco. Zdaj vem za kraj, kjer so črne ovce, no, tudi črne. Pridi ven, pa bova šla do njih. In kako si lepo skrbela zanjo. Odnášala si jo ven pred hišo, kakor da se pase. Prepevala si ji pesmice. Joj, celo okopala in sušila si jo! Mama ti jo je enkrat odložila na omaro, se spomniš? Pripeljal sem te iz vrtca, tvoje ovce pa nikjer. Jokala si in jokala, pa sem ti jo nežno prislonil na lice in se je jok potišal. Si zamišljaš, nebo polno črnih ovc, ki letijo v viharju. Joj, si zamišljaš to. In jedla bi banane, sproti obrane. Vem za kraj, kjer rastejo divje banane. Se spomniš, kako sva skupaj brala zgodbice ob večerih, ko je mamica imela popoldansko izmeno, se? Včasih sem si košček kakšne zgodbe kar izmislil, veš. Tisto, o slončku, ki je šel od mamice in se je izgubil, pa je tako jokal, da je nastal kar majhen studenček, ki je tekel vse dol do obale, tam pa da se je zlil v morje – in zato da je morje slano. Pa si me še večkrat potem vprašala, če je res morje zato tako slano, ker so jokali sloni in krokodili. No, no, ne bom te več nagovarjal. Vidim, da si se zapredla v svoj svet, da pluješ v svoja obzorja. Za zdaj nasvidenje, pa doma pozdravi. Mami povej, da obžalujem samo to, da nimam groba. Niso me našli in me ne bodo, nikoli me ne bodo, ker sem veter nad puščavo, to sem zdaj. Kdo ve, morda bom kdaj dež nad vašo hišo, morda. Ti boš že vedela, če bom. Po zvoku me boš prepoznala. In domov pojdi, ta samota ni zate.

Zagotovo boš našla nekoga, ki ti bo pomenil toliko kot črna ovca, res. Tisti, s katerim si zdaj, tisti, ne, tisti ni zate. Preveč len je in nima pravega življenja v sebi. Tisti je hladen in same hladne besede govori. Morda te telesno ogreje, a duša bo mrzla ob njem. Ti bo že stopil pravi na pot, morda še to jesen, morda. No, nasvidenje. Vozel besed je odzvonil, na čuden način odzvonil – zazdelo se ti je, kakor da bi nekdo drobil steklo v možganih. Pogledala si spet ven in videla obrise skal. Šofer vam je pravkar sporočil, da bo spet kratek postanek za čaj. Potem pa še uro vožnje do oaze, če bo pot čista.

Končno kava, si pomislila, ko si sedela na hotelski terasi in zbiralala razsute kroglice spomina. Ozirala si se v polkrog palm ob bazenu, ki je odblesknil turkizne luči majhnega bifeja tam čez. Pretipala si si izsušeni ustnici in leno stegovala nogi. Spet je napovedan vroč dan, celo do 43 stopinj, sicer za ta mesec tukaj kar običajno, doma je malo manj, ker je že zelo pozen avgust. Tunizija, Tunizija, ti je odzvanjalo skozi glavo, ko si končno naredila dolg požirek dvojne kave, ki ti jo je postregel eleganten mladeč. Veš čas si razmišljala, kako so tu ljudje povsem drugače grajeni, ženske, vsaj tiste, ki jih je bilo moč videti, so imele v sebi nekaj gracioznega, nekaj, kar se doma ni dalo videti. Nisi se več čudila, da ti je V govoril o ženski, ki je imela tako postavo in polt, da je onemel, ko jo je zagledal v hotelu, kjer je delal kot priložnostni nočni receptor. Prišla da je s svojim spremljevalcem, postaranim Nemcem, in ga tako globoko pogledala, da ... On fantazira, samo fantazira, v postelji pa, prehiter je ... Pa sem mu svetovala, da bi se le oglasil pri psihiatru, ki zdravi to motnjo. Ni hotel slišati za te reči, ne. Mislim, da je še tak deček, majhen deček, plašen, pa vendar. Mar je to znak, da ga pogrešam ... te je

zaskrbelo. Dolgo si potem gledala v pene na kavi, lepi biseri jutra so se nizali ob robu. Počakala si, da drug za drugim popokajo. In nenadoma si se spomnila Cankarja, Skodelica kave. Ja, ta melanholija, odplaknjena z obilico alkohola, te je obšlo. Koščki puščave so še vedo odzvanjali v tebi, drobne slike so prhnile in te kremžile. In spet si zagledala velikega škorpijona, ki ste ga ulovili v prvem taboru – starec je rekel, da so to živali, ki jih je vzredil nek zloben duh, po krščansko da bi se mu reklo hudič. Revček je končal v ognju. Kajpak so ga morali vsi fotografirati. Tebe to ni zanimalo, ti si fotografirala samo ostanke starih utrdb in nekih izginulih naselij. Še posebej te je prevzela stara zgradba ob poti, ki je bila včasih kot nekakšen motel za kamele in ljudi. Del je bil že porušen, a notranji zidovi so bili prebarvani z nebesno modro barvo, ki je dajala tak lep kontrast rdečerjavim ostankom. Vodnik ti je povedal, da so jo zaminirali, ker je tam potekal spopad med sprtimi stranmi. Kar naprej neka pobijanja, za Boga, za politiko. Politika, politika ... Oče ... Te je spet namrgodilo. Dolgo si pustila kavi, da ti obleži v ustih namesto poljuba. Pogledovala si po mladcu, ki je nameščal prte na terasi. Spretno jih je zapenjal na kovinski oval miz. Njegove roke pletejo neko melodijo, te je prevzemalo. Potem se pojavi debel lastnik, z močno poudarjenimi ličnicami in mesnatih podbradkov. Nekaj zagodrnja, da se mladec kar upogne, se prikloni, kar preveč prikloni, in steče v notranjost. Skok sonca izza palm te preseneti. Vroče tipalke so ti sedle na levo nogo, da si jo sunkoma umaknila v senco. Spodaj ob bazenu sta se pojavila dva moška, oba debela in klepetava. Jezik se ti je zdel znan; nekaj slovaškega bo, si pomislila. Sklonila si se, da bi ju bolje videla. Ja, Evropejca na dopustu, natopljena v alkoholu. Očitno se vračata iz

zabavišnega kompleksa v bližini, kjer sta se nagledala trebušnih plesalk, kdove, morda sta si še kakšno kupila, kdo ve ... te je obšlo. Vzela si mobilca in še enkrat preverila, če je z rezervacijo sedeža na letalu vse kot mora biti. Naslonila si se nazaj, si s čela potegnila sončna očala in skušala malo zadremati, kajti dve urici zgoraj v sobi sta bili premalo za izmučeno telo. Nenadoma si začutila prhut človeškega telesa. In spet si zaprla oči, da bi ujela tkivo dremote. Ni dolgo trajalo, pa si zaslišala šepet: No, deklica moja, se boš vrnila domov k materi, se boš. Le daj, skrbi jo veš, kljub temu jo skrbi. Od kar si se preselila v Ljubljano, se mi zdi, da se je povsem upognila in se je še bolj zarila med svoje solate na vrtu. Vem, zamerila mi je, da sem tako šel, vem. Ampak nisem več zmogel. In če sem odkrit, sem vse počel samo zato, da bi ji stalno ugajal, da bi imela razlog, da me občuduje, če prav zdaj vem, da je to nemogoče, da se začetna očaranost razgubi. Najinih skoraj trideset let ... Kaj naj rečem, lepo mi je bilo, ampak zadnja leta, od kar sem končal v profesionalni politiki, ja ... Vidiš, tam me je začelo nažirati. Prekleta strast je to, prekleta. Najprej sem mislil, da bom imel udobno mesto v stranki, da bom skrbel za tekoče stvari, za volitve in to. Potem so mi dolagali nova in nova področja, me vpletali v razne posle in ja, ne moreš in ne smeš reči ne. Ko si enkrat znotraj, preprosto ne moreš več ven. In postaneš zasvojen, res. Še ko sem bil sprejet v partijo, v mojih mladih letih, sem čutil neko blaženost. Vidiš, nikoli ni bilo priložnosti, da bi ti to zgodbo povedal. Zato kar poslušaj. Letalo gre šele popoldan, veliko časa še imava. Dobra kava, kaj? No, kar mirno počivaj in poslušaj. Ti samo poslušaj, moja punčka. Takole je bilo. V drugem letniku gimnazije so me predlagali, da bi postal član ZK v naši krajevni skupnosti,

ker sem kot mladinec sodeloval na vseh mogočih akcijah, povsod sem bil zraven, in moj oče je bil borec, mama tudi. Pa so me povabili na sestanek OO ZK v združnem domu. Ti ne veš, kako so mi gorela ušesa, ko sem prišel med tiste krajane, ki so takrat nekaj veljali. Moja babica pa je bila sila proti. Ja, takrat mi je rekla, da bi bilo bolje, če bi šel v farovž, ne pa med te, ki zganjajo politiko. Zanj so bili vsi politiki hudičevi sodelavci, tako je nergala, tako. No, tisti večer sem samo poslušal, kandidat pač. Potem je stvar stekla. Meseci so se vlekli. In ko sem bil naslednje leto na praznik republike, 29. novembra, sprejet v ZK, sem kar medlel, ko sem prejel rdečo knjižico in knjigo – Tone Svetina – Ukana, vse tri dele, kot zgleden mladinec in nov komunist. Ti ne veš, kakšen ogenj se je po meni zlival, s kašno slastjo sem ovohaval knjižico in knjige. Res, veš. Knjižico sem potem nosil v notranjem žepu suknjiča. Poleti je bila doma v nočni omarici. Ni bilo večera, da je ne bi odprl in se pogledal. Sam sebi sem si govoril takrat. Ej fant, še daleč boš prišel. Bori se, tolči se! Zame je bilo to nekaj sakralnega, tisti obred, vročanje knjižice in aplavz. Oče je žarel od ponosa, mama malo manj, ker je dosti več prebirala in vedela nekatere stvari, ki jih ni hotela povedati, tako kot njena mama, moja pametna babica, ki je raje gostila župnike v hiši. Mraz je bil, jaz pa sem ves gorel. Ostali smo v vaški gostilni in pili. Praznik je bil, praznik ... Peli smo same borbene pesmi, pa s kakšnim zanosom. Ko sem šel s prijatelji domov, sem kar padal v sneg. Vsakokrat sem preverjal, če je s knjižico vse v redu. In da boš vedela, leta in leta je bila v moji nočni omarici poleg starega molitvenika, ki mi ga je dala babica, ko sem bil pri birmi. Smešno, kaj. Komunist pa birman in molitvenik. Ne, Boga nikoli nisem zares odpisal. V svoji miselni zmedi sem prišel

do sklepa, da je komunizem na nek način bolj krščanski od kapitalizma. Ja, takrat sem verjel, da bomo izboljšali svet, res sem verjel. Gorel sem za to idejo in jo celo filozofsko razpredal v nekaterih svojih zapisih – nekaj jih je ostalo. Na podstrešju so, poleg dveh pisalnih strojev v lesenem zaboju. Žal ne boš vedela, kje je ključek, z menoj je šel. No, pa saj zaboj ni jeklen. Ni ga težko odpreti. Vzemi sekiro in odbij ključavnico. Videla boš, da sem veliko razmišljal in pisal, ponavadi v nespečnih nočeh. Mama je pač mislila, da pripravljam gradiva za večne seje. No, saj tega je bilo veliko – kaj hočeš, same mrzle besede, samo da so bile. Ko pa se je slutnja nove države nakazala, takrat sem se pa zavedal, koliko je ura. Moral sem naštudirati, katera stranka bi imela največ možnosti. Našel sem pravo, saj veš. Partijska knjižica, ja, punčka moja, ta je tudi šla z menoj. Tisto jutro sem jo dal v žep, poleg malega križa s križanim, ki mi ga je enkrat kupila nona, mislim, da mi ga je prinesla z nekega romanja, tega res ne vem več. To je bila moja popotnica onkraj. Odšel sem, ker preprosto nisem prenesel, da bi bil nepošten, čeprav je zdaj to nov zakon. Moj dober prijatelj, pisatelj, mi je očital, da smo politiki kot nogometaši, da samo menjamo dres, igra pa je ista. In še kako prav ima, res ima prav. Mnogi moji kolegi, ki so bili z menoj v partiji, so se potem porazgubili po raznih strankah, od strogo krščanskih, do takih, ki silijo na levo stran. Samo za koristi gre, hčerka moja, samo za to, je šlo in bo šlo. In zato sem raje odšel, kakor pa da bi se moral udinjati temu lažnivemu sistemu. Vse je napisano, tudi to sem zapisal, da ti poklanjam vikend na planoti in vse prihranke, ker mama ima dovolj svojih. Preskrbljena boš. Dovolj se je nabralo, da boš lahko odprla svoj biro, vem, sposobna si. Videl sem tvoje načrte, dva sem ti pomagal unovčiti s pomočjo

strankarskega lobiranja. Tako to pač gre, tako se danes dela. In to me je potrlo, to. Pa veš, kam to vodi, veš? Ne obremenjuj se s tem. Samo pošteno delo šteje, samo to, punčka moja. Naj ti ne bom vzgled, prav. Na nek način sem se jim prodal. In ko sem to spoznal, sem šel. Kdo ve, morda bom nekoč zaživel v drugačni obliki in bom ljudem bolj koristen kot sem bil v tem usranem življenju. Saj navzven je bilo vse v redu, a ne. Imamo lepo hišo v elitni četrti malega mesta na obali, imamo vikend na planoti na severu Primorske, imamo majhno jahtico, vse imamo. Veliko za fanta, ki je prišel iz hribovske vasi, a ne. Se ti zdi smešno, da še vedno govorim, imamo. Ja, še vedno, pravno gledano. Pa ne bo dolgo tako, ne. Septembra bo obravnava, menda veš. Testament je deponiran pri mojem pravnem svetovalcu, pri J. Prebran vam bo na obravnavi, in tam jasno piše, kaj sem ti dodelil. Napisal sem ga v nedeljo, se spomniš, tisto nedeljo. Po kosilu sem se zaprl v svoj kabinet, ker da imam nujno delo. Nikoli nisem delal ob nedeljah. Ti si bila pri nas na kosilu in si se temu čudila, mama pa še bolj. Pravzaprav si bila cel mesec doma, ker so ti v Ljubljani prenavljali stanovanje. No, pa sem lepo napisal, kaj in kako. Vse je napisano, prav vse, zato bo obravnava samo formalnost. Ja, v kaj je sprhnel moj idealizem, v kaj? V hišo, v parcele z vinogradom, v račun v Švici in na Cipru in v mrzel objem Soče. Verjetno se sprašuješ, zakaj sem izbral tisti most v Solkanu? Veš, moja mama je bila doma iz Solkana, tja me je vleklo, tja gor. In pomladne vode so bile dovolj narasle, da me je voda skrila v svojo mrzlo skrivnost. Veš, ko sem stal tam na mostu, se je mimo pripeljala domačinka na kolesu, tista, ki je poklicala policijo, in mi rekla, naj se vendar premislim, da Bog ne mara samomorilcev, je kričala. Jaz pa sem ji rekel,

da je Bog hotel, da pridem k njemu in sem se odgnal. Let je bil nekaj enkratnega. V trenutku sem videl lepe slike, videl sem tebe na prvem malem kolesu v beli spalni srajčki, videl sem tebe v zibelki, videl sem mamu, kako se sklanja nadte, videl na stotine sličic življenja, potem pa je sledil močan tlesk. Nekaj minut me je še mučilo, potem ... potem je bila tema. Izgubil sem zavest. Zdaj mi je dobro, verjemi. Odneseš s seboj vse mrzle besede, ki so kdaj pa kdaj privrele čez moja usta. No, odpočij si. Se bova že še pogovorila.

In spet je mimo tebe hušknila neka hladna senca. Sunkoma si se vzdignila in privzdignila očala. Nič se ni spremenilo. Palme so v brezvetrju stražile jutro ob bazenu. Mlad natak se je spet pojavil na terasi in te v polomljeni angleščini vprašal, če morda želiš, da ti postrežejo zajtrk kar tam. Privolila si. Naročila si jajce in jogurt, pa košček šunke, kajpak tudi naraven sok pomaranč in mineralno vodo. Vsa ta zgodba, to brnenje v ušesih, joj! te je grabilo. Poskušala si dobiti mamu preko satelitskega mobilnega telefona. Vedela si, da pozno vstaja, da je še zgodaj, ampak hotela si ji povedati, da se ti oče oglašča ... V trenutku si si premislila in se odločila, da boš o pomenku tiho. Dobila si jo in ji povedala, da si predčasno končala potep po puščavi in da se danes vračaš domov. Ni bila ravno zadovoljna, da si jo vrgla iz dremeža. Hladno ti je rekla, da naredi kakor hočeš, zelo hladno. Zakaj te mrzle besede, zakaj, mama? si zašepetala. In v tistem trenutku so se zazibale palme in prej tako mirna voda na bazenu se je zgubala. Prijetno bo pihalo in odneslo mrzle besede ...

Z B I R A L E C S E N C

Sprememba. Konji hrznejo v meglo, ko se jutro obližuje ob jezeru in se šminka z rdečimi prameni. Gola ramena se stresajo v mračini, ko iščeva svežo doviljo neba, da bi nama dala nove curke nebeškega mleka. Pa se mi zdi, da kadar zehneš ... Ne, ne tega ti ne bom rekel na glas, nikoli ti tega ne bom rekel. Sem sva prišla, da bi slekla obleko mesta, v katero sva se prevečkrat zavila, da bi skrila podeželske strahove. Odrasla otroka sva, vsak s svojimi igračami. Moja najljubša ... težko bi rekel. Morda je to nov računalnik, morda, a sem se ga že zasitil. Kako tudi ne, če moram po deset ur delati, da bi potem lahko zapravljaj, da bi nosil siten obraz v neonsko mleko veletrgovin. Včeraj, ko sva šla tja po nakupih, se mi je zdelo, da sem videl v cvetličarni senco nekega drugega obraza, ki je za trenutek odlebdel nad orhidejami. Ne vem, včasih se mi zazdi, da so nekateri obrazi že bivali v meni. Potem si me vlekla na drugo stran, kjer so kričale barve, pa sem se splašil in se umaknil v senco toaleta. Saj veš, jezdec strahu so vedno z menoj in me hočejo nabosti na surove sulice. Čisto počasi stopam čez prag koč, da ne bi zamudil prihoda sonca na jezerski gladini. Čakam. Usedem se na podrto deblo in gledam, kako se temna voda barva z rožnatim nadihom. Od nekod se vzame osamljen ptič in prhutne v kosem vataste megle nad vodo. In spet hrznejo

konji, tam čez, na pašniku. Nenadoma plenkne zvon, da ostro zareže v tišino. Zdi se mi, da se je v meni vzdignil prahodec skozi te pokrajine. Koliko pradedov je v meni, koliko senc vseh, ki so bili v pokrajini ob jezeru in so lovili živali v gozdovih, da so s krvavimi rokami zajemali na pol surove kose mesa in se smejali v mrak. Zgodovina mojih celic ... Zvon se unese in spet je tišina. Pustil sem te v koči, da dosanjaš svojo mehko in si odpočiješ od včerajšnje dolge hoje. Še malo, še malo, pa bo sonce. Nad smrekami je že drugačna svetloba. Nekakšen stožec se dviguje in vrtinči megle. Pozni avgust, jutra so že hladna tu, so. Stresa me, a je zdaj že prepozno, da bi šel nazaj do koč in si nadel anorak. O, glej, glej. Sence se umikajo, sonce, sonce. Najraje bi stopil tja v tisti trak svetlobe in se prepustil hladni vodi. Tonil bi in tonil, dokler ne bi nehal dihati v temnem mulju. Kakšno jutro? Megle se redčijo. Vstanem in se sprehodim po rosni travi. Vse je tako izčiščeno in polno neke divje lepote, ki sem jo morda nosil v sebi, a se mi je šele zdaj dala prepoznati. Z nasmehom gledam, kako se voda vznemiri. Nekaj je padlo v jezero. Le kaj? In potem vidim, da je ena od ptic za trenutek tlesknila na vodo in se spet odgnala v smer gozda. Govorili so, naj bova pozorna, češ da tod okoli hodi medved. No ja, tega se pa ne bojim. Prepričan sem, da strah privablja zveri, v to sem trdno prepričan. Ona, ona tam notri, ne tudi nje ni strah. Ona zaupa življenju, ona ... Kdo bo danes skuhal kavo. Jaz jo bom, jaz. Kaj pa če bi jo enkrat za spremembo z jezersko vodo. No, tega še nisem poskusil. Pravijo, da je voda tu še vedno čista, saj se jezerce napaja samo s snežnico in z enim majhnim studencem. Tako bom naredil, tako, se odločim. Pomočim prst v vodo. U, je mrzla. Noči so že hladne v teh gozdovih. Mislim, da je samo dvanajst stopinj. Ja, ja ...

Počakam, da se sonce prebije med dvema smrekama. Lepi prameni se razcepljajo skozi veje in narišejo veličasten svetlobni steber nad vodo. Lepota, lepota ... Krhlji luči se zazibljejo. Odnáša me v nek svet, kjer sem že bil, davno tega. Kar slišim tleskanje nerodnih vesel in klicanje skozi meglo na nekem drugem jezeru, ki ga ni več. Zamížim in se vidim. Čez ramena imam ogrnjeno kožo, na nogah nerodno usnjeno obuvalo iz jelenje kože, roki sta ožuljeni od sekire in vesel, v laseh imam vonj dima iznad ognjišča. V glavi videvam mladenko, ki sem si jo še sinoči poželel. Stala je ob jezeru in izpirala kotlič, sklanjala se je, se razkrečila ... Lahko bi prišel za njen hrbet in si jo surovo vzela, kajti ni pravila, ni ... Če moški hoče žensko, si jo pač vzame. Lovci imamo pravico do vseh mladih žensk v naselju, takšno je pradačno pravilo. In otroci, ki se iz takih srečanj rodijo, so na skrbi celotne skupnosti. Odrivam se ob obrežju, da bi našel primeren kraj za ogledovanje divjačine. Prihaja čas, ko bo treba misliti na dolgo zimo, na led na jezeru, na redke sledi v gozdu. Takrat bodo sence dolge in tema bo lizala skromne kočice. Ognji bodo goreli, smrdelo bo po ožganem mesu in po trohnobi, ki se vzdiguje izpod koč nad vodo. Preženem misli in odtleskam naprej ob bregu, kjer zagledam mladega lovca, ki lovi eno od še ne povsem doraslih deklic. Takrat pa zavpijem. Mladenič obstane ob deblu v gosti senci in me gleda. Popravi si sekuro za pasom in pljune v vodo. Gledam ga in se mu smejim. Pomignem mu, naj se spravi nazaj v naselje. Spotoma ga vprašam, če ni imel bolj pametnega dela kot pa da preganja tisto smrklo, ki je še skoraj otrok. Povedal mi je, da je šel zalezovat košuto, pa da je videl to dekle, ki je nabiralo suhljad za ogenj in si jo je poželel. Svetoval sem mu, naj se raje izkaže pri starejših babah, takih, ki so vsaj že enkrat

rodile, če hoče postati res pravi dedec. Zaobrnem neroden drevak in se zarijem v jelševje ob bregu. Stopim v močvirnato obrežje, da zacmoka pod nogami. Vzdigujem noge iz cmoklinastega blata in se povzpnem na obrežno stezo. Dekletce si je že opomoglo od bežanja. Smrknilo je, si obrisalo solze ihte in si popravilo majhno ogrinjalo iz tanke kože. Njene bose noge so bile črne od blata. Ukažem ji naj razgrne kožo. Res, prsi ji že odganjajo in med nogami ima že vse poraščeno, telo je še nekam krhko, majhno. Ni še godna za razplod, pomislim. Tale še ni dobila prve krvi, še ne, ugibam. Pokimam in ji z roko pokažem, naj se vrne v naselje. Pograbila je kupček dračja in stekla. Gledam za njo, kako z nogama tu in tam tleskne v lužo na poti, da odškropi v jutro. Njemu pa rečem, da naj gre z mano v drevak, da bova šla pogledat na drug konec, če so medvedi že blizu običajnih stez. Na jesen se močno približajo naselju in stikajo za ostanki ulovljenih živali. Skopo mu povem, da se mora lotiti samo tistih žensk, ki so že dobile prvo kri. Te so zaznamovane s posebnim trakom na zapestju, takih se sme lotiti. Ta da je res bila videti že skoraj odrasla, a ženske ji še niso dale traku. Obljubil je, da jo bo pustil na miru. Molče greva v zakotje, kjer je voda temna od mogočnih senc. Čakava, da se sonce prebije skozi veje starih bukev in hrastov. Tam je bilo vse polno zeli, ki smo jo mešali z mesom. Od te se nam je smejalo in smo imeli čudna videnja. Kadar jih je bilo preveč, so se nekateri penili in tu in tam je kateri utonil zaradi blodenj. Mladenič mi je z migom glave pokazal v smer zeli. Pa sem mu odkimal in mu povedal, da je to privilegij nas starih. Mene je spoštoval, ker sem bil spreten pripovedovalec zgodb. Ob večerih smo sedeli ob ognjih, pa sem jim moral pripovedovati izmišljene zgodbe. Izmislil sem si celo zgo-

dbo, kako nas je na to jezero poslal nek naš praduh, ki je staremu Valahunu ukazal, naj gre za soncem in bo našel gozd poln živali in jezero, tam naj si postavi kočo in zaplodi zarod. Žensko da bo našel ob neki reki, naj jo ugrabi in jo pripelje. In tako se je začel naš zarod. Sekira, s katero je stesal prvo kočo, je last duhovnega, ta jo ob smrti preda svojemu nasledniku. Poglavarja se izbere na novo, če je stari poglavar ob moč in ne more več ploditi. Ko se prvič prikaže iz kočje ženska, ki si jo je izbral, in odkima z glavo, kar naj bi pomenilo, da ni zmogel nič več, se izbere novega poglavarja, in sicer tako, da gredo vsi moški na dolg lov. In prvi, ki pokonča medveda, tisti je potem poglavar. So bile pa že tudi prevare. Domenili so se trije, štirje, da bodo skupaj lovili in uplenili medveda. In potem so bivali v posebni kočji in si navlekli žensk, ki so bile poslej samo njihova last. Zahtevali so, da jim vsak da nekaj od svojega ulova, češ da bodo oni skrbeli za red in zalezovali vsiljivce, ki so se začeli smukati okrog naselja. Prihajali so z juga in z vzhoda. In njihovi otroci se niso družili z ostalimi. Pravila so se pomešala, dokler ni stari duhoven sklical vseh starešin in jim rekel, da bo veliki duh pomoril vse ribe in pregnal divjačino, če se ne bodo spet poenotili in živeli v slogi. Pa so se mladeniči uprli in duhovna odpeljali na jezero. Njegovo sveto sekiro je vzel najbojevitejši in si jo zataknil za pas. Oznanil je, da bo zdaj on ukazoval in da bodo veljali novi zakoni. Zapovedal je, da mora vsak moški imeti svojo žensko in od slej skrbeti samo za svoj zarod, skupnosti pa mora prispevati, kar se bodo pač dogovorili. Skupni lov bo nekajkrat na leto in straže bodo podvojene. Pohodi se bodo nadaljevali daleč v gozd, da bodo videli, če se da še kje naseliti. Nekaj se jih bo moralo odseliti, ker bo naselje kmalu preveč obljudeno. Možje so molčali. Jaz sem

si takrat misli svoje in sem se odvlekel v svojo kočo na bregu, ne na vodi. Poiskal sem lok, puščice in še sulico pa še nekaj drobnarij. Sklenil sem, da se odselim, da si najdem skrivališče v gozdu. Ni več reda, ni več, sem pomislil in šel. Spominjam se tiste pomladi, ko sem odšel. Dolgo sem blodil po gozdu in skorajda padel v neko jamo, ki jo je prekrivalo trhlo vejevje. Zašel sem na svet, ki je bil poln podzemnih jam. Našel sem si eno bolj suho in se tam ustalil. Nekega jutra pa me je presenetila hoja lovcev. Drugačni so bili kot naši na obrežjih, bolj visoki in tršati. Skril sem se in poslušal njihovo ostro govorico. Nič nisem razumel. Kot da so nekaj zaslutili. Potihnili so in počepnili. Takrat sem premišljal, če sem puščal kakšne sledi. Na to sem skrbno pazil. Na srečo tisti dan nisem zakuril, pravzaprav sem pozabil na ogenj. Čakal sem, da so le odšli. Kasneje se je izkazalo, da jih je zapeljal velik jelen, ki se je pasel blizu mojega skrivališča. Namenoma sem ga pustil pri življenju, da sem ga lahko občudoval. Strah je minil. Žalostjo v srcu sem se spominjal stare ženske, ki je bila pri nas čuvarica ognja. Cele dneve je preždela za ognjiščem in pazila, da ni ogenj nikoli ugasnil. Tudi sicer so bile pri nas starejše ženske zadolžene za varstvo ognja. Mlajše ne, te so hodile nabirat v gozd, kar se je pač kdaj našlo. Belil sem si glavo, kako bom spet prišel do ognja. Ker je prej tri dni močno deževalo, si nisem nanosil zadosti drv, pa je ogenj popustil. Še žerjavico sem pozabil zasuti s pepelom. Počakati bom moral, da strele spet kje zanetijo ogenj, kar se v nevihtah rado zgodi. Dim se potem hitro vidi ... Vedno privlači radovedne ljudi. Dolgo sem takole preždel v jami in čakal, da se opoldansko sonce razlije čez gozd. Ob takih urah ni lovcev, to sem vedel. Zlezal sem med grmičevje in pogledal za sledmi. Videl sem, da so šli nekam na sever.

Zagrnil sem skrivališče, nekaj časa stal, potem pa sem se odločil, da se premaknem spet na jug. Pobral sem skromno imetje in šel. Po treh dneh blodnjave hoje sem le prišel na nek odprt prostor, kjer je močno pihalo. Zavohal sem dim. Potem sem zagledal steber dima. Tja me je vleklo. In končno sem zagledal tudi nekaj koč, mislim, da jih je bilo vsaj petnajst, pritličnih in drugačnih od naših. Slišal sem otroški vrišč in kričanje neke ženske. Strahoma sem se bližal zaselku. Zadosti sem imel samote. Vedel sem, da zime ne bi vzdržal sam sredi gozda. Počakal sem, da se je ženska prikazala. Oblečena je bila v neko čudno oblačilo, ki ga še nisem videl. Dolgi črni lasje so ji opletali do sredine hrbta. Bil sem popolnoma izstradan in ne bi mogel bežati, če bi bilo treba. Otroci so se podili za neko živaljo, ki je bevskala. Ulegel sem se in gledal. Nenadoma pa je eden od otrok stekel naravnost proti meni. Ne vem, morda sem bil res slabo skrit. Za njim so se vsuli še drugi. Ves nemočen sem se postavil na kolena in jih pričakal. Obstopili so me in se smejali. Najverjetneje takšnega bradača še niso videli. Sami dečki so bili. In šele potem so začele prihajati deklice. Vsi so bili skoraj goli. Tu mora biti pa toplo, sem pomisli in si razpel nerodno kožnato ogrinjalo, pod katerim me je kuhalo. Oprl sem se na sulico in se poskušal dvigniti. Pa ni šlo, preveč sem bil izčrpan. Pojedel sem samo košček zajca, pred dnevi, potem, potem ničesar več ... Spet sem omahnil med trave. Izgubil sem zavest. Naenkrat me ni bilo več med živimi. Zbudil sem se šele na privzdignjenem ležišču. Kar sem zagledal, me je osupnilo. Mlada ženska z razgaljenimi prsmi je slonela nad menoj in me umivala z zeliščno vodo. Nasmehnila se mi je in mi nekaj rekla, bolj zašepetala kot rekla. Čutil sem njeno toplo roko na čelu. Dolgo jo je tam zadržala in mi nekaj stišano rekla. Hip za tem se je ob

ležišču nasmihala starka z debelo sivo kito. Prinesla je nekakšno glineno skodelico kadečega se napitka. Pihala je vanj in se gubasto kremžila. Usedla se je na rob ležišča. Mlada ženska mi je pomagala vzdigniti glavo in obe sta me nekako podprli, da sem lahko srebnil neko temno zeliščno juho. Počasi sem srebal in se pačil. Prekleta grenka je bila tista reč. Še pred nočjo sem bil že nekoliko pri močeh. Hotel sem vstati, pa mi mlada ženska ni dovolila. Ves čas je bila ob meni in me pregrinjala s tanko kožo. Že skoraj v mraku, ki je vdiral skozi odprtino v steni, se je na koncu ležišča prikazal mož v belih oblačil z dolgo sivo brado. Vzdignil je levico in se mi nasmehnil. Nekaj je rekel. Nisem ga razumel. Toliko časa smo živeli ob jezeru brez stika z zunanjim svetom, da smo pozabili vse ostale jezike, ki so jih naši predniki slišali na poteh, mi pa smo se med seboj na redko sporazumevali. Nekako sem mu z rokami dopovedal, da sem bil lovec v gozdu, da prihajam od velike vode tam daleč na severu, od jezera. Zavohal sem dim in kmalu slišal pokljanje ognja v sosednjem prostoru. Grozd otrok se je zrinil za starca in hihitaje gledal vame. Starec jih je smo pogledal, pa so se umaknili v sosednji prostor, od koder se je plazil jezik ognja in metal veliko starčevo senco čez moje ležišče. Slišal sem premikanje lončevine in drsanje korakov starke s kito, ki je nekaj zakričala in napodila otroke ven. Starec je pretipal moje mišice na nogah in na rokah in nekaj prikimaval. Z ukrivljenim prstom me je potolkel po prsih in nekaj rekel. Glavo je zaobrnil proti svetlobi ognja. Zdaj sem lahko videl, da je tam veliko kamnito ognjišče, ob njem so čepele še druge ženske in nekaj šepetale. Starec se je vzravnal, dvignil roko in šel. Mislil sem, da bom zdaj imel mir, da si bom odpočil in v noči pobegnul nazaj v gozd. Oziral sem se, kje bi našel

svoje kože, svoj lok, sekirico in drugo. Nič, gol sem ležal in čutil, kako me vse boli. Zjutraj so predme pripeljali mladeniča, ki naj bi me moral razumeti. In res je razumel nekaj naših besed. Sporazumela sva se, da je že videl tisto naše jezero, da je dve zimi preživel med nami, ker je na lovu zašel in so ga naši možje privlekli v tabor. Sem dol si je pripeljal žensko, za katero je moral dati dve medvedji koži in upleniti jelena. Razložil mi je, da me bodo pazili in me spravili na noge, potem pa bom moral z njimi na lov. Če se bom izkazal, me bodo obdržali v naselju, sicer se bom moral pobrati od koder sem prišel. In dali mi bodo žensko, ki me bo negovala in hranila. Če bom zadosti pri močeh, si jo lahko tudi vzamem, je še rekel skozi smeh. Povedal mi je še, da je dva dni hoda proti zahodu velika voda, ki pa je slana. Da so že bili tudi tam dol, da pa je tam drugo pleme, ki si na brežinah postavlja kočje in lovi ribe v tisti veliki slani vodi. Težko mi je dopovedal, kaj je sol. Vem, da so naši predniki vedeli za kepe bele snovi, ki so jo včasih nanašali na meso, na jetra uplenjenih živali, ko so kar taka použili, razrezana na koščke ... Pravzaprav samo dva, ki sta zašla daleč na jug in ju ni bilo dve leti. Takšna je bila legenda o belih kepah, ki pečjo v ustih in delajo veliko žejo. Dnevi so minevali. Dovolj sem prišel k močem, da sem se ponoči grel z mlado žensko, ki je legala k meni. Tu ni bilo tako mrzlo kot pri nas. Dolgo v jesen smo lahko hodili na lov. Izkazal sem se. Bil sem dober s sulico. Imel sem potrpljenje in spretno sem zalezoval srne in košute, še merjasca sem uplenil. Starešina z belo brado me je pohvalil in me gostil v svoji koči. Naučil sem se nekaj njihovih besed, da sem se lahko pogovarjal. Povedal mi je, da bodo ob naslednji polni luni sklicali posvet vseh starešin in da se bodo potem odločili, kako z menoj. To morajo narediti še

pred prvim snegom, ker bo potem hrane manj in bo lov težji. Noč za nočjo sem se pred kočjo oziral v nebo in gledal v luno, kako se debeli. In prišel je večer, ko so se v koči glavnega sestali ostali starci. Poslali so mladega lovca, ki mi je prinesel novo sekirico in rekel, da je to darilo od starešin in da sem sprejet mednje, da pa bom moral v prvem snegu sam na lov in bom moral prinesiti plen starešinam, kot dokaz, da res zmorem biti koristen. In tako je tudi bilo. Počakal sem na prvi sneg. To me ni plašilo. Odlično sem poznal sledi. Tolikokrat sem bil že na zimskem lovu, da se mi je to zdelo nekaj običajnega. Še pred nočjo sem v tabor prinesel lepo košuto. Vedel sem, da živali v prvem snegu begajo in si iščejo zavetje. Starešine so prišle pred kočjo glavnega in otipavale plen. Kimali so in me trepljali po ramenu. Šele tisti večer sem spoznal njihovega duhovnega, zgubanega v obraz, suhega in zavitega v dve vrsti kož, na glavi pa je imel nekakšno lobanjo, kaj vem. Grozljiv je bil. Z obema rokama me je prijel za ramo in mi na hitro nekaj žebral. To naj bi pomenilo, da me zaklinja, da bom odslej njihov in pod njegovim skrbstvom. Obred je zahteval, da sem moral poklekniti in izpiti neko tekočino iz majhnega lončenega vrčka. Po tistem sem bil blodnjav in zaspan. Spal sem dva dni ... Ne vem, kaj mi je dal tisti na pol čarovnik, da sem bil tako zaspan, ne vem. Pa kakšne sanje sem imel. Ja, sanjalo se mi je, da sem videl veliko kačo, ki pa je lahko letela po zraku. Pa tudi svoje prednike sem videl, kako lovijo medveda na pomlad in kako gazijo skozi zimske meteže, vsi zaviti v težke kožuhe in za seboj vlačijo uborno imetje. In končno sem v sanjah prišel na kraj, kjer je cvetelo čudno drevo. Sedel sem tam in poslušal ptičje petje. Ko sem se zares prebudil, so ptice pele. Po tistem sem se kar nekako

navadil na njih, oni pa name. Ženska mi je potem rodila pet otrok. Postaral sem se tam in doživel napad nekih drugih lovcev. Pet naših so pobili, pa smo jih le odgnali. Od takrat smo uvedli nočne straže na majhni vzpetinici. Čim se je kje v bližini pojavil steber dima, smo vedeli, da so v bližini drugi in da se je treba pripraviti. Duhoven je ob večerih pravil zgodbe, kako so ljudje naleteli na čudne zveri v gozdu, na take, ki so bile večje od medvedov in z dolgimi repi, pa da so jedle vse po vrsti, od zelenega drevja do živali. Prebivale so v jamah in umirale sredi zim, ker se njihova kri ni ogrevala. Pa tudi o tem, da so drugje tudi še ljudje, ki jedo neke trave, semena teh trav in imajo silno vojsko. Prepričeval nas je, da bo nekoč padlo sonce dol z neba in sežgalo zemljo. Luna pa bo izlila dol vodo, ker da je sredi nje veliko jezero ... Moj rod se je potem tam zasejal in sinovi so se razselili ...

Spet odprem oči. Sonce je že popivnalo meglo tik nad jaso ob jezeru. Sprehodim se ob brežini in kar pozabim, da zdaj morda ona že vstaja in se zehaje rine v luč dneva. Zadnje dni je tako utrujena, da še sama ne ve od česa. Omenjala mi je, da jo boli glava, da jo tišči v želodcu, da ... Živci, kajpak ... In spet padem v misel, kako je tu hodil nek prarod in se skušal prebiti skozi krute zime. Malo računam, kako hitro nastane manjša vas: pride par, ima pet otrok, recimo povprečno, potem ko otroci zrastejo, se razgledajo in poženijo, pa ima še vsak po recimo spet vsaj štiri otroke, pa jih je že, čakaj, pa jih je že dvainpetdeset. No za en naš manjši blok jih je že. Stvar se v naslednji generaciji ponovi in še v naslednji, pa je že kar konkretna vas. Kakšne misli v tem jutru, ki zvoni z biseri rose. Počepnem in gledam skozi stare trave, kako se meglica sesirja ob robu gozda. Morda bi se tam dalo videti srnjaka, ki je pred dnevi puščal sledi.

Lovec iz vasi me je opozoril, naj ne bova preglasna, da ne bi zmotila živali, ki se hodijo napajat k jezeru. Baje hodi tudi medved, pa kaj. Paziti morava, da ne dobiva klopa, to pa. Tega se je za bat, tega. Medved pa. In če so res v meni, v mojem praspominu takšni divji predniški geni, potem, kaj bi se ga bal. Slutnja preteklosti ... Včasih se mi zazdi, da sem na prepihu, da zdrsnem za trenutek za steno sedanosti in sedim v prostorih preteklosti. Nič, zadosti jutranje posebne molitve. Odpravim se proti koči. Pokukam na ležišče. Njena leva rama je še vedno zunaj, njeno dihanje pa je enakomerno. Športni pohodniški čevlji so postavljeni v predsobi, in jih gledam. Kako jih je odložila!? Kakor da korakajo. Poiščem posodo in grem nazaj do jezera, da zajamem vodo. Na majhnem plinskem kuhalniku hitro pripravim kavo. In kakor da bi jo omamen vonj kave zbujal. Začela se je pretegovati. S čistimi očmi me je použila. Vedno znova padam v tiste oči in potujem onkraj, kje se mavrica riše na zrcalu duše. Toliko vetra je že zaspalo v njenih laseh, kadar jih je vihravo vrgla čez rame in mi dala vedeti, da sem dokončno izbran. Vem, da je ona tisto sonce, ki prežiga mrak moje temne duše, ki se je tolikokrat napajala pri črnem izviru nejevolje in obupa. Njene mehke dlani odžejajo mojo hrapavo kožo in vame preselijo elektriko medzvezdji. Povabim jo k majhni mizici na betonski plošči pred barako. Počakam, da opravi jutranjo toaleto in še enkrat povrem kavo; pozorno gledam, kako se bisernice nakupčkajo na robu posode in se čipkasta pena razleze. Potem jo previdno nalijem v skodelici in opazujem, kako se blage pene raztegujejo do roba. In ravno zdaj sonce potipa izza smrek. Zdi se, kakor da bi tudi samo hotelo okušati opojnost. Gledam, kako se svetloba razplasti na mehurčkih. Drobne majhne ujete mavrice. In potem

pride vsa sveža, vsa vonljiva – tako dobro se poda h kavi. Sedeva. Počakam, da srebne – o jezerski vodi ji zamolčim. Razpotegne ustnici in prizna, da je danes kava nekaj posebnega.

»Spet si bil zgotoven,« mi reče.

»Saj zato pa sva prišla sem, da doživim ta čudovita objezerska jutra,« ji rečem in sežem po drobnih piškotih, ki jih prigrizujeva h kavi.

»Pa se ne bojiš, da bi srečal medved?,« reče. V njenih očeh se zazrcali strah, prastrah. Kaj veš, morda je njena rodbinska veja imela veliko opraviti z medvedi, pa jo je zato tako strah. Bila so obdobja, ko so bili medvedje mnogo številčnejši in je bil preplah med staroselci kar velik. Nič ni pozabljenega, nič ...

»Medveda, daj no,« rečem in srebnem. »Veš, prejle sem meditiral in se spusti vse do svojih korenin ob nekem drugem jezeru, do koliščarjev, če hočeš. Če se potrudiš, v sebi odkriješ svoje prednike,« rečem in jo zresnjen pogledam.

»Joj, to tvoje stalno analiziranje. Pusti že enkrat te svoje sence prednikov v glavi. Kaj bova počela danes?«

»Iskala sence prednikov,« sem ciničen.

»Kako to misliš?« me pogleda nad skodelico.

»Veslala bova,« jo presenetim.

»Veslala!?!«

»Ja, veslala. V vasi sem se včeraj domenil, da mi bodo posodili čoln. Ti lepo pripravi vse za kosilo, nastrgaj korenček, olupki krompir, pripravi žar, jaz bom pa s prišel čolnom. Popoldan bova preživela na vodi, na jezeru,« sem prepričevalen.

»Pa misliš, da ti bom zaupala,« opazim kaplje strahu v njenih očeh.

»Saj sem že velikokrat veslal. Na Ljubljani, na Bledu, pa tudi na morju. Preden sem tebe spoznal, smo se kar odpravili in šli. Je pa res, da najbrž nimam več tiste moči kot takrat, ampak na jezeru se da lepo lenobno veslati. Zdaj sem se spomnil, kako je bilo, ko sem prvič šel v čoln. Ja, v Piranu. Nerođen kot sem bil, sem se z neko ihto zagnal proti valovom, pa me je pograbil nek čuden tok. Odnášalo me je nekam na odprto, jaz pa sem tleskal in tleskal, čolniček je pa po svoje bezljal. K sreči me je star ribič, lastnik čolna, skrbno opazoval in poslal za menoj sina na motornem čolnu. Ta je zavezal čoln za svojega in me privlekel nazaj. Ej, to je bila dogodivščina, sedemnajst sem jih imel,« sem bahav.

»Jaz sem pa enkrat poskusila z veslanjem na Bledu. Ni mi šlo in ožulila sem se. Ne vem, če mi je do vožnje s čolnom, ne vem. Voda ni moj element, to že veš,« reče in spet pomelje nekaj piškotov.

»Ne bom te silil. Malo spremembe, no. Pa ja ne boš spet sedla za prenosnik in delala za službo, no! Sem sva prišla, da si oddahneva od norije,« sem patetičen.

»Nekaj bom že morala, obljubila sem. Do nedelje, ne, sva tukaj, danes je pa četrtek,« zmrdnjeno reče. Zaslutim nejevoljo. Vidim, da je ukrivila ustnici in nabuhnila lica. Poznam jo. Takšna je, kadar ji ni kaj po volji.

»Dolgočasiš se?«

»Malo pa že,« prizna.

»Bova pa kaj drugega počela. Lahko bi šla na izlet vse tja do Kolpe,« navržem.

»Joj, ne, danes, ne,« se otresa.

»Prav,« se vdam. »Potem bom pa sam veslal, če ti je prav.«

»Ja, no,« vzdihne. Dolgo je tiho in gleda v nebo. Od nekod je potegnil veter in skodral gladino jezera. Tista lepa mirna slika se je razbila. Padem tudi sam v zamislek in se vidim v tistih dneh, ko sem preizkušal svojo moč. Z Nejcem sva cel dan veslala in bila ožgana od sonca. Omotična od vina sva kar v čolnu predremala do popoldneva, ko naju je tok odnesel na drugo stran manjšega jezera na avstrijskem Koroškem. Zapletla sva se v veje in se smejala. Na kar se je nenadoma pojavil nek zaripel človek s puško in po nemško kričal, da je to privat, pa da bo kar streljal, če se ne pobereva. Tisti osivel zariplež bi najbrž res sprožil, vse je tako kazalo, vendar sva se le nekako odpletla iz vej in divje odveslala izven koridorja, ki je označeval privatno lastnino. »O, veš kaj sem sanjala,« nenadoma veselo reče in razpre oči, v katerih je jutro že budno.

»Kaj?«

»Najprej sem bila na nekem plesu, ne vem, zmedeno. Potem sem pa žela pšenico, ne boš verjel, res. Ko sem bila še čisto majhna punčka, kakšnih, ja, štiri leta sem imela, smo šli nekam k sorodnikom na Koroško. Tam sem pa res videla staro žensko, kako je s srpom mahala in delala snope. Kar čepela sem in gledala. Tistega obraza ne bom nikoli pozabila. Tak razgret je bil, naguban, a tako prijazen, topel. Odžela je nekaj rož na bližnjem travniku in vanj vpletla mak. Dala mi je tisti šopek in rekla, naj ga nesem mamici, da ga bo vesela. Mami ga je bila res vesela. Slišala sem, da so se potem pogovarjali o tisti ženski, ki je še žela s srpom svojo majhno njivico, pa jih je imela že osemdeset. Vidiš, in danes ponoči sem jaz žela, res. Zamahovala sem in zamahovala, da je žito kar padalo. Potem pa sem zagledala

v žitu neke moške škornje, prazne. Ustrašila sem se in odskočila. Škornji so bili lepi, takšni, lahko bi rekla oficirski. Take je imel moj oče, res. Ko sem bila smrklja, sem mu jih morala ob sobotah zgladiti. To je pač tako bilo, del vzgoje, čiščenje čevljev. Nikoli ni prenehal biti vojak, nikoli,« se je skremžila in si okrog prsta navila zlatorjav pramen las. »Vedno me je vzgajal, kakor da sem samo še en vojak v njegovi kasarni. Do brata je bil še trši, ti rečem. Zato pa je pobegnil v Kanado. Ja, neko sobotno jutro je šel v njegovo sobo in ga s piščalko zbudil. Ej, ta slika. Še zdaj ga vidim, bil je oblečen v modro adidas trenirko s tremi belimi črtami in z grbom bivše juge na prsih. Dobil jo je, ker je na veliko treniral svoje deseterbojce v kasarni. No ja ... Ti, in potem on vdre v Bobino sobo in začne brlizgati s tisto piščalko. Ej, če to ni noro. Boba pa se strese, videla sem to, res. Videla sem, kako je otresal z nogama in si tlačil rjuho čez glavo. Stari pa kar ni odnehal. Potem je pa Boba vstal in mu iztrgal tisto piščalko. Ja, do krvi ga je stari potem premlatil in ga zaklenil v sobo. Mama je jokala, jaz sem šla nekam ven in se vrnila šele v nedeljo popoldne. Boba je sedel na kavču z obvezo na glavi. Stari nas je zvečer zbral in nam pridigal vrednote in poslušnost. Vedela sem, da bo šel tja dol med svoje, ko je zapokalo, vedela. Mama mu je sicer branila, ga prosila, pa nič. On je šel na »sveto dužnost« in ostal tam, za vedno. Boba je šel v Kanado, jaz, jaz sem našla tebe,« reče in se razkremži. Na rahlo razgrne krilo, da se vidi lep lok stegen. Zdaj mi ni do ljubljenja, nikakor ne.

»Kje je že tisti čas, ko sem poslušal tuljenje siren,« rečem in pomislim: takrat, res, slutil sem, da bo zlo zajahalo vse nas in da bomo sposobni biti živali, če bo res treba.

»Ja, že triindvajset let bo, ja,« računarsko hladno reče in se še bolj razgali. Lezem nekam vase in se čudim, kam je šel ves tisti nagon izpred let. Takrat je bilo dovolj, da sem žensko pogledal takole čez ramo, dol v dekolte, da se je nagnila, da je ... Kje je že vse to, kam je šlo. Postajam lep zglajen marmor, postajam zvarek naveličanosti, ki polagoma polni moje žile.

»Pa res ne bi šla z mano na čoln?« še kar vztrajam.

»Joj, ne vem,« zazeha ...

»V nič te ne bom silil, neka osnova pa mora biti za strah, kaj?« sem morda preveč siten.

»Joj, te tvoje analize, no! Prepusti se raje temu jutru! Glej, narava, sonček. Če že hočeš vedeti. Enkrat smo šli v Bohinj s starim vojaškim čolnom, naša klapa. Armija je razpadla, pa je bilo te šare še kar nekaj. No, pa gremo. In eden je iztaknil glavni čep za zrak, pa se je čoln začel manjšati. Ti rečem, totalna panika. Fantje so se bahali, da nas bodo na ramah znesli na obalo, če bo treba, da so dobri plavalci. Ja, se mi zdi ja, da bi plavali, maj je bil, svinjsko mrzla voda. Tisti, ki je ven vlekkel čep, se je smejal in pil vodo iz jezera. Zamolčal nam je, da je ta čoln dvoslojen, da se pač malo skrči, če se zrak izpusti iz prvega sloja, drugi, da je iz bolj trde gume, pa take fore. Vseeno je bila panika. Tri punce smo bile v čolnu, blede in histerične, da je kaj. Janja je čisto znorela, ej ... Na obali je morala v avto po tabletke, kaj vem ... In od takrat nisem kaj dosti zaupljiva do raznih veslaških kavalirjev,« spakljivo reče in se zašobi.

»Meni pa že lahko zaupaš. Saj se poznavata že celo leto, ej,« sem zaprepaščen nad takšno izjavo.

»Veslala pa še nisva skupaj,« zafrkljivo reče.

»Res še ne, zato pa bi danes lahko poskusila,« še kar vztrajam. Če sem iskren, si od nekdanj želim takšne romantike, veslati in gledati ženski v oči ...

»Ja no, morda popoldan. Dopoldan bom delala. Nekaj jim ne štima v službi, mejli kar butajo. Moram rešiti nekaj v zvezi s pomembno pogodbo. Za kosilo bova samo špagete s tuno, pa malo solate, ki si jo včeraj prinesel iz vasi. Saj sir še imava, se mi zdi, pa radensko. Aja, salame ni več, oliv tudi ne. Vidiš, to sva pa včeraj pozabila. Ja ni kaj, do mesta boš moral. Potem boš pa lahko šel po čoln, ja ...« se zasrepi vame. Pa je nekaj oficirskega tudi v njej, je. Ta njena organiziranost in sla, da bi nekomu ukazovala. Vsa srečna je, kadar v službi lahko rogovili po oddelku in se jezi na mlajše kolegice, ki da nimajo pojma. In pri njej doma, vse mora biti do milimetra natančno, vse poravnano, vse po nekem načrtu – kaj pa če nas vendarle oblikuje nek kaos.

»Prav, prav,« spravljam rečem.

»Vzemi si maslo in med, je že namazano, pa sok sem ti pripravila, jaz bom pa šla in se malo umila. Ta velik lonec vode sem dala na plinski gorilnik. Zadaj za koč se bom umila. Upam, da ni kje kakšnega lovca, da bi me gledal z daljnogledom. Tudi takšne najdeš, se mi zdi,« spet nekoliko plašno reče in vstane. Ti njeni elegantni boki, njena slokost, njen izraz na obrazu, ko odpahne jutro, in njeni vedri zavesljaji z rokama, kakor da bi hotela zavrtinčiti svet okrog sebe. Odziblje se skozi vrata. Za njo ostaja preja spanca in vonj sladkobne kože, po kateri sem tolikokrat pasel zvedave metulje nežnosti. Ne morem jo prepričati, da bi se enkrat ljubila čisto ob jezeru z eno samo svečko, čisto ob vodi ... Na morju sva se v skritem zalivčku – in takrat sem imel smolo. Nek ostanek razbite steklenice me je zarezal v hrbet – od ljubezni sem zakrvavel. Kakšna

patetika. Ja, potem pa polivanje z vodko in obveza, prav po vojaško narejena. Tudi tega jo je naučil njen oče, ki je rad rekel, da mora človek znati vse, kar mu je nujno potrebno za preživetje v naravnih danostih. Tu mu bi dal prav. Odlepim se iz stola in grem v majhno kuhinjo, da pojem zajtrk.

Prvi zavesljaji so nerodni, nekoliko preveč nasilni. Tleskam v vodo in sem neroden. Moder lep čoln se zaziblje, a smeri se pridno drži. Za trenutek se ustavim in se predam žehtenju sonca, ki se ostro odbliskuje od jezerske gladine. Ni ravno veliko to jezero, pa vendar ... Občudujem našpičenost smrek onkraj. V ravni vrsti svedrajo v nebo in se na mirni gladini jezera razvrščajo v čudovito kuliso, ki se razlomi z vsakim mojim zavesljajem. Gledam, kako se krogi vode razletijo in se stopijo z obrežno travo. Majhno grmičje sili prav v vodo. Za trenutek spet vidim svoje praprednike, mogoče sem spet eden od njih. Davno poletje. Gol do pasu sam na jezeru ... Vsi so se razgubili v gozd na lov, jaz pa sam v drevaku krožim po vodi, da bi si ogledal ribji zarod. Vem za kraje, kjer se dobijo veliki kosi. Počasi rinem nerodno plovilo proti grmičju, kjer se skrivajo pod vejami. Pripravim drobno sulico, da nabodem primeren kos za obed. Sence se lepijo na vodo, jaz pa vztrajam in se ne menim za sonce, ki mi ožge desno ramo. Končno mi le uspe nabosti veliko opletajočo ribo. Vržem jo k bosim nogam. Z desno stopim nanjo, da začutim hladnost njenega umiranja. Res je hladna in sluzasta. Gledam, če bi se dalo ujeti še kakšno, a so se razgubile v globoko temo pod vejami in med obrežno rastje. Zahvalim se duhu vode, da mi je daroval obed. Polagoma odrinem drevak od obale in veslam proti naselju. Od daleč je videti, da se iz dveh koč vali dim, kar naj bi pomenilo, da se tam nekaj peče in kuha.

Še preden pridem do kolišča, zagledam razposajene otroke, ki se podijo po obrežju, skačejo v vodo, rinejo lesena debela sem in tja, se obešajo nanje in skušajo pluti. To je še tisti čas, preden sem pobegnil, ko je bil mir in sožitje. Vsak je vedel, kje mu je mesto. Vroče postaja. Sežem v hladno jezersko vodo in si opljuskam obraz. Zajamem še več vode in si jo zlijem čez ožgan del ramena in po hrbtu. Koža ni vajena sonca, pa se hitro ožge. Malo nas je, ki se predajamo soncu, malo. Največkrat se skrivamo po sencah in ždimo. Takšna so poletja, lenobna, vendar kratka. In ko je polna luna, takrat rad sedem v drevak in se zapeljem po jezeru. Neznansko uživam na srebrni vodi in gledam odsev meseca. Nekajkrat sem se že zalotil s kakšnim užitkom ga razbijam z veslom. Kjerkoli mahnem po njem, se razleti v skrotovičene valove in se razprši. Ko se voda umiri, se pa spet zariše na temni vodi. Se je pa že primerilo, da sem videl ribo, kako je skočila v zrak, ravno skozi krog meseca na vodi. Ne vem, zakaj jih je tista luč tako pritegnila, ne vem. Imeli smo dogovor, da ob polni luni ne lovimo rib, ker da takrat gleda dol na nas veliki duh s svetlim očesom in bo jezen, če mu krademo hrano iz vode. Zato smo najraje lovili po obrežnih sencah, kjer so imele ribe skrivališča. In če se spomnim tiste svetle noči. Od daleč sem videl še en drevak. Mislil sem, da je na vodi še eden, ki ga privlači mesečina. Počasi sem veslal proti njemu, on pa se ni izmaknil. Ko sem prišel čisto blizu, sem videl, da je v drevaku starec. Poznal sem ga. Bil je tisti, ki je bil najbolj spreten pri lovljenju rib. Čemel je v čolnu, ves odrevenel in gol, popolnoma gol. Videlo se mu je, da je že precej shiran. Rebra so mu kar štrlela. Sivi lasje so bili razpuščeni, belkasta brada pa razmršena. Povsem sem se mu približal. Komajda je odprl oči in me začudeno gledal. Zevnil je z

brezzobimi usti, očitno je hotel nekaj reči, pa jih je spet zaprl in sklonil glavo. Vprašal sem ga, kaj dela ob tem času na vodi. Kar molčal je in na lahno drgetal, ker je bila že skoraj jesen. Spraševal sem ga tudi, kje ima drugo kožo, tako smo pač rekli oblačilom. Pa je samo skomignil z rameni in še bolj zadrgetal. Svoj drevak sem zapeljal ob njegovega. Ko sem se slekel, da bi ga ogrnil, je dvignil roko in me začuden gledal. V njegovih skaljenih očeh se je bliskala mesečina in neka čudna svetloba, tako čudna, da sem se je prestrašil. Še enkrat sem ga vprašal, zakaj je tu. Pa se je zbral in mi rekel, da je prišel njegov čas, da bo legel v jezero in se žrtvoval ribam, ker so ga tako dobro hranile celo življenje. In še je rekel, da ga je duh vode nocoj poklical in povabil sem, prav na to mesto. Nenadoma se je dvignil in svojo suhoto nastavil mesečini. Povsem bel je bil in suh, da me je bilo groza. Zazibal se je in vznak tlesknil v vodo. Hitro sem premaknil drevak, da bi ga izvlekel, pa je že izginjal pod gladino. Videl sem, kako mu voda rahlja brado in lase in kako nemočne roke grabijo nekam v globino. Za trenutek ga je voda porinila na površje, da se je pokazala ozka glava s tesno prilepljenimi lasmi. Zakričal je, naj ga pustim samega, da je tak ukaz duha vode. Spoštoval sem besede starcev, zato sem se začel odmikati. Spet ga je pogoltnilo. Boj z vodo ni trajal dolgo. Starec je kmalu obmiroval in se predal vodi, ki ga je vrnila na površje. Mlahav se je zibal na vodi, brez enega samega giba. Zdaj sem vedel, da je z njim konec. Še enkrat sem zakrožil okrog njega in hitro odveslal proti naselju. Ni bila redkost, da so starci kar odšli, ko je prišel njihov čas. Nekateri so se izgubili v gozdu, drugi so šli v vodo, kot tale.

In padem iz te zamišljije. Iz vasi sem priplenka opoldansko zvonjenje. Vroče postaja. Sežem v vodo, da se

nekoliko osvežim. Zajemam jo in si jo zlivam po hrbtu. Bojim se, da si ne bi spet pridelal opeklin. Nimam ravno odporne kože. Hitro se mi zamehuri, če pretiravam na soncu. Jana me pokliče po mobilniku, kje za vraga sem. Pa ji rečem, da bom kmalu tam, da naj da gor za špagete. Odveslam proti obrežju. Zdaj mi gre bolje, bolj enakomerno. Končno pridem do predela, kjer je že nekoliko sence, skromna je še, a je. Dolgo si oddihujem in si ogledujem roki. Ja, nisem vajej dela, nisem. Tako malo veslanja, pa se že nakazuje žulj. No, če bi zares poprijel, bi se roke navadile. Saj sem včasih imel motiko v roki, v štajerskih vinogradih. Če se spomnim tiste strmine in trde zemlje. Ja, tisto vino je bilo res z znojem zalito, ja ... Pa bi ga zdajle kozarček, morda dva. Nič ne bo, ona pije samo pivo, pa jo moram še jaz. Špageti in pivo, nemogoča kombinacija. In pivo je bilo krivo, da sem ji padel v oči, da me je našla na razprodaji čemernežev. Sedela je tam v kotu, kadila in si luščila dolgčas z obraza. Po tretjem vrčku in vnovični glasbi na odru, sem šel k njej in jo prosil za ples. Je bilo tisto sploh ples, neko na pol pijansko zibanje, takšno, da sem čutil njen mehak trebuh in napeta stegna. Vršička njenih prsi sta malo pobodla, ampak njene roke so zaplesale po mojem hrbtu. Nazdravljala sva z novimi vrčki piva. Noč se je sklenila na klopi v parku, kjer sva počakala, da je jutro prišlo na sprehod po stezi v ornament dneva. Potem, potem je prišla njena elektronska pošta, izmenjava telefonskih števil in, ja ... Najraje bi kar obležal v tej senci, kar do popoldneva. Mar ne bi bilo zabavno kar tukaj pojesti in se potem ljubiti v čolnu. Vidiš, tega pa še nisem poskusil. Otipaval sem se že z Mijo, ja. Grabila sva drug po drugem in bila tako nerodna, da sva se prevrnila v vodo. Malo preden sem šel v novo podjetje, sem jo povabil na izlet s

čolnom na Bohinjsko jezero. Že to, da je prišla v tesno zapetih kavbojkah, mi je dalo misliti, da ne bo kaj dosti z ljubljajem. Ne vem, mislil sem si, da je hitro za stvar, ampak!? No, veslava sva cel dopoldan, potem pa sendviči in vino, Primorka je bila in zaljubljena v njihova vina. Menda so imeli doma dobro klet in svojo polnilno linijo, ja ... Pa se tam igrava, se smejiva in grabiva. Ko je padla v vodo, je jamrala, da je uničila uro, ki jo je dobila za maturo in podobna stokanja. K sreči sem bil toliko pameten, da sem oba mobilca dal v nepremočljivo gumijasto vrečo, poleg obeh torbic z dokumenti – izkušnje pač. Končalo se je tako, da sva se potem na produ sušila, oba gola, pa vendar – nič se ni zgodilo, nič. Sledila so leta senc, da ... In potem, ah ... Spet mobilnik. Še preden uspem kaj reči zaslišim.

»Pa, kje si ti zariban zbiralec senc. A misliš priti na kosilo ali ne!«

Jezno tlesknem z veslom v vodo in se odrinem. No, še ena senca v duši, še ena bo ... Res sem zbiralec senc, res.

B O J A N B I Z J A K

S T O L P

V mraku se blešči zoreča luč, ko stopa čez prazen trg in vdihuje postan zrak starega mesta. Priložnosti, se mu sproži misel, ko seže v žep, da bi otipal, če je tam vse tako kot mora biti, ključi so, mobilnik tudi, torej ... No, no, večerna kava, ta lahko počaka, prezgodaj je in ... Nenadoma mu nasproti hodi neznanec oblečen v ponošena oblačila in na videz hudo čemerren. Zanaša ga in nekako klamavo rine proti njemu. Pa prav sem, no ... Ja, sem bo prišel. Kaj bo hotel, kaj spet? Zakaj me v tem mestu ne morejo pustiti na miru. Kar naprej nekakšna spraševanja, kam, zakaj, ste zdravi zdaj, a je res, mislim ... !? Pretirano so radovedni, še posebej tisti v naši soseski. Včeraj na primer, moja soseda: gospod, a je tisti človek bil pri vas? Ja, pred vami je prišel iz vaše hiše? Videla sem. Prejšnji večer se je tudi smukal tam okrog, gospod, res, sem dobro videla, veste. Pa kako, kako je vse to videla? A nima drugega dela, da mora kar naprej sloneti ob oknu in brbljati z ženskami v trgovini. Prava tečnoba. Nekajkrat sem ji že rekel, da naj jo ne skrbi to moje odhajanje, pa naj jo ne briga, kdo hodi na moj vrt. Ona pa ne in ne. Kar naprej je na preži. Najraje bi se preselil nazaj v tisto mojo staro sosesko, kjer je bil mir. Tam so bili samo novi obrazi, novi ljudje, mlajši, takšni, ki se niso brigali drug za drugega. O, glej zdaj tega, ga že voham ... Ne, pa ne sem,

krokar stari. Kaj če bi se res spremenil kar v krokarja in odkrkal tja gor v stolp, v katerem baje še trohniyo kosti zazidanih ljudi, ne vem ... Pravili so mi, da si ga je graščak omislil na severni strani, da bi tam lahko opazoval divjad ob jutrih in da je vanj dal zazidati nekaj upornih kmetov. Glej ga, izgubljenca. No ... »Dober večer,« votlo zadoni iz njega. Zategne si ohlapne hlače in se prestopi. Zavonja ga. Smrdi po izpuhtinah zanemarjenega pijanca. Tale je pa tak kot da bi ušel iz stolpa, se mu zavrta skozi možgane. Odmrmra pozdrav in se mu odmakne čisto do zidu stare zgradbe, ki melanholično gleda ta dva, ki ne vesta, da ju opazujejo oči mladenke zgoraj v podstrešni sobi, kjer se majhna lučka sramežljivo razdaja mraku. »Imate mogoče malo ognja, vžigalnik sem izgubil,« se majavec trudi navezati stik s čemernežem, ki si jezno razpre lahek jesenski plašč in izbrska velik kovinski vžigalnik, z močnim klikom se odpre in pljune velik plamen. Možakar se nagne naprej in komajda zadrži cigareto v nagubanih rokah in jo zatišči med uveli bledikasti ustnici. Ko ga osvetli plamen, je videti preštevilne gube okrog oči in sivo ščetinje pod nosom. Kašljaje sesne vase dim in se z raskavim glasom zahvali: »Hvala, hvala.« S pogledom povrta v smer stolpa, kjer se je že prižgal večerni reflektor in razlil belo luč po starih kamnih, ki so izsevali strah in dvom v osrčje starega mesta. Grad se je že zdavnaj sesedel in na njegovem mestu so postavili majhne hišice, malo naprej pa se je z neko ihto razraščalo mesto. In če je to kateri od onih zazidancev, reinkarniran? ga je zmrazilo ... Da bi bil ...!? Lahko, da bi bil. V očeh je imel neko davno strašnost, neko noč krikov in počasnega umiranja. Vonj pa je tudi že tak, da bi ... Ne, pretežko domnevanje za tak blag jesenski večer, naprej moram, v svoj priljubljeni lokal, kjer bom odložil plašč

spomina na tisti dan, ko sem iz prašnega avtobusa sestopil v to gniljenje, v to mesto, ki ima tak srednjeveški obraz, da me je še danes groza. Res ne vem, zakaj sem si zamišljal, da bom tu utaboril svoje telo in bom nosil obraz na južne dela mesta, kjer v vrtovih sklanjajo hrbte stari meščani, nekdanje kmetje, potem so bile revolucije in vojne in ... Zavije v ozko ulico in se ne zmeni za žensko, ki je nosila hrepenenje poškrapljeno z dragim parfomom, najbrž namenoma tako nadišavljena, da bi odklenila večer z nekom, ki bo žejen njenih ustnic. Pozabil sem že, kako je, ko ti ženska odpre vrata in je v njenih očeh jutro mladosti, ko sem s šopkom čakal na samotni avtobusni postaji in prešteval zdaj golobe zdaj prihajajoče avtobuse. Potem je le prišla, z ne ravno večje našminkanimi ustnicami, zakrivljenimi v vprašaj: Si nabavil kondome, si se obril, si ... Veliko tistih »si« je bilo, veliko, skoraj toliko kot golobov. Šla sva v kavarno in si obljubljala potovanje onkraj vseh občutji, pa sva pijana končala nekje v cenemem hotelu, in zjutraj je šla ... Videl sem jo samo še dvakrat in tretjič ob ribniku, ko je nekomu drugemu popravljala ovratnik zimskega plašča. Takrat se mi je zdelo, da sem se zazidal v stolp molka, kamor angeli nosijo vedra svetlobe, da bi umili hrepeneče device, ki so odcvetele v nič nekih krutih davnin. Pršec mraka mu sede na veke, ko pogleda na zvonik, na osvetljeno uro. Prisluhne monotonemu nabijanju zvonjenja – aha, pol šestih, oktober, mrak. Še malo pa bo blazni čas teme, ko se dnevne sence podaljšajo in so blede obrazi skriti za šipami oken in preiščujejo o začetku konca. Prekine misli in se vzpne po stopnicah do majhnega lokalčka, kjer je ponavadi spil večerno kavo, da je potem še dolgo v noč lahko prebiral knjige v svoji najeti garsonjeri v visoki stari stavbi, ki je dišala po plesnobi. Vseskozi ga je motilo cepetanje po

stopnicah, kričanje v spodnjem stanovanju, kjer sta se mož in žena kar naprej prepirala. Slišal je njega, ko je kričal: Coprnica zgonjena, si šla z onim, a, si šla ... Ti boš meni lagala, ti, ej. Ne ti meni ... In njo, ki je cvileče kričala: Prasec zapit, vzela bom hčerko in šla nazaj k mami, razumeš, nazaj bom šla, pa se nažiraj, kolikor hočeš, beda bedna ... Premišljeno išče prost stol blizu vhoda, kjer je ponavadi sedel, da je lahko mirno gledal dol na ulico in opazoval redke večerne sprehajalce. Malo sogovornikov je imel. Včasih je k njemu prisedel starec, ki je kar naprej udrihal čez državo, čez Evropo in vse drugo. Izlival mu je svoj obup in kazal lepo protezo zob. Prevečkrat je že slišal njegovo zgodbo, kako ga bi kmalu ustrelili kot otroka, kako je moral garati na gradbenih odrih in kako mu je žena na hitro umrla. Če je bil zelo razpoložen in je zlival vase ceneno vino, je povedal tudi, kako se je ljubil z dekletom v Tivoliju in ona je med tem grizla jabolko ... Nasmehne se tej zgodbi in natakarku namigne, da bo, kot običajno, samo kavo. Pritegne si časopis in prebira naslove brez pravega zanimanja. Politika ga ne zanima. Le tu in tam se resno zatopi v kakšno kvalitetno kolumno, da bi primerjal svoje mišljenje z ostalimi. Križank ne rešuje več, naveličal se jih je. Usedel se je tako, da je skozi steklena vrata lahko videl del trga in osvetljen stolp, kamor si še vedno ni upal. Govorili so mu, da je z vrha prav lep razgled, da pa je notranjost še vedno zazidana, da ... In tisti na ulici, njegove oči, njegova mršava temačnost, ki je kričala v mrak. Če se snovnost duš ujame v novo telo in ga kreira po svoji podobi, potem ... In snov v novem času ... In mladenke, kaj je bilo z njimi, kje so se njihove duše udomačile? Za trenutek se mu zazdi, da je nocoj stolp v drugačni luči, bolj svetli, razdražljivi. Zmoti ga natakarkar in predenj postavi

skodelico in račun, rutinirano, z običajnim - izvolite. Počasi raztrga vrečko sladkorja in pazi, da ne pade niti zrnca na mizo. Z neko obrednostjo vsuje sladkor v kavo, prime žličko in začne z mešanjem, trikrat v levo, dvakrat v desno ... Skrbno pazi na ta kroženja. Priskrne in se zazre na trg, kjer mladenka stoji in tipka na mobilca. Potem si vrže lase daleč čez desno rame in se obrne gor proti lokalu. Saj ni več mladenka, ga zmrazi. Njen obraz je velo zasijal, s posebno bledotnostjo. Tanek površnik ji rahlo zaniha, ker je potegnil veter. Torej bo le res, da se bo vreme spremenilo. Suhega jesenskega obdobja bo konec. Spet bo dež udarjal na polkna in bo temačnost ležala po vseh ulicah. Sem gre, ga zdrzne. No!?! Njena hoja je utrujena, migi z boki so komaj opazni, le z glavo otresa, da se ji lasje bogato razsuvajo, lepi dolgi rjavi lasje, verjetno že malo obarvani ... In kako gleda, hladno, nekam odtujeno. Zdaj je že tu. Oblije ga s pogledom in se mu nasmehne. Blizu štirideset jih ima, ugotavlja. Moj vid, se čemerno spomni očal, ki so ostala doma. Sede k sosednji mizi in si naroči kavo z malo mleka. Avtomobilski ključ odloži poleg mobilnika in prekriža nogi, oblečeni v oprijete črne hlače, čevlji so rjavi, elegantni na pol gležnarji. Odrevenelo jo gleda in nerodno srkne kavo. Roka se mu lahko zatrese, nemoč se mu sladko preliva po vseh udih. Pri šestdesetih, ja ... Meni se kaj takega ne bi smelo več zgoditi, to sem že pozabil – ženske ... Še nikoli je nisem videl, pa tako lepa, čeprav obraz deluje precej izmučen in trpeč. Nasmesek se ji le odmrzne, glej no ... Zmigne z ustnico, počasi si gre z desno roko skozi lase; prsti so blede in dolgi, in lak na nohtih kar kriči v oranžen mrak lokala. Majhna lučka nad njo ji nadene lepo svetlobo na lase in na ramena. Očitno ima sveže oprane, saj se ji kar iskrijo. Takšne je imela Mija,

ja ... Takrat, oh ... Česala si jih je v jutrih, z njimi posula moje prsi in me zavila v noč, ko sva dihala v poletja ... Potem je šla in sedla v udoben nov avto in ... Njen novi je bil premožen, imel je hišo, podjetje, jaz pa majhno garsonjero, kjer sva se predajala usmiljenju nagona. Imela je načrte z menoj, a sem spet šel čez travnike med mastne brazde, kjer je bila razsejana moja melanholija. Ostajal sem med polji in šepetal s pticami. Iskal sem mavrico in luč njenih oči, pa sem našel le staro kolibo in zapuščenega siromaka, ki je živel od skromne pokojnine. Vsak dan je jedel fižol iz konzerve in kruh in polento, zabeljeno s solzami nemoči ... O Bog, ki si naučil nove viteze, kako ponižati ljudi, o Bog, kaj si naredil z reveži, ki so padali v prah ... Še en požirek kave. Zdaj se ona ukvarja s sladkorjem in mešanjem. Energično zavrti žličko, da kar zazveni v tišino lokala, kjer sta samo še dva gosta, ki klepetata z natakarnjem in pogledujeta na velik ekran blizu točilne mize. Zdi se mi, da sem jo pa vendarle že videl, takrat, v knjižnici ... Mar ni imela drugačne barve las, te poteze obraza, ta ramena, ta ... Čakaj, mar blodim, ja ... Govorila sva o filozofiji, o romanu – Lezi v temo. Res, ona je, ona ... Kako slabo vidim. Čas je, da grem spet k okulistu, ja ... Jutri pokličem in se naročim. Dama se odkašlja in spet pogleduje na mobilnik, se skloni naprej in se nasmehne. Očitno je dobila sporočilo. Jaz jih čedalje manj, dva prijatelja, in Tina, ki sanja, da bo nekoč našla moža, bolje rečeno spet našla moža ... Včeraj mi je razlagala, da s tem novim ne more med rjuhe, da je sicer simpatičen, da ima neko možatost v sebi, samo, da ona ne more in ne more z njim. Čudne so ženske, čudne – to bi že lahko vedel pri mojih letih ... No, kaj ... Gleda sem vame in kroži z desno nogo. Kako elegantne kretnje, kakšno kroženje v gležnju.

Prste rok je prepletla in se dela sila resna. Koliko jih v resnici ima. Morda štirideset, morda manj. Ja, dobro jo je videti. Kaj bi jaz z njo, klepet, kava, sprehod, drugo pa ...!? Kdaj sem nazadnje spal z žensko? Kmalu po petdesetem, se pravi, skoraj deset let ... Ja, ne bi šlo več, ne bi šlo, s tako žensko pa sploh ne ... Sem že raztrošen, kar me je bilo, čeprav, na zadnjem pregledu pri zdravnici ... Zatrdila mi je, da sem v izjemni kondiciji, da sem še dedec in pol. Vsak dan prehodim najmanj deset kilometrov in jem izbrano hrano, nič masti, mesa malo, veliko sadja ... Gašper bi rekel: zdravo, vitalno odhajanje. Spet pogleduje sem čez in si navija lase okrog dolgega prst na levi roki. Predaleč je, da bi videl, kašen lak ima, predaleč, samo domnevam ... Nekateri si znajo tako prefinjeno poudariti to orožje, pa ne vem zakaj ... Psihologija nohtov, no ... Sezona čustev je mimo. Mrak notranjih srčnih izb je nenadoma razsvetljen z drugačnimi lučmi in z drugimi nameni. Potrebno se je pripraviti na zadnje ljubezni, ki se bodo olistale kot stari topoli in platane v parku, kjer sem pustil poletne popoldneve. Saj ni bilo slabo. Sedel sem, malo bral in gledal te uboge ljudi, kako se utrujajo z delom, in vprašanje je, če jim ga sploh plačajo. Seme večera pa pada in pada ... Joj, kako bi jo nagovoril. Saj ne morem kar tako, no ... Nekaj pa vendarle je, kar me vleče k njej, in zakaj? Joj, stiska, zdaj je že stiska. Na robu starčevstva, da bi ženskam pihal na dušo!? Vsekakor bolje kot pa da bi pihal redko juho v domu upokojencev. Zatrepetal bom, ko bom vstal in kaj rekel. Podoben bom veji v vetru; star izsušen hrast v burji. Pastoralna molka v zadnjih sobanah srca, ki tolče z ihto in silovitostjo, ki je ni več vajeno, to moje trpeče srce. Mir, mir ... Ne gre, trese se mi levica in drhtim. Oči ostajajo na njej in jo oblivajo z neznansko slo po toploti, ki bi me

zvabila v tisto čudno sladkobo umiranja. Če je smrt tako nežna, potem naj kar pride, še kavo ji bom skuhal, ja ... Lovrenc mi je razlagal, kako je bilo, ko so ga uspavali pred operacijo. Nič posebnega, samo ni te, in konec, ni te ... Tole, da te ni, ja ... Kako so minevali tisti v stolpu. Groza. Dan za dnem v temi, v nemih krikih, v praskanju po kamnih, v smradu lastnega izginjanja, v zadušeni krikih, dokler so še bili, potem ... Ne, kaj mi je!? Mar se v meni raztaplja sedanost in me nosi v nek čas, ki ni bil moj. Če bi bilo mogoče videti vse svoje prednike, jih spraviti v računalnik in potem si ogledovati njihove obraze ... Ta bi bil genij, ta, ki bi naredil tak program, da bi lahko iz podzavesti potegnili vse svoje prednike, vse svoje replike ... Dvomim, da sem bil med tistimi, ki so veliko trpeli, dvomim, ker ... ja, ne vem, no. Mogoče sem bil kdaj tudi razvajan plemič, ker me še sedaj vleče v razvajenost, v umirjeno pohajkovanje, v lenobo, bi se dalo reči. In ta ženska ... zlahka si jo predstavljam kot plemkinjo, o ja ... Jo že vidim, kako stopa po dolgem hodniku gradu, odgrinja zavese in si ogleduje plečate hlapce, ki bi jih rada čutila na sebi. Ob večerih bi sedela ob kaminu s kozarcem vina, plemiči bi se trudili za njeno naklonjenost in slinasto gledali bogat dekolte. Kam pa ženske gledajo moškega, ja no ... !? Pivnik časa me vleče vase. Namig, namig, angeli, kje ste, šepetalci iz neke druge galaksije. Kaj, ne slišim dobro? Aha, razumem, vljudno naj rečem, če smem dami še kaj naročiti in če ... Ne, ne, to ne bo dobro, to s prisedanjem, to ne bo šlo. Mogoče pa le, naj poskusim. No, angel prišepetovalec, bo kaj, no? Ja, slišim, torej, vljudno naj se ji ponudim za klepet, naj ... Kaj zdaj, naj rečem, da naj ona prisede, ali moram reči, da bi prisedel, če smem ... To drugo, prav, prav. Pa dajmo, pa dajmo. Vstane počasi in

previdno. Zaziblje se in si popravi površnik. Na rahlo pokašlja, potem le naredi dva koraka proti dami, ki privzdigne obraz in zaplamti v začudenje. On pa reče: »Oprostite, gledam vas, takole sami. Bi bilo narobe, če nama naročim pijačo in prisedem, če smem? Imate čas? Mislím, da sem vas že srečal v knjižnici, v čitalnici. Govorila sva o tistem romanu, se me spomnite?« opogumljeno reče, zdaj že ves prepričan, da je to ta dama. Besede so tlesknile dol proti njej in jo raskavo obrobile. Rahel smehljaj ji je privihnil spodnjo ustnico, lasje pa so kar ostali med prsti. Zdaj je lahko videl, da so nohti rahlo rožnato pobarvani, lepi, dolgi in brčkone ostri. »Pa prisedite, spomnim se vas, ja. Tudi o filozofiji sva govorila,« zazvoni gor proti njemu in spusti lase, da se razsujejo čez ramo. Hitro odmakne stol, razgrne površnik in sede. Ne ve, kam bi z rokama. Najprej menca in z desnico pretiplje žep, če je še vse tam: ključi stanovanja in manjša denarnica za sprotne izdatke. Vpraša jo, kaj bi pila. Dama dolgo premišljuje in si oslini ustnice, potem skozi smehljajček izprhne, da bi morda kokosov liker. Sebi naroči kozarec črnega vina, čeprav že dolgo ni nič pil. Butljivost krvi po žilah ga nenadoma vznemiri, da se preseda kot kakšen prenapet mladenič. Nazdravita in se smehljata skozi motnino svetlobe. Njen kozarec z belim likerjem zakroži po zraku. Nežno si nasloni rob na ustnico in odpije belo gosto snov. On najprej zavrti vino v kozarcu, ga ovohuje, potem pa le naredi poznavalski požirek; dolgo zadrži vino v ustih, da mu mehča nebo in se mu zažira v sluznico. Zdi se mu nekoliko prehladno za rdeče vino – nima tiste prefinjene žametne uležanosti, ki jo je bil vajen v obmorskih krajih. Pogoltne ga in hitro naredi še en požirek. Tole je povprečna pijača, no, moral bi se pozani-

mati, kakšna vina imajo tukaj. Kar naročil sem, zdaj pa imam. Bo že, za pomenek bo dobro, za užitek pa ni. Včasih sem bil zaljubljen v rdeča vina, zbiral sem jih. Še zdaj je dol v moji hiši nekaj prašnih in starih steklenic. Najbrž jih bodo razprodali, tako kot vse ostalo. Dama bliskne s pogledom in prevegne desno nogo čez levo. Bolj udobno se nasloni nazaj, da za trenutek napne še kar močne prsi, ki jih skriva pod črno, gosto tkano majico. Ja, prsi ima lepe, oči pa, stroge bi lahko rekel, da ... »Oprostite, velikokrat ste bili v čitalnici. Zadnje čase vas ni. Očitno ste nekaj vestno iskali. Se motim?« se le opogumi in vpraša. Dama se nakremži, pograbi kozarec in naredi požirček. »Ja, res, delam doktorat iz srednjeveške zgodovine in preučujem usodo propadlega gradu in stolpa,« suho reče in zategne obraz v resnost. »Sem me je napotil moj mentor. Zgrozila sem se, ko sem izvedela, da je graščak, plemeniti Rudolf, dal zazidati osem ljudi, šest moških in dve ženski – in, vsaj tako se zdaj razkriva, ena je bila njegova hči, ki jo je spočel z navadno tlačanko. Spisi govorijo, da je bila zelo podobna njegovi uradni hčerki, ki jo je potem dobro omožil nekam na madžarsko. Sicer se ne ve, zakaj jo je dal živo zazidati, menda zato, ker se je zanjo zanimal njegov mlad bratranec in so ju zalotili v gozdu. Njega je vojaška služba odpeljala daleč proč, njo pa so pobrali grajski stražarji in jo dolžili čarovništva kot je bilo tkarat v navadi. Celo dokumenti procesa so še ohranjeni v arhivih na Dunaju. Videla sem jih in si jih dala fotografirati. No, lepa reč, kaj, da oče da zazidati svojo nezakonsko hčerko!? Vidite, tak je bil prehod iz srednjega veka v teh krajih. Ostali so bili pa v večnih dolgovih in so bili zaloteni pri kraji gajske živine in lesa. Najbrž je pa moralo biti še kaj drugega. Na dnu stolpa, v nekakšni obokani kleti, naj bi bilo tistih osem katakomb.

Pred leti so arheologi sondirali zasuto obokano klet in so res prišli do vmesnih zidov in človeških kosti, ampak bi bilo dodatno izkopavanje predrago in zamudno, zato so vse nazaj zasuli in pustili času, da opravlja svojo obrt,« doda in spet seže po beli tekočini. Tokrat naredi večji požirek. Joj, zazidanci, res so spodaj zazidanci. Sem vedel, da nekaj morečega lebdi okrog tega stolpa, sem vedel ... »Zazidani ljudje,« tesnobno reče in priskrne. »Mar ni to strašno, in vi še brskate po tem. Si predstavljate, da vas zazidajo in potem je tema, je ... Ne, meni se to upira. Če verjamete ali ne, že dve leti sem v tem mestu, pa nisem še bil na stolpu, na razgledišču. Približam se mu že, ampak, kaj vem, nekaj me odbija. Slišal sem te govorice, vendar, saj veste, ljudje marsikaj povedo. No, vi pa doktorat iz tega, iz krikov, no ...« prikima. Dama se presede in predene nogi, zdaj z levo zabinglja v gležnju. Nasloni roki na mizo in ju sklene v podbradje, da elegantno preplete bele nežne prste. »Ja, žal, zgodovina je eno samo trpeče umiranje. In več kot vemo, bolj spoznavamo, kdo smo,« reče in iztisne smehljaj čez prste. »No, kdo smo, kdo smo ... Težko je to dognati, ker ... Preveč vsega je in čas opravi svoje. Predrugačeni smo v realnem času. Res, morda so zgodovinska odkritja pripomoček za odkrivanje zveri v človeku, morda ... Zgodovino sem vedno jemal kot nekaj, kaj vem, kot nekaj zgolj in samo zanimivega. Navdušen sem bil nad veličastnimi deli človeštva, piramide, Inki, Maji. Ja, najbrž sem na vse gledal preveč romantično, pa sploh ni, sama kri in ogenj, kajne,« se nasmehne in spet seže po kozarcu, da bi s požirkom vina odplaknil zadrego, ki se mu kopiči v mišicah in drobu. »Nekaj romantike je bilo, vendar jo okrutnost premaga,« dama reče in izprazni kozarec. Potisne ga daleč proč, skorajda na rob okrogle mize. »Pa

imate še veliko gradiva za ta doktorat?« vpraša, da bi vlekel nit pogovora. Majhen premolk se zagriže v prostor. Potem dama togo napne lep vrat in reče: »V bistvu, ja, ja, še nekaj moram dodati, pa v lokalnem župnišču preučujem, vzporedno s tem, družinske vezi, kar nima pomena za moj doktorat. Bolj radovednost, znanstvena radovednost. Tam imajo zgledno urejene zapise o rojstvih in družinah.« Oddahnjeno se nasloni nazaj. »Pa menda ne sestavljate kakšnega družinskega debla? Zdaj je to precej moderno, se mi zdi.« navrže in spiže preostanek ogretega vina. »Ne, ne, samo rodovi tistih, ki so bili zazidani, tisti še obstajajo. Zato sem se zapletla še v to raziskavo. Zanima me, če so kaj vedeli, kaj je bilo z njihovimi predhodniki; nekateri zazidanci so imeli družine in otroke, samo eden ne in nesrečna hči. To sem dognala iz arhivov na Dunaju,« reče in prekriža roki pod oprsjem. Lepi nohti zbirajo bleščavico luči, ki ji pada v naročje. »Včasih je bolje, da človek ne ve, kaj je bil v preteklosti,« skozi orumenele zobe stisne besede, ki nekako zalebdijo med njima. Njej se zdi, da je možakar splašen zaradi zgodovine in da ji pripisuje preveliko vrednost za svojo psihološko osnovo. Tale pa brska in brska. Kaj bo imela od tega doktorata? Morda bo dobila boljšo službo, morda jo pa sploh nima, kot se to dogaja danes z mladimi intelektualci. Ja, no ... Nekam vase zavzdihne in pogleda v njene zatisnjene ustnice, med katere bi zlahka zrinil jezik in bi okušal svežino neke druge neponovljive mladosti, ki je sanjala pod zelenimi platanami roso solz mladenk, sprehajajočih svoje sanje tam mimo. »Meni se pa odgrinjanje zgodovine zdi, ja, strast, ja ...« zamišljeno reče dama in zavrti prazen kozarec med lepimi prsti. »Že v srednji šoli sem prebirala zgodovinske knjige in hotela študirati arheologijo, pa sem si potem premislilila.

No, zdaj sem vsa v teh iskanjih. Tale doktorat bo malo pozno prišel, vendar prej ni bilo časa. Je bilo treba tudi malo živeti,« navrže s trepetavim glasom, ki je nakazoval, da bi se dama rada izpovedovala. Najbrž bi rada ... Mogoče pa ... Joj, te izpovedovalke. Kaj sem jaz, spovednik za zlomljene duše? Če ji naročim še eno pijačo, bo hotela cel večer klepetati, prav gotovo. Poznam takšne ... Takšne ... In nocoj mi ni do poslušanja. »Včasih se nam poti zavozlajo, ja. Oprostite, kje pa zdaj delate, da vas zaposluje še ta doktorat?« obzirno vpraša in se potegne nekam vase, povesi rami in zamežika v brezkrvnega natakara, ki je prišel pobrat prazno steklovino in namignil, če bi bilo še kakšno naročilo. Dama je odklonila še en kozarček. Oh, vsaj to, no ... Tale kislica pa tudi meni ne bi teknila še enkrat. Najbrž bom cel večer nejevoljen zaradi vina, zaradi te uležane kislobe, ki je tako slabo sedla na sicer dobro kavo. »Moja zaposlitev, ja ... Zdaj delam za inštitut novejše zgodovine, zgolj neko papirno početje. Urejam arhiv nekega obdobja in pripravljam poročilo za parlamentarno komisijo. Ni mi všeč, kaj hočem, za denar moraš pač nekaj delati,« je očitno razočarana saj stisne ustnici v ostro črto. »Pa menda ni to spet kakšno odkrivanje mrtvakov,« splašeno vpraša. »Ne, ne,« se dama olajšano zasmije. »Za gospodarske stvari je šlo, takoj po vojni, razlastitve in to. Odvzemanja premoženja tudi tistim, ki so se borili v NOB, kar je seveda nekaj povsem skreganega z logiko vojskovanja in nagrajevanja vojakov. No, o tem bom napisala študijo, še prej pa moram dokončati zastavljeni doktorat, če hočem dobiti stalno mesto v lokalnem muzeju. Tako pač danes to gre. Več izobrazbe, več možnosti, tako to je,« se razgovori in malo zardi samo v desno lice. »Aha, sem se že ustrašil, da bo spet kakšen rov, jama, kaj vem.

Kar zmrazi me, ko poslušam te stvari, veste. Ne rečem, prav je, da se to pove in napiše, da pa zganjajo medijsko atrakcijo okrog tega, to pa ni za moje živce. Žal, tudi to je realnost našega časa,« nekam togo reče in se vzravna. Začuti, da ga malo pobleva hrbet, morda zaradi kole-sarjenja, ki ga ni več pretirano vaje. »Najbrž ste eden tistih, ki jim gre na živce, če se nekatere resnice napihujejo in postajajo medijska hrana. Tu se strinjam z vami in sama ne bi dovolila, da se določena odkritja popularizirajo na takšen vulgaren način. Moram pa reči, da sem kot zgodovinarica dolžna spoštovati resnico zgodovinskih dejstev in se v to smer zelo trudim. Pripadam generaciji, ki je iz otroštva zlezla skozi zamenjavo države. In zato ne morem soditi, kaj ste doživljali v bivšem režimu na osebni ravni. Vsak ima svojo zgodbo, prav vsak, in potrebno jo je spoštovati. Če se zgodovinarjem ukaže, da molčijo, ni prav, če se jim dovoli, da kričijo, pa spet ni prav,« zelo resno reče in mežikne. Molčati, da molčati. Koliko molka je bilo v vseh teh letih. Kaj vse sem slišal kot otrok, kaj vse. Da so peli bajoneti, da so ljudje goreli v hiši, da so streljali talce zadaj za zidom, da so obesili napačnega človeka in potem pobili njegovo družino, da so ubili hčerko nekega partizana, ker je enkrat samkrat šla v klub, kjer so plesali oficirji tuje vojske ... Vse to sem slišal in molčal. Lahko bi te zgodbe komu povedal, pa ... Vsak ima svojo osebno zgodovino, vsak. »Veste, meni se zdi, da je bilo kričanja in molka preveč. Ljudje so zbegani, preveč politikantstva je in premalo realnih tem. Jaz poročil že dolgo ne gledam več, časopise samo preletim, kolumne, te še prebiram, ostalo pa ne. No, pa bi mogoče vendarle lahko še kaj naročila,« je ljubezniv. »Ne, šla bom. Saj se bova še srečala, ker bom tu še celo zimo. Ponavadi zvečer urejam zapiske, včasih še pozno v

noč. Mir je in v hotelskem apartmaju sem se že kar udomačila. Sem pa pridem na večerno kavo z mlekom, včasih tudi brez. Nekaj dni me ni bilo, ker sem bila na Dunaju. Čez dva dni spet grem. No, poslovila bi se. Hvala za pijačo in se vidimo, kajne,« ljubeznivo reče in se razklene. Sloki nogi zaplešeta, z roko pa si zapne dva gumba na površniku. Vstane in zraste pred njim. Začudeno jo gleda in mrmra sam vase: sloka je, ponosna, lepa. Lahko bi ji bil oče, zagotovo jih nima več kot štirideset, prej še kakšno leto manj. Tega si ne drznem vprašati, za zdaj še ne. Morda v naslednjih dneh, če bo še prihajala sem. Torej prihaja ob takšnih urah, jaz ponavadi še bolj pozno. Neka sila me je nocoj pripeljala sem. »Kakor želite, čeprav, se mi zdi, da bi lahko kar klepetala in klepetala. Bi vas smel pospremiti do hotela. V tisto smer sem namenjen na sprehod, vse dol do reke, da se nadiham zraku. Bi vas motilo?« je ves razvnet in tudi sam vstane in pri tem se kar malo zaziblje. Z ublaženim smehljajem mu na pol privoli in reče: »No, če res želite, pa stopiva.« Tleskata skozi ozko ulico, ki smrdi po zatohlem minevanju. Majhne stare hiše se v polkrogu vlečejo na trg, kjer je novi del mesta in hotel, včasih poln prehodnih turistov, zdaj le občasno kdo zaide mimo, največkrat poleti in v zimskem času, ko se začne smučarska sezona v bližnjem hribovju. Spotoma navržeta nekaj besed o mestu, o praznini, ki tu vlada in o nemogoči usodi mladih, ki se množično odseljujejo, ker je tu vsa industrija presahnila. Na trgu je svetloba razsipno bleščeča in odskakuje od avtomobilske pločevine. Nekaj več življenja je v večji kavarni na desni, kjer se zbirajo srednješolci in redki domačini, ki skušajo najti uteho v klepetavem vzdušju jesenskega večera. Od nekod priplava vonj pečnega kostanja. Najbrž ga pečejo v vrtu gostilne na

severni strani trga, kjer včasih priredijo kakšno kulinarično presenečenje. Na zeleni preprogi ob vhodu v hotel se ustavita. Dama si spet popravi lase in ovratnik. No, me bo povabila gor? Nocoj najbrž ne, pa tudi sicer, kaj bi s tem sivolascem, kaj bi? »Hvala za spremstvo, in, ja, se vidiva, ne, če ne v čitalnici, pa ob kavi. Bo že nanoslo tako, da se srečava. Lahko noč,« zmeščano reče in se zasučje. »Lahko noč,« zamrmra za njo in povesi glavo. Nekaj časa kar stoji in gleda, kako se zmuzne skozi nihajna vrata v avlo, kjer bodejo redke, a ostre luči. Kam zdaj? Morda bi nocoj pa le šel okrog stolpa; za nočni razgled je zaprt ... !? Samo poleti ga odprejo in okrog novega leta, da si lahko ogleduješ razkošje luči. Ja, tja grem, pa bo kar bo, domisli in gre. Kmalu je zunaj uličic, le še majhna vzpetinica in bo zgoraj, kjer je stolp oblečen v rumeno svetlobo reflektorja. Ozka steza se vije okrog in okrog. Na levi je majhna trata zamejena z grmovjem in še naprej sta dva stara divja kostanja. Tam mimo je speljana sprehajalna pot, ob njej pa nekaj klopi, ki se čez dan napolnijo, zdaj je tam tišina. Pogled na mesto je tu umirjen in lep. Lepo je videti trak razsvetljave na obvoznici in avtocesto v daljavi. Strahoma gre proti steni stolpa. Dotakniti se teh kamnov, dotakniti ... V njih je zapis groze, je ... Počasi stegne roko in poboža kamen. Spodaj so kosti onih, ga zmrazi. Morda še zdaj kričijo iz teh kamnov. Joj! In nenadoma se mu zazdi, da sliši mil glas, dekliški glas. Ja, kaj pa je to!? Joj! Malce trzne in se odmakne, pa sliši: »Gospod, ne bojte se. Tu spodaj domujem že nekaj stoletji, četrto teče, ali peto, ne štejem več. Tema je in mir. Pogovarjam se s sprehajalci in jih kličem v svojo večnost, ki je tako čista in lepa. Ne, ne bežite gospod. Ne kličem vas v smrt, ker smrti ni, veste. Je samo dolg spanec in potem se boste spet zbudili. Ne bojte

se gospod, samo stojte tam in me poslušajte. Lahko mi pa tudi kaj poveste, rada poslušam zgodbe, res. Tukaj prihajajo razni ljudje in slišim marsikaj. Samo meni je dano, moji dušici, da živi zazidana tu notri. Veste, moja dušica je imela čisto ljubezen, do svetlolasega Branimira, pa so me zgrabili v gozdu in me zvelkli v grajsko klet, potem pa sem v ta stolp, v ozko celico, ki so jo potem zazidali. Ja, tudi mučili so me in si ogledovali moje belo mlado telo, ki se je hotelo darovati samo zanj, samo zanj je cvetelo in se rosilo, pa so me določili za temo. Strašno je bilo tisto noč, ko so me preizkušali z ognjem in raztezanjem, vendar me niso pohabili. Sam gospod Rudolf je prišel dol v klet in me golo gledal na natezalnici. Hodil je okrog mene in si praskal sivečo brado. S težkim škornji je udarjal ob tla in mrmral: lepa mrhica, lepa, ne poškodujte je. Če ne bo priznala, pač ne bo, bo zazidana ... To je rekel. Eden od mučiteljev je navrgel, da bi si me on vzel v posteljo, pa mu je Rudolf rekel, da ga lahko zazida skupaj z menoj. In Rudolf je za trenutek dal roko na mojo levo dojko, jo grobo stisnil, da me je prešinil grozen ogenj besa. Imel je nemarne dolge nohte in jih je zarival v mojo belino. Pa sem vse prestala. Potem je ukazal, naj me pregrnejo in pustijo do jutra tako, vezi pa naj popustijo. Naslednji dan, po sodbi, so me odpeljali sem v ta stolp. Dol se je prišlo po zavitih stopnicah in svetili so z baklami. Pahnili so me v na hitro narejeno celico in še isti dan zazidali. Umirala sem skoraj tri tedne. Želela sem si, da bi me takoj utišalo, pa me ni. Pričakovali so, da bom kričala, jokala, prosila. Nisem, nič nisem stokala in jokala. Sesedla sem se na kup in čakala, da se rešim telesa. Ne rečem, bilo je hudo, najhuje takrat, ko se začne žeja, z lakoto je še šlo, a žeja je bila neznosna. Pa je tudi to prešlo. Prvi teden sem še slišala

korake zunaj, hodili so poslušat, kdaj bom začela kričati, tako so se naslajali. Nekajkrat so tudi potolkli po kamnih, pa nisem dala glasu od sebe. Od nekod je prihajal glas in mi rekel, da bom sprejeta v luč večnosti, če bom z molkom in potrpljenjem prešla to dolgo težko pot. In sem jo, zdaj sem večnost. Vidite, umrla sem zaradi ljubezni do Branimirja. On je umrl na bojišču in me obišče vsako noč. Skupaj sva v tej temi in pleševa do jutra, potem ga vzame luč sonca, ker on je sonce. No, moji mučitelji so pa postali zemlja, samo zemlja. Vi ste prvič tukaj, nisem vas še slišala in čutila. Težko rečem videla, ker nič ne vidim in vse vidim. Čutim energije duš, ki se tod mimo sprehajajo. Nekatere so odprte za pomenek, veliko jih pa ni. Zakrknjenci so in hinavci, taki postanejo samo zemlja. Močni v duhu so namenjeni večnosti. Gospod, ne boste nič rekli, ne boste?« Zmeden se zaziblje in se kar nasloni na zid. Zdi se mu, kot da ga neka toplota zajema in mu boža hrbet. Nenavaden občutek ... Tole govorjenje, ja ... Kaj naj rečem. Naj ji povem, da je bil Rudolf pravzaprav njen oče. Morda pa to že ve in ni hotela tega omenjati v pripovedi. Nekaj bo treba reči, če me je že sprejela za sogovornika, nekaj bo treba. No!? »Pa, pa veste, da je bil Rudolf vaš oče, veste to,« zašepeta ob zid in se lagodi ob toploti, ki mu leze v ledja, celo erekcijo je dobil. Mlačen smehec se trga za zidom in potem se sliši glas: »Vedela, kako ne bi vedela. Mama mi je to povedala, ko sem imela kakšnih deset let in sem bila za pastirico grajskih ovc zgoraj na višinskih pašnikih, skupaj še z nekaterimi dečki in deklicami, osem pastirčkov nas je bilo. Pa je bilo lepo, peli smo, kurili ogenj, le hrane je bilo malo. Grajski oskrbnik je včasih prijezdil mimo in nam kar iz sedla nametal kose kruha, včasih tudi kose slabo obranih kosti od pojedin, pa tu in tam kakšna jabolka in suhe

krhlje, kakor kdaj. Mama je morala delati spodaj na njivah in v grajskem hlevu je molzla krave. Ko sem bila večja, sem morala tudi jaz med žanjice in hlevarke. Spali smo na slami pri živini. No, pa sem zrasla. Včasih sem rada šla sama v gozd in nabirala, kar je pač v tistem času raslo, še najraje borovnice. In tako me je zagledal Branimir, ker je tam okrog bil na lovu. Vidite, pa se je zgodilo, da sva se še večkrat srečala. Potem so naju zalotili in ... Nedeljsko popoldne je bilo, oktober ... Štirje jezdecji so prišli, grajska vojaška posadka. Trije so skočili iz konj, eden je zagrabil mene, ostala dva pa Branimirja. Zvezali so me in mi povedali, da me hoče videti gospod Rudolf. Takrat sem že vedela, da je on moj oče. Veste, pa se je tudi njemu maščevalo. Prav počasi je umiral, dolge mesece, danes bi vi temu rekli rak. Stokal je od bolečin in prosil Boga, naj ga vzame k sebi. Celo svoja dva zvesta stražarja je prosil, naj ga pokončata, ja. In umrl je na neko nedeljo, natanko sedem let po moji obsodbi. Tisti dan so peli zvonovi po vseh okoliških cerkvah in meščani, takrat je to bilo še majhno mestece, so poklekali in molili. Vem, vprašali me boste, če sem mu hudo zamerila, če ga obsojam. Pa ga ne, vsaj na tak način ne, kot bi vi mislili, da bi ga morala. Vsi me to sprašujejo, vsi tisti, ki hodijo tod mimo in z menoj vzpostavijo stik. Povrnjeno mu je bilo, kakor je treba in kakor je zapisano v knjigi pravičnosti, shranjeni na mizi stvarnika. Zlo se samo obsodi, veste. Nič se ne bojte, gospod. Moja milost vas bo ogrela in obsijala. V meni se je zbrala dobrota, ki jo običajniki ne premorejo. In kdor se mi zaupa, bo deležen tolažbe. Redkim sem uspela pomagati, ker so redki tisti, ki se znajo iskreno zaupati, najprej sebi, potem tem kamnom v katerih domuje moja vesela dušica. Preveč ste tiho gospod, tako se ne bova mogla pogovarjati.

Če niste razpoloženi zdaj, pridite pa kašen drug dan, saj sem vedno tu. Dotaknite se vedno istega kamna, in bom vedela, da ste tu.« Kar nemel je tam ob zidu. Zdelo se mu je, da bo zlezal na tla in občemel. Odlepil se je in zamrmral: »Kako, kako je vse to mogoče ... Verjetno se mi že malo blede. Domov bom moral in eno tabletko, da ...« Pa ga je prekinil hihet in glas. »Gospod, nobene tabletko več, zdaj bom jaz vaš angel varuh. Boste videli, ko boste šli spet dol v mesto, bo v vas nenavadna mirnost. Dosegli ste me in dosegli ste mir, ki ga do zdaj niste poznali. Kar verjemite v to in me sprejmite, pa vam bo lepo. Prepustite se mi prosim. Tudi vi ste dovolj trpeli v življenju. Čas je, da doživite pozno sonce vaše jeseni. Čas je, da stopite v svojo jesen z novo močjo zoritve.« Nenadoma ga je oblila čudna toplota in mir. Počutil se je povsem sproščenega in močnega. Naredil je nekaj korakov po peščeni poti in čutil, da se mu moč v nogah vrača, še več, bolj čvrsto je stopil. Angeli, energije ... Vse je ujeto v krog ponovitve. Ostajaš snov, ker si iz snovi. Samo drugače te organizirajo sile, ki so nam še neznane. Ne vem, zakaj mi prav zdaj pade na pamet jutro, ko sem se s kolesom peljal mimo cerkve in so notri peli menihi; kasneje sem zvedel, da so tam vadili zborovsko petje. Peli so, jaz pa sem se ustavil in gledal, kako golobi krožijo okrog zvonika. Bolj kot se je pesem navijala v višave, večkrat so zakrožili. Odšel sem naprej in v bifeju spil običajno merico žganja, takrat sem še pil. In nova natarica je bila – spomnim se, da sem ji rekel: »Angel, daj mi še enega,« pa mi je sodelavec navrgel, »Ja, angel ti streže, doma te bo čakal pa hudič,« takrat sem še živel z Marto. Kje je že vse to, kje Pohodil sem si rože, bi se temu reklo. Nocoj sem nov človek, lahek in močan. Kam bi s seboj. Domov seveda. In za hrbotom slišim prišepet:

D O T I K N E B A

»Gospod, ne ustrašite se, če boste srečali katerega od zazidancev, vsi so se ponovili v someščanih. Njihove duše so dobile nova telesa ... Pa lahko noč.«

B O J A N B I Z J A K

P R E H O D I

Nenavadne barve mraka. Vijoličasta se razmazuje čez pročelje nove hiše in oranžni odtenki polagoma tonejo v zamrlost vesolja. Oblačne gmote se nekam jezno zarivajo nad star park, kjer topoli nihajo v ritmu majskega vetra. Po svoje je to zelo prijetna melodija, ki se kar nekako ujema z mojim notranjim valovanjem. Počasne hoje me zadnje čase umirjajo in me naredijo dojemljivega za odtenke mestnega življenja. Tamle gre mlada družinica. Smrklja se spakuje in oblizuje sladoled, oče se drži slovesno, mamica pa pred seboj potiska voziček in nekam zamišljeno sklanja glavo daleč naprej; zdi se, kakor da hoče pregrniti dojenčka v vozičku. Tako to gre. Najprej je žareča ljubezen, potem ostanejo skrbi. Mimorede se spomnim Janeza, ki je še pri šestdesetih motorist. On je svojo samost definiral s pripovedjo: Na motorju doživljam orgazem, vedno znova. Ta orgazem ne nosi nobenih posledic. Dobro, lahko umrem na cesti, to ja, ampak orgazem na ženski, hja, to pa lahko zakomplicira življenje.

Pustim, da te misli odlebdijo nekam med golobe, ki se zavrtinčijo nad nove stavbe, kjer se zrcali ubornost novega časa. Zdaj so tam prazne izložbe, ki ponujajo neko minuloost, nek zanos, neko prevaro, ki je dotlela, se mi zdi. Mehke sape potegnejo z južne strani in s seboj prinesejo

vonj podeželja, kjer se je bohotnost narave razprla v večer. Ima me, da bi zakorakal med trave in gledal usihanje svetlobe, ker so tisti vijolični odtenki res nekaj posebnega. Majsko odpiranje v noč, ki bo tiktakala z ritmom ljubezenskih dihcev ... Malomarno obhodim velik del mesta, da me podplati že kar pošteno skelijo. Kupil sem si slabe sprehajalne čevlje, slabe – podplat je pretanek, vezalke se nerodno zategujejo. Res pa je, da je tudi izbira skromna. Cenenih modelov je veliko, za dražje pa preprosto ni denarja, ni! Mrmram si v brado, da bo treba nove, da bom moral v akcijo. Zdajle bi lahko zavil v nov lokal, kjer se vse tako bliska in sveti, vendar sem preveč utrujen, da bi v miru spil večerno kavo. Prej bi moral kaj pojesti, morda košček sira in kos kruha, morda to. Sicer pa, kosilo je bilo res obilno. Pogledam se v trebuh, preveč ga je. Slišal sem teorijo, da je rast trebuha odvisna od genskih sprožilcev, ki se ustvarijo že v otroštvu; torej stradajoče otroštvo, morda celo stradajoča mama. Če prav pomislim, bi utegnilo res biti tako. Bila so leta mojega otroštva, ko so me namenoma stradali ... Ne, o tem ne bom nocoj razmišljal, ne. Prelep majski večer je, zavil v vijoličasto oranžen plašč, ki ogrinja to mesto. Zdi se mi, da od nekod slišim pesem. Kajpak, glasbena šola. Ustavim se in poslušam. Skozi odprto okno zaplavajo nežni akordi klavirja in malo za tem se sliši petje, dekliško petje. Klavir deluje nekako živčno, glas pa še ni povsem čist, preveč trzajoč, najbrž poln treme. Počakam, da se pesem razlije in nekako obvisi na novi klopi, ki so jo postavili na glavni ulici. Sprašujem se, zakaj. Mar se bodo tu odlagali betežniki in se dali na ogled mimoidočim, bolje rečeno, mimovozečim, saj je pešcev v tem delu malo. Pa se spomnim, da je prav po tej ulici včasih šla nepretrgana kolona

od vzhoda proti zahodu, proti Italiji. In delavski avtobusi, s tistimi trudnimi prepotenimi obrazi, ki so polzeli mimo, ne vedoč, da se bo njihovo garanje spremenilo v drobiž za čudne odkupe podjetji. Teh tem se nocoj nočem dotikati, nocoj ne, ker me nosi maj v zelene spletke večera. Očaran nad mičnico, ki na prehodu za pešce vrže drobec pogleda v umirajočo svetlobo večera, nekoliko hitreje stopim proti mostu. Tam se navadno dolgo zadržim in poslušam šepet reke, ki že stoletja odlizuje kamne in nosi pripovedi v drugo reko, ta pa v tretjo in šele tista poljubi morje ... Rad gledam hitenje vode in si zamišljam, kako bi bilo, če bi se kar s čolnom odpravil na morje. Nekaj pregrad je, a bi se jih dalo zaobiti. Zamahnem z roko in se skoraj zaletim v mladenko, ki tudi oblizuje sladoled in nekam zasanjano pogleda visoko gor, kjer se morda tkejo njene usodne sanje. Koliko mladosti, koliko obetov je v tem mestu, pa vendar vse nekam ponikne, ker tu ni več industrije, ni prihodnosti. Slišim, da je celo smrknila. Ja, punčka, pregreto in sladoled, ne vem, ne vem. Jaz sem enkrat na ta račun staknil pošteno angino, ja. Še malo pa bom na drugem koncu mesta, kjer je še en park, ki ima eno samo napako. Tam blizu je cerkev, in kadar zvonovi razsujajejo svojo glasno nabijanje, je to boleče. Primerilo se je že, da sem umirjeno premišljal, pa se je zvonjenje zapenilo med listje in je bilo konec spokojnega podremavanja. Vendarle pa si moram priznati, da mi je ta park ljubši; ne vem, drugačne energije so tam, morda tudi zaradi nekaj starih dreves, ki so raznihana v burji obstala tam in čuvala sanje zaskrbljenih in neutolaženih. Z nasmeškom se spomnim, kako sem tam obstal, ko sem se naselil v to mesto. Čisto blizu je takrat bila avtobusna postaja. Sedel sem na klop in se zagledoval v reko delavcev, ki so hiteli iz dopoldanske

izmene, da, takrat so resnično drli na avtobusno postajo. Jaz pa sem sedel tam in premišljal o iluziji, da sem vse to že enkrat doživel. Mimo mene sta šla dva znanca in me zaničljivo gledala, češ, glej ga študenta zanemarjenega. Za take moramo mi garati, za take. Takih očitkov sem bil navajen v tem okolju, kjer je bilo večina delavcev še kmetov in so garali, ja, kar na dveh frontah. Mnogi so si zgradili hiše, omogočili študij otrokom, sami pa ... Ah, ti novi rodovi se smehljajo v noč in čakajo, da jim nekdo odpre vrata v večnost brezčasja ... Drug čas je zdaj, povsem drug. Mimo pošte zdrsnem ne da bi se oziral v notranjost, kjer se luči namrežijo v neko živčno trzanje. Tudi pošta je nova, tista stara, ja, ja ... Samo dve telefonski kabini in polno vojaštva, ki čaka v vrsti. Klicarilo se je na jug, se je. In včasih so letele sočne kletvice, včasih je kakšen zardel vojak prišel iz kabine, bržkone vzradoščen, da je slišal svoj odmev v drugem srcu. Presahnilo je vse to, v puščavi kapitala je presahnilo, ki je posrkal sanje mnogih. Počakam, da se majhna kolona avtomobilov zrine na glavno ulico. Tam, kjer je bila nekoč lekarna, se zdaj zabliskujejo očala; vseh vrst jih je, samo takšnih nimajo, da bi z njimi videl ozvezdje bodočnosti, takih pa nimajo. Tudi tam sem že bil, pa ... Tole bi pa rad čimprej pozabil. Nocoj se tega nočem spominjati, nocoj ne. Čeprav, no ja. Nič, pospešim čez prehod za pešce in grem na drugo stran in potem na levo. Nekaj hladnega mi seda na ramena in vrišč se vzdigne iznad igrišča zadaj za cerkvijo. Kmalu sem v stišanem parku. Sam. Ne, tamle je še nekdo, suh mladenič. Sesa cigareto. Če ga bolje pogledam, vidim, da ima tanke dolge prste in nemarno zvite lase v nekakšen čop, pa še redko ščetinje na bradi, brki, teh še ne vidim. Mogoče je pa to nov primerek v našem mestu, nov izgubljenec, ki je

odložil tavanja in se usedel v park, da bi našel smer v sebi, smer, ki bi ga peljala do zadnjih vrat pred temo. Pričakoval bi, da vleče travo, kajti v ta park se pod noč nagnetejo travčkarji in si umišljajo, da je svet nenadoma znosnejši, ker je substanca naredila možgane zaujčkane v sladke iluzije, da je vendarle lepo živeti. Jaz jim ne zamerim, ker so njihovi odrasli starši morda prav zdaj v kakšni kleti in okušajo vino, pa so spet na poti trpkega odmisleka. Alkohol je vsekakor bolj doma v teh genih kot pa THC, to že, ampak oboje daje pogum, da si, kjer si, ker ti ni dano vedeti, kdo zares si in za koga si. Nekoliko pomeljem po pesku da zahrska, da je vse skupaj bolj glasno kot bi bilo treba. Mladenič dvigne obraz in zasanjano zasveti gor proti meni. Presune me ta pogled. Lep mlad obraz, malo podoben pevcu »pištol in rož«, da ... Nekje sem ga že videl, nekje ... Mrzlično skušam uganiti, kje sva se že srečala. Pa ne najdem povezave, za zdaj še ne. Skoraj bi že zdrsnil mimo. Njegov glas škrtne in reče: »Gospod, bi se smel z vami pogovoriti, par stvari. Slišal sem, da ste včasih delali na radiu, da ste pisali za časopise, da ste učili matematiko.« O joj, samo ne več inštrukcij, samo tega ne ... Odsmehnem se mu in se sproščam.

»Ja, vse to je res,« rečem in ne vem, kaj bi s tem bitjem. Mlečna svetloba mu obliva obraz in v očeh ima neko tujost, ki je še nisem videl.

»Morda se vam bo zdelo čudno, pričakoval sem vas. Vedel sem, da boste nocoj prišli sem mimo. Notranji glas me je pripeljal prav sem. Vredni ste teh zgodb, za to gre. Imam zgodbe, gospod, veliko jih imam, čeprav, mnogi bi rekli, da sem prišel od tam gor, saj veste, Idrija in to. Res, tudi tam sem že bil, o tem ne bom govoril. Enkrat sva se že videla. Zdaj to ni pomembno. Boste prisedli?« je prijazen.

»No, še je čas, čeprav se mi zdi, da bo kmalu prehladno. No, da slišim, to vašo zgodbo,«

sem skoraj osoren.

»A vi verjamete v inkarnacijo?« kar začinja.

»Če verjamem, no ja ... Veliko teorij sem prebral na to temo, vendar imam svoje mnenje. Malo čudno se bo slišalo – lahko se zgodi vse, v kar verjamemo,« sem zadržan, morda pretirano, saj čutim, da je mladenič nekako podoben meni v tistih letih, ko sem si gradil svet vedenj.

»Lepo rečeno. Veste, jaz se spominjam vseh svojih življenj, res. Psihiatri mi ne verjamejo, nihče mi ne verjame,« potrto reče.

»In zdaj pričakujete, da vam bom jaz verjel?« ga nekoliko jezno pogledam.

»Nič ne pričakujem, le zgodbe bi rad povedal, ker ... Težko je nositi toliko življenj v glavi, težko. Vsak dan se mi kakšen drobec odstre in sem potem povsem uničen, ker se mi dogajajo tudi strašne reči. Ni dobro, da človek večkrat umre, kajne?« sproščeno reče.

»Najbrž ne,« mlačno rečem in se živčno presedem. Ta ima pa res veliko svetov v glavi, si mislim. In kako živčno melje cigareto. Ja, ja ...

»Danes sem bil za trenutek rimski poveljnik v tej utrdbi. Vam povem, prav dobro je bilo, prav dobro ... Bi vas utegnilo zanimati?« uglajeno reče. Tudi sicer se mi zdi, da govori preveč izbrano, skorajda že akademsko. Čemu, kako? me čudi.

»No, zgodovina tega kraja mi je kar dobro znana. In res je, tu je bila vojaška postojanka, na poti na vzhod. Si kar mislim, kako so bili poveljniki strogi, si kar mislim. Bom pa poslušal vašo zgodbo, bom.« se sprijaznim.

»Ja, ko sem prijezdil sem, so šele gradili utrdbo. Kupi kamenja so bili ob poti in na gradbišču je bilo surovo kričanje. Poveljeval sem vojaškemu oddelku, ki so imeli namen raziskati okolico, nič kaj prijazno. Samo grmovje, tu in tam kakšen znak pastirjev pa nekaj čudnih naseljencev, ki so se najraje skrivali in od daleč gledali, kaj se dogaja. Bil sem tudi poveljnik vojaškega tabora, začasno seveda. Dal sem naloviti veliko divjačine in s seboj smo tovorili dobro vino. Tiste dni sem bil sila obupan. No, ker sem bil stalno z doma, je imela moja žena veliko časa. Govorilo se je, da se namerava preseliti nazaj v očetovo hišo, ker da je vedno tako sama. Govorilo pa se je tudi, da se je spečala s sužnjem, ja. Imel sem kar nekaj sužnjev, in eden je bil še posebej postaven, priznam. Tisti je imel na skrbi stražarjenje pred vsiljivci in je skrbel za red med ostalimi sužnji – nekakšen nadzornik je bil. Pameten, lep, uglajen, izšolan v Grčiji, od tam tudi pripeljan. Malo je imel tudi arabske krvi. Ampak tako plemenito se je vedel in hitro se je učil, zelo hitro. Znal je že pisati, to že, pa tudi matematiko je obvladal. Ko sem neke noči nenapovedano prišel domov, ga ni bilo v prednjem poslopju, bilo je samo nekaj bakel. Njegovo ležišče je bilo prazno. Pohitel sem v ženino spalnico, pa ga tudi tam ni bilo. No ja, skok skozi stranski hodnik in na vrtove zanj ni bil problem, v to sem prepričan. Žena pa je bila vsa vznemirjena, rjuhe so bile pomečkane, baldahin zavozlan in vse polno je bilo dišav, na mizi sadje, pečena jagnjetina, vino. Čemu vse to, sem premišljal, čemu, kajti žena je vedno pazila na prehrano. Ni se hotela zrediti. Jedla je kot ptiček, vam rečem, res. Tam pa cela pojedina. Ko sem jo vprašal, zakaj vsa ta gostija, je samo skomignila z rameni in rekla, da si je dala to prinesiti, če bi jo slučajno pograbila lakota, da ima zadosti prisilnega

stradanja. V dokaz temu je vzela velik kos mesa in ga začela živalsko trgati z zdravimi belimi zobmi, pa tudi z vinom ga je poplaknila, tudi to, čeprav je vino vedno samo odsrknila, kolikor se je pač spodobilo, kadar sva bila povabljena na gostije in kadar sva jih sama prirejala. S kalnimi očmi me je gledala in se delala, da je tako neznansko srečna, ker sem se vrnil izpod Alp, kjer sem takrat vodil neko manjšo bitko, no, bolj plenjenje kot bitko. Nek veljak se je uprl in ni hotel več plačevati dajatev, pa so nas poslali. Stvar je bila hitro urejena, zakurili smo nekaj vasi, vojsko pa potolkli že v prvem naskoku. Mojih je bilo nekaj ranjenih, dva sta ušla, izgubili smo pratež, ki smo ga kasneje bogato nadoknadili s plenjenjem, tistega upornika pa sem prignal v Rim. Vidite, in po tisti noči mi je bilo vse jasno. Zaprl sem se v svoje prostore, si dal prinesiti veliko vina, sira, oliv in dal sem speči celega prašička. Nekaj nerganja je bilo sredi noči, a ko sem začel kričati, da bom vse prodal in pobil, so se sužnje in sužnji le zganili in pohiteli. Do jutra sem si razbijal glavo, kaj naj naredim s tistim sužnjem. Prepričan sem bil, da se je sejal v mojo ženo in zato se mi je zagabila, ja, dobesedno zagabila. Nisem mogel preboleti tega, da bi moral leči k njej, ki je še dišala po koži tega, tega, izmečka, čeprav plemenitega žrebca. Ko me je vino proti jutru omamilo in sem leno rigal na terasi, sem se odločil, da ga dam poklicati. Ponosno je stopil predme, pokleknil in čakal. V tistem trenutku sem se odločil, da mu podarim svobodo in da ženo kaznujem s tem, da jo pošljem nazaj k očetu, ki mi bo moral plačati za njeno nezvestobo. Od njega sem terjal samo priznanje, pa nič drugega. Skesano mi je priznal, da ga je gospa skoraj vsako noč povabila v svoje prostore, najprej zato, ker da jo je strah, kasneje, v zimi pa, da naj jo ogreje. In tako sta se grela vse do vročega julija,

ko sem prijezdil domov. Kot pravi vojak, bi mu moral na licu mesta odsekati glavo in jo nesti v ženino naročje. To je naredil eden od centurijev, ki je bil nekaj časa v mojih enotah. Res, njegova žena se je spečala z enim od stražarjev palače, kjer je živel. Dobil ga je v ženini spalnici. Podobna zgodba, vam rečem. No, ona se je tudi izgovarjala, da jo je strah, da jo je samo varoval. Saj vemo, kako je, mlade ženske in postavni moški, prilika pač. Pa ga je povabil na dvorišče in mu molče odsekal glavo. Nesel jo je ženi v posteljo. Žena je potem zblaznela in spila strup. Moja, moja je zdaj pri očetu. In od takrat sem postal divji. Gnalo me je na vzhod, po bojno slavo. Zato sem potem prišel sem in pomagal postavljati postojanke proti vzhodu. Načrtovalec utrdbe je bil zvit možakar, preveč je govoril. Zagrozil sem mu, da bo njegova glava poslana ženi in otrokom, če do zime ne bo vsaj deloma postavljen temelj utrdbe in nekaj zgradb za osnovno zavetje, kajti v kosteh sem še imel prezebanje prejšnje zime, ko smo šli daleč gor čez hribe v izvidnico. V tej dolini je tako noro pihalo, da so se konji plašili in niso ubogali kot bi morali. Silen veter je trgal vse kar je lahko. Možakarji so bili ob ogrinjala, nekaterim se je kar mešalo od tistega silnega tuljenja. Poskrili smo se ob reki v grmovju, kurili ognje in čakali, da tuljenje vsaj malo poneha. Pa ni, kar ni hotelo nehati, pa še ognji so nam ušli v grmovje in je bil pravi pekel. Moral sem dati povelje, da se ognje močno ogradi s kamenjem, da ne bi zakurili cele doline. Ko se je vreme uneslo, smo šli naprej na ravnino onkraj druge reke. Pa še nekaj je begalo moje može. Vajeni so bili, da so se v poletnih mesecih kopali v rekah, da so tam napajali konje in jih tudi odrgnili. Ta reka pa je bila tako prekleto mrzla tudi sredi poletja, da so možje kar odskakovali in cvilili, ko so lezli v plitvine. Tu in tam smo

reko malo zgradili s kamni, da so bili majhni bazenčki, kjer se je voda vsaj malo ogrela. Ni naključje, da smo dolgo izbirali ime za to utrdbo, potem pa je kar ostalo, Castrom ad fluvijum frigide. Ja, tudi sam sem zlezal vanjo, nisem dolgo zdržal. Reke v moji ravnini so bile poletni mlačne, v plitvinah pa kar tople, ta pa tako ledeno mrzla, da te je res streslo. Utrdba je rasla. Dal sem prignati še nekaj sužnjev, ki so bili vajeni gradnje. Potem je šlo hitreje. V glavnem smo jezdili v izvidnice, ob večerih pa popivali in se zabavali. Ženske smo si pripeljali iz drugih taborov, cela četica jih je bila. Vse sorte jih je bilo, od Arabk, Grkinj, pa do čednih plavolask, ki so bile zajete daleč na severu. Vedel sem, da misli tu prezimiti močnejša vojaška posadka, ki se bo pripravljala, da bo na spomlad šla na vzhod. Zato sem moral kar pošteno kričati in priganjati ljudi. Rim ni oproščal zamud. Bil sem zvest svojemu poveljniku, ki je sanjal, da bo šel daleč na vzhod, da bo videl od kod sonce vzhaja. V taboru smo imeli tudi kronista, ki je pisal pomembnejše stvari, spoznal pa se je tudi na astrologijo. Napovedoval je, da bodo velike moče na jesen in bo mrzla reka prišla vse do zidov. In je res, vam povem, res je. Več kot deset dni je lilo in lilo. Sli so prinesli novico, da sem povabljen na slavje ob rojstnem dnevu mojega poveljnika, ki je prav tiste dni prišel z juga, kjer je nabiral nove moče in sestavljal silno vojsko. Začasno poveljstvo sem predal možatemu in tihemu bojevniku, ki je bil sicer nekje s severa, a je bil izredno zvit vojščak. Njegova telesna vzdržljivost je bila vsem za vzgled. Najbolje od vseh je prenašal mraz, mi smo se ga bali, on pa je lahko jezdil tudi sredi meteža, če je bilo treba. Ovil si je medvedji kožuh in šel, tak je bil. Močan, velik in plavolas. Tiste njegove modre oči so vsakega zbegale. Znal je ledeno pogledati; takšen

pogled je povedal mnogo več kot naš način brbljanja. nekaj zvestih plačanih vojakov je pripeljal, vsi so bili plavolasi in odlični lokostrelci, tudi s sulicami so znali dobro zadeti, meče so pa imeli velike in okorne, z meči niso bili ravno spretni. In prenesli so veliko ran, to pa. Za njih je bil urez z nožem ali mečem kot majhna praska, še izgube kakšnega uda niso objokovali. Požrli so pa trikrat več kot moji možje, vsaj mesa, da ne rečem, koliko vina so bili sposobni spiti. Kar se pa žensk tiče, nikoli se niso pretirano pulili zanje. Plačali so in je bila stvar opravljena. Včasih sem jih imel na sumu, ko so ob večerih posedali pri svojih ognjih, da kujejo nekakšno zaroto, pa sem mednje poslal plavolasko, njim podobno, ki je vohunila zame, zame osebno. Kaj vse so si pripovedovali ... Mislím pa, da jih je malo izdelovalo tudi domotožje. Pet let so že bili od doma, nič niso več vedeli, kako je v njihovih deželah onkraj Alp. In tista mala prefrigana baba je znala iz njih izvabiti drobne informacije. Tako sem zvedel, da so godrnjali zaradi zakasnitve izplačila za poletne mesece, ker se je pač blagajna zataknila nekje na poti. Imeli so namen, da bi se v neki noči kar pobrali. Pa sem dal njihove konje prepeljati na drugo stran in jih zastražiti. Ko je prišel njihov vodja zjutraj k meni, sem mu dal podpisati listino, s katero se je obvezal, da bodo do spomladi zvesti in bodo izplačani po veliki bitki, tisti pač, ki jo bodo preživeli, preostanek izplačil si bodo porazdelili. To ga je potolažilo. Čez zimo sem imel mir. Možje so imeli nekaj izvidniških pohodov pa nekaj manjših prask med seboj. Vedno je šlo za to, kdo bo imel večjo pravico do plena, če bo velika osvajalna bitka na vzhodu in potem dol proti jugu. Mene so potem poklicali v Rim, kjer sem moral sodelovati pri sestavljanju novih načrtov osvajanj. Tisti čas je bil zame čuden čas. Popivalo se je in se veseljačilo. Iz

same objestnosti so si vojaki včasih izmislili krute zabave. Tako so v neki pokrajini zažgali skladišče žita in pri tem divjali okrog, prebivalstvo pa je hotelo rešiti, kar se je rešiti dalo. Nekaj starcev in stark so pometali v ogenj, češ, da bo tako več kruha za mlade in močne. Vem, kdo je bil poveljnik tiste stotnije, vem. Tistega so potem v bitki ubili njegovi vojaki. Tudi do njih je bil neprijazen. Slišal sem tudi, da je nekaterim namenoma dal okužiti rane, da so potem v mukah umirali, on pa jih je hodil gledat in jim govoril, da so si to zaslužili, ker so bili premalo spretni v bojih. Pa še posebno vero je vpeljal. Častiti so morali sveto mačko, ki jo je vedno nosil s seboj in jo razvajal. Vojščaki so jo morali pobožati ob določenih dnevih in določeni uri. Rim je vedel za njegovo čudaštvo, a so ga pustili v obmejnih krajih, kjer je bil vedno učinkovit, če je šlo za vdore drugih bojevitih plemen. Kot vojak je bil sposoben in spreten. Meni se je zameril na neki zabavi. Gospodarica je imela veliko mačk, pa je eno prijel in jo dal na mizo. In mačka je obliznila moj kos pravkar postreženega mesa. Prijel sem nož, da bi jo pokončal, on pa je takoj izvlekel svoj meč in me pozval na dvoboj. Seveda so se mu smejali, da bi se tepel za mačko, no. General je stvar uredil in naju dal oba presesti. Potem je bil mir. Pozno ponoči sem razpostavil straže po ulici, v kateri sem živel. Imel sem ga na sumu, da me ima namen pospraviti. Pa se je preveč napil. Zjutraj so ga na vozu odpeljali njegovi možje. In znan je bil tudi po tem, da se je rad ljubil z mladimi dečki, za ženske mu ni bilo kaj dosti, ne da bi jaz vedel. Vedel pa sem, da si je vedno oskrbel nekaj mladih fantov, ki jih je vozil s seboj. Vsem je razlagal, da so to njegovi najzvestejši učenci, da jih bo vzgojil za bojevnike, ki bodo pokončali vse divjake na vzhodu. No, bili so pa še drugi v mojih vrstah,

prav v mojih, ti čudaki. Če ne bi moj general imel trdne volje, bi najbrž tudi sam odnehal in se vrnil domov. Včasih sem sanjal svoje griče in žito, res. Želel sem si družine, samo, kaj vem, taka leta so bila, da sem rad jezdil in kričal v bojih. Včasih, ko smo si izpirali kri pri kašni reki, sem pomislil, da smo namenjeni za vladanje svetu, da nas bogovi vodijo, da smo drugačni od vseh drugih ljudi. Med sužnji so bili vsi odtenki kož. Prav črnih ni bilo veliko. Rjavih kolikor hočeš. Jaz teh nisem maral, ker so bili zahrbtni in prepirljivi med seboj. Kar nekaj časa je trajalo, da sem svoja posestva zaupal primernim oskrbnikom, ki so znali izbrati sužnje za delo in vse ostalo. Minilo je leto, dve, pet in še več. Utrdba je rasla. Zgradili smo stolp na vzhodu, na jugu nekaj zgradb pa še nekaj poslopji. Jaz pa sem bil imenovan za stalnega poveljnika utrdbe. To mi je ustrezalo, ker sem imel še veliko skrbi z dograditvijo in z organiziranjem preskrbe. Včasih so me poslali na daljše izvidniške pohode. Nisem več prenašal dolgih jež. Ves ožuljen sem se vračal in dostikrat sem moral celiti ognjke. Postajal sem krhek, nevajen grobega vojaškega življenja. Takrat sem imel mlado ljubico, uplenjeno sužnjo nekje z vzhoda, iz Panonije. Vi ne veste, kakšna slast je imeti uplenjeno ženskico. Jezdiš in jezdiš in potem nenadoma večje naselje ... Vrišč in krik in jok. Ja, potem pa se zapodiš med polja, kamor bežijo in pograbiš žensko, si jo vržeš na konja in čutiš njeno zvijanje, njen strah. No, kasneje jo daš okopati, preobleči in prva noč s takim zalogajem je darilo za vse dolge ježe, za vse rane, za vso žejo in lakoto. Pokazalo se je, da je ženska zelo pametna. Hitro se je učila, zelo hitro. Naš jezik je znala v dveh mesecih. Pisar jo je učil prepisovanja, pa je imela tako spretno roko, da je potem vse moje dokumente na čisto prepisala in vsa uradna

sporočila za Rim sem potem njej narekoval. Pisar je bil seveda ljubosumen in jo je hotel na vsak način odstraniti. Spletkaril je in spletkaril. Širil je govorce, da so sužnji deležni njene milosti, da se rada greje v mrzlih vetrovnih nočeh, ko sem jaz imel dolge obhode. Z njo se nisem mogel poročiti, ker uradno se še nisem ločil od žene in je bila dediščina zapletena. Ženin oče je bi vpliven bogataš in trgovec. Imel je zveze z generali, ti pa navzgor. Vojsko je oskrboval s kožami in lesom. Cvetelo mu je, cvetelo. Moj oče je bil vojak tako kot jaz in je za nagrado dobil velika posestva blizu Rima. Prepustil mi jih je in od tega ne bi obogatel, ne. Če si imel denar, si lahko kupil tudi določene pravice. Po zakonu je morala žena ostati pri očetu, dokler se ne uvede uradna tožba. Za kaj takega pa nisem imel volje in časa, ker sem pač bil vedno v premikih. Utrdba je rasla, počasi, a je. Kamenja in mojstrov je bilo vsako leto več. Posadka se je namnožila, sužnjev je bilo že skoraj preveč in pozimi so kar pomirali, ker so bili prevečkrat prepihani, pa tudi slabo oblečeni. Nemaokrat so se med seboj stegli za oblačila, za kože in kožuhe, take že odslužene, ki so jih vojaki odvrgli. Moral sem delati red. Zadolžil sem starejše vojake, da so bdeli nad disciplino. Polagoma pa se je vse lepo uredilo. Poletja so bila čudovita. Dostikrat sem odjezdil gor do naslednje postojanke in še naprej do večje utrdbe. Rad sem se ustavil na tistem prelazu in gledal tja daleč na zahod, kjer so bili moji griči severno od Rima, v mislih sem jih videl. Vse bolj me je vleklo domov, pa so sli prinašali vedno isto odločitev. Vsako pomlad so mi poveljstvo podaljšali za eno leto in tu ni bilo kaj ugovarjati. Pa tako sem si želel, da bi imel vendarle družino. V mislih sem videval otroke, kako tekajo med valovitimi žiti, kako se prenajedajo fig in grozdja. Vse

to sem videval ob večerih, ko sem se tolažil z mojo priležnico in z vinom. Čudil sem se, da še ni zanosila, a sem kasneje izvedel, da so te deklina poznale učinkovite kopeli, ki so ubijale seme. Kaj vem, morda sem pa bil tudi sam jalov, kar ni bila redkost med vojaki, ki so kar naprej v sedlih in v bojih. In mama, ki je bila še vedno živa, mi je pošiljala dolga sporočila in priporočila. Našla mi je tudi spretnega govorca, ki bi znal stvar speljati tako, da bi se ponovno uradno poročil z bogato dedinjo posestev po nekem umrlem generalu. Vse bi se dalo dogovoriti. In v petnajstem letu mojega službovanja tukaj, sem v zimi odjezdil proti Rimu, da bi se udeležil spomladanskih praznovanj. Mimogrede sem obiskoval stare vojne tovariše, ki so bili razsejani po raznih posestvih in so uživali v brezdelju in veseljačenju, kolikor so ga še zmogli. Prenekaterega je vino spremenilo v bolnika, ki je na koncu bruhal kri in odšel, ves zatečen in poln vode. Šalili smo se, da se vino spreminja nazaj v vodo, tako nekako. Še posebej mi je bilo žal Tavirija, ki je z mano bil prenekatero bitko. Rešil mi je življenje, ja ... V eni bitki so mi zadeli konja, da sem padel v metež navadnih suličarjev in sem se nekaj časa kar dobro tolkel, a bi bilo po meni, če ne bi on divje prijezdil in jih s konja sekal in sekal, da je bilo tisti dan sonce res rdeče. Uspelo mi je, da sem se nekako splazil iz obroča in se oklenil njegovega sedla. Pomagal mi je, da sem splezal gor in sva šla med naše konjenike, ki so se že umikali, da bi se vrste na novo sestavile za odločilen napad z boka. Dobil sem dve lažji rani na stegnu in v ramo. Meso se je zacelilo, se je. No, ko pridem na njegovo posestvo, že daleč dol blizu Rima, v marcu, pa najdem vdovo in njegovih pet otrok. Starejši sin je že bil v vojaški pripravljalnici, hčerki dvojčici pa sta peli v avli in sem

obnemel. Potem mi je žena povedala, da je pokojnik smo še pil in pil. Na koncu da ni mogel več jesti in je samo ležal z napihnjenim trebuhom. Prosil je sužnja, naj ga zabode, pa ga ni hotel. Umril je neke noči, ves pobruhan, s strjeno krvjo na bradi. Leto dni je bil mlajši od mene. Nekaj dni sem počival in večkrat na dan šel na njegov grob. Veliko sva se pogovarjala, veliko. Povedal sem mu, da še vedno rastemo, da širimo imperij, da sem poveljnik rastoče postojanke daleč zgoraj na severovzhodu. Nič, samo ciprese so nihale v blagem pomladnem vetru. On pa je bil tam tih in večen. Takega tovariša nisem več imel. Prevečkrat se je zgodilo, da so možje kar pozabili na svoje sobojevnike, če so ti padli v past. Vsak je skušal rešiti svojo rit, med najemniki je že bilo tako. No, naše elitne enote so delovale kot eden, vendar so se tudi med njimi dogajale neumnosti, so se. Slišal sem, da se nekateri oddelki med seboj ne marajo, pa da so naklonjeni drugemu generalu. Včasih je bilo tako, da so v bitko najprej poslali najemnike, šele potem se je konjenica zagnala v boj, a če so tekmovali za dnevno zmago in za plen, so konjeniki sami zaobšli bojišče in udarili brez pravega dogovora. Če je bila zmaga hitra in učinkovita so bili poveljniki nagrajeni, če je pa spodletelo, so jih premestili med navadne vojake. Ja, hud boj je bil za dobre položaje, hud. Bitke so se vrstile in mnogi so izginili. Ko sem vendarle prijezdil konec marca domov, sem našel žalostno mamo, ki je samo še objokovala čase, ko se je lahko dala peljati v Rim. Seveda posestva niso več navrgla dovolj, da bi se bogastvo povečevalo. Število sužnjev je skrčila, nekatera področja so se spet zarasla, ker je oskrbnik slabo ravnal z osebjem in se ni kaj dosti spoznal na kmetovanje. Kako bi se, če pa je bil prej malo več kot navaden pešec v vojski in je svojo staro betežnost raje nosil

v gostišča, kjer je zapravljajl mamin denar. Enostavno jo je goljufal, to sem mu videl v očeh. Sklenil sem narediti red. Pozanimal sem se in kmalu našel novega oskrbnika, ki je bil nekđaj suženj, a je dobil svobodo zaradi svoje izredne spretnosti v računanju in gospodarskih zadevah. Možakar je imel plemenito belo brado in bistre oči. Takoj mi je bil všeč. Po rodu je bil bajc Grk, nekje s severnega dela Grčije. In imel je globoke modre oči. Prej bi lahko bil nekakšen severnjak. Nastanil sem ga na našem velikem posestvu, mu pokazal dokumente, ki so popisovali še ostala posestva. Pregledala sva število sužnjev in skupaj ugotavljala, koliko in kakšne kvalitete jih bo še treba. Naredila sva načrte, kje bodo vinogradi in kje bo spet rasla pšenica, proso in vrtnine, pa kje se bodo pasli konji in govedo. Dal sem porušiti podrte svinjake in narediti nove. Podeželsko vilo sem dal prenoviti, dve pristavi tudi, urediti sem dal park, na novo očistiti poti do reke. Pa tudi jez za ribnik sem moral dati popraviti, skratka veliko dela. In belobradec se je kmalu izkazal za zelo učinkovitega. Hitro je našel vrzeli v gospodarjenju. Predlagal je tudi nekaj novosti. Polagoma sem mu prepuščal skrb za celotno gospodarstvo. Pazil sem, da sem bil na priložnostnih zabavah zmeren v pijači in jedači, zelo zmeren. Dosti sem jezdil in se telesno utrjeval, kajti sporočeno mi je bilo, da se bom naslednjo pomlad udeležil velikega pohoda najprej na zahod mimo moje postojanke in potem na jug, kjer bomo širili imperij in potolkli neko divje pleme, ki se je začelo zaganjati v naše tamkajšnje meje. Končno sem spoznal plemenito vdovo po znanem generalu. Črnolasa in vsa še krepostna je prišla na vrtno zabavo na severnem delu Rima. Ob njej je medlel njen trinajstletni sin, ki je imel nekaj dedkovih potez, ki je tudi bil general, in je umrl po ponesrečeni bitki za nek zaliv

v Grčiji. Nič ni bil podoben očetu, prav nič. Držal se je strogo in naveličano. Ni mi bil všeč, ona pa, ja ... Ženska v najboljših letih. Govorilo se je, da je pomnožila bogastvo, ker se je ukvarjala tudi s trgovino, bržkone tudi zato, ker so bili njeni sorodniki doma ob morju in so imeli trgovske male ladje. Dve sužnji sta stalno bili ob njej. Namignila je eni, naj me povabi za njeno bogato obloženo mizo. Kajpada sem prisedel. Takoj mi je povedala, da ji je moja mati vse razložila, da sem odličen vojak in poveljnik neke nove utrdbe. Celo noč sva si nazdravljala in se smejala dogodivščinam, ki jih je imela s svojimi malimi trgovci, razpredenimi po celem Rimu. Njen sin pa se je tako obupno dolgočasil; zabaval se je s tem, da je s kostmi zadeval mimoidoče sužnje strežnike. Če je katerega posrečeno zadel, je plosknil z rokama in se bedasto zasmejal. Res mi ni bil všeč. Vprašal sem jo, zakaj ga ne da v kakšno pripravljalnico za vojaka. Pa je rekla, da ga bo izšolala za učenjaka, da ga zanimajo utrdbe in ceste. Pravila mi je o tem, da ima kar nekaj domačih učiteljev, večinoma učenih Grkov, ki ga poučujejo o vsem. No ja, za vojaka bi bil res prešibak. Deloval je, kako naj rečem, kot senca svojih prednikov, tako nekako. Če sem ga kaj vprašal, je samo skomignil z rameni. In kar naprej je sitnari, da hoče domov. Ona pa ga ni hotela spustiti, ker se je bala, da bi ga ji ukradli in potem zahtevali zanj veliko odkupnino, kot se je to rado zgodilo. Take ugrabitve so izvedli odsluženi vojaki, ki so potem izsiljevali bogataše. Včasih so jih našli, največkrat pa ne. Ponudil sem ji zanesljive može za zavarovanje. Odmahnila je z roko, polno obročev, češ da ima ona svojo vojsko. In res jo je imela. Namignila je enemu od njih, postavnemu plačancu, in mu nekaj zašepetala na uho. Ta je takoj zbral še nekaj svojih

mož. Obkročili so fanta in ga pospremili po stopnicah do voza, polnega najemnikov. Odpeljali so ga do prenočišča v palači, kjer je bila zabava, nikakor pa ne domov, toliko jim pa spet ni zaupala. Njegov stric, brat pokojnega generala, se je ravnokar vrnil iz neke težke misije na severu in je nekoliko šepal, ker je dobil grdo rano na levi nogi. Brazgotina je bila velika in debela. Obupno je bil pijan in mi je rekel, da je še vedno zaščitnik spoštovane vdove in da moram računati z njim, če bi karkoli grdega poskušal. Pa ga je plemenita Ofilija odslovila. In spet je prišel najemnik in pijanega veterana pospremil na varno. Končala sva na manjši terasi, kjer sva se spoznavala že zelo od blizu. Povabila je mene in mojo mamo na kosilo v naslednjih dneh. Nisem mogel odreči. Že tisto noč bi jo, saj se ve, kaj bi jo. In poletje me je zadržalo v Rimu. Dosegli smo častno ločitev od moje žene. Dobil sem manjšo odškodnino. No, k Ofiliji me je pa nosilo in nosilo. Poletje se je umaknila v hribe, kjer je bila vročina znosnejša. Bil sem nekaj dni pri njej. Vendar sem komaj prenašal čemernost njenega sina, ki je bil v sem tako prekleto pameten. Včasih je metal takšne stvari ven, da bi ... Komaj sem se zadrževal, da ga nisem nadrl. In velikokrat sva se o njem pogovarjala, velikokrat, v nočeh, ko sva izmučena od ljubljena obležala. Govorila mi je, da je že majhen zelo zbolel, a ga je zeliščarica obdržala pri življenju. Počasi sem ga začel sprejemati in v njem videl neko novo možnost, da nanj prenesem vojne zgodbe, ki bi jih on lahko zapisal. Neko jutro sem mu to predlagal, pa je spet samo skomignil z rameni. Ofilija mu je zdaj strogo ukazala, da bo tako kot bo ona odločila. In potem sva posedala v senci in sem mu pripovedoval zgodbe, tako kot vam zdajle, prav tako. Fant je lepo pisal in hitro. Gibkost njegovega duha je bila

neverjetna. Če le ne bi bil tako len na trenutke. Včasih je preprosto rekel, da se mu ne da več in je kar malo zaspal. Spet drugič, ga je povleklo k nekakšni igri z obroči, pa jih je metal po celo uro in več. Rad pa je z menoj razpravljaj, kakšne ceste gradi imperij in kje vse. Pa kako smo gradili utrdbo, tudi to ga je zanimalo. Moral sem mu obljubiti, da ga bom za pol leta vzela s seboj v tisto utrdbo, če seveda bo gospa mama za to, kajti res se je pretirano bala zanj in mu dopovedovala, da ga lahko ugrabijo, da je on njen edini zaklad. Mislim, da je to na fanta delovalo zelo slabo, saj se ni družil z vrstniki, razen seveda znotraj strogo zavarovanih prostorov in na dvoriščih, ki so jih nadzirali njeni najemniki. In ko sem ji omenil, da bi se lahko našel tudi kdo med njimi, ki bi z lahkoto ukradel sina, me je samo grdo pogledala in mi povedala, da je te ljudi sama izbrala in so bili izšolani v njeni šoli za čuvaje, ki jo je finančno podpirala. Vsi so podpisali pogodbe, po katerih bi sledile kazni nad vsem njihovim sorodstvom, zato se ni bati za njihovo lojalnost. Plačo imajo dobro, zabav in udobja pa več kot drugje. Tako mi je povedala. Sem bil pač vojak, ki je na nek način kar naprej na preži. Še pred jesenjo mi je predlagala poroko, si mislite? Kar sanjalo se mi je, da bo tako, že ko sem jo prvič videl na terasi. Samo deset let sem bil starejši kot ona in bila je že v letih, ko cvetenje začne pojemati. Moral sem zaprositi svojega generala za podaljšanje bivanja v Rimu. Ta mi je to tudi dovolil in v moji utrdbi nastanil svojega, prav tako zanesljivega človeka. Ko je zvedel, s katero se ponovno ženim, se je ponudil, da bo poskrbel za protokol, saj je bil preminuli njegov dober prijatelj in nekaj časa sta na severu skupaj bila hude boje. Še pred zimo se je zgodilo veliko slavlje. In moja Ofilija, takrat sem že lahko tako rekel, se je napihnila,

si mislite? Zanosila je. Tega me je bilo nenadoma strah. Kako bo potem z dedovanjem? Moja posestva bodo otrokova, to mi je jasno, a vsa ta bogatija ... Zaupal sem ji te dvome, pa mi je skozi smeh povedala, da je vse tako uredila, da bo prav. Otrok bo dobil tudi po njeni strani tretjino, ostalo pa njen sin iz prvega zakona, molčeči Kvintanij. Moral sem priseči, da se bom držal takega dogovora in vse je dala zapisati in zapečatiti. Potem se je moje življenje obrnilo, ja ja. Ostajal sem v Rimu. V zadnji bitki sem bil povišan, ampak sem dobil hudo rano, da nisem bil več za nobeno rabo. Držal sem se doma in učil sina jezdit in vihteti majhen meč. Moral sem se kar presneto potruditi, da sem bil kos dolgim ježam. Zaradi rane me je bolel hrbet in vse slabše je bilo. Osivel sem, postal sem sam sebi odveč. Imelo me je že, da bi se tudi jaz vdal kockanju in vinu. Srečeval sem se s svojimi tovariši. Vsi so bili že sivi in porejeni. Nekaj mesecev sem si vzela, da sem šel spet pogledat v to utrdbo. Vse se je tako naglo dograjevalo, da sem se samo čudil. Novi poveljnik je bil bolj surov in je na ljudi pretirano kričal. Malo je bilo še tistih, ki sem jih poznal, malo. Le stari kronist mi je s solznimi očmi povedal, da je zdaj vse bolj razvratno, da je vedno nova in nova posadka, da vlada anarhija in eno samo veseljačenje, kadar se vojska vrača iz vzhoda. Vojaki so včasih tako objestni, da okradejo kakšnega trgovca, čeprav je prišel dekret o strožjem kaznovanju prestopnikov, pa poveljniki težko vzpostavljajo potrebno disciplino. Med elitnimi enotami se najdejo takšne, ki si dovolijo mnogo več kot navadni plačanci. Tisto jesen sem bil zadnjič tukaj, ja. Obšel sem obzidje, takrat samo še z enim manjšim stolpom, večji se je šele gradil. Tisti majhen, naš prvi, se je tudi dograjeval. In ko sem odjezdil nazaj na

zahod, me je stari kronist spremljal lep kos poti, vse do lepe reke. Spotoma mi je povedal nekaj o zarotah, o umoru enega od poveljnikovih pomočnikov, pa o novih ženskah, ki so jih nagrajali na zadnjih pohodih in o nenavadni zabavi. Vojaki so s kockami tekmovali katera številka dekleta bo smela k njim v posteljo. Poveljnik je odredil, da so za elitnike dekleta zastoj, za navadne plačance pa se je pobiralo običajno plačilo. In med dekleti da je bila ena še posebej na visoki ceni, ker da je znala ljubiti bolje kot druge. K tisti so hoteli vsi, pa se je včasih vnel prepir, tudi kakšen vbod je bil. No, potem je poveljnik dal tisto nočno sužnjo zakleniti v svoj del zgradbe in so smeli tja samo izbranci. Vidite, tako sem tisto jesen nesel svojo težko rejeno telo nazaj na jug, kjer me je čakal močan sin, ki je hotel več in več znanja. Ofilija ga je hotela izšolati za diplomata, tako kot Kvintija, ki je že bil blizu oblasti, in se je potikal po oddaljenih krajih imperija, kjer je urejal listine in skrbel za upravne stvari. Usoda je hotela, da je moral tudi skozi mojo nekdanjo utrdbo, ko so ga poslali na vzhodne meje. In tam so ga zares ugrabili najemniki, ki že nekaj časa niso dobili plače. Mamin strah se je udejanil, vidite. Po hitrih sluh sem dosegel, da bi ga izpustili s polovično odškodnino. No, bili so naivni. Skrivali so se po okoliških hribih in gozdovih. Izvidnice so jih odkrile in do zadnjega so pobili, do zadnjega. Postajal sem vse bolj bolan in star. Napisal sem oporo in prosil sorodstvo, da me zažgejo, pepel pa naj nesejo sem gor in ga raztresejo v to mrzlo reko, kajti veliko lepega sem doživel ob njej, veliko,« je sklenil pripoved. Zdaj vidim, da je mlečna svetloba v njegovih očeh napolnjena z mrakom, ki se je medtem že sesedel na liste in nekoliko ublažil mrest svetlobe mestnih luči, ki so začele zacvetevati v majsko prednočje. Dolgo se

zbiram, da bi mu karkoli odgovoril. Taka čista pripoved, ja no ...

»In potem se je pepel raztopil in se pomešal z muljem mrzle reke. Kakšen atom ga je še morda kje v morjih sveta, kajne?« rečem, da bi vsaj nekaj rekel, ker se mi slike pripovedi nizajo v glavi.

»Materija je neuničljiva, le oblike menja, gospod,« reče in si oblizne spodnjo razpokano izsušeno ustnico. Živčno zatrza s suhima nogama. Sunkne z brado navzgor in reče: »Tako, ta je za danes, naslednjič vam bom povedal, kako sem bil inkarniran v nemškega poveljnika v tem mestu. Usoda je hotela, da se inkarniram v vojaške osebe, žal. Danes sem samo mestni filozof, samo to, nekakšna mini vest tega mesta in časa. Ne zamerite, če tako izbrano govorim. To, vidite, pa je posledica moje univerzitetne inkarnacije. Med drugim sem bil tudi že jezikoslovec in sem predaval naš jezik, tako to gre. Mudi se mi zdaj, če ne zamerite. Pa prijeten večer!«

Navrgel sem za njim, da ima smisel za pripovedovanje. Ostal sem potopljen v začudenje in predan lahkim sapam, ki so vijugale med debli. Za seboj sem slišal drobljenje kolesa na pesku. Ozrl sem se in videl, da se po stezi pelje dama s cvetjem v košarici. Ostra bela luč je vrtala v nastajajočo temo. Dama je nekoliko nerodno zavila na cesto, tam ustavila in se razgledala. Potem je izginila za vogalom. Nenadoma me je zajela tesnoba. Pepel v reki, no ja. Morda so se dogajale tudi takšne stvari, morda. Pokimujem in si ogledujem številne ogorke na tleh. Nekdo je tukaj strastno kadil. Tudi sam se vzdignem in grem. Zdaj mi ni več do dolge hoje tja na konec mesta, kjer sem običajno videval znanca. Mudilo se mi je domov, da bi si pripravil lahko večerjo. Skrhina večera se je nabrala v

črne čipke nad hribi. Tam zgoraj zdaj zagotovo vleče mrzel veter, nakoten iz skrivnostnih jam, kjer je tišina razlomljena s kapljanjem vode. Mimogrede se spomnim, da sem še kot otrok fantaziral, da se da skozi tiste jame priti na drug konec sveta. Ko sem to povedal mami, se je samo nasmehnila in mi rekla, da tudi podnevi sanjam. No, doma sem. Usedem se in gledam na koledar. Še nekaj dni in bom šel spet na pregled. Zdaj vem, da rastem in da sem ves nov, da bo vse v redu. Spreminjam se v mladeniča v sebi, ki bo zrel šele čez dolga leta. Žal ima ta mladenič malo preveč let, da bi bil zares mlad. In kako naj zdaj verjamem v dokončnost, če vem, da so prehodi iz ene usojenosti v drugo možne. Morda je pa to samo odsev neke druge življenjske energije, tiste, ki jo prinese pomladni dih iznad razsežnih polj. Neizmerna blagost in pomirjenost sedeta vame. Stara ura klenkne v večer. Nocoj ne bo računalnika, niti televizije ne. Samo sedel bom, poslušal reko in čakal, da se iz nje vzdigne še kakšna zgodba. Mladenič v parku? Je bil res tam? Ali je to samo še en prehod? Sami prehodi, sami, iz časa v čas, iz enega telesa v drugega, duša pa ...?

V I L A M R A K A

Nikoli si ne bi mislil, da bom spet pristal v tem mestu, tu blizu, kjer je bila vas in naša Minka. Nedelja, rahlo zaspana junijska nedelja. Sedim v parku in kujavo gledam gor med krošnje, kjer so si ptice našle svoj prostor in hočejo kričaje dokazati, da ta svet pripada tudi njim. Saj jim, kajpak ... Malce si masiram desno nogo, še vedno me boli. Včeraj sem kolesaril in nerodno sestopil. Mislil sem, da še znam, da mi gre, pa ... Kaj pa je bilo takrat tukaj, ena sama tovarna, no, dve, pet gostilničarjev, nekaj obrtnikov, dva velika trgovca in eden je ... Njihova vila, še je tam, da ... Kolikokrat sem že slišal zgodbe o tisti vili ... Dokler sem bil v Ljubljani, se za te zgodbe nisem zmenil, zdaj pa, ko sem se vendarle spet priselil, zdaj pa bi me zanimalo. Joj, noga! Ko sem bil mlajši, je kolesarjenje res šlo, ja, tudi dol do Reke sva šla s Janom. Pa s kakšnimi kolesi, nobenih resnih prestavnih razmerji. No ja, mlada junca. Opazujem lep kostanjev drevored, tako simetrično postavljen. Tukaj so se sprehajali veljaki, da da ... Si kar predstavljam, obleke, parfum, odmerjeni koraki in spogledljive dame, ki so čakale, da jih opazi dobra prilika. Tamle na klopci sedi dama, bere Cankarja, morda kaj drugega, pristopi gospod, sname klobuk in povabi damo na sladoled v bližnjo kavarno. Začetek dvajsetega stoletja v tem mestu, me meče

v zamišljenost. Zdaj, zdaj je drugače. Ločen sem, lahko rečem, srečno ločen. Prvi mesec svobode, ah, da ... A ne gre tamle Pepi, glej no, Pepi je, naš bivši sosed, ko smo se preselili v prve bloke. Joj je trebušast, pa veličastne bele zalizce ima. On veliko ve o tem mestu, pravzaprav, ve vse, da. Slišal sem, da je bil hudo bolan, pa da se je zlizal. In z mojim očetom sta včasih šahirala, čeprav je Pepi kakšnih deset let mlajši. Ob sebi rine kolo. Mogoče ga daje kolk, se mi zdi. Levo nogo kar malo vleče za seboj. Kolk bo, kolk. No, saj jih ima že blizu osemdeset, se mi zdi. Morda pa bo za klepetek. Naveličal sem se srebatu kavo v kričecem lokalu, kjer se zanimajo za stave, v drugem lokalu pa stržejo slabo kavo, vseh še nisem utegnil preizkusiti; hrana pa, ja, pri starem Joštu je še vedno odlična. Nisem vedel, da je umrl. Nedeljska kosila so tam še vedno nekaj sakralnega. Ko sedeš v tisto prostorno jedilnico, ki se, resnici na ljubo, ni spremenila že najmanj štirideset let, potem imaš občutek, da je tam obstal čas. V mislih vidim obešene oficirske plašče, ki so kraljevali ob nedeljskih večerih, ko se je tam zbirala vsa vojaška elita, pa tudi tovariši miličniki so tja pripeljali svoje izbranke. In šepavi natakari je vse zmogel, prav vse. Z elegantnimi kretnjami je prinašal in odnašal, vedno v belem telovniku in z obveznim metuljčkom, pa črne hlače. Neka večnost je tam, da. Še sam sem tja rad peljal svojo bivšo ženo. Kako se to zdaj čudno sliši – bivšo ženo. Rada je jedla pečenega piščanca in juho, ja, hvalila jo je. Meni ni do juhe. Pepi je že tu. Dol me gleda, mršči bele obrvi, najbrž slabo vidi in se trudi, da bi me morebiti prepoznal.

»Gospod Pepi, kam pa? Se še poznavata?« rečem in čakam, da se možakarju zbistri vid.

»Lojz, ti, ja no ... A nisi v Ljubljani? Tam si ne? Si prišel malo povohat naš zrak, kaj?« z mrvastim glasom reče Pepi in si popravi staromodno čepico, v levo jo zasučje in se odkašlja.

»Veste, preselil sem se nazaj v naše staro stanovanje. Prazno je, prodali ga nismo, pa sem prišel nazaj,« mu pojasnim.

»Pa žena in otroka, kaj pa oni?« vpraša in zaziblje kolo.

»Ločil sem se,« hladno rečem in ihtasto prevržem desno nogo čez levo.

»A!? Ločil, ločil,« pokimuje Pepi in se še bolj grčasto oprime kolesa. Njegovi pordeli prsti se kar zažrejo v črno gumo držala na krmilu.

»Ja, tako je pač naneslo,« sem navidezno brezbrizen.

»Moj sin se tudi ločuje, Brane se ločuje, pa je mlajši od tebe, pet let, a ne,« Pepi reče in se kremži. Očitno mu ni prav, da je temu tako. »Kot da je ena epidemija ločitev. Veliko se jih loči. Jaz pa sem svojo Karolinco prenašal do smrti. Revica, lani je legla v grob. Kaj hočemo, bolezen nas porazi, tako je to,« grenko reče in se nekoliko upogne.

»Žena vam je umrla? Pa tako živahna ženska je bila, pa taka plesalska. Še mene je učila spretnih korakov, o ja, se spomnim,« sem resnično presenečen, kajti o tem mi mama ni nič povedala.

»Ja, ja, pa je odplesala onkraj. Vsako nedeljo popoldan grem na grob, da se malo pomeniva. Zdaj so daljši dnevi in je lažje. Ta premaknjena ura me pa bega. Doma se ravnaj po pravi, po tisti, ki jo riše sonce. Za vas, ki še imate službe, je pa to nekaj normalnega, kajne?« skuša zaobrniti pogovor.

»Žal sem zdaj brez. Podjetje so odprodali in nove službe še ni. Nekaj se obeta, ampak, kaj vem, prometne strokovnjake sicer še iščejo, malo so pa tudi že leta, blizu petdeset. Raje mlajše vzamejo, da jih lahko hitro odpustijo, če je sila. Tako se zdaj pač dela. Nekaj zaslužim na črno, tako kot večina. Znajti se je treba,« sem že kar bahav.

»Ja, v našem mestu je pa vse hudič vzel, vse. Dve tovarni smo premogli, kaj pa zdaj, nič. Nekaj manjših podjetji in nakupovalni center, gradijo pa še enega. Jaz tega ne razumem. Narod nima denarja, trgovine pa rastejo. Mlado gre, stari pa vzdihujemo v kavarni in se dobivamo v klubu v domu krajanov, to je vse. Kinodvorana je propadla. Hotel so zaprli. Kmetijska zadruga, kje je že to. Nič, mesto umira z nami vred. Ti pa prideš lepo nazaj. No, mir bo tukaj, to pa,« Pepi prikimuje.

»Po to sem prišel. Mir, tega nam manjka. Imel sem naporno službo in so živčki malo napeti. Tukaj bo mir. Ne bi malo sedli, da se pomeniva o časih, ko sta z očetom šahirala. Spomnim se vas, kako ste se šobili nad šahovnico, in kadar ni šlo, ste pihali skoz nos in si popravljali debela očala. Kje so pa zdaj ti časi?« vprašam.

Pepi odmahne z roko in reče:

»So me operirali. Zdaj bolje vidim, pa še druge reči so mi rezali, komaj sem ušel Matildi, komaj. No, Janeza pa pogrešam, to pa. Preklete pameten možakar je bil in preudaren. Ko smo se osamosvajali, je on pametno rekel: Zmagali bodo, zmagali, gospodarstvo bodo pa zavozili. »No, si bom pa malo oddahnil. Kolk me daje, tega pa ne bom dal operirat. Zadosti je bilo rezanja, zadosti,« jezno reče. Skrbno prisloni kolo na bližnje drevo. Popravi si zlikani hlačnici in stokaje sede. Pogledam ga od strani. Obraz ima ves razbrazdan, v očeh pa je še vedno tista

neustavljiva šegava svetloba. K nam je zahajal najbrž tudi zaradi naše mame, vseč mu je bila, zagotovo.

»Moje zdravje je pa kar solidno, če ne štejem običajnih tegob, malo holesterola in povišan pritisk. Itak to imamo vsi, če gremo k zdravniku. Ne sekiram se zaradi tega. Pazim, da zmerno pijem, zdravo jem, le gibati se bom moral več. Za začetek sem se spravil na kolo. Tu so lepe možnosti, da bi se zapeljal naokrog. Po celi dolini bi se lahko vozil, pa še naprej,« se delam močnega, čeprav vem, da sem tako len, da ... Morda bi zmozel nekaj krogov po mestu, morda še malo med njivami, da bi pa zares kolesaril, ja, ja ... se mi zdi, ja.

»O, dokler sem jaz še mogel, o je letelo s kolesom, je letelo. Še ženit sem se hodil s kolesom, o ja. Pa na izlete smo hodili. Drugi časi so to bili, drugi. Moj brat je pa še dirkal s kolesom, še v časih, ko so grizli tudi makadam. No, jaz pa rad še zdaj gledam te reči na televiziji. Dirke po Franciji ne zamudim. Všeč mi je. Lep kos Francije si tako spotoma ogledam. Ko pride tisti čas, dam rolete dol in gledam. Prijatelji se mi smejejo, meni pa je to všeč, res. Rad bi vsaj enkrat šel na tisti prelaz, kako se že imenuje,« reče Pepi in se praska po zardelem tilniku. »Ni važno, Brane mi je obljubil, da me bo avgusta peljal tja. To bi res rad videl. Moj brat Riko je šel lani po vseh ta glavnih etapah, malo z avtom, malo pa s kolesom. Ja, ni več mlad, v sedemdeseto leze, pa bi še gonil kolo,« se Pepi zasmije, očitno zelo ponosen na svojega brata, ki je bil za tiste čase res dober kolesar, reprezentant. Vsem nam je popravljaval kolesa. Še pozimi si ga videl na kolesu, tudi pozimi,« pokimuje Pepi.

»Kolo, kolo, ja. Moj sin Jan pa ima druge muhe. On se spušča s kolesom po hribu navzdol. Pa še progo so si

naredili, da so več v zraku kot na tleh. Meni se zdi neumno, da si peljejo kolesa na hrib, potem pa norijo dol. Enkrat si je izpahni ramo, hujšega pa ni bilo. Kaj hočem, drugi časi, drugi športi. Kaj pa imajo, nič. Tudi ko bo končal fakulteto, bo moral prekleto trdo delati, če bo hotel preživeti. Ni jim lahko, ni. Nam je bilo lažje, priznam,« se razvnemam in živčno trzam z desno nogo.

»Ja, življenje je poker. Moja hči je že pet let brez službe. Še dobro, da njen mož kaj zasluži. Po drugi strani se mi pa le zdi neumno, da kar naprej lajnajo o krizi, ko pa je na cestah toliko avtomobilov. Saj vem, veliko jih je zadolženih, kaj hočemo. Tako zdaj to gre. Naše malo mesto pa gaga, gaga, ti rečem. Tistih nekaj obrtnikov kar nekako rine, ostalo pa se prebija kakor ve in zna. Gledam te ljudi, eni že skrivajo revščino, ti povem. Sram jih je, da morajo na Karitas, sram. Boš videl, v vašem bloku jih je kar nekaj, novi so. Ne moreš jih še poznati. Vsi, ki smo bili prvi naseljenci tistega prvega bloka v našem mestu, smo si kasneje naredili hiše, tudi vi. Kar nekaj let je bilo stanovanje prazno, a ne? Sestra se je poročila in šla v Švico, ti si bil v Ljubljani, Marija je pa v domu. Skoraj vsak dan jo obiščem, ker imam tam svoje kartavce. Kaj bo z vašo hišo?« ga je zanimalo. (Prepričan pa sem, da vse,ve ker mi je mama že povedala, da se rad oglašja pri njej).

»Na prodaj je. Jaz nima volje, da bi bil v njej. Kaj mi bo cela hiša, je bolj komot stanovanje. S sestro sva se dogovorila, da jo prodava in si denar razdeliva, če ne jo bo pa ona počasi popravljala za na stara leta. Še ne veva prav, kaj bi. Naša mama pravi, da bi Jana rada prišla nazaj, kaj vem, no,« sem kar malo nergav. Kaj ga pa dedca zanima, kako urejamo svoje stvari. Ampak tak je, vse vpraša, zato pa tudi ve vse, o vseh v tem mestu. Na to sem pripravljen.

»Okrog dvajset hiš je praznih, pa sedemnajst stanovanj, kar jaz vem. Težko se proda hišo, težko. Kreditov ni, denarja pa še manj. Ljudje nimajo trdnih služb, pa si ne morejo privoščiti kreditov. No, boste že uredili, saj ste pametni ljudje. Če boš pa kaj mimo kavarne hodil, pokukaj. Včasih se šahisti še dobimo tam. Tudi ti si bil dober, kot oče, ja ... Ej, si bil navihan kot mulc, si bil. Če si le mogel, si mi vzel kakšno figurico z deske, da sem se potem čudil, kdaj sem jo izgubil. Ja, lepi časi so to bili, lepi. No, grem, da mi ne bo zamerila. Svojo uro imava, da se pomeniva,« reče, si poravna čepico in se težavno vzdigne. Obljubim mu, da se bom kaj prikazal. Gledam za njim, kako podrsava po pesku in pelje kolo ob sebi. Potem se ustavi, si zavaha desno hlačnico in se le spravi na kolo. Najprej malo zavijuga, potem mu pa le gre. In ostanem v tišini parka. Gledam osamljenega goloba, kako se v krogih vrti okrog polomljenega smetnjaka. Mar so še golobi izginili iz tega mesta? Tako prazno je vse skupaj. Včasih so bili nedeljski popoldnevi drugačni, pred leti, da ... Mesto je bilo polno vojaštva in obiskovalcev z juga. Posedali so po parku, jedli, se smejali. Majhen hotel je bil vedno zaseden, kadar so bili obiski. Videval si vojake, kako so se poslanjali pred kavarno, kako so v vrsti čakali za vstopnice v edinem kinu. Še takoj po naši odcepitvi, še nekaj let je bilo vse živo. Nov klub je bil v hotelu, zabave, zdaj pa ... Tudi kadar sem prihajal na obiske, se mi je zdelo vse tako mrtvo. In jaz se vrnem v to, ej no!? Sam sem si to izbral, sam hotel. Zdaj imam zadosti časa, da lahko urejam stvari, ki sem si jih želel urediti. Najprej moram v red spraviti zapuščino v glavi. Na Jelko moram pozabiti, na njene strupene poglede in na njen snobizem. Nikoli ni bilo zadosti prestiža, nikoli. Če bi bilo po njeno, bi moral jemati poživila, da bi lahko

več in več delal, da bi celi soseski dokazal, kako se služi. Noro. Ona bo nekega dne preprosto zlezla skupaj. Tisti njen ljubimec, ja ... Naj bosta srečna, naj bosta ... Jaz pa imam svoj mir, nedeljsko popoldne v parku in spet sem tu, kjer sem bil srečen. O, v tem parku, ja ... Po šoli sva z Melito hodila sem. Tukaj sem prvič zatipal, kakšen je ženski spol, na sosednji klopci je bilo, da ... Tisti večer mi je dovolila več kot sem pričakoval. Tako je to šlo takrat. In nedelja, ko je iz cerkve prišla naša stara mama Minka, jaz pa s prijatelji tukaj in s cigareto. Minka me je videla, mi požugala z ukrivljenim prstom, rekla pa ni nič. Osmi razred, ah, da ... Bal sem se, da bo povedala mami. Če bi očetu, bi se samo nasmejal in rekel, da je on tudi že kot mulc kaj povlekel, če je bilo kaj. Naša Minka, zame je bila resničen heroj. Njene zgodbe. Rad sem šel k njej v njeno majhno garsonjero, kamor smo jo preselili, da ne bi bila sama zgoraj na kmetiji, kjer se je rodila moja mama. Veliko je brala. Cele kupe knjig je imela v majhnem tesnem stanovanju. In najraje je brala na balkonu. Cela poletja je tako preživela. Kupila si je udoben stol, si nanese knjig, ustekleničeno vodo in je brala. Če je bilo le prevroče, se je umaknila noter. Zadnji dve leti je privolila, da smo ji dali klimatsko napravo. Veliko je pretrpela, preveč za današnje razumevanje. Preživela je taborišče. Koliko zgodb mi je natrosila. Ne vedno, kadar je potegnilo na južnik, ki se je privlekel po dolini sem od primorske strani, je rada govorila o tistem času. Še najbolj me je ganila zgodba o glodanju sladkorne pese, ki so jo pobirale tam na dolgih njivah nekje v severni Nemčiji, v manjšem taborišču. Paznica jih je vedno pretepla, če je videla, da je katera umazana od zemlje okrog ust. In ko so pobirali repo, je bilo isto. Lakota, lakota. Tam so bila velika posestva. Nekatere

so imele srečo in so molzle krave. Tiste so si kar v dlan nabrizgale mleko in ga srkale. Bog ne daj, da bi to videli pazniki in paznice. Pa so se že nekako znašle, da so kaj skrile in potem pojedle. To je bilo zadnje leto vojne in je disciplina že popuščala. Kako je morala tja gor? Ja, tam se je začelo, vse tam, v tisti vili, kjer je bil trgovec z lesom in lastnik dveh trgovin. Ta da je rad sodeloval z Nemci in on naj bi sestavil spisek žensk, ki so bile odpeljane s transportom v juliju 1944 leta. Naša Minka je bila na seznamu, njena sestra pa tudi. In to samo zato ... Kako neumno. Zvedelo se je, da dekleta pletejo večjo količino nogavic in šalov v tisti zimi, pa jih je hotel ta trgovec odkupiti, da bi z njimi obdaril nemško vojsko za božič ... Tako se je ta zgodba začela. In potem so prišli gestapovci, pobrali osumljenke, jih naložili na tovornjake in jih odpeljali na najbližjo železniško postajo. Nič ni pomagalo. Njun oče je zapregel konja in pohitel za njimi, pa so ga Nemci ustavili, nemški oficir mu je zagrozil, da bo naložil še njega, in ga najbrž tudi bi, če ne bi prekupčevalec rekel, da ga potrebuje, da je v njegovi službi. In so ga pustili domov. Tisti J. je imel res dobre zveze z Nemci, saj je oskrboval vse vojaške kantine v oklici, oficirski klub pa je zalagal s sirom, vinom, konjakom, cigaretami, kavo ... No, malo pred koncem vojne je pobegnil. Zdaj je njegovo potomstvo dobilo vse nazaj, vilo, tamle na koncu parka, posestvo, skratka, vse. Ima dve hčerki in sina, ta ima spet dve hčerki; ena je mojih let in se je preselila v vilo pred kratkim, baje lani. Prej je živela v Argentini, nekaj časa pa v ZDA. Mama je na tekočem, ker ji Pepi nosi sveže novice. Radio, ta naš Pepi. Vse novice raztrobi. Najbrž mu je mama povedala, da sem tu, da sem ločen, pa je vprašal tako, bolj iz vljudnosti. Ja, ja ... Naša Minka pa je morala tja gor,

zaradi onega tam. Njena sestra Kati je tam umrla. V zimi je zbolela, ker so jo za kazen polivali z vodo in je morala stati na dvorišču, da je omrznila. Kazen je bila zaradi najdenih krompirjevih olupkov v žepu. Umreti, zaradi nekaj krompirjevih olupkov!? Bila je na spisku, ki so ga kasneje našli v tisti vili, kjer se je nastanil gestapo, sam lastnik pa je živel v drugi hiši v mestu – tisto je namenil za doto prvi hčerki, ki je umrla zaradi tuberkuloze. V vili so imeli po vojni krajevno oblast in v kleti zaslišanja. To pa vem, o tem je pravil očetov brat, ki je bil nekakšen čuvar revolucije. No, on je tudi povedal, da so Nemci pozabili pospraviti arhiv in so našli marsikaj, kar je potem spravilo v jame nekatere domačine. Nemška oblast je pedantno vodila arhiv, del so ga uničili, to ja, nekaj pa je ostalo, ker je bila naglica. Arhivi, da ... In kako je naša Minka spoznala Janeza, našega dedka. Ko je prišel transport preživelih na Ljubljanski kolodvor, je tam stražaril tudi Janez, mlad partizan, ki je ostal v vojaški službi. Zagledal je suho žensko, kako se opoteka iz vagona. Pomagal ji je do klopi, kjer jo je obšla slabost. Napodil je svojega podrejenega, naj prinese vodo, sladkor in pravo kavo. Tiste kave Minka ni mogla sama izpiti. Tresla se ji je roka, da bi bržkone vse polila, če ji Janez ne bi pridržal grobe skodelice in ji pomagal, da je posrkala vsebino in vanjo otresala solze. Bila je svoboda, bila je velika svoboda v lepih očeh naše Minke. Naša mama ji je zelo podobna, zelo. In kolikokrat mi je povedala to zgodbo, ja ... Velikokrat se je Minka odpeljala z vlakom v Ljubljano, da je na železniški postaji spila kavo in se usedla na tisto klop, dokler je še bila ... Ko sem bil že študent, sem jo tam enkrat zagledal. Tam je stala in se smehljala. Ko sem jo vprašal, kaj jo je prineslo v Ljubljano, mi je rekla, da je prišla po opravkih. Povabila

me je na kavo in mi šla pokazat, kje je našla Janeza, pravzaprav bolj on njo. Mama se je zelo jezila nanjo, ker je vedno shranjevala kruh, pravzaprav ga je skrivala. Dostikrat se je primerilo, da so bili žepi plaščev polni kruha, celo v škornje ga je skrila, da ... Ko sem bil še majhen, tega nisem razumel. Ja, naša skupna nedeljska kosila. Minka je rada smuknila kos kruha in ga skrila kar v torbico. Pa sem enkrat na glas rekel, da krade kruh ... Kako sem jih potem slišal od očeta. Poslal me je ven; ostal sem brez pudinga. Ostale so mi samo solze, debele solze, ki sem jih požiral zadaj za barako in jezno klestil s palico po koprivah. Potem sem razumel, potem, ko sem šel v gimnazijo. Razumel sem, zakaj je Minka tako vestno skrivala kruh. To je bila njena travma, to ji je ostalo. Po Janezovi smrti se je to še pogosteje dogajalo. Ja, ja, vse zaradi človeka iz tiste vile. In kaj mi je mama pravila? da tista ženska zdaj v dvorani doma krajanov uči plese, tango in druge reči. Da je izvrstna plesalska, da je dvorano najela, da ... Menda se vozijo tudi od drugod v to plesno šolo. Zanimivo, zanimivo ... Morda pa bi jo želel spoznati? Ja no, za zdaj o ženskah ne sanjam, za zdaj še ne. Komaj sem se malo ohladil od moje bivše, pa bi že letal za drugimi. Kje pa! Nobene babe več ... Morda še kakšna avanturica, ampak ... Ja, gospodična Milva, tako ji pravijo, Milva, kakšno ime ... ? Potomka, tistega J, ki je delal spiske. In ona ponosno stanuje v tisti vrnjeni vili, pa sama ... Slišati je bilo, da k njej zahaja nek možakar, ampak, da ni nič resnega, pa da je pustila v Argentini svojega dolgoletnega spremljevalca, sicer Italijana. Kaj vse ljudje ne vedo. Prava hrana za takle kraj, da imajo kaj obirat. Zdaj bo Pepi veselo trobil naokrog, kako je z mano, če že ni. Po moje je že raznesel novico, da sem tukaj. Zvečer bom spet šel v dom

upokojencev, uboga mama. Ko jo je kap, ja ... Na vozičku je in jamra, da ne bo nikoli več nabirala rož in hodila gobarit. Res ne, ne ... Kar naprej je prinašala gobe. Spoznala se je nanje. Sušila jih je zunaj pred hišo, pa celo na radiatorjih v pozni jeseni. Oče se ni navduševal nad omakami in gobami, ne. On je bil bolj zadovoljen s poštenim kosom slanine, pa z ocvirki – te je rad mlel med zobmi, te. Še ko so mu prepovedali vso mastno hrano, si jih je skrivaj kupoval in jih grizel. Ja, enkrat sem ga odkril zadaj za hišo, kjer je imel čebelnjak. Sedel je pri čebelicah in iz lončka jemal ocvirke. Pomagal sem mu pospraviti tiste ocvirke, poplaknila sva jih s požirki domačega žganja, pa je bil lep nedeljski popoldan. Velikokrat sva tam posedala in se pogovarjala o nori tranziciji. Delal je na železnici, ves čas je bil železničar, tako kot njegov oče, ki je bil nemški vojak. Takrat so bili pač taki ukazi, v vojsko je moral. In sam nam je pravil, kako se je rešil. Zakopal se je v gnoj v neki vasi v Ukrajini. Ranjen je bil, pa ne hudo. Domačini so ga potem spravili na varno. Od tam je šel do odpornikov in kasneje se je pridružil rdeči armadi. Z njo je prišel v Beograd, od tam pa po koncu vojne domov. Ves čas so mislili, da je izgubljen, da ga ne bo več. Pa je prišel. Rad je igral na harmoniko, in kako je igral. Kadar je bil dobre volje, nam je zaigral tudi kakšno rusko. Vse okoliške veselice so ga bile polne. Moj oče je bolj cvilil na meh kot pa igral. Sicer je znal nekaj viž, pa se ni hotel učiti. Njega je bolj zanimala kitara, pa je tudi to opustil. In smešen je bil, ko je hodil na hrib, da bi preverjal točnost vlakov, ko se je upokojil. Bilo so časi, ko se je delavstvo vozilo z vlaki, o ja. Vse do Ljubljane so se vozili. Spomnim se tistih časov, ko sem se kot dijak vozil v Ljubljano. Zjutraj si komaj našel prost sedež. Popoldan je bilo nekoliko lažje, ker je delavski vlak

peljal kasneje. Velikokrat sem moral stati, velikokrat, ker so ukinjali vagone. Kdo se pa danes vozi? Menda še vedno dijaki in študentje, delavstvo pa bolj malo. Ja, delovni čas je različen in različno dolg, to bo. Mar bom kar sedel v parku in obujal spomine. Vse tako kaže. Saj ni slabo, sediš, gledaš in spomini kar letijo. Franko, glej no, sošolec iz osnovne šole. Pa kakšen je, ves zaraščen, z dolgimi sivimi lasmi. Nekaj sem slišal ja, da je bil na teologiji, pa je predsedal na filozofijo, potem pa se izgubil v svetu. Nekaj časa da je bil mornar, zdaj pa da živi pri mami in da se mu je pomračilo ... Še dobro, da me ni opazil. Ne bi rad poslušal njegove filozofije. Enkrat je name naletel v Ljubljani. Nakladal mi je o drogah, ki da ti omogočijo komunikacijo s palčki, o nekakšnih gobah mi je govoril, ki da rastejo na kravjakah v Južni Ameriki. Pa da je svet samo iluzija, da je prava resničnost drugačna. Kdo ga bo poslušal. Pa ja, v drogo je padel. Ne rečem, nažirali smo se ga, droga pa ... Slišal sem tudi, da je imel kar nekaj časa težave s tem, da je bil zaprt, da so ga vlačili pa bolnicah, da ... Pa tak miren dečko je bil, pa veren. Hodil je k maši, bil celo strežnik ... Mimo je. Kam naj jaz zdaj nesem svoje sanje, kam? Sanjal sem miren dom, ženo ... Pa se je vse tako spreverglo. Saj bi morda še vozila, pa ... Tisto kričanje in stalno primerjanje, ta pa zmore, vidiš, ta pa zmore, pa je starejši od tebe, tisto me je res nažiralo. Kar naprej me je z nekom primerjala. Hudič babji agresiven in požrešen. Kaj vse bi imela. Nikoli ji ni zadosti. Taka je odkar sva se dogovorila, da otrok ne bo več ... in je šla naredit splav. Saj sva pazila, sva. Še zdaj ne vem, če je bil tisti res moj, kdo ve. Bilo je nekako v času, ko so imeli izlet s podjetjem in tisto nedeljo zvečer je bila čudna. Celu dvakrat se je šla tuširati in besno iskala tablete po hiši – jaz sem raje s

kondomom. Nisem hotel, da bi žrla tablete. Tisto nedeljo pa. Glej no. Pa zakaj ravno tisto nedeljo, pa tablete, ja Madona, če to ni ... Joj, kakšen bik zarukan sem bil. A zato je tisto noč potem šla v lekarno in vzela tabletko za enkrat in hotela na vsak način seksati brez kondoma, zato ... Tabletke najbrž ni vzela, ker nisva ... O, kakšen tepec. Po tistem se je povsem spremenila. Ko je izvedela, da je noseča, je pa stokala in jokala da adijo kariera, če bo morala na porodniško, zato ... Ja, pa menda nisem kot Buda, ki je doživel razsvetljenje pod drevesom ... Pod tem kostanjem, no ... Kakšen tepec sem bil. Letal v službo, pa še v drugo, vozil tovornjak, da bi še več zaslužil, ona pa ... Ja, mačka in pol. Ve, kaj hoče in tudi kako. Jaz sem bil le orodje za njen vzpon. Oho, danes pa ponosna mala podjetnica, jaz pa sedim v parku in čakam, da pride ura, ko bom moral k mami v dom. In tako bo to šlo naprej. Še dobro, da sem si naredil črn fond in imam zadosti denarja, tudi če ne bi več delal. Samo nekaj si bo pa treba omisliti, nekaj že. Morda bom spet poskusil na Železnici, kjer sem začel, prometni inženir, hm, kako se to smešno sliši. Moj oče je bil pa kar ponosen, ko so mu sodelavci čestitali, da ima sina, ki dela v pisarnah. V tistih časih je to bilo sila imenitno. Potem sem spoznal njo, tanko študentko, ki se je vsako jutro prismukala na vlak in metala pohotne oči. Ko sem jo zagledal, sem bil pečen. Še danes jo vidim. Belo mini krilo je imela in veliko naramno torbo, v očeh pa, ja, ja ... Tako je to šlo. Povabil sem jo na kavo, šla sva v kino, na izlet, naslednje leto že z vlakom po Evropi, potem ... Ja, zdaj pa imam samotno nedeljo za vratom, tretja že od kar sem se uradno ločil. Če bi bil zdaj še z njo, bi moral že kam, pa tja se morava pokazati, pa z onim je treba na kosilo, pa ... Na bruhanje mi je že šlo to poslovno prijateljevanje in

lovljenje koristi. Naša Minka bi rekla, da je vsak vreden le toliko, kolikor da, ne kolikor ima. Pametna je bila naša Minka, pametna. In ko sem jo enkrat vprašal, kaj misli za nov kredit, da bi se staro hišo popravilo, je rekla: Lojzek, če ti je odeja prekratka, te bo pa zeblo. Ona je že vedela, kako je s prekratko odejo. Zadosti bo tega posedanja. V nov sladoledni vrt bom šel pogledat. Tam še nisem bil. Sladoleda sicer ne jem, kavo bi pa spil, že tretjo danes. Pa kaj. Vzdignem se. Pogledam po drevoredu in se mi smehlja, kakšen red, kakšna simetrija. Za menoj se priziblje mlado dekle. Prhne mimo mene in mi pusti nekaj vonja. Tale je pa ravno izpod tuša. Morda pa si je privoščila dolgo nedeljsko poležavanje v kopalni kadi, prej to. Pa kako je lepo grajena, o, kakšen telešček, no ... Pa menda me ne daje ... Saj sem si še malo prej rekel, da nobenih bab več. Lepo je pa videti tako telo v nedeljskem popoldnevu, pa še poletje bo. Zagotovo se ji mudi na zmenek. Morda pa hiti v sladoledni vrt in bo tam klepetala s prijateljico. No, morda jo bom pa tam še enkrat zagledal. Lepa, lepa, dišča ... Človek bi podlegel. Star sem ravno prav, 49 jih je. Drugo leto bo Abraham, joj! Kako letijo leta. Komaj je minilo praznovanje štiridesetih, se že bliža druga okrogla obletnica. In spet besede naše Minke, ta naša družinska filozofinja: Živiš, kolikor hočeš, ne kolikor moreš. Sam si določiš dolgost življenja, le rad moraš živeti, je govorila. In tisto leto, ko je umrla, je kar naprej ponavljala, da je sita vsega, da jo bo vzelo, da je njen čas. Zaspala je s knjigo na balkonu ... Brala je Dostojevskega, kdo ve kolikokrat že ... Našla jo je soseda, ker se ji je zdelo, da se spodaj nič ne premika. V blokih je že tako, da se ve, kdaj sosed serje, kdaj toči vodo, kdaj pride, kdaj gre ... Moja soseda v bloku, vse ve ... Sliši ropotanje mojih starih rolet in ve, kdaj grem in

pridem ... Saj tudi jaz njo slišim, kdaj vstane, kdaj toči vodo in kadar poje sesalec. Očitno ima zelo star sesalec, saj se včasih zdi, kot da ima NATO letalske vaje. Morda bi jo moral opozoriti, naj tega ne počne v nedeljo zjutraj. Kot sem slišal, je zaposlena v zdravstven domu in sveže ločena, blizu petdesetih. Na pogled je še baba in pol, ampak tako jezno gleda, da te mine. Tisti dober dan zamrmra tako malomarno, da mi je že kar nerodno. No ja, se bomo že privadili drug na drugega. Sosed na levi pa da je nek brezposeln delavec, že dolgo sam. Vidim ga, kako v trenirki zaliva rožice na balkonu in si navija neko južnjaško glasbo. Tudi govori polomljeno slovenščino. Prej je delal za nekega gradbinca, zdaj pa da dobi delo tu in tam. No, no, gremo, gremo. Hoja do mesta me poživlja. Ogledujem si redke trgovine, izložbe so sila slabo urejene, malomarne, največkrat prelepljene s plakati. Taka revščina. Spominjam se majhne pekarnе, ah ... Tam mi je mama kupovala tortice. Pa kako sem jih bil vesel. Še ko sem hodil v osnovno, sem žepnino zapravljajal za tiste tortice. Debela prodajalka jih je tako spretno nalagala na kartonast podstavek in zavijala. Kako so ti spomini živi. Imela je nekakšno belo držalo v črnih močnih laseh in mesnate bele roke, ki so tako urno prelagale štruce in hlebce pa žemljice. Zdaj pa je tam tema in polomljena vrata. Lastnik je hišo dobil nazaj in se ne meni zanjo. Ja, seveda, obnova bi stala. Baje je na drugem koncu, tam, takoj čez most nova kavarna in slaščičarna. Morda bi šel pa tja. Ja no, ideja ni slaba. Kavica in košček torte na rob majske nedelje. Ja, zdaj bom pa še pesniški postal. Pa še kaj. Nekoliko pospešim po blagem klancu navzgor in zavijem na levo, pa spet dol do mosta in čez. Rečica je zdaj še bistra in glasna. Očitno se sneg še tali v gorah. Pogledam po vrhovih, nekaj snega se

še blešči. Dolgo kar tako slonim in občudujem penaste vozle ob kamnih. Na tem mostu sem ponavadi srečeval starega Arnejca, ki je tu prosjačil za tisti svoj litrček črnega navadnega, ki ga je potem popival čez dan in včasih zaspal v kakšni veži. Kar tu se je postavil in nagovarjal mimoidoče. Zdaj še fehtarjev ni več v tem mestu, pomislim. Razgledam se po majhnem trgu, kjer se blešči zložena pločevina novih in malo manj novih avtomobilov. Vidm, da je kavarna kar lepo zasedena. Srednja generacija in nekaj družinic. In tamle ob betonskem koritu s cvetjem, tamle je zagotovo dama iz vile. Divje je razčesana, v vijoličnem kratkem krilu, črni majici, sproščeno kadi in si popravlja sončna očala, jezno zamaknjena v lase nad čelom. Odločno odpuhne kolobar dima in malo pomeša z žličko po smetani na vrhu sladoleda. To bo ta dama, po opisu sodeč, je to ona. Toliko mi je že znala mama povedati, kakšna da je, ker so ji prijateljice nosile v dom vse podrobne opise, Pepi je operiral z drugimi podatki. Vsa je polna, boki, prsi, nogi ima zavozlani pod mizo. Pritegne si mobilnik in si nekaj ogleduje, potem postavi cigareto na rob pepelnika in z žličko drezne v smetano. Ponese si jo na rob ustnic, počasi porine žličko v usta, pripre oči in uživaško pogoltne. Ta pa zna uživati življenje, ta pa zna. Vidi se ji, da je navajena lokalov in postavljaštva. Vidim, kako spretno trzne z lasmi in pogleda gospoda dve mizi naprej, ki se bahavo smeje in dela vtis na svojo nežno, zagotovo zanj premlado spremljevalko. Vzravnam se, si popravim brke, lahek suknjič zapotegnem in potisnem trebušček nekoliko navznoter. Namenoma se sprehodim na drug konec, kakor da iščem primeren prostor na majhni terasi, obkroženi z betonskimi koriti. V glavi mi brni vse mogoče. Naj se ji ponudim za klepetavca? Joj, ona je

vendar vnukinja onega, onega ... Baba pa je, baba, to pa ... Smrknem in si na hitro obrišem živčen smrkelj. Spet se obrnem in se delam kakor da občudujem polkrog trga in obnovljene fasade. Nič, v boj, Lojze, v boj, si rečem, se zasučem in se namenim proti njeni mizici. Očitno je presenečena, ker sem se tako odločno namenil proti njej. No, da poskusimo.

»Dober dan, draga dama. Bi bilo hudo narobe, če bi se vam ponudil, da vam plačam eno pijačo. Bi Vas to motilo?« in zdaj vidim, da je v njej nekaj južnjaškega, ker da je njena mama bila prava Španka. Močne črne obrvi in veliki ustnici, pa oči, O Bog, dva črna oglja, ki prežigata nedeljsko samoto postaranega fanta. Z žličko obvisi v zraku, stisne mobilca bolj k posodici, otrplo gleda in se mi čudi. Potem se le zbere in odločno reče.

»Ja, ne, ne ... Boste prisedli.«

Trznem, pograbim stol in sedem. Razpnem jopič in si popravim malomarno zlikano srajco.

»No, jaz sem Lojz, pred kratkim priseljen nazaj domov v to mesto,« rečem in stegnem roko čez mizo. Kakšno igro naj zdaj igram, mar naj ji dam vedeti, da jo deloma že poznam, ali pa se delam, kakor da je vse skupaj samo naključje, me grabi dvom. Bom videl, kako bo reagirala, bom videl. Bolje bo, da se delam, da nič ne vem, tako bo prav.

»Potem sva oba nekakšna tujca tukaj,« se blago nasmehne. Sprejme mojo roko in nežno iztisne priimek in ime. Sporazumeva se za kozarec rdečega vina.

Dolgo sva klepetala o njenem prihodu, o njeni kratki karieri v ZDA, o Argentini in o starih starših, ki sta tam pustila trupli. Zdelo se ji je škoda, da bi tukaj vse propadlo,

pa se je priselila, pa da ji ni žal. Domenila sva se, da jo lahko obiščem, če želim, ker da domačini nočejo k njej. Pospremil sem jo do njenega črnega audija in počakal, da je nekoliko agresivno speljala. Povabila me je na dom, o la, mi je poje v začelju, ko se vračam proti naselju starih blokov. Mularija se podi s kolesi in punce so že poletno razvnete; izdaja jih vrišč in hrepeneče zavijanje z očmi. O, Milva, kakšna ... ah, me kar nosi. Doma me objame znana zatohlost in vonj po jutranjem kopanju in britju. Te stare kopalnice nimajo pravega prezračevanja. Pograbim dve knjigi, ki jih hoče mama brati in si snamem kravato – nedelja ugaša. Stečem dol in se usedem v avto, da ne bi zamudil večernega obiska. Kako bom mami zdaj povedal, da sem spoznal ... Vnukinjo moškega, ki je njeno mamo dal na spisek. Mama je sicer zelo verna in kar naprej pridiga odpuščanje in to. In zadnje čase jo obiskuje daljni sorodnik, ki je mlad župnik, sicer zelo razgledan in uglajen, samo meni se zdi, da je le malo preveč nasilen s svojo versko doktrino. Prejšnjo nedeljo sva se srečala ob mami, ja no ... Govoril mi je o terapevtski moči molitve in o ljubezni, ki da je pravi kruh za dušo. Ja, kaj pa on, ima svojo ljubezen, ti, ti ... Ah no, o tem naj se drugi prepirajo. Namenoma se peljem mimo vile. Audi je zdaj že na peščenem privozu. Zapeljem na parkirišče in gledam. Zgoraj je luč. Navojnice se spuščajo. Milva, zdaj je zgoraj. Kaj bo počela, sama v nedeljskem večeru? Dal sem ji svojo mobilno številko, sama mi je ni ponudila. Ne vem, kaj je krivo, vino, hormoni, a ima me, da bi kar zdajle pozvonil in se zaril vanjo, joj, kaj bi počel ... Vidi se ji, da je žrebica in pol. Odprem okno in vdihujem gost vonj drevoreda. Če sem si še prej obljubljal, da nobene babe nekaj časa, bi pa zdajle ... No ja, saj stradam že nekaj mesecev, če sem

pošten. Tisto v motelu s študentko za denar ... Ah, ni da bi omenjal. Tale, tale pa, tako bujna s takimi ustnicami, ritasta. Morda se zdaj slači, morda bo zlezla v kopalno kad ... in kar vidim, kako veliki bradavici ima in kako se pena nabira okrog in okrog, jaz pa bi z roko brodil in ... Aj, aj ... Vendarle speljem, da bi ujel mamó še spodaj, preden jo negovalke naženejo v sobo. Do mraka ji dovolijo, da se nadiha, potem pa gor v sobo, kjer leži še ena oskrbovanka, ki pa ni več sposobna niti za na voziček – bedno. In tam mora biti zdaj moja mama. Zdaj bi jo lahko imel doma, samo, kako bi se jaz znašel z nego, ja ne vem? Plačevala bi negovalko in to. Predlagal ji bom, morda ji bo pa to všeč. Nekako se je že sprijaznila, da bo tam dotlela. Omenim ji lahko. V prvem nadstropju je stanovanje. Noben problem ne bi bil narediti podloge za prevoz invalidskega vozička. Kaj pa je to danes. Kupil bi aluminijaste letve in sam naredil. Ja, to ji bom danes omenil. Kaj bi jo puščal v tisti hiralnici, saj hrano ji še vedno lahko prinašajo. Nisva brez denarja, prihranke še ima in gozd smo prodali, pa njive, pa še eno zazidljivo parcelo za vikend. Ja, to ji bom predlagal. Ne znam si predstavljati, da bi Milva prišla k nama na kavo, ne znam. Kakšen čuden dogodek bi to bil. In Minka, kaj bi rekla Minka, če bi srečala potomko tistega. Po moje, bi se samo nasmehnila in rekla, da je sodba že napisana in bo izvršena, kakor je napisano. Enkrat sva se pogovarjala, kaj bi bilo, če bi se potomci vrnil v mesto. Pa je Minka rekla, da bi zagotovo kdo poskusil kaj slabega, ker ljudje težko pozabijo gorje in svoje prežgodaj umrle. Koliko tega je še v nas, prekleto. Nikoli nisem bil vnet za politiko, a za narodno stvar me pa briga, to pa. Pa še kako me. Vsak ima pravico, da se brani, vsak. No, pa smo tu. Lej jo našo mamó, ogrnjeno z modrim pletenjem, tamle na robu

dvorišča. Gleda proti goram. O ja, vse vrhove je prehodila, o ja. Naše hribolazenje, malica v očetovem nahrbtniku in smo hodili. Mama je vse natančno načrtovala, imela je zemljevide in zvezek, kamor si je zapisovala vreme, pohode, načrte, spisek opreme. Kako zre tja gor, ja ja ... Počasi se ji bližam, da je ne bi zmotil v njeni blagi zamišljivi. Zdravnica pravi, da se je neverjetno popravila in da zelo dobro napreduje, da je šlo za majhen izlivček krvi v možgane, da so nova zdravila učinkovita, da ... Nič ne pomaga, ko pride vrsta na nas ... Nogi ji nagajata, razum je pa ostal svež in oster, hitro sklepa in spomin ima še kar ... no, za njena leta. Presenetim jo. Nasmehne se in pusti, da zasučem voziček. Mlada sestra pride in vpraša, če jo bom jaz pripeljal gor. Pokimam.

»Joj, kako lepo nedeljo sem imela. Pepi je bil malo prej tu, pa župnik Ivan tudi, nekaj knjig mi je prinesel. Ti, si mi jih prinesel?« vpraša in sveti gor vame s tisto predirno svetlobo v modrih očeh, s tisto posebno zvedavostjo, ki hoče predreti vse skrivnosti v mojem začelju.

»Sem mama, sem, drugega pa nič. Saj si rekla, da sokove še imaš, sadje tudi, piškote, čokolado, no vsega imaš, ne. Bova šala gor, hladno postaja, vleče dol s hribov, vleče. Greva,« sem zahteven. Molče prikima in nagne glavo na stran. Rahel mrak je zalival stari del mesta, le še nekaj sonca je bilo na robu novih stolpnic in na hribih. Počasi jo zapeljem do vhoda in v avlo, kjer čakava na dvigalo. Slutil sem, da bo dolg večerni pomenek, dolg ... Mama, če bi ti vedela, koga sem srečal danes, joj no. Tam je bilo veliko ljudi, pa če me je kdo videl? V tem mestu ne ostane skritega prav nič, me zakrči, da se oklenem držal vozička in stisnem prepotene prste in dlan na zlizano gumo. Nič, zdaj je kar je. Večna samota me bo naredila

čudnega. No, pripravljen sem na pomenek. Moram ji predlagati, da pride spet domov, tukaj so kar naprej sence smrti, kar naprej ...

Večer se je ublažil. Potegnilo je od juga in zmehkobilo zrak. Prezračim spalnico. Sedem v udoben star naslanjač v katerem je oče prebiral časopise pred spanjem, če ni gledal televizije v dnevni sobi. Strastno se je vnemal za politiko in je včasih skakal po časopisih in klel. Premišljam, kako je bila mama takoj za to, da pride spet domov, da si bo prej do kraja opomogla kot pa v tisti hiralnici. Ko sem ženi omenjal, da bi mamo vzeli v našo hišo v Ljubljani, je kar znorela ... Ta, ta, res nima sočutja, tej žvenketajo kovanci v srcu. Solastnik hiše sem še, to ja, a nobene komande, prekleto, kako me je zmanipulirala. Kakšen cepec sem bil, da sem se ji pustil. Prej bi moral misliti na to, prej, zdaj je za vse prepozno. S sinom bosta imela lepo gnezdo, meni pa tudi ne bo hudega v tem prostornem stanovanju. Res da bo treba kopalnico prenoviti, tudi zaradi mame, no ja, mesec dni ropotanja in mojstrov pa bo. Star blok, za železničarje in delavce v tovarni. Med dnevno sobo in spalnico je še stara peč, ki smo jo kurili s premogom, tega je pa oče dobil na železnici, sindikalni premog, sila poceni ... Ja, kolikokrat sem moral v klet ponj. Pogledam na uro, malo čez deseto je. Kaj zdaj, kaj zdaj. Nek čuden nemir me daje. Novo televizijo bi lahko gledal, brskal po prenosniku, kaj vem. Lahko bi šahiral po internetu, ampak nocoj me daje nemir. Pa če bi se še enkrat lagodno sprehodil mimo vile. Joj, če bi imel njeno številko – Milva, Milva, mi zapoje v zaprsju in se mi pretaka vrela lava strasti, za katero sem misli, da je že pogašena in pozabljena. Nič, preoblečem se v trenirko in grem. Ogledujem se v starem ogledalu. Ja no, še kar spodoben dedec, še kar. Malo trebuščka, ravno prav.

To bomo uredili, manj kruha in več hoje, pa kolo, kolo. Zunaj je vrtinčast veter zganil grmovnice ob poti. Onkraj ograje so se razkošatile stare platane. Poslušam veter v mladem listju. Kakšen šum. Pogledam gor po oknih. Vsi so doma. Malo avtov je na parkirišču, sami starejši letniki. Ja, ja, kriza. Saj mi je rekel Pepi, da je naš blok tako, no, naseljen z revščino. Pohitim skozi star del, da sem čimprej na sprehajališču in v parku. Zdaj je tam nekaj več življenja. Ena klop je zasedena z dekleti, ki nekaj gledajo na mobilniku in se vrešče smeji. Na drugi je parček, na tretji so verjetno začasni delavci, kar se da uganiti po njihovi glasbi. Res se je spremenilo vreme. Vleče topel zrak in mrši kostanje. Mene pa žene na sladko romanje tja na konec parka. Še malo, še malo. Ustavim se za zadnjim kostanjem in gledam čez ograjo. Avto je na privozu. Lučka sveti nad vhodnimi vrati in zgoraj se izpod navojnic drobi luč. Milva je doma, me prevzema. Pa če bi kar pozvonil!? Ne, nocoj še ne. Naj me ona pokliče, tako kot je obljubila. Kar stojim in gledam. Kako sem otročji, pri mojih letih, pa takole tekam okrog vogla, kot pes, ki se goni. Te vile smo se sicer radi izogibali, vsemogočna partija je tu bila, ja ... se spominjam. In sošolec Lenko, ki je ponosno prišel nek popoldan iz te vile s knjižico v roki. Rekel mi je, da bi lahko tudi mene predlagal, pa ja ... Oh, Milva, kaj zdaj počneš? Morda sedi na kavču in gleda televizijo, sama, razlezena, topla ... V žepu me zažgečka mobilnik. Kdo pa zdaj? me zmrazi. Morda pa ona? Živčno ga izbežam ven in pogledam. Neznana številka ... Hitro se javim. Kdo? Ivan? »Ja, poznam,« prikimam in se zdrznem. »Kaj, da se morava nujno dobiti še nocoj, da želi to mama, kaj?« sem ves živčen. Obljubim mu, da bo bom čez pet minut v mestni kavarni. Sila čudno mi je. Da ni z mammo nenadoma kaj

narobe? Naj jo pokličem? Oh, nekaj do enajste je, kaj ... Ne, zdaj je ne bom vznemirjal. Takoj zjutraj jo bom poklical, takoj. Kaj zdaj hoče ta župnik, kaj je tako nujnega. Pa vendar, poklical bom v dom dežurno sestro in se pozanimal, kako je z mamom. Pokličem. Čakam. Hodim in se potim. No, z mamom je vse v redu, še gleda televizijo in je videti dobre volje. No, no, kaj pa bo potem, kaj? me muči. Ivan, ta učenjaški tridesetletnik, ki kar cveti od hormonov, pa je v župnišču pri ostarelem župniku. Joj, no. Kaj mi bo povedal? Ne morem verjeti. Ves poparjen sedim doma na kavču in gledam televizijo pa ničesar ne vidim. Celo uro sva se pogovarjala z Ivanom in kar veliko spila za to uro. Pa se me ni prijelo kot bi moralo, samo razdražilo me je. Ne morem verjeti. Marinka, mamina sestrična, je prišla za mano k mami in ji povedala, s kom sem bil v novi kavarni. Mama pa jo je prosila naj pokliče Ivana, ta pa mene, da bi me obvarovali pred to, to, kako je že rekel, pred žensko z dvomljivo preteklostjo in ne prav trdnega značaja. Da če se mislim spetljati z njo, bo mama ostala kar v domu. O Bog, kakšno gnezdo, kakšno gnezdo. Komaj mesec dni sem tukaj, prvič nagovorim žensko in že je zgodba. Če to ni Blatni dol, če to ni ... Ta Marinka, ta besna samica, ker je ostala sama do poznih let, ta je besna na ves svet in nikomur ne privošči sreče. Pa kaj jih briga, s kom pijem in s kom se družim. Joj, joj, no! In kako priliznjeno mi je Ivan razlagal, da dobro ve, kdo so bili njeni stari starši, sicer zelo pobožni ljudje, pa vendar. Pa tudi to mi je omenjal, če nekdo pride v tako hišo, kjer so se po vojni dogajala grozodejstva, mora imeti satanske moči, da to vzdrži. Tako mi je pridigal, tako. In večkrat mi je omenjal, da je to vila mraka, ja ... Joj, no, vila mraka ... Nič, napil se ga bom do kraja, prespal, jutri grem pa do mame, da ji povem svoje.

D O T I K N E B A

Milva pa, če bo poklicala prav, če ne pa tudi. Na govorce se pa ne bom oziral, dovolj je! Vstanem in poiščem steklenico vina. Nesem si jo na balkon in se zasmejim v junijsko noč. Na glas si skozi smeh ponavljam: Vila mraka, vila mraka, vila mraka ...

B O J A N B I Z J A K

D O T I K N E B A

Prah molka se navija na ogrinjalo dneva. Kako lep pomladni dan se obeta. Lahko bi šla do Marije in ji povedala, da ... Ne, danes še ne. Še veliko časa bo treba, da bo ona razumela, zakaj je neka drugačnost nujna, če hočeš občutiti veselje in veselje v sebi. Še vedno sem mlada, mlada, ker se tako počutim. Moram posesati stanovanje, pospraviti perilo, zlikati bi si morala nekaj stvari ... Kilogrami in dolgočasje. Kako je že rekel Franc, da bo šel na sejem sonca. Njemu se že malo blede, se mi zdi. Pije preveč pije, ne čudim se, da ga je žena postavila pred vrata, se ne čudim ... Pet dni dopusta v maju, mar ni to nekaj najlepšega. Sama, svobodna, mlada, skoraj jih bo šestintrideset, pa sem še vedno mlada. Gospa, zakaj mi že vsi pravijo gospa? Ja, saj nisem poročena. V službi mi kar vsi pravijo gospa. Čakaj, kako se sliši gospodična magister, ja no ... Res čudno, čudno. Prejle se mi je sanjalo, da sem stala na pomolu in čakala na ladjo. Kako si želim potovanja z ladjo, res. Ja, saj to bi si lahko omogočila, prav lahko, zdaj že. Vprašanje pa je, če sem za to dovolj pogumna, to je vprašanje. Marija že ne bi šla z menoj, ona že ne, saj ji njen Bine ne pusti dihati. Kako je ta tip ljubezniv in hkrati odvraten. Pa ljubosumen, moj Bog, kako je ljubosumen! In ona pravi, da je to ne moti. Petkrat na dan klicari v službo, čaka jo na parkirišču, oh! Ne sme v službo s svojim avtom,

ne sme sama po nakupih, ne sme sama ... Meni se bi zmešalo, če bi me tip tako držal za vrat. Sveder dvoma se mi polagoma zariva v možgane: Kaj pa ti, zakaj pa ti nimaš stalnega moškega, a? Glej, koliko let imaš. Čas bi bil za družinico. Sranje, to ne, ne ... !!! Če si predstavljam dedca za mizo, kako sreba juho in bere športni časopis, mi gre na kozlanje. In potem vzame zobotrebec, rigne, se zvrne na kavč in hoče imeti mir. In kreganje, kaj se bo gledalo na televiziji. Kaj pa otrok, Mija, kaj pa otrok? Majhna rožnata štručka, topla, nežna, kaj pa to? O Bog, življenje!?! Tako mi gre dobro, zelo dobro. Samo ... Ja ... Ne bom si priznala, ne, da sem včasih malo osamljena. Moški, moški, orgazem z njim, potenje, grizenje, smrad ... Vzamem svojega vibratorčka, pa je ... Včasih grem na pijačo, pustim se osvajati, to ja, to mi je všeč, ko pa gre zares, Mije ni. Noro ... Bom kar ležala in zrla v dopoldan, ki se razcveta zunaj. Maj, Mija, maj je. In če bi poklicala Igorja, da bi šla popoldan malo gor proti Bledu. Mislim, da je tip zapadel v rahlo zaljubljenost. Nor kemik, res nor, sanja neke inovacije ... Kako vneto mi je razlagal nekaj o tem, da mora obstajati kemijska snov, ki ima direktno informacijo o Bogu, o stvarstvu. Na debelo mi je razlagal, da je kemizem možganov šele na začetku, da se znanost zaganja tudi v to smer. No ja, kot moški je pa bolj tako, no, ali mu prehitro pride ali pa ni nič, kakor kdaj. So trenutki, ko je povsem dober, res. Pa je leto dni mlajši od mene, ja ... No, še nevajeno žrebe, bi rekla Marija. Mislim, da ni imel bogatih izkušenj, ker je kar naprej v laboratoriju in študira, še v Ameriki je delal po 15 ur na nekem projektu. Zakaj je sploh prišel nazaj, če se mu je tam obetala dobra služba!?! Kakšen cepec. Pa ti pride nazaj in konča v bedni tovarni, kjer mešajo barve in dela v razvojnem oddelku. Sanja, da bo

namešal pravo nebesno barvo in podobne finte. Čuden tip, če drugega ni na vidiku, bo že dober. Kaj če bi res vstala, a? Ne vem, nisem ga še prav doumela, sicer je lep, visok in črni brki ga delajo tako možatega, žgečkljivega. Morala ga bi vzeti v roke in si ga vzgojiti v pravega žrebca. Živi pri mamici in mislim, da je kar precej razvajen. Najbrž je tudi zato prišel nazaj, ker mu je umrl oče in je uboga mamica ostala sama v veliki hiši blizu Kranja. To bo, to ... Kar naprej ga kliče in ga, upam si trditi, nadzira. Pa še strašno verna je, joj! Kakšna slovenska klasika. Mamini sinčki, Bog in spodobnost. Moja mama bi temu rekla kiklapob, smešno. Najbrž je bil moj oče tudi tak, vsaj slišala sem, da je bil zelo navezan na mamu. Še zdaj jo omenja, moja mama je pa to naredila tako, ona bi tako ... Joj, samo da imam svoje stanovanje in svoj mir. Ne bi hotela poslušati stalnih nasvetov in očitaj. Že delitev kopalnice mi gre na živce, tako pa ... Danes si bom privoščila dolgo kopel. Včeraj sem se samo na hitro oprhala, danes pa ... Obriti se moram, tudi tam, ja. Počasi in nežno bo to treba narediti. Še malo se pretegnem, ah, kako to dobo leže, fino res. Kaj pa zajtrk, ga ne bi črtala. Kile gor, kile dol, če mi je nekaj dobro, je pač dobro. Sem že bila na tem, da bi imela resno dieto. Lansko poletje, ej!? Mija, daj dvigni se. Rzbrcam rjuhe in odrinem zavese. Počasi vlačim navojnico gor. Ostro bodičevje sonca me zažgečka čez prsi. Spala sem gola, kot vedno. Zdi se mi, da tako koža lažje diha, čeprav sem se spet preveč pokrila in sem bila potna. Ponoči so se rjuhe kar lepile name. Odprem okno, da se svežina maja splazi v zatohlino, ki sem jo nadihala. Včasih sem rada spala pri odprtem oknu, zdaj tega ne počnem več, od kar sem imela vnetje sinusov zaradi prepiha. Občutljiva postajam, nobene prave imunosti ni več v meni, nobene.

Pa bi morala še kdaj na odbojko, bi morala, mogoče tenis, kaj vem ... Zanemarjam se. Nič, začeti bo treba drugače, več aktivnosti. Zdaj moram imeti del dopusta, ker kolegice imajo družine in bodo šle na morje. O joj, če pomislim, kakšen stres jih čaka: priprave, nervoza. Jaz, jaz, če se mi ljubi, grem za dan ali dva na obalo, včasih tudi več, le toliko, da se malo opečem, ker ne maram sonca, tako pač je. In ko pridejo nazaj, moj Bog, kakšne so, zagorele, opečene, utrujene, nervozne. Je to potem dopust, je ... Figo, ne pa dopust. Dopust je zato, da lenariš. Dajmo Mija, no!

Spočito telo se razleze po naslonjaču. Nohti so urejeni in srkljaji kave mi dobro ležejo. Gledam dol na parkirišče, če bom zagledala novega soseda iz šestega nadstropja. Hudega terenca ima, pa tak je no, tak, da bi ga z veseljem povabila med rjuhe. Že kako hodi, že to da vedeti, da je žrebec in pol. Srečala sva se pred dvigalom. Čeprav je imel sončna očala, sem slutila, da bliska po meni. Ja, takle ... Včeraj si je peljal gor neko krhko plavolasko, še skoraj otrok ... Ja, mene bi moral preizkusiti, mene. Prelistam revijo, dolgčas. Spijem še malo kave in gledam. Terenca ni, že od včeraj ga ni. Pregledam FB, nič, nekaj brezzveznih stvari, nekaj vabil ... Komu sem zares potrebna ... Popoldan bi lahko šla do staršev, mogoče do brata, kaj vem. Mogoče pa samo zijala past v nakupovalne centre, kjer zmeraj teče reka ljudi. In tako prijetno mi je, ko se vame zastrmi kakšen moški, samo za trenutek, le toliko, da se z bliski ujameva v energijo nagona. Vem, da gre samo za to, kdo bi me položil in kdo ne. Mravljinci mi gredo po desni nogi. Nerodno sedim. Ja no, bo treba malo migniti. Naberem kup cunj, da se zapolni trebuh pralnega stroja. Gledam se v ogledalo. Kaj pa frizerka, morda nov odtenek las, morda to.

Pa ja, pa ja. Sprožim se v gibanje. Pograbil mobilca in pokličem Igorja. Dolgo klepetava o vsemogočem. Pripravljen je priti popoldan na sladoled v nov gostinski vrt, kjer imajo po novem tudi sladoled in druge reči. Fino, fino, poje v meni. Na hodniku srečam ostarelo sosedo, ki briše hodnik. Vljudno jo pozdravim, ona pa kar strmi in me prezirljivo gleda. Kaj ji je? Vedno je bila prijazna, danes pa tako!? Pa še enkrat pozdravim in vprašam, kako ji gre, pa da je zunaj lep maj in to. Ona pa smrkne in me kar naravnost vpraša, če imam kaj kratkega, da je mokra, da se boji prehlada, da ... A, to je to, se mi posveti. Ženska preveč pije, iz osamljenosti pije. Nekaj čez sedemdeset jih ima, se mi zdi. Enkrat sem jo povabila na kavo, pa je spila še dva šnopčka zraven. Ja no ... mudi se mi ne, enega ji pa res lahko dam. Spet odklenem vrata in jo povabim noter. Natočim ji dobro mero. Ženska smrka in viha gube obraza v neko čudno masko, ki govori: Poglej me, kar glej me. A vidiš na meni čuden zemljevid trpljenja, a ga vidiš. Veš, imela sem moža, pa je šel z drugo, sin je oženjen in se ne zmeni zame. Stara sem in grda kaj, pa še pijana, vsak dan, če je denar, če ne pa ... Kakor kdaj. Zahvaljuje se in mi govori, da mi bo Bog vse povrnil, vso dobroto. Smrdi, zdi se mi, da tudi po scanju ... Moj bog, pa ja se ne bom tudi sama spremenila v tako, tako ... Počakam, da se zrine nazaj na hodnik. Grem do dvigala. Čakam. V dvigalu je vonj po pretirano neparfumirani ženski. Igor mi je razlagal teorijo, da se ženske zato tako dišavijo, da bi prekrile vonj razpadanja sperme v njih, pa da bi nadomestile naravne feromone, ki da jih v sodobnem načinu življenja ni več. On vse tako prekleto analizira, da me je včasih kar strah. Spozna se tudi na psihologijo in nasploh ga zanimajo ljudje, pa je kemik ... Ja no ... Lahko bi ga obiskala v

laboratoriju, da bi sodelavkam dala vedeti, da na nek način pripada meni. Ja, mi res? A sem se začela grebsti zanj? Se med nama kaj dogaja? Ej Mija, samo resne zveze ne, samo tega ne, ker potem postane ljubezen trda in neužitna ... Pa mu bom nesla nasmeh maja, mu bom, samo da bom dražila tiste domišljave samice, ki ga razvajajo. Greti in Anita, Breda je pa oženjena, ampak ... Greti, se mi zdi, da je manj vneta, Anita, ja, ja, ta je mačka in pol, pa še hudo samozavestna, mlada, dela doktorat ... Itak ne bo dolgo tam. Baje se že dogovarja za odhod v Švico. Ja, kaj pa hoče ... Tu so jo vzeli samo za določen čas, za en projekt. Šla sta že na kavo, bil je pri njih doma, šla sta skupaj v savno, šla sta ... Ej, ej, a sem ljubosumna, sem, ne!? Sama sem mu rekla, da je moj dober prijatelj s katerim si želim včasih malo rekreacije, tak je najin dogovor. Razen morda od takrat, ko sva šla peš na Jošta in ... Pijan je bil, nacedil se je piva, pa je jecljal nekaj o tem, da si želi ustalitve, da ... Ja, pa ja. Ne znam si predstavljati Igorja v mojem stanovanju vsak dan, ne znam. Ne, to ne. Pohitim do avtomobila in spotoma pokličem frizerko, da vem, koliko časa bom morala čakati.

Vonj kemikalij plava vse do vratarnice. Popravim si sveže obarvano frizuro, pogladim krilo in samozavestno stopim tja. Spet je v službi majhen čokat brkec, kot mu pravim. Že ko me zagleda, se slinasto smehlja in razkazuje mišice. Vedno je tak, postavljaški, in vse mu pomeni njegovo telo. Baje je treniral za bodibilderja, vsaj tako mi je razlagal, ko sem nekajkrat prišla sem, da je poklical Igorja. Ponavadi sva kar tu v vratarnici spila kavo iz avtomata in se razšla. Gor še nisem šla. No ja ... Počakam, da se nagovoriči. Potem le pokliče v laboratorij, da pride Igor dol. Čakam, brkec pa stoji ob meni in kadi. Razlaga mi, da

je zdaj nova direktorica izvoza, da se dela tudi nadure, da nekako gre, da se več proda. Pa da je ta nova ošabna in komajda odzdravlja. Minute minevajo, kremžim se in se izmikam soncu, ki vse bolj pripeka. Pogledujem proti steklenim vratom. Potem le zagledam Igorja. Opa, tudi on ima novo frizuro, visoko začesani lasje, pa očala zataktnjena v močno lasišče nad visokim lepim čelom. Celo brkice si je umetelno pristrigel. No, no ... Opleta z razpeto haljo.

»O, Mija, si spet prišla na strokovno ekskurzijo v našo smradnico? Tu ni kot pri vas, kjer diši po vazelinih in po eteričnih oljih. Greš gor, da ti razkažem naš laboratorij?« je ves napihnjeno vljuden, zdaj ko je postal vodja raziskovalne in razvojne skupine, ta razumnik.

»Če me povabiš, grem,« sem odrezava in zazibljem z boki. Brkec se lepi name in se slini. Bik, tale brkec, bik. Pohota mu visi na robu ustnic.

»No, pa pridi, pridi,« reče Igor in se vzravna. Oklenem se njegove leve podlahti in se odzibam ob njem v stavbo. Navdušeno mi razkazuje novo aparaturo za primerjalne teste in novo opremo za sinteze. Vse novo, ti pa imajo denar!? Pospremi me v majhno pisarno, kjer ima računalnik in kjer včasih prebije tudi noč, kadar ga kaj res zanima, kako se bo izteklo. Zato ima tam majhno zofo, celo kuhalnik, lijak, hladilnik, no ... Posede me na udoben stol, sam pa se zavihti za mizo in me gleda, zdi se mi, da drugače kot ponavadi. V očeh mu migljajo spermiji, se mi zdi. Tak dedec, poln energije, mišičast, pa se meče v te raziskave. Kaj pa jaz počnem? Delam v kozmetičnem laboratoriju, mešam kreme ... In na tej zofi bi lahko ... me zaščemi. Zaklenila bi vrata, spustila plastične navojnice in ... Mija, Mija ...!?

»Vesel sem, da sem te enkrat dočakal tu zgoraj. Saj sem ti govoril o novih napravah. No, zdaj si videla, da lastnik misli resno, da smo v polnem zagonu. V proizvodnji je oklestil ljudi. Če mene vprašaš, je bilo res preveč žvižgačev, jaz jim tako rečem. Kadarkoli sem šel dol, jih je nekaj poslanjalo naokrog in se delalo da delajo. Zdaj se naredi več, pa jih je za trideset procentov manj. Na organizacijo se ne spoznam, zdi pa se mi, da je najeto podjetje za razpored kadrov naredilo red. V administraciji so odletele priučene administratorke, tajnica je samo ena, skratka, nova metla je bila učinkovita,« je pretirano zgovoren.

»Res imaš dobre delovne pogoje. Mi delamo bolj tako, bolj improvizacija, ker se ne vlaga toliko v aparature, pa kadri, no ja, te nove diplomantke, kaj vem. Vse jim moraš s prstom pokazati, pa še ne gre. Domišljave so pa tako, da včasih kar popenim. Veš, kaj mi je ena zadnjič naredila, ej ... Pridem od malice, ona pa meni izključi centrifugo, pa sem jo imela na tajmer naštimano. In potem mi je nonšalantno rekla, da jo je izključila, ker je vse tako treslo, da je pač mislila, da se je nekaj pokvarilo. Ej ... Potem sem morala zmes zavreči, pa spet. In naša šefica, nič, nič ... Če bi našla kaj boljšega, bi že šla, verjemi. Tisti kokošnjak mi ne ustreza več, res ne. Ti pa imaš tu mir in znanstvene možnosti. Plača pa ni takšna kot bi bila v Ameriki, zagotovo ne, a?« dreznem vanj.

»Ne, res ne. Tega se ne da primerjati. Tam je delo, samo delo in naglica. Nimaš časa, da bi zaslužno v miru užival. Tu pa, skočiš na vrt, nabereš solato, sedeš na kolo in si v nekaj minutah v naravi. Tega se ne da kupiti. Mogoče bom še kdaj šel, ne rečem, če me bo kakšen projekt toliko ogrel, da bi moral iti. Zaenkrat so mi tu dali proste roke. Lastnik

se strinja, da razvijam produkt, ki bo osupnil tržišče,« razvnet reče.

»Jaz pa sem to zimo veliko razmišljala o tujini, res. O tem ti nisem govorila, ker, preprosto, to je moja stvar. Nekaj kontaktov imam, nimam pa poguma. Še najraje bi delala v Nemčiji, Belgija, kaj vem ... Zaenkrat še uživam v svojem stanovanju in starši imajo lep kos zemlje na Dolenjskem, pa mi paše, da se zapeljem dol do njih in se prepustim lenarjenju. Nimam še resnejših ciljev, to bo. Vidiš, razmišljam ... Če grem ven in zaslužim, kaj potem ... Zunaj ne tolerirajo nosečnosti in to. Za njih je bistveno, da delaš, to je to. Evo, pri nas smo morale podpisati, da v naslednjih petih letih nima nobena namena roditi, mislim, porodniška in to. To je bil pogoj novih lastnikov. Tako to gre, tako. Ko je moj oče to slišal, se je razjezil, jasno, ne moreš pa nič. Vzemi ali pusti, ni druge,« se mu razpiram in z grenkobo pomislim, če bi se z njim zares zapletla, potem ... Ja, saj res ne morem imeti familje in službe. Za zdaj ne. Pa mi res to ustreza, mi!?

»Kruti kapitalizem. No, v Ameriki, na inštitutu, kjer sem delal, je malo drugače. Tam mladim damam dopustijo biološki razcvet, a med porodniškim dopustom vendarle same prihajajo v službo, ker so plačane od projekta ne glede na vse. Prej ko je končan, prej je keš. No, so pa bile damice, ki tega niso zmogle in so bili pravni zapleti. Strategije so različne, učinki pa isti. Za moške je res lažje, drži, diskriminacija je, je,« prikima in si pogladi brčice. Pa bi mu jih rada tudi jaz, presneto da ja, kar z jezikom. Pobrala bi sled njegove slin ... O! Zvečer bo moj, bo ... Me zaščemeva in razganja. Pomlad, hormoni ...

»In kako se počutiš kot šef? Kako ti je v tem lepem gnezdecu med temi damami? Same damice, dva tehnika

sem opazila, ampak damice!? Prepričana sem, da se ti ponujajo,« sem kar direktna.

»Vem na kaj namiguješ,« se široko nasmehne. »Mene pa zanima samo moj projekt. Zdaj sem si naložil še nove študije. V biokemijo me vleče in študiram tudi to. Globoke stvari so tam in vredne raziskav, samo ne pri nas, ne tu, to delam zase. Damice okrog mene so več ali manj oddane, pa tudi, no ja, teleščki so lepi, vsebina pa ... Cenim njihovo prizadevnost in relativno strokovnost, to je tudi vse,« mencaje reče.

»Igor, Igor, spoznam se na moške,« mu požugam s prstom. »Še nikoli mi nisi zaupal, kašen projekt je. Blazno skrivnostno zveni,« sem rahlo sarkastična.

»O tem, veš, pa ne smeva govoriti tukaj. Ne, res ne,« je očitno v veliki zadregi, saj se mu na licih narišeta dve veliki rdeči lisi. »Že to, da si tukaj, je rahel prekršek. No, ker sem šef, si lahko dovolim lomljenje protokola. Če bo kdo hotel vedeti, kdo si, bom rekel, da si pač prišla mimo, da imava nekatere skupne informacije. Veš, zdaj je disciplina, ni kofetkanja, ni obiskov, ni lenarjenja. Vsi izhodi morajo biti odobreni, vsi obiski najavljeni in registrirani, tudi upravičeni. No ja, o tem ti lahko več povem, če se bova našla nekje zunaj,« je strog.

»Zanimalo bi me, veš, da bi me. Vprašanje pa je, koliko mi želiš zaupati,« se mu nasmehnem in prekrižam nogi na način, da pokažem dovolj stegna.

»Za vse bo še čas, za vse. Vidiš, glavnino opravim za tem računalnikom, ki je povezan z ostalimi, ti potem ukažejo drugim, kaj morajo narediti. Vse je računalniško vodeno, prav vse. In, jasno, kamere me vedno opazujejo, še to ... Vse bo zabeleženo, tudi ti. Ne skrbi, ne bodo težili,« Vidi se mu, da ga daje nervoznost. Pridni mamini ubogljivi fantki,

v nedeljo pa kravato in k maši. In seveda, kdaj pa kdaj k spovedi, ja ja ... Mija, poberi se, da poba ne bo imel težav, poberi se. Je pa lep, takle, malo zakrčen v lica. Gnetla bi ga in gnetla, da bi dobil tisti mehak nasmešek. Pa tako erotično deluje ta njegova pisarna, tako zelo. Kolikokrat sem si želela, da bi se ljubila na nenavadnem kraju. No, še je čas, še ...

»Potem bo zdravo, da se poberem, kaj? Želela sem videti tvoj harem, da ocenim, kakšna je moja konkurenca. Ni kaj, punce so luštne, le pazi se, le, moj Igorček. Ej, bi ti bilo nerodno, mislim, menjava plana, če bi zvečer naredila prave primorske špagete, take kot jih naredi moja nona v Trstu. Si za?« zasvetim vanj.

»Nocoj?« se dela presenečenega, čeprav vidim, da se mu v očeh nabirajo tiste silne energije, tista neprikrita pohotljivost, ki je moški ne zna prikriti. »Ja, no ... kdaj pa, ura?« vpraša.

»Reciva ob osmih, pa buteljko dobrega prinesi, na to se spoznaš. Rdeče naj bo,« še navržem.

»Ja prav, prav. Koliko dni pa imaš dopusta?« vpraša in nekaj kalkulira v glavi.

»Cel teden. Zakaj sprašuješ?«

»Mislil sem, če bi kam šla, reciva v sredo. Malo moram tudi sam odnehati, za dan, dva. Do poletja je še daleč.«

»Res nimam nobenih načrtov, mogoče bom skočila do none v Trst, to je pa tudi vse, kar sem planirala. Ej, se bova zmenila, se bova,« rečem in vstanem. Pogladi si krilo in rahlo stresem novo frizuro. Nič ni rekel na to temo. Je sploh opazil!?

»Pa ti pristoji nova frizura in tile prameni, ej vražja si, res,« vendarle reče in se smeji, kot da bi se mu prikazala rešitev nesmrtnne formule.

»Hvala. Me boš pospremil do vratarnice, prosim,« sem vsa mehka. Čutim, kako me razgreva tam spodaj in kako mi znoj sili izpod pazduh, čeprav je pisarna primerno hlajena. Njegova bližina me vznemirja. Ej Mija, kaj pa to pomeni?

Vsa razvneta počasi peljem po novi obvoznici. Premišljam, kaj vse moram kupiti in kam bi še lahko šla, saj je ura komaj nekaj čez dvanajsto. In kosilo. Ah, nekaj malega, morda juha iz vrečke in pol hrenovke. Dovolj za zdaj, če bom zvečer imela špagetijado. Zavijem proti domu in spotoma pokličem mamo, da ji povem, da sem na dopustu. Še preden uspem parkirati, že spet mobilc. Ja, kdo ... Anita, kaj pa ona? Jezna odložim mobilca na sedež in premišljam o tem, kar mi je pravkar povedala. Anita? Odpuščena, ej!? Vse nas to lahko doleti. Na kolegiju so ji preprosto povedali, da krčijo osebje, ker finančni rezultati niso takšni, da bi prenesli toliko zaposlenih – drugače rečeno, zmanjšal bi se dobiček. Ja, če to ni norišnica. Ne, ne, čim prej si bo treba kaj zunaj poiskati. Iz mojega letnika, tisti, ki so diplomirali malo za mano, so vsi že zunaj. In jaz, kaj jaz delam še tu? Ne vem, no. Odpuščena? Kaj bo zdaj? Njeni ji ne morejo pomagati, ker imajo skromne penzije, fant je tudi brez službe, pa je dober ekonomist, ja no ... Saj se mi prav smili, pa tako delovna punca. Vedno je pomagala še drugim, če so bile v časovni stiski, zdaj pa to. Res je, zadnja je prišla, tako to pač gre. Ne ne, ona si ni zaslužila tega, ona ne. Ja, saj bi tudi mene lahko doletelo. In kaj potem? S čim bi plačala najemnino, stroške, o!? Kakšen čas, kakšne drekarije. Nič, danes bo

zabava z Igorjem. Skopljem se iz avta. Poberem vrečke z nakupljenim, pogledam gor po oknih, nekje so že rože na balkonu, pa škatle od klima naprav. Moja soseda suši perilo, moj balkon pa je žalostno prazen. Morala bi nasaditi nekaj rožic. Maj je. Ah, jaz nimam smisla za take reči. Kje je še večer, kje je še ... Kaj bom počela cel popoldan. Ja, do mojih bom skočila, da ne bodo rekli, evo, dopust ima, pa je ni mimo. Tako bo.

Vino nama gladi notranjost. Igor je ves v zanosu in razpreda in razpreda, medtem ko si jaz prizadevam prebrati njegovo svetlobno pripoved v očeh. Prvo ljubljenje je za nama. Bilo je hitro in nekako, kaj vem, živalsko, oba sva bila sestradana. Zdaj pa počasi lezeva v omamnost vina in njega odnaša nekam tja, kamor sama ne želim. Nisem vajena, da mi filozofira, ne ... »Ti, pa mi poveš, zakaj kar naprej fotografiraš nebo. Ko sva bila v Piranu, si fotografiral samo nebo, vedno samo nebo, jasnino. V čem je finta,« ga vprašam, da bi nekako padla v njegova razpredanja.

»Ah, ja ... Vidiš, to je moja skrivnost, to ... No, pa ti zaupam. To počnem zato, da imam čimveč vzorcev, mislim digitalnih vzorcev modrine neba. Zdaj ti lahko zaupam, da delam barvo, ki bo čimbolj posnemala barvo neba. In projekt se imenuje DOTIK NEBA. Čez sto vzorcev že imam,« se pohvali.

»In kaj boš z njimi, mislim, to je samo digitalni zapis, je neka brezzvezna fotka praznega neba. Kako boš to pretvoril v pigmente, kako?« me začne stvar zanimati.

»Ja, to, to ... Analizatorski program na mojem računalniku je sposoben sestaviti zapis v skladu s fotografijo in zna organizirati pigmente v tak odtenek, reciva raje, približno v tak odtenek. Si predstavljaš, to je

noro. Imam že dvajset vzorcev. In doma sem si strop prebarval z enim, deluje, ti rečem. Res imaš občutek, da gledaš v nebo. Skupaj s Frenkom razvijava robota, ki bo v bistvu en velik tiskalnik. Poskeniral bo steno, preračunal površino in nanašal barvo tako, kot je na fotografiji, na nek način bo natisnil fotografijo na steno. Stvar se bo prijela, ti rečem. Si zamišljaš, natis neba z oblaki na stropu ali pa jesenska pokrajina na steni. Včasih so bile v modi ogromne fototapete, zdaj bomo to preprosto natisnili s temi super tiskalniki. Moje je, da formiram stabilne pigmente, ki bodo termično dovolj dobri za tak način. S tem se ukvarjam, s tem. Ja, si predstavljaš, takole ležeš in gledaš v strop, pa se ti zdi, da je nad tabo resnično nebo. Nekaj delamo tudi na osvetljavi, sodeluje še arhitekt in še eden mojster za osvetlitve, ki je včasih delal pri filmu. Cela reč, ti rečem. Nove vrste pigmentov, ki jih s posebno sintezo pridobivamo pri nas, bodo revolucija v notranji dekoraciji, ti rečem. In lastnik je navdušen. Sam si je dal prepleskati svoj delavni kabinet in je bil ves iz sebe, ko je zagledal oblake na stropu. Šli bomo tako daleč, da bodo stranke lahko same posnele nebo, ki bi ga rade imele v prostorih. Ja, vse to se bo dalo urediti, vse to. Na tem delam,« je ves goreč in suče kozarec med nemirnimi prsti.

»In to bo kemični dotik neba? Ja, ideja je izvirna, res,« mu priznam in pustim da mi halja zdrsne do te mere, da se razkrijejo dojke. Meni je do drugačnih dotikov. Oj Igor, a se ti ne zdi, da bi raje ponovila vajo od prej, a. Gledam njegov izraz. Ves je še v svoji znanstveni vnemi. Joj, no.

»Ja, pa tudi nove odtenke nam je že uspelo skombinirati. Zdaj smo v fazi testiranja podlag in, teoretično, za zdaj so mnoge primerne za to. Problem obstojnosti pa nam še ni znan, predvidevamo že lahko,

dejansko pa ... O tem se moramo še temeljito poučiti. Imamo človeka, ki se spozna na freske in ta nam je v pomoč, ko gre za obstojnejšo tehnologijo. Kakšne zgodbe ima ta človek. Dela kot restavrator in je bil pred dnevi v Španiji, kjer so obnavljali zelo staro cerkev, tam iz konca 16. stoletja. Veš kaj so našli, veš kaj?« zasrepi vame in na hitro odpije zdaj že kar preveč ogreto vino.

»Žive mrličice, ali kaj« se zasmejem.

»Resno ti govorim, Mija, resno,« zavzeto reče in trdo odloži kozarec na mizo.

»Poslušam,« rečem in naredim resen obraz.

Ko so prenavljali stenske slikarije, se je nenadoma izkazalo, da obstaja pregradna stena. In ugotovilo se je, da so tam zadaj zazidali nekaj trupelc otrok ... Okostja so pospravili, počistili. Stekla je preiskava, arhivi in to. Prišli so do spoznanj, da so na robu 17. stoletja cerkev dozidali, jo malo širili in naredili nov oltar, pa je bila domneva, da so v ta namen žrtvovali pet otrok, ker da je bil tak namig od zgoraj. In potem je nek raziskovalec vendar dognal, da se je to zgodilo med neko lokalno vojno, da so tja preprosto zazidali ugrabljene otroke iz maščevanja, ker so vaščani napadli spečo posadko vojske in so ubili poveljnika. To se je našlo v arhivih, ker je to popisal nek menih. Kakorkoli, najdba je delovala osuplo in so z deli nadaljevali šele naslednjo pomlad, ko so dokončno raziskali kako in kaj, saj veš, starost okostja in to. Mene je kar streslo, ko mi je to podrobno opisoval. Prah in potem kosti ...« reče in se zlekne čez kavč. Vidim, da mu štrlina nabreka. Da ga vznemirjajo take reči, ej ... A je z njim vse v redu? Me grabi arh. Pa na tak majski večer mora ravno to pripovedovati. Ja, okus pa ima, to pa.

»Ne straši me, glej, strah me je. Me ne bi malo zaščitil, vitez barv,« mu rečem in se še bolj razgalim.

»Nisem imel namena, da bi ti vzbujal grozo, oprosti,« mehko reče in se usloči čezme. Ves je spet ognjen. Že vidim, da ga je prijelo, da se mu nabrekline rine izza elastike spodnjic.»Zdaj boš videla, kaj je dotik pekla,« reče in me gleda z divjostjo v očeh.

Iztelesnjena obleživa na kavču in prisluškujeva noči. Nekje je slišati spuščanje vode, spodaj pa se je nekdo odpeljal. Božam mu zatilje. Kako čudno je po seksu, čudno prazno veselje, kjer se seštevajo dotiki neba ...